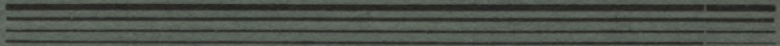

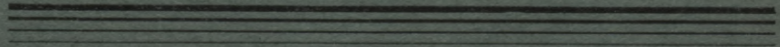
89-5
L 147

Rīgas aprinķis

Dzīve un darbs

1 9 3 7

Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums

3 laikraksti un mēnešraksts Latvijas garīgās,
saimnieciskās un politiskās domas paušanai

Pēcpusdienas laikraksts

»**Brīvā Zeme**« ar

pielikumiem »Zemes spēks« un »Ilūstrētais
pielikums«. Iznāk 6 reizes nedēļā. Redaktors
Jūlijs Druva. Maksā Ls 2,— mēnesī un Ls 10,— pusgadā

Rīta laikraksts

»**RĪTS**« ar

pielikumu »Darbs un arodorganizācijas«
Iznāk 7 reizes nedēļā. Redaktors Eriks Raisters.
Maksā Ls 2,— mēnesī un Ls 10,— pusgadā

Kopīgi pasūtīt „Brīvo Zemi” vai „Ritu” caur piensaimnieku sabie-
drībām un citām lauksaimnieku organizācijām abonēšanas maksa
ir Ls 1,50 mēnesī

Nedēļas laikraksts

»**Tēvijas Sargs**« ar

pielikumu »Pašvaldību dzīve«. Iznāk piekt-
dienās. Redaktors Arturs Kroders
Maksā Ls 0,50 mēnesī un Ls 2,50 pusgadā

Mēnešraksts

»**Sējējs**« ar

krāsainu bilžu pielikumu katrā burtnīcā. Iznāk
12 burtnīcas gadā. Redaktors ģimnazijas direk-
tors Jānis Lapiņš. Maksā pusgadā Ls 5,— gadā Ls 10,—

Lasat ikkatru dienu laikrakstu un Jūs redzēsāt, ka aizvienam viņā atradīsāt
kautko, kas noder Jūsu darbā.

Ja dienas laikraksts Jums par dārgu, tad lasat lielo nedēļas laikrakstu
«Tēvijas Sargs».

Izdevēja A-S. «**Z E M E**»
Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40

89-5
L 147

L
91

Rīgas aprinķis

Dzīve un darbs

1 9 3 7
Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums

~~44510x~~

L. V. B.
In. 350335 ✓

0307069131

Skats no Kangaru kalniem.

Rīgas apriņķis skaitļu apgaismojumā

(Pēc Valsts statistiskās pārvaldes sakopotām ziņām)

Rīgas apriņķis atrodas Vidzemes apgabala dienvidrietumu daļā un robežojas ziemeļos ar Valmieras, ziemeļaustrumos ar Cēsu, austrumos ar Madonas un Daugavpils, dienvidos ar Jēkabpils, dienvidrietumos ar Bauskas, Jelgavas un rietumos ar Tukuma apriņķi. Ziemeļrietumos Rīgas apriņķis robežojas ar Rīgas jūras līci.

Rīgas apriņķa kopplatība.

Rīgas apriņķa kopplatība — 6457,2 kvadratkilometri, kas ir 9,81% no visas valsts kopplatības. Pēc šīs kopplatības Rīgas apriņķis stāv pirmā vietā Vidzemes apgabala apriņķu starpā un arī pirmā vietā visu pārējo apriņķu starpā.

Rīgas apriņķī 57 pagasti un 6 pilsētas.

Kaut gan Rīgas apriņķis atrodas tiešā mūsu galvas pilsētas Rīgas ietekmē, tomēr apdzīvotības ziņā tas stāv **sešpadsmitā vietā pārējo apriņķu starpā**. Rīgas apriņķī uz 1 kv. km dzīvo 17,0 cilvēku. Vēl retāk apdzīvoti ir tikai Ventspils (15,3 iedz. uz 1 kv. km), Jēkabpils (15,9 iedz.) un Valkas (16,5 iedz.) apriņķis. Rīgas apriņķī uz laukiem (atskaitot sešas pilsētas) šis caurmērs ir —

14,16. Visbiezāk Rīgas apriņķī apdzīvoti tie pagasti, kuŗi atrodas ieešā Rīgas pilsētas tuvumā — Mārupes (75,56 iedzīv. uz 1 kv. km), Dreilīņu (43,22), Mangaļu (39,93), Visretak apdzīvoti Babītes (5,55) pagasts, no kuŗa kopplatības 2609,8 ha aizņem Babītes ezers, 8168 ha — Cenas tīrelis; Olaines (6,72) pagasts, kuŗā mežu ap 4000 ha, Tireļpurvs — 915 ha un daļa Mēdema purva; Baldones (6,95) pagasts, kuŗa 7042 ha platību aizņem Baldones meži, Ropažu (7,76) pagasts, no kuŗa kopplatības 19,331 ha aizņem plašie mežu masīvi un 1144 ha purvi (Kangaru — 640 ha, Zālītes — 320 ha, Bērnū — 184 ha).

Iedzīvotāju skaita pieaugums.

Iedzīvotāju skaita ziņā laikā no 1930. līdz 1935. gadam visvairāk samazinājusies Vidzemes nozīme, jo 1930. g. minētā apgabala iedzīvotāji bija 21,24% no iedzīvotāju kopskaita, kurpretim 1935. gadā vairs tikai 20,83%. Tā tad no visiem valsts apgabaliem vismazākais iedzīvotāju skaita pieaugums, minēto piecu gadu laikā, ir Vidzemē — 2624, pie kam pieaugumu dod vienīgi dabiskais pieaugums (3273), jo no Vidzemes par

649 vairāk izceļojuši, kā ieceļojuši. No Vidzemes apriņķiem iedzīvotāju skaits pieaudzis vienīgi Rīgas un Valkas apriņķī, bet pārējos apriņķos (Madonas, Cēsu, Valmieras). turpretim, samazinājies. Starplaikā no 1930. līdz 1935. gadam Rīgas apriņķa iedzīvotāju skaits pieaudzis par 3691 (vai 2,32%). No kopējā iedzīvotāju skaita pieauguma — 3691 — apriņķī, lielāko daļu — 90,32% — sastāda mēchaniskais pieaugums (apriņķī 3334 vairāk ieceļojuši nekā izceļojuši) un tikai 9,68% (357) dabiskais pieaugums.

Apskatot atsevišķi laukus un pilsētas, redzams, ka laukos iedzīvotāju skaits minēto piecu gadu laikā pieaudzis par 4,09% un, salīdzinot ar 1920. gada iedzīvotāju skaitu, — par 5,75%. Pilsētnieku skaits, turpretim, samazinājies. Tā, 1935. gadā to bija par 2,63% mazāk nekā 1930. gadā un par 11,56% mazāk nekā 1920. gadā. Visā Rīgas apriņķī pēc 1935. gada tautas skaitišanas datiem — 109.914 (vai 5,64% visa iedzīvotāju kopskaita) iedzīvotāji, no kuriem vairāk kā četras piektdaļas (91.410 vai 83,17%) un nepilna piektdaļa (18.504 vai 16,83%) — pilsētās.

Iedzīvotāju skaita ziņā Rīgas apriņķis ieņem pirmo vietu Vidzemes apgabala apriņķu starpā un ceturto vietu visu pārējo apriņķu starpā. (Pirmais — Daugavpils apr. ar 212,668 iedzīv., otrais — Rēzeknes ar 151,679 iedz., trešais — Liepājas apr. ar 111,687 iedz.

No tiem
uz laukiem

Tuvākos apriņķos dzīvo	iedzīvotāju skaits	Uz 1 kv. km.	1. kv. km.
Valmieras apr.	84.744	18,3	14,21
Cēsu ..	60.521	18,7	15,98
Madonas ..	72.369	18,2	16,69
Daugavpils ..	212.668	14,4	32,02
Jēkabpils ..	48.006	15,9	12,84
Bauskas ..	44.686	19,4	17,28
Jelgavas ..	104.388	29,7	18,33
Tukuma ..	45.652	17,9	14,74

Atsevišķos pagastos 1935. gada tautas skaitišanā reģistrēts iedzīvotāju skaits: Ādažu — 3.338 (1.643 vīrieši un 1.695 sievietes), Aizkraukles — 1.301 (612 — 689), Allažu — 1.525 (731 — 794), Babītes — 1.993 (972 — 1.021), Baldones — 2.113 (1.031 — 1.082), Bebru — 1.675 (776 — 899), Bīriņu — 1.756 (825 — 931), Birzgales — 2.439 (1.165 — 1.274), Daugmales — 859 (413 — 446), Doles — 2.286 (1.052 — 1.234), Dreiliņu — 1.102 (535 — 567), Ikšķiles — 2.442 — (1.171 — 1.271), Inčukalna — 1.444 (683 — 761), Jumpravas — 1.499 (708 — 791), Kastrānes — 1.273 (593 — 680), Katlakalna — 2.604 (1.208 — 1.396), Keipenes — 1.013 (501 — 512), Kēču — 1.153 (534 — 619), Kokneses — 3.042 (1.425 — 1.617), Krapes — 989 (444 — 545), Krimuldas — 1.748 (844 — 904), Lauberes — 1.107 (535 — 572), Lēdmanes — 362 (393 — 469), Lēdurgas — 1.613 (758 —

Iedzīvotāju skaita pieaugums % 1930.—1935. g.

855), Lielvārdes — 1.841 (840 — 1.001), Līgatnes — 3.076 (1.445 — 1.631), Madlienas — 1.550 (716 — 834), Mālpils — 2.052 (948 — 1.104), Mangaļu — 1.637 (802 — 835), Mārupes — 1.889 (875 — 1.014), Meņģeles — 1.244 (577 — 667), Mores — 1.217 (575 — 642), Nītaures — 1.405 (647 — 753), Ogresgala — 1.435 (694 — 741), Olaines — 1.035 (509 — 526), Pabažu — 1.358 (678 — 680), Plāteres — 928 (421 — 507), Pļaviņu — 1.695 (789 — 906), Rembates — 1.682 (795 — 887), Ropažu — 2.639 (1.273 — 1.366), Salas — 728 (332 — 596), Salaspils — 1091 (527—564), Sējas — 1344 (657—687), Sidgundas — 912 (452—460), Siguldas — 1488 (748—740), Skrīveru — 2320 (1090—1230), Skultes — 2411 (1118—1293), Slokas — 1501 (711—790), Stopiņu — 1237 (616—621), Suntažu — 1721 (925—796), Taurupes — 1221 (568—653), Tomes — 763 (374—389), Turaidas — 1033 (495—538), Vidrižu — 1706 (799—907), Vildogas — 981 (447—534), Viskalu — 706 (329—377), Zaubes — 2388 (1090—1298).

Tā tad pēc iedzīvotāju skaita vislielākais ir Ādažu un Līgatnes, bet vismazākais Viskalu pagasts. Arī atsevišķu pagastu platības ļoti nevienādas, tā Ādažu — 402 kv. m, Aizkraukles — 99,9; Allažu — 156,8; Babītes — 359,0; Baldones — 304,0; Bebru — 116,0; Biriņu — 109,0; Birzgales — 207,5; Daugmales — 60,0; Dotes — 130; Dreiliņu — 25,5; Ikšķiles — 190; Inčukalna — 112,5; Jumpravas — 110; Kastrānes — 91; Katlakalna — 128; Keīpenes — 120; Kēču — 95; Kokneses — 160,7; Krapes — 56,6; Krimuldas — 76,4; Lauberes — 81,9; Lēdmanes — 49,7; Lēdurgas — 118,6; Lielvārdes — 62; Līgatnes — 116; Madlienas — 140; Mālpils — 150; Mangaļu — 41; Mārupes — 25; Meņģeles — 89,5; Mores — 82,4; Nītaures — 112; Ogresgala — 92,6; Olaines — 154; Pabažu — 140; Plāteres — 72; Pļaviņu — 110; Rembates — 82,9; Ropažu — 340; Salas — 60; Salaspils — 67; Sējas — 104,7; Sidgundas — 70; Siguldas — 96,8; Skrīveru — 99,8; Skultes — 84; Slokas — 185; Stopiņu — 80; Suntažu — 126; Taurupes — 85; Tomes — 73; Turaidas — 60; Vidrižu — 108,2; Vildogas — 51,3; Viskalu — 54,9; Zaubes — 155,18. Pēc kopplatības vislielākie ir Ādažu un Babītes, bet vismazākie — Mārupes un Vildogas pagasti.

Kā jau iepriekš minēts, Rīgas apriņķī 18.504 iedzīvotāji dzīvo pilsētās un to ir 2,60 proc. no visu pilsētu iedzīvotāju kopskaita. Rīgas apriņķī atrodas sešas pilsētas — Rīgas Jūrmala, Sloka, Ogre, Sigulda, Pļaviņas un Ķemeri.

Rīgas - Jūrmalas pilsēta ir ievērojama peldu vieta, kas atrodas uz šauras zemes strēmeles starp Rīgas jūras līci un Lielupi. Buļļupes - Lielupes mierīgie ūdeņi jau ap 1000.—1100. g., tā tad vēl pirms Rīgas nodibināšanas, noderējuši par ostu zemgaļiem, kas no šejienes veduši plašu jūras tirdzniecību un arī kaņus ar Zviedriju un citām valstīm. Pēc Rīgas nodibināšanas Rīgas bīskaps un rāte visādiem līdzekļiem centās aizkavēt Lielupes ostas attīstību, baidīdamies no to konkurences. Rīdzinieki izdabāja no pāvesta aizliegumu ārzemju tirgotājiem iebraukt Lienupē un tur tirgoties. Rīga tā gribēja uzņemties par visas Baltijas jūras piekrastes vienīgo ārzemju tirdzniecības centru, tā kā pat vēlāk, kad Kurzemē nodibinājās Liepājas un Ventspils osta, rīdzinieki pret to protestēja Kurzemes hercogam un sūdzējās hercogistes protektoram poļu karalim. Kad Kurzemes hercogs XVII g. s. ierīkoja pie Bulduņiem tirgošanās vietu, rīdzinieki to iznīcināja un atņēma tirgotājiem kuģus. Tā tagadējās Rīgas Jūrmalas zemes josla veselus gadu simteņus palika bez lielākām apmetnēm un tās vienīgie iedzīvotāji bija zvejnieki nabadzīgos jūrmalas ciemos. Bet pēc Vidzemes un Kurzemes pievienošanas Krievijai XVIII g. s. beigās, nākošais XIX g. s. smilšainajai, priežu mežu apaugušai zemes oslai sagatavoja pavisam īpatnēju attīstības ceļu, izveidojot to par modernu kūrortu. Tagadējā Rīgas - Jūrmalas pilsēta no austrumiem uz rietumiem sadalās šādos peldu rajonos: Bulduņi (ieskaitot agr. Bullus), Dzintari (agr. Edinburga), Majori, Dubulti, Melluži un Asari (iesk. agr. Valteri). Gandrīz visi no šiem nosaukumiem cēlušies no šo rajonu zemes īpašniekiem vai lietotājiem. Buļļi savu nosaukumu guvuši no kāda Johanna Bullen, kam ordeņa mestrs Valters von Pletenbergs izlēpoja zemes gabalu pie Buļļiem. Šo zemes gabalu Pletenbergs 1495. g. apvienoja ar citiem, kas sniedzās līdz pārceltuvei, un atdeva tos uz lēņu tiesībām Johannam Bildringam, kurš 1516. g. ieguva lēņos arī krogu pie Lielupes, tag. Bulduros. Edinburga dabūjusi savu nosaukumu par godu ķeizara Aleksandra II meitai Marijai, kas 1874. g. saitulājās ar Edinburgas hercogu Alfredu. Ordeņa mestrs G. Ketlers 1561. g. atdeva lēņos lielāku zemes gabalu jūrmalā kādam K. von Herdam, kas to 1566. g. pārdeva G. fon Firksam. XVII g. s. kāds no Firksu pēctečiem bijis majors, kāpēc šis zemes gabals dabūjis Majoru muižas nosaukumu. Dubulti nosaukums cēlies no latviešu Dubļu ciema. Melluži minēti Salas baznīcas grāmatās jau 1693. g., var domāt, ka šis vārds

atvasināts no mellenēm, kas apkārtnes mežos atrodamas lielā vairumā. Kad Mellužu īpašnieks Kārlis fon Firkss 1827. g. Mellužu kroga tuvumā uzceltu kūrmaļu nosauca par „Karlsbad“, visu peldu rajonu pārdēvēja par Karlsbādi, un savu veco vārdu tas ieguva tikai Latvijas laikā. Ap 1800. g. Mellužus un Asarus kopā vēl sauca par Saušu ciemu. Šī ciema rietumu galā atradās Asaru mājas, no kurām arī cēlies nosaukums visam šim peldu rajonam. Noteikti nav zināms, kad īsti pirmie peldu viesi sākuši apmeklēt tagadējā Rīgas Jūrmalā ietilpstošus peldu rajonus, bet vairāki vēsturiski dokumenti norāda, ka jau ap 1800. g. peldēšanās šeit ir bijusi diezgan pazīstama. Par visvecāko peldu rajonu jāuzskata Dubulti, kur tūlīt pēc 1812. g. Napoleona kara gājiena ārstēšanās nolūkā palika vairāki ievainoti krievu virsnieki. 1824. gadā satiksme starp Rīgu un jūrmalu sāka uzturēt diližansi. 1834. g. sākās jūrmalas gruntsgabalu iegādāšanās vasarnīcu būvei. 1844. gadā atklāja kārtīgu tvaikoņu satiksmi starp Rīgu un Dubultiem. Īstais kūrorta uzplaukums tomēr sākās tikai ar 1877. g., kad atklāja Rīgas - Tukuma dzelzceļa līniju. Pasaules kara laikā Rīgas jūrmalas peldu rajoni dabūja ārkārtīgi daudz ciest, jo vairākkārt atradās kaujas ugunīs. Saspridzināja arī dzelzceļa tiltu pār Lielupi. Pilsētas tiesības Rīgas Jūrmalai piešķirtas 1920. gadā.

Pēc 1935. gada skaitīšanas dzīvojamo ēku skaits Rīgas Jūrmalā — 7242, no tām: mūra — 148, koka — 6365, jauktas — 729, pie kam 5063 — vienstāva, 2169 — divstāvu un 10 trīsstāvu ēkas. Iedzīvotāju kopskaits — 7863, no tiem 3567 vīrieši un 4296 sievietes. Lielākais iedzīvotāju vairums — 86,60% (6810) ir latvieši. Skaitļi attiecas uz 1935. g. februāra mēnesi, tāpēc tie neraksturo iedzīvotāju skaitu vasaras sezonā.

Ķemeļu pilsēta izbūvējusies pie sēravočiem, ko senajā literatūrā apzīmēja par Slokas avotiem, bet tauta sauca par Svētavočiem, jo tautas medicīnā šo avotu ūdens jau pirms vairākiem gadu simteņiem lietots dažādu slimību dziedināšanai. Vēstures materiālos Ķemeļi pirmo reizi minēti 1561. gadā, kad Kurzemes hercogs Gotthards Ketlers par kādu parādu ieķīlājis Dr. Matiasam Frizneram 6 zemnieku-zvejnieku mājas, no kurām viena, vārdā „Kemer“, atradās tajā vietā, kur tagad stāv dziedniecības ēka. 1801. gadā Pēterburgas medicīnas padomes uzdevumā uzsāka Svētavota pētīšanu. Pētījumu rezultāti bija ļoti labvēlīgi, un jau ap 1818. gadu Slokas ie-

dzīvotāji sāka celt Ķemeļos mājiņas slimnieku vajadzībām. 1825. gadā uzcēla pirmo peldu iestādi — viesnīcu ar vannu nodalu, kam sērūdeni piegādāja mucās. Uz ģenerālgubernatora Pālena ierosinājumu, ķeizars Nikolajs I 1835. gadā atvēlēja kūrorta izbūvei 687 desetiņas meža un 100.000 rubļus naudas ēku celšanai. 1838. gada 18. jūlijā atklāja pirmo valsts peldu iestādi. Jau pēdējos gados pirms pasaules kara Ķemeļi ar saviem bagātiem dziedniecības līdzekļiem bija iemantojuši slavu nevien Krievijā, bet arī Vakareiropā. Pasaules kara laikā kūrortu nodedzināja un uzspridzināja dziedniecības ēku. Pēc Latvijas valsts nodibināšanās Ķemeļi uzcelti gandrīz pilnīgi no jauna un izbūvēti par vienu no modernākiem Eiropas kūrortiem. Miesta tiesības Ķemeļiem piešķirtas 1922. gadā, bet pilsētas tiesības — 1928. gada 7. februārī.

Dzīvojamo ēku Ķemeļos — 562, no tām: mūra — 12, koka 443, jauktas — 7, pie kam 516 vienstāva ēkas, 45 divstāvu un 1 vairākstāvu ēka. Dzīvokļu kopskaits — 391. Iedzīvotāju 1149, no tiem 572 vīrieši un 577 sievietes. Pēc iedzīvotāju skaita Ķemeļi stāv piecdesmit pirmā vietā mūsu pilsētu sarakstā. 92,25 proc. no pilsētas iedzīvotājiem ir latvieši, 2,87 proc. — krievi, 2,35 proc. — vācieši.

Ķemeļos lauksaimnieciski izmantojamas zemes tikai 28,60 ha.

Sloka savu vārdu dabūjusi no Slokas upītes, kas ietek Lielupē. XIII g. s., sadalot iekarotās zemes starp bīskapu un ordeni, Slokas upītes apkārtni piešķīra ordenim. Labā satiksme no Rīgas caur Kurzemi uz Vāciju ietekmēja noņemnes nodibināšanu šai vietā. 1520. gadā ordenis sāka izdalīt gruntsgabalus apbūvei. Šis gads jāuzskata par Slokas dibināšanas gadu. 1567. g. pirmais Kurzemes hercogs Gorthards Ketlers pavēlēja uzcelt Slokā baznīcu. Ap 1620. g. Slokā plosījās mēris, bet pēc tam XVIII gada simteņu vidū Sloka stipri uzplauka, jo hercogs Jēkabs še ierīkoja vara kaltuvi un stikla fabriku. 1783. g. noslēgtais robežu un tirdzniecības līgums Slokas novadu atdeva Krievijai, kad arī nosprūda Slokas administratīvās robežas, bet 1785. g. 4. febr. jau piešķīra pilsētas tiesības. 1812. gadā pie Slokas notikušas cīņas starp krievu karaspēku un Napoleona sabiedrotiem — prūšiem. Sloka atdzīvojās XIX gada simteņa beigās. 1863. g. atklāja kārtēju tvaikoņu satiksmi ar Rīgu un 1877. g. — Rīgas - Tukuma dzelzceļa līniju. 1915. g.—1920. g. Sloka stipri cietusi pasaules kara un revolūcijā. 1925. g. Slokas administratīvās ro-

bežas paplašinātas, pievienojot tai Kaugurciemu un Slokas mācītājmuižu.

1935. gadā Slokā bija 867 dzīvojamo ēku, no tām: mūra — 36, koka — 820, jauktas — 11, pie kam 779 vienkāmu un 88 divkāmu ēkas. Dzīvokļu kopskaits 1719. Elektriskā apgaismošana bijusi iekārtota 486 dzīvokļos. Slokā 4651 iedzīvotājs, no tiem 2178 vīrieši un 2473 sievietes. Pēc iedzīvotāju skaita Sloka stāv sešpadsmitā vietā pilsētu sarakstā. Pēc tautībām iedzīvotāji sadalās šādi: 3958 (85,10%) latvieši, 299 (6,43%) vācieši, 160 (3,44%) lielkrievi. Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits niecīgs. Lauksaimnieciski izmantojamās zemes Slokā — 237,94 ha, kas galvenā kārtā aizņemta ar labību un pākšaugiem (29,29 ha), kartupeļiem (86,25 ha), sakņaugiem (22,84 ha), augļu un ogu dārziem (87,27 ha).

Ļaviņas kā biezi apdzīvota vieta sākusi attīstīties tikai ap 1905.—1906. gadu, kad atcelti noteikumi, kuŗi noliedza atvērt Ļaviņās tirgotavas un uz 0,5 pūrv. zemes celt vairāk nekā vienu ēku. Nosaukums Ļaviņas cēlies no agrāko zemnieku māju nosaukuma. Miesta tiesības Ļaviņas ieguva 1922. gadā, bet pilsētas tiesības — 1927. gada 26. aprīlī.

1935. g. Ļaviņās bija pavisam 255 dzīvojamo ēku, no tām: mūra — 33, koka — 152, jauktas — 60, pie kam 184 vienkāma ēkas, 66 divkāmu un 5 trīskāmu. Dzīvokļu kopskaits 581. Elektrība iekārtota 286 un centrālā apkurināšana 9 dzīvokļos. Ūdensvads iekārtots tikai 3 dzīvokļos.

Ļaviņās 1496 iedzīvotāji, no tiem 681 vīrietis un 815 sievietes. Pēc iedzīvotāju skaita Ļaviņas stāv 43. vietā mūsu pilsētu sarakstā. Pēc tautībām iedzīvotāji sadalās: 1369 (91,51%) latvieši, 43 (2,87%) lielkrievi, 35 (2,34%) žīdi, 31 (2,07%) vācieši, 8 (0,54%) poļi, 5 (0,33%) igauņi, 4 (0,27%) baltkrievi un 1 (0,07%) lietuvi.

Aramzemes Ļaviņu pilsētā nav daudz — tikai 74,41 ha.

Sigulda. 1207. gadā Gaujas kreisās pušes apvidus pieširts ordenim, bet labās — Rīgas bīskapam. Ordeņa mestrs Venno laikā no 1207.—1209. g. uzcēla pili, dodams tai nosaukumu „Sigevald“. 1225. gadā Siguldā ieradās Modenas Vilums, lai izšķirtu kildas starp ordeni un bīskapu. Līdz 1432. g. Sigulda bija ordeņa komturēja, bet laikā no 1432.—1562. gadam ordeņa kara vadona (landmaršala) sēdekļis. 1562. gadā poļi iekaroja Siguldu, 1601. gadā viņus padzina zviedri, pēc tam to iekaroja atkal poļi. 1621. gadā to iegūst atkal zviedri. 1625. gadā Gustavs Ādolfs Siguldu atdāvi-

nāja valstsvīram Gabrielam Oksensjēnam. 1737. gadā Krievijas ķeizariene Anna Siguldu atdāvināja ģenerālfeldmaršalam grāfam Pēterim fon Lasijam. 1889. gadā atklāja Rīgas - Valmieras dzelzceļu, un kopš šī laika sākās Siguldas uzplaukšana. Miesta tiesības Siguldai piešķīra 1926. gadā, bet pilsētas tiesības 1928. g. 7. februārī. 1935. gadā Siguldā bija 374 dzīvojamo ēkas, no tām: mūra — 37, koka — 246, jauktas — 91, pie kam 240 vienkāma ēkas, 131 divkāmu un 3 trīskāmu. Dzīvokļu kopskaits 737. Elektrība iekārtota 227 dzīvokļos un ūdensvads 26 dzīvokļos. Centrālā apkurināšana ir tikai 3 ēkās. Siguldā 1618 iedzīvotāji, no tiem 742 vīrieši un 876 sievietes. Pēc iedzīvotāju skaita Sigulda stāv 41. vietā pilsētu sarakstā. Iedzīvotāju lielākais vairums — 1537 (94,99%) latvieši.

Aramzemes Siguldā — 307,34 ha un ļoti izmanto graudu labībai un pākšaugiem 92,05 ha, kartupeļiem — 66,37 ha, sakņaugiem — 16,93 ha, augļu un ogu dārziem — 39,11 ha.

Ogre kā vasarnīcu rajons sākusi izveidoties ar 1874. gadu, kad Rīgas pilsēta Ogres parku sadalīja gruntsgabalos vasarnīcu celšanai. Līdz 1920. gadam Ogrē kā biezi apdzīvota vieta ietilpa Ikšķiles pagasta robežās, bet 1920. gadā, sakarā ar vasarnīcu rajona straujo uzplaukumu, Ogrē piešķīra miesta pašvaldības tiesības. Turpmākos gados Ogrē pakāpeniski paplašinājusies, pievienojot zemes gabalus no Ikšķiles un Ogresgala pagasta. Pilsētas tiesības Ogrē piešķirtas 1928. gada 25. februārī.

1935. gadā Ogrē bija 534 dzīvojamās ēkas, no tām: mūra — 38, koka — 410, jauktas — 86, pie kam 130 vienkāma, 372 divkāmu un 32 trīskāmu ēkas. Dzīvokļu kopskaits 722. Elektrība iekārtota 338 dzīvokļos un ūdensvads 47 dzīvokļos. Ogrē 1727 iedzīvotāji, no tiem 841 vīrietis un 886 sievietes. Pēc tautībām iedzīvotāji sadalās šādi: 1440 (83,38%) latvieši, 75 (4,34%) lielkrievi, 50 (2,89%) žīdi, 72 (4,17%) vācieši, 64 (3,71%) poļi. Pārējo atsevišķo tautību piederīgo maz.

Aramzemes Ogrē — 221,97 ha, kuŗu galvenā kārtā izmanto graudu labībai un pākšaugiem (71,91 ha), kartupeļiem (37,52 ha), sakņaugiem (13,73 ha) un augļu un ogu dārziem (42,89 ha).

Bez minētām pilsētām Rīgas apriņķī ir vēl 24 ciemi. Ar lielo ciemu skaitu Rīgas apriņķis stāv pirmā vietā visu pārējo apriņķu starpā.

Tagadējā **Baldones** ciema vietā Baldones pagastā jau XVII g. s. pastāvēja miests, jo 1648. g. hercogs Jēkabs šeit ierīkoja dzelz-

rūdas pārstrādātavu, kas vēlākos karos, līdz ar miestu, tika izpostīta.

Vēlākos laikos Baldones atjaunošana saistīta ar tās sēravotu un tagad Baldone ir nevien Latvijas, bet visas Baltijas vecākais kūrorts. Sēravota ūdens dziedniecībai lietots jau senos laikos, bet XVIII g. s. beigās te ieradās slimnieki no tāienes — krievi un lietuvji.

Ar Latvijas valsts uzplaukšanu arī Baldones ciems atguvis savu pievilcību. Kūrvietas paplašināšana, Rīgas tuvums un rēgulārās satiksmes ieviešana sekmē Baldones strauju apbūvēšanu.

Birzgales ciems izaudzis tāda pat nosaukuma pagastā uz bij. Lindes m. Birzgales pusmuižas zemes — pagasta nama tiešā apkaimē.

Ciema tiesības iegūtas 1932. g. Zeme sadalīta jaunsaimniecībās un amatniecībās.

Plašāku attīstību traucē tiešas satiksmes trūkums (tuvākā stacija — 7 km un autobusu piet. — 18 km) un tirdzniecība — klusa. Tuvākā pilsēta — Jaunjelgava (21 km) un Lielvārdes ciems — 14 km.

Gārzeri (Ādažu pag.), ir jauntopošs ciems ar 150 apbūves gabaliem, kas ar laiku izvērtīsies par vasarnīču vietu. Pagaidām vēl apbūvēti ap 10 no minētiem, 1932. gadā ieprojektētiem apbūves gabaliem, kad Centrālā zemes ierīcības komiteja apstiprināja arī plānu ciema izbūvei.

Rīgas - Limbažu dzelzceļa līnijas tuvums, kā arī izbūvējamā Rīgas Saulkrastu šoseja sekmēs Gārzera ciema strauju uzplaukšanu. Jūra, ezers un apkārtējie priežu meži piešķir apkaimē sevišķu jaukumu.

Gravu ciems, kas atrodas Vidrižu pagastā, izaudzis ap senāko Lejas krogu. Tān vairāki tirdzniecības uzņēmumi un ciema tiesības piešķirtas 1932. g. uz nodokļu un pašvaldības departamenta ierosinājumu, ar nolūku — pacelt uzraudzību par tur pastāvošo tirdzniecību.

Dzelzceļa satiksmes neērtības (tuv. stac. 9 km) mēģina atvietot autobusu satiksme, kas iet uz Limbažiem un Inčukalnu. Ceļotājus pievelk krāšņais Vidrižu parks.

Inčukalna ciems (Inčukalna pagastā), kuŗa pirmās ēkas jau 1875. g. cēlis toreizējais muižas īpašnieks — graudnieku, amatnieku u. c. novietošanai, dažos gadu desmitos izvērtās par stipri apbūvētu vietu. To sevišķi sekmēja Rīgas - Valkas dzelzceļa atklāšana, un muižas īpašnieks ar 1906. g. sācis iznomāt gruntsgabalus, kuŗi tūlīn apbūvēti. Visrosīgākā būvdarbība atzīmējama ap 1912.—1914. g., kad ciems ieguva jau miesta izskatu.

Kaŗa laika postījumi izlaboti un nodedzinātās ēkas atjaunotas. Agrārreforma de-

vusi uzplaukstošajam ciemam daudz jaunus apbūves gabalus. Četrus km no ciema, pie Gaujas, izaugusi plaša vasarnieku kolonija.

Ciemā samērā dzīva tirdzniecība, ko sekmē satiksme ar apkārtējiem laukiem.

Jumpravas ciems — 6 km attālumā no Daugavas, atrodas tāda pat nosaukuma pagastā un senāk saukts par Lieljumpravu. Ciems izaudzis agrārreformas laikā pie Jumpravas stacijas ar pāri par 120 apdzīvotām vietām, pāris rūpniecības uzņēmumiem un vairākiem tirdzniecības pasākumiem.

Ērtā dzelzceļu satiksme Rīgas un Pļaviņu virzienos, ar staciju ciema centrā, sekmē tirdzniecisko rosību.

Katrinbādes ciems — Pabažu pagastā — izaudzis no zvejnīeku un vasarnieku nometnes, kas šeit sākuši apbūvēties jau no 1880. g., kad šejienes apdzīvotā vieta saukta vienkārši par Pabažu jūrmaļu. Agrārreforma devusi ciemam ap 50 jaunu apbūves gabalu un jūras tuvums, ar pāris upītēm, kā arī priežu un lapu koku mežu, padara to pievilcīgu vasarniekiem. Ciemu skar Rīgas - Saulkrastu - Puiķeles dzelzceļš ar staciju ciema centrā. Pastāv vairāki tirdzniecības uzņēmumi. Zināmu konkurenci rada blakus atrodošais Saulkrastu ciems, atvelkot daļu peldvietu, kas te jau agrāk uzcēluši vasarnīcas.

Kokneses ciems (Kokneses pagastā) senatnē bijis ievērojams stratēģisks un tirdzniecības centrs ar pili un pilsētu. Kronists Indriķis 1206. g. Koknesi piemin kā „krievu pili“. Nelaimīgā kaŗā ar bīskapu Albertu pili nodedzināja un bīskaps uzcēla jaunu pili, pie kuŗas ap 1277. g. nodib. pilsētiņa. Tad Kokneses pili un pilsētu piemeklēja kaŗa vētras, jo te mainījās krievi, poļi, zviedri, tad atkal poļi un zviedri. 1656. g. Koknesi ieņēma krievu cara Aļekseja Michailoviča kaŗapulki un cara nodoms bija šeit ierīkot centrālo eksportpreču nolikta-
vu, uzbūvēja Daugavā floti, bet Kardisas miera līgums visus nodomus iznīcinājis. Galīgi Koknesi izpostīja 1701. gadā, kad pili uzsoridzināja.

Tagadējais Kokneses ciems strauji uzplaucis pēc agrārreformas izvešanas, kad sadalīti saimniecību, amatniecību un vasarnīču apbūves gabali.

Kokneses ciems — samērā dzīvs tirdzniecības, rūpniecības un satiksmes centrs, ar 1 km attālo dzelzceļa staciju un autobusu satiksmi ar Vidzemes vidiēni.

Lēdurgas ciems (Lēdurgas pagastā) galīgi izveidojās Latvijas pastāvēšanas laikā, kad apbūvējot cela malu, saplūda kopā vienā biezi apdzīvotā vietā — divas agrāk atsevišķi stāvošas ēku grupas pie pagastnama

un baznīca ar bij. muižas ēkām. 1932. g. 7. oktobrī jaunizveidotam centram piešķīra ciema nosaukumu.

Apbūves gabalu trūkuma dēļ patreizējā Lēdurgas ciema attīstība visai gausa. Tāpat lielu iespaidu uz tirdzniecību atstāj vairāku pilsētu tuvums. Tomēr te pastāv daži rūpniecības pasākumi un vairāki veikali. Sajūtams arī satiksmes trūkums, jo tuvākā dzelzceļa pietāte — 14 km.

Lielvārdes ciems (Lielvārdes pagastā) agrāk pazīstams kā Rembate.

Jau pirmskaņa laikā ap Rembates staciju apbūvēja obroka zemes gabalus. Pasaules kaņš visas šīs ceļnes nopostīja un tās nācās atjaunot.

Lielvārdē apm. 300 apdzīvotu vietu. Ērta satiksme un vasarnieku pieplūdums sekmē ciema apbūvi. Tani atrodas daži tirdzniecības uzņēmumi.

Līgatnes papīrfabrikas ciems (Līgatnes pagastā) agrāk saukts par Sprīngukalnu, izaudzis uz bij. Ķempju muižas zemes. 1888. g. muižas īpašnieks iedalīja 22 apbūves gabalus, katru ap 0,5 pūrvielas lielu, kuŗu lielākā daļa palika neapbūvēta. Tikai ap 1912. g. sākās strauja būvdarbība un līdz 1919. g. visi šie gabali bija apbūvēti.

Agrārreforma iedalīja jaunus apbūves gabalus un to skaits pieauga uz 106. Tā Sprīngukalna b. a. v., apvienotai ar tieši pie Līgatnes papīrfabrikas radušos miestu, 1935. gadā piešķīra Līgatnes papīrfabrikas ciema nosaukumu. Pēc šīs apvienošanās, ciems palielinājās vēl par 46 apbūves gabaliem.

Ciemā papīrfabrika un apm. 15 veikali, pie kam pēdējie, galvenā kārtā, strādnieku apgādei.

Līgatnes stacijas ciems — Līgatnes pagastā, senāk saukts par Līgatnes pagasta ciemu. Izveidojies kopš 1898. g., kad bij. Paltmales muižas īpašnieks sadalīja šīs muižas zemi, kas apjoza Līgatnes dzelzceļa staciju — 100 zemes gabalos pa 0,5—10 pūrvielu lielumā, lielāko daļu pa 1—3 pūrviētām. Līdz 1919. g. no minētiem zemes gabaliem bija apbūvēti 77.

Agrārreforma paplašināja ciema robežas, un apbūves gabau skaits palielinājās uz 360, no kuŗiem jau apbūvēti apm. puse. Ciems stipri dzīvs satiksmes un tirdzniecības centrs, un viņu krusto Rīgas - Valkas dzelzceļš ar tuvumā atrodošos staciju. Autobusu satiksme ar Līgatnes papīrfabrikas ciemu.

Madlienas ciems (Madlienas pagastā) senāk saukts par Pilātu. Pirms pasaules kara tas bija visai mazapdzīvots ar nedaudz mājām tikai baznīcas tuvumā, bet agrārreforma devusi ciemam jaunu attīstības rosmi. Sadalot bi. Madlienas un Ķeipenes muižu zemes, iedalīti apbūves gabali ciema paplašināšanai, kam sekojusi straujāka apbūvēšanās. Dzelzceļa satiksmes neērtības (tuvākā stacija 25 km) zināmā mērā atvieto autobusa satiksmes līnija ar pietātni ciema centra.

Tirdzniecībai un rūpniecībai, resp. amatniecībai ir samēra saura vietējā rakstura nozīme.

Mālpils ciems (Mālpils pagastā) izvirzījies par dabīgu šī pagasta centru, kas ar kooperatīvu un pienotavu apkalpo vietējā novada lauksaimniekus.

Izvedot agrārreformu, no bijušās muižas zemēm iedalīts lielāks skaits amatniecības apbūves gabalu, kas apbūvējās, un šis centrs 1933. gadā nosaukts par ciemu. Tomēr uz sevišķu plašu šī jaunā ciema attīstību nevar cerēt, jo tuvākā pilsēta — Sigulda — atrodas tikai 22 km attālu.

Dzelzceļa satiksmes trūkumu (tuvākā stacija ap 10 km) atvieglo autobusu satiksme ar Rīgu.

Nītaures ciems izaudzis šī paša nosaukuma pagastnama apkaimē un ciema attīstība vērojama jau kopš XIX gadu simtņa, kad bi.ušās Nītaures muižas īpašnieks atdalīja no muižas zemes nelielus apbūves gabaliņus.

Apbūvējoties attīstījās ciems uz skais-tiem pakalniem, starp kuŗiem ielejā tek Mergupe. Pāri par 36 apdzīvotās vietās ciemu apdzīvo ap 360 iedzīvotāju. Ciema tirdzniecības uzņēmumiem vietējs raksturs. Ir arī pāris rūpniecības pasākumu. Dzelzceļa stacija 18 km tālu, bet ar Rīgu ciemam ir tieša autobusu satiksme.

Priedaines ciems — Salas pagastā izaudzis tikai pēdējos gadu desmitos un par šī vasarnieču rakstura ciema dibināšanu jāuzskata 1909. g., kad zeme ap Priedaines dzelzce. staciju tika uzmērīta un ieprojektētas ielas.

Pirmās apdzīvotās vietas šeit radās ap 1911. g. un Rīgas, kā arī Rīgas Jūrmalas tuvums un ērtā dzelzceļa satiksme stipri veicina Priedaines ciema uzplaukšanu. Atvērtas divas sanātorijas un vairāki tirdzniecības uzņēmumi.

Ropažu ciems, tāda pat nosaukuma pagastā, pazīstams jau senāk kā Ropažu vasarnīču rajons. Apbūvēšanās sākusies jau kopš 1908. g., kad Bukultu muižas īpašnieks sadalīja priežu mežu Rīgas - Valkas dzelzceļa tuvumā un šos apbūves gabalus ieguva galvenā kārtā rīdzinieki vasarnīču būvei. Līdz 1914. g. te bija uzceltas jau ap 50 vasarnīcu.

Agrārreforma piedalīja ciemam vēl jaunus zemes gabalus. Rīgas tuvums un ērtā satiksme veicinājusi Ropažu ciema samērā straujo attīstību.

Saulkrastu ciems — Bīriņu pagastā, senāk bija pazīstams kā Neibāde un Pēterupe, kas kā patstāvīgi ciemi pastāvēja līdz 1935. g., kad tos apvienoja zem kopēja nosaukuma — Saulkrasti. Bij. Neibādes, kā Ziemeļvidzemes muižniecības peldu vietas dib. 1823.gadā bi'is K. fon Reuterns, un šeit jau toreiz pacēlās greznas vasarnīcas, kas kara laikā nopostītas.

Tikai agrārreforma un jaunatklātais Rīgas - Rūjienas dzelzceļš nesa jaunu atplaukumu, jo pirmā deva 100 apbūves gabalus vasarnīču celšanai un jaunā, ērtā dzelzceļu satiksme rada iespēju strauji pieaugt vasarnīeku skaitam.

Skrīveņu ciems, tāda pat nosaukuma pagastā, ir viens no vecākiem, jo viņa attīstība saistās ar Rīgas - Daugavpils dzelzceļu būvi pag. g. simt. 80. gados un dzelzceļa stacijas atvēršanu uz bij. Skrīveņu muižas zemes. Muižnieki sadalīja zemi ap staciju nelielos gabalos un atdeva tos dzimtsnomā.

Agrārreforma pavairoja apbūves gabalu skaitu un tā izauga tagadē'ais Skrīveņu ciems ar veselu rindu tirdzniecības un amatniecības uzņēmumiem, kas apkalpo plašu apkārtni.

Nemot vērā plašo lauksaimniecības rakstura apkārtni un dzelzceļa satiksmi, ciems izvērsās par sava novada tirdzniecības centru.

Skultes ciemu, tāda pat nosaukuma pagastā — izveidojusi agrārreforma, kas sadalīja bij. Skultes muižas zemi nelielos — 0,5—1 ha lielos apbūves gabalos, kas piešķirti amatniekiem u. c. 1935. g. ciemā jau bija 36 mājas ar 180 iedzīvotājiem.

Var cerēt, ka jaunais Vidzemes jūrmalas dzelzceļš, kā arī tuvais jūras līča krasts labvēlīgi ietekmēs Skultes ciema augšanu. Samērā ērtā satiksme ar Rīgu un skaistā apkaime, kuŗu papildina vēl upes, ezers un jaukts mežs, pievelk vasarnīekus un izbraucējus.

Suntažu ciems — Suntažu pagastā, izaudzis pagasta nama apkaimē. Izvedot agrārreformu, no bij. muižas centra zemes atdalītas amatniecības saimniecības, kas pamazām apbūvējušās. 1932. g. Suntaži ieskaitīti ciemu sarakstā. Ciemā daži rūpniecības un vairāki tirdzniecības uzņēmumi, domāti vairāk apkārtējiem zemturiem.

Suntažu ciema turpmāko attīstību varēs sekmēt jaunais Rīgas—Ērgļu dzelzceļš, kas krusto šo ciemu. Ar Rīgu pastāv autobusa satiksme.

Turaidas ciems — tāda pat nosaukuma pagastā ir dabiski izveidojies krāšņās Gaujas lejas tuvumā, izbūvējoties vasarnīeku mītnēm. 1932. g. vasarnīeku rajonam Turaidas pagastā novilka robežas un ieskaitīja ciemos. Siguldas pilsētas tuvums sekmē ciema uzplaukšanu, jo daļa vasarnīeku, vairādamies no pilsētas, apbūvējās Turaidā.

No rūpniecības pasākumiem minams ķieģeļu ceplis un no tirdzniecības uzņēmumiem pārtikas u. c. veikali. Tiešas satiksmes nav ne pa dzelzceļu, nedz ar autobusu. Galvenais kustības virziens uz dažu klm. attālo Siguldas staciju.

Vecāķu ciems — Mangaļu pagastā, Rīgas jūras līča krastā. Senāk Vecāķu ciems saukts par Vecāķu peldu vietu, pēc tuvumā esošā Vecāķu zvejniekciema, kas ir stipri vecs. Par Vecāķu peldu vietas nodibinātāju, jāuzskata Rīnužu un Vecmīlgrāvja rūpnieki Augusts un Andrējs Dombrovskis un J. Kaupiņš, uz kuŗu iniciatīvu jau 1898. g. toreizējā krievu valdība šeit iemērija pirmos 30 vasarnīču gabalus un 10 no tiem jau tanī pat gadā izdeva 99-gadīgā nomā. Līdz 1914. g. Vecāķu peldu vietā bija uzceltas jau ap 100 vasarnīcu, kas kara laikā nopostītas un stipri cietušas.

Ar jaunās Vidzemes jūrmalas dzelzceļa līnijas atklāšanu Vecāķi strauji uzplaukst.

Zaubes ciems — Zaubes pagastā izaudzis dabiskā centra — pagastnama un baznīcas tuvumā. Oficiāli Zaubes ciems ievests ciemu sarakstā 1932. g. uz nodokļu un pašvaldības departamenta ierosinājumu. Ciemā samērā intensīva tirdzniecība, kuŗai tomēr vietējs raksturs.

Dzelzceļa satiksmes trūkumu (27 klm. tuvākā stacija), zināmā mērā atvieto autobusa satiksme ar Rīgu.

Par Rīgas apriņķa ciemu apbūvēšanos un attīstību dod pārskatu zemāk minētā tabulā:

Vislatviskākais pagasts

Ciemu nosaukumi	Iedzīvotāju skaits	To starpā latvieši		Apdzīvoto vietu māju skaits
		skaitis.	%	
1. Baldone . . .	307	270	87,95	74
2. Birzgale . . .	375	361	96,27	35
3. Gaņezeri . . .	27	27	100,00	4
4. Gravas . . .	116	109	93,96	16
5. Inčukalns . . .	334	305	91,32	68
6. Jumprava . . .	364	313	85,99	67
7. Katrinbāde . . .	339	330	97,35	63
8. Koknese . . .	647	608	93,97	104
9. Lēdurga . . .	214	210	98,13	31
10. Lielvārde . . .	709	667	94,08	178
11. Līgatnes papīrfabr. . .	249	236	94,78	44
12. Līgatnes stacija . . .	595	560	94,12	120
13. Madliena . . .	142	136	95,78	22
14. Mālpils . . .	279	271	97,13	46
15. Nītaure . . .	362	348	96,14	38
16. Priedaine . . .	93	51	54,84	23
(neiesk. vasarn.)				
17. Ropaži . . .	252	202	80,16	64
18. Saulkrasti . . .	304	282	92,76	63
19. Skrīverī . . .	861	801	93,03	169
20. Skulte . . .	180	168	93,33	36
21. Suntaži . . .	306	291	95,10	35
22. Turaida . . .	181	174	96,13	35
23. Vecāķi . . .	30	26	86,67	129
24. Zaube . . .	470	455	96,81	68

Pēc dzimuma Rīgas apriņķa iedzīvotāji sadalās — 51.995 vīrieši (no tiem uz laukiem 43.414) un 57.919 (47.996) sievietes, tā tad uz katriem 1000 vīriešiem 1114 sievietes. Laukos uz katriem 1000 vīriešiem — 1106 sievietes. Samērā vislielākais sieviešu skaita pārsvars ir Valmieras apriņķī, kur uz 1000 vīriešiem ir 1163 sievietes. Caurmērā visā valstī uz 1000 vīriešiem ir 1139 sievietes, Vidzemē — 1134. Kā redzams Rīgas apriņķī šis caurmērs ir stipri zemāks.

Pēc tautībām Rīgas apriņķa iedzīvotāji sadalās: latvieši — 102.266 (93,04%), vācieši — 1696 (1,54%), krievi — 2623 (2,39%), žīdi — 695 (0,63%) un 2634 (2,40%) pārējo tautību piederīgie. Uz laukiem, atskaitot pilsētas, dzīvo 86.092 (94,18%) latvieši, 831 (0,91%) vācieši, 1968 (2,15%) krievi, 395 (0,43%) žīdi un 2124 (2,33%) pārējo tautību piederīgie. Kā redzams, laukos latviešu procents ievērojami palielinās, kurpretim pārējo atsevišķo tautību piederīgo procents samazinās.

Rīgas apriņķī ir Turaidas pagasts, kur latviešu ir 98,63% no šī pagasta iedzīvotāju kopskaita. Tikai nedaudz mazāk (98,27%) latviešu ir Lēdurgas pagastā. Savukārt visvairāk cittaubnieku ir Dreiliņu pagastā, kur to pavisam 18,78% no iedzīvotāju kopskaita. Šo cittaubnieku starpā vairums krievu — 8,25% un poļu — 4,45%. Samērā daudz (14,87%) cittaubnieku ir arī Stopiņu pagastā, galvenā kārtā krievi — 8,81% un poļi — 2,83%.

Ev.-luterāņu Rīgas apriņķī ir vairāk kā četras piektdaļas (91.381 vai 83,14%) no visa iedzīvotāju kopskaita. Starp lauku iedzīvotājiem ev.-luterāņu ir mazāk — 82,89% (75.768). Samērā daudz — 8,19% (9006) apriņķī dzīvo pareizticīgo. Uz laukiem pareizticīgo ir 8,72% (7969). Romas katoļu apriņķī ir 6725 vai 6,12% (laukos — 5581 vai 6,10%). Samērā maz — 1195 vai 1,09% — vecticīgo (laukos 999 vai 1,09%). Mozus ticīgo pavisam 694 — 0,63% (394 — 0,43%). Pārējo atsevišķo ticību piederīgo skaits samērā ļoti niecīgs. Ārvalstnieku Rīgas apriņķī samērā maz — 2148 vai 1,95% no iedzīvotāju kopskaita apriņķī. Uz laukiem to ir — 1823 vai 1,99%.

1935. gadā Rīgas apriņķī noslēgtas 948 laulības, kas ir 5,75% no visu noslēgto laulību skaita valstī un 31,52% no noslēgto laulību skaita Vidzemē. Dzimuši (bez nedzīvi dzimušiem) 897 zēni un 821 meitene, uz 100 meitenēm dzimuši 109,26 zēni. Tā tad Rīgas apriņķis ir viens no tiem apriņķiem, kur dzimušo skaitā zēni ir jūtāmā pārsvarā un tas pārsniedz visas valsts (105,71 zēni uz 100 meitenēm) un arī Vidzemes (104,64) caurmēru. No minētā skaita 1718 dzimušiem — ārlaulībā dzimuši — 231. Tā tad no katriem 100 dzīvi dzimušiem, ārlaulībā dzimuši 13,45. Ar samērā lielo ārlaulībā dzimušo skaitu Rīgas apriņķis pārsniedz Vidzemes un visas valsts caurmēru. No minētā skaita — 1718 dzimušiem — ārlaulībā dzimuši — 231. Tā tad no katriem 100 dzīvi dzimušiem, ārlaulībā dzimuši 13,45. Ar samērā lielo ārlaulībā dzimušo skaitu Rīgas apriņķis pārsniedz Vidzemes un visas valsts caurmēru. Vidzemē šis caurmērs ir 10,98 un visā valstī — 9,17. Tai pašā laikā pirmajā dzīvības gadā miruši 51 zēns (5,69 no 100 dzīvi dzimušiem) un 47 meitenes (5,72), vidēji — 5,70. No ārlaulībā dzimušiem pirmā dzīvības gadā apriņķī miruši 26. Zīdaiņu mirstība Rīgas apriņķī nav liela un nepārsniedz caurmērā zīdaiņu mirstību Vidzemē (6,28) un visā valstī

(7,89). Vēl zemāka zīdaiņu mirstība ir tikai Talsu (no 100 dzīvi dzimušiem pirmajā dzīvības gadā miruši 5,20) un Madonas (5,52) apriņķī. Kā jau iepriekš aizrādīts 1935. gadā Rīgas apriņķī dzimuši pavisam 1718, bet tai pašā laikā miruši 1681, sakarā ar ko dabiskais iedzīvotāju pieaugums gada laikā ir tikai 37. Izirušas un šķirtas 1935. gadā apriņķī 92 laulības, kas ir 4,79% no visā valstī un 40,35% no Vidzemē šķirto laulību kopskaita.

Pēc veselības departamenta ziņām ar lipīgām slimībām Rīgas apriņķī 1935. gadā saslimuši 626 cilvēki, kas ir 4,83% no visā valstī ar lipīgām slimībām saslimušiem. Salīdzinot 1935. gadu ar iepriekšējo gadu, saslimšanas gadījumu skaits mazliet pieaudzis. Visvairāk 1935. gadā slimojuši ar šarlaku (251) un elpošanas orgānu tuberkulozi (116).

1935. gadā Rīgas apriņķī darbojušās 14 slimnīcas un sanātorijas ar 783 gultām. Gada laikā minētās slimnīcās un sanātorijās ārstējušās 2387 personas, kas tur pavadījušas 144.908 slimnieku dienas. Uz 1935. gada 31. decembri apriņķī skaitījās 56 ārsti, 30 zobārsti, 59 vecmātes, 8 ambulances un veselības kopšanas punkti, 6 Rentgena aparāti, 2 Rentgena kabineti, 18 kalnu saules kabineti un 2 ķīmisk.-bakt. laboratorijas, un 5 sēravoti. Tai pašā laikā Rīgas apriņķī darbojušās 48 aptiekas un 18 drogu veikali. Aptiekās gada laikā izsniegtas par maksu zāles pēc 130.365 receptēm.

1935. gadā dažādās tiesu instancēs notiesātas 638 personas, kas savus noziegumus izdarījušas Rīgas apriņķī, pie kam 506 personas noziegumus izdarījušas uz laukiem un 132 — pilsētās. Salīdzinot ar iepriekšējo 1934. gadu, notiesāto skaits par apmēram 15,83% samazinājies.

Izglītības iestādes Rīgas apriņķī.

1935./36. mācības gadā visā apriņķī darbojušās 114 pamatskolas, no tām 12 darbojušās pilsētās, bet 102 uz laukiem. Pamatskolu tīkls Rīgas apriņķī samērā plašs, jo uz vienu skolu ir 964 iedzīvotāji, kurpretim visā Latvijā šis caurmērs ir 1024 un Vidzemē — 945. Pamatskolās minētā 1935./36. mācības gadā bijuši 382 skolotāji un 10.794 skolēni (pilsētu — 2023 un lauku — 8771). Vienu pamatskolu (ar 26 skol.) uzturējusi valsts, 108 (ar 10.623 skoln.) — pašvaldības, 5 (ar 145 skoln.) — organizācijas. No minētām 114 pamatskolām bijušas: latviešu — 110 ar 10.672 skolēniem un

vācu — 4 ar 122 skolēniem. Tai pašā laikā apriņķī darbojušās 4 latviešu vidusskolas ar 381 skolēnu. Bez tam vēl strādājušas 2 divgadīgas lauksaimniecības skolas ar 71 skolēnu, 2 dārzkopības skolas ar 119 skolēniem, 1 biškopības skola ar 74 skolēniem, 1 mājturības skola (seminārs) ar 55 skolēniem un lauksaimn. tautas augstskola ar 100 skolēniem.

1935. gadā apriņķī bija 87 vispārēja tipa bibliotēkas, no tām 15 pilsētās un 72 uz laukiem. 11 bibliotēkas piederējušas pašvaldībām, 68 privātām organizācijām un 8 privātpersonām. Kopējais sējumu skaits minētajās bibliotēkās uz 1936. g. 1. janvāri bijis 86.818, no tiem lauku bibliotēkās — 66.114 sējumi. No visiem sējumiem — 76.193 bijuši latviešu valodā un 10.625 svešvalodās. Bibliotēku skaita ziņā vislabāk nostādīts Ādažu (4 bibliotēkas ar 3672 sēj.) Ikšķiles (3 bibl. ar 1946 sēj.) un Skrīveņu (4 bibl. ar 2186 sēj.). Turpretim Ķeipenes pagastā bibliotēku vēl līdz šim laikam nav. Visās bibliotēkās 1935. gadā izsniegti lasīšanai 67.118 sējumi, no tiem uz laukiem — 46.700 sējumi. Lasāmības koeficients Rīgas apriņķī (16,0) ir zemāks par lasāmības koeficientu Vidzemes apgabalā (18,9) un caurmērā visā valstī (21,5). 1935. gadā Rīgas apriņķī izdoti divi žurnāli latviešu valodā un iznākuši divi latviešu laikraksti.

Rīgas apriņķa zemesceļu gaļums

ir 3545,5 kilometru, no tiem 349,6 klm šosejas, 19,0 klm bruģi un 707,5 klm I šķ. grantēti zemesceļi. Visi šie ceļi ar kopējo 1076,1 klm. gaļumu atrodas valsts labošanā. Turpretim 2. šķiras — 787,2 klm un 3. šķ. — 1.682,2 klm zemesceļi labojami klaušu kārtā. Rīgas apriņķis atšķiras no visiem citiem apriņķiem kā ar savu lielo zemesceļu kopgaļumu, tā arī ar priekšzīmīgajām un gaļajām šosejām.

Rīgas apriņķa lauku apdzīvotās vietas.

Rīgas apriņķī 1935. gadā bijušas pavisam 17.137 lauku apdzīvotās vietas (dzīvojamās ēkas), kas ir 7,58% no visas valsts lauku apdzīvoto vietu kopskaita. Stajās minētām 17.137 lauku apdzīvotām vietām 6780 (vai 39,56%) ir vecsaimniecību dzīvojamās ēkas, 5483 (31,99%) jaunsaimniecību dzīvojamās ēkas, 2808 (16,39%) mazmājas un atsevišķas kalpu mājas, 111 (0,65%) apdzīvotas skolu ēkas un 1955 (11,41%) dažādas pārējās ēkas.

Mūsu lauku apdzīvotās vietas sastāv pa lielākai daļai no vienas, divām un trijām dzīvojamām telpām, vai istabām. Rīgas apriņķī visvairāk ir trīs istabu lauku apdzīvoto vietu — 4250 (vai 10,67% no visu trīs telpu apdzīvoto vietu skaita valstī), tad 4180 (7,10%) divistabu apdzīvotās vietas, 3160 (10,43%) — četrstabu apdzīv. v., 2069 (11,40%) seš- un vairāk istabu apdzīv. v., 2038 (3,18%) vienistabas apdzīv. v. un 1364 (10,05%) piecistabu apdzīv. vietas. Rīgas apriņķis atšķiras no pārējiem apriņķiem ar lielo istabu (telpu) skaitu lauku apdzīvotās vietās.

Rīgas apriņķī vairums apdzīvoto vietu apsaimniekotāju ir latvieši. Tā, latvieši apsaimnieko 15.495 (vai 90,42%) apdzīvotās vietās, juritiskas personas apsaimnieko 1143 (6,67%) apdzīvotas vietas un pārējās tautības tikai — 499 (1,91%) apdzīv. vietas.

Visvairāk apriņķī (11.651 vai 68,10%) ir tādu apdzīvoto vietu, kurās dzīvo tikai viena ģimene, daudz mazāk (3357 vai 19,62%) jau no divām ģimenēm aizņemtu apdzīvoto vietu.

Apgaismošana. 15.249 (vai 88,98%) lauku apdzīvotās vietas apriņķī apgaismo ar petroleju un 1854 (vai 10,82%) apdzīvotās vietās ir iekārtota elektriskā apgaismošana. Lauku apdzīvotās vietās, kurās ir iekārtota elektriskā apgaismošana, visā valstī sastāda tikai 2,35 proc. no visa apdzīvoto vietu kopskaita.

Procentuāli samērā visvairāk apdzīvoto vietu ar elektrisko apgaismošanu ir Rīgas

(10,82% no visa ar elektr. apg. apdz. vietu kopskaita), Jelgavas (5,33%), Cēsu (4,07%), Bauskas (3,82%) un Tukuma (3,32%) apriņķī, kurpretim vismazāk Jēkabpils (0,21%) apriņķī. Kā redzams, Rīgas apriņķis stāv visu pārējo apriņķu priekšgalā ar savu lielo ar elektrību apgaismoto lauku apdzīvoto vietu skaitu.

Rīgas apriņķa lauku apdzīvoto vietu apgaismošanas veidi.

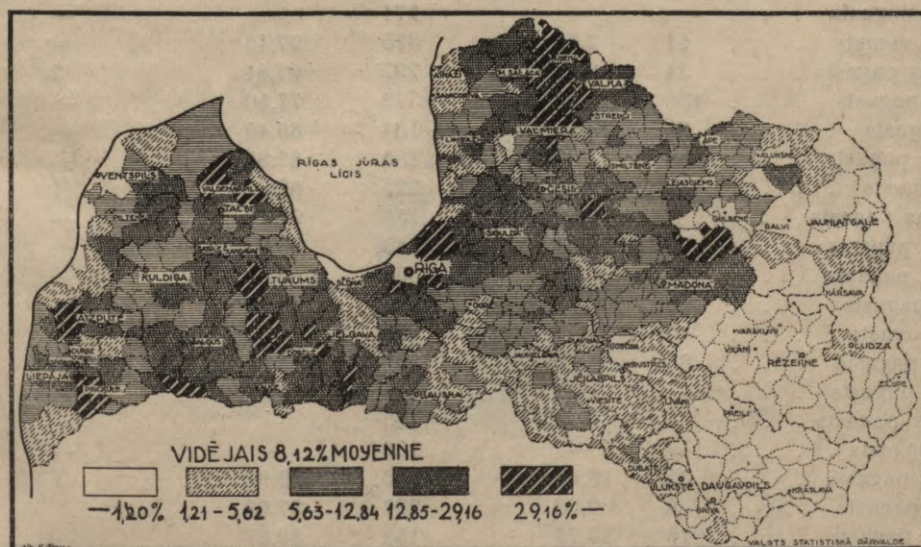
Skat. tabulu 14. lpp.).

No šiem skaitļiem redzams, ka relatīvi visvairāk apdzīvoto vietu ar elektrisko apgaismošanu ir Dreiliņu, Līgatnes, Stopiņu, Ādažu, Baldones un Krimuldas pagastos, kurpretim dažos pagastos (Bebŗu, Bērzgales u. t. t.) 1935. gadā vēl nebija nevienas ar elektrību apgaismotas lauku apdzīvotas vietas.

Dzeņamo ūdeni 12.804 (vai 74,72%) apdzīvotās vietas ņem no akām, 421 (2,46%) no upēm un ezeriem, 2687 (15,68%) no ūdenssūkņiem un 192 (1,12%) apdzīvotās vietās ierīkots ūdensvads. Trīsdesmit apdzīvotās vietās ūdeni piegādā ūdens trieči. Kā redzams, Rīgas apriņķa lauku apdzīvotās vietas samērā labi apgādātas ar ūdenssūkņiem un samērā ar citiem apriņķiem liels ir to apdzīvoto vietu skaits, kur iekārtots ūdensvads.

Lauku saimniecības.

Rīgas apriņķī 1935. gadā bijušas 30.377 dažāda rakstura lauku saimniecības, kas ir

Apdzīvoto vietu skaits, kurās dzeņamo ūdeni ņem no sūkņiem.

	Ar elektrību apgaismo- moto apdzīv. vietu		Ar petroleju apgaismo- to apdzīvoto vietu		Apdzīv. vietas ar citiem apgaismošanas veidiem	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Ādažu pagasts	211	34,14	407	65,86	—	—
Aizkraukles pag.	5	1,97	249	98,03	—	—
Allažu pag.	17	6,25	252	92,65	3	1,10
Babītes pag.	4	1,01	392	98,74	1	0,25
Baldones pag.	155	33,92	302	66,08	—	—
Bebru pag.	—	—	293	—	1	—
Biriņu pagasts	48	15,29	265	84,39	1	0,32
Birzgales pagasts	—	—	400	—	—	—
Daugmales pagasts.	24	13,72	149	85,14	2	1,14
Doles pagasts	53	11,35	413	88,14	1	0,21
Dreiliņu pagasts	69	58,47	48	40,68	1	0,85
Ikšķīles pagasts	101	21,49	366	77,87	3	0,64
Inčukalna pagasts	71	24,15	222	75,51	1	0,34
Jumpravas pagasts.	19	6,69	264	92,96	1	0,35
Kastrānes pagasts	—	—	260	—	—	—
Katlakalna pagasts	37	6,33	546	93,33	2	0,34
Ķeīpenes pagasts	11	6,55	157	93,45	—	—
Ķēču pagasts	—	—	221	—	—	—
Kokneses pagasts	33	6,09	509	93,91	—	—
Krapes pagasts	1	0,58	171	99,42	—	—
Krimuldas pagasts	88	30,03	205	69,97	—	—
Lauberes pagasts	—	—	181	—	—	—
Lēdmanes pagasts.	8	5,26	144	94,74	—	—
Lēdurgas pagasts	38	13,97	234	86,03	—	—
Lielvārdes pagasts	50	12,11	362	87,65	1	0,24
Līgatnes pagasts	189	42,76	252	57,01	1	0,23
Madīenas pagasts	9	3,09	282	96,91	—	—
Mālpils pagasts	18	4,92	348	95,08	—	—
Mangaļu pagasts	70	22,51	239	76,85	2	0,64
Mārupes pagasts	26	5,56	437	93,38	5	1,07
Mēģeles pagasts	—	—	212	—	2	—
Mores pagasts	—	—	230	—	—	—
Nītaures pagasts	2	0,78	256	99,22	—	—
Ogresgala pagasts	34	12,69	234	87,31	—	—
Olaines pagasts	—	—	205	—	—	—
Pabažu pagasts	6	2,45	238	97,14	1	0,41
Plāteres pagasts	—	—	171	—	—	—
Pļaviņu pagasts	11	2,85	375	97,15	—	—
Rembates pagasts	21	6,56	297	92,81	2	0,63
Ropāžu pagasts	108	22,50	372	77,50	—	—
Salas pagasts	21	13,55	134	86,45	—	—
Salaspils pagasts	38	17,04	185	82,96	—	—
Sējas pagasts	33	12,94	221	86,67	1	0,39
Sidgundas pagasts	4	2,52	155	97,48	—	—
Siguldas pagasts	16	6,04	249	93,96	—	—
Skrīveņu pagasts	44	9,95	398	90,05	—	—
Skultes pagasts	2	0,41	487	99,59	—	—
Slokas pagasts	—	—	338	—	—	—
Stopiņu pagasts	83	34,16	160	65,84	—	—
Suntažu pagasts	—	—	265	—	—	—
Taurupes pagasts	—	—	195	—	—	—
Tomes pagasts	—	—	152	—	—	—
Turaidas pagasts	31	16,49	156	82,98	1	0,53
Vidrižu pagasts	6	2,08	282	97,92	—	—
Vildogas pagasts	19	10,73	158	89,27	—	—
Viskaļu pagasts	—	—	130	—	1	—
Zaubes pagasts	20	4,57	418	95,43	—	—

11,02% no visa saimniecību kopskaita valstī. Pēc lieluma grupām minētās 30.377 saimniecības sadalās:

Saimniecību skaits un zemes kopplatība 1935. gadā.

Saimn. lieluma gr.	Saimniecību skaits		Zemes kopplatība	
	skaitis	%	ha	%
Līdz 1 ha	12.411*	40,86	3.503,51	0,90
1— 2 ha	2.051	6,75	3.057,00	0,79
2— 5 „	2.510	8,26	8.177,21	2,10
5— 10 „	1.841	6,06	13.834,12	3,56
10— 15 „	2.134	7,03	26.616,10	6,84
15— 20 „	2.429	8,00	42.725,00	10,98
20— 30 „	2.859	9,41	67.942,76	17,47
30— 50 „	2.407	7,92	94.024,15	24,17
50—100 „	1.577	5,19	103.132,48	26,51
Pāri par 100 ha	158	0,52	25.978,62	6,68
Kopā	30.377	100,00	388.990,95	100,00

3. *) Šai skaitā 2,225 saimniecības tikai ar mājlopiem (bez zemes).

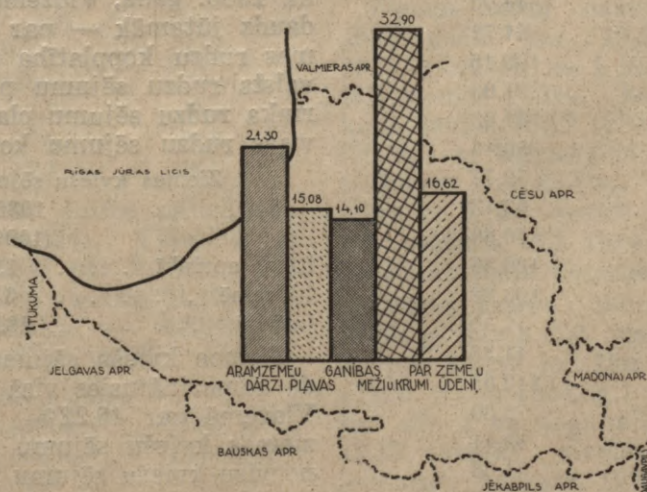
Pēc saimniecību zemes kopplatības 1935. gadā vislielākie pagasti Rīgas apriņķī ir Ropažu ar 13.968,72 ha lielu saimniecību zemes platību, Zaubes — 13.569,25 ha un Mālpils — 11.956,44 ha. Turpretim vismazākie — Dreiliņu — 1.519,40 ha, Mangaļu ar 1.895,28 ha un Salas ar 2.134,26 ha lielu saimniecību zemes platību.

Zemes kulturveidi.

Rīgas apriņķī zemes sadalījums pēc kulturveidiem (1929. g.): aļamzeme (ieskaitot augļu un sakņu dārzus) — 123.832,47 ha (vai 21,30% no visas zemes kopplatī-

bas), pļavas — 91.192,65 ha (15,08%), ganības — 85.240,62 ha (14,10%), meži un krūmi — 198.966,50 ha (32,90%) un pārējā zeme un ūdens — 100.480, 21 ha (16,62%). Samērā visaugstākais aļam- un dārzu zemes procents 1929. gadā bija Rembates (41,62%), Skultes (38,75%), Lēdmanes (38,71%) un Ķempju (37,53%), pagastā, kurpretim viszemākais — Siokas (3,62%), Mangaļu (3,72%), Olaines (4,55%), Ādažu (6,17%) pagastā. Pļavu procents visaugstākais ir Mārupes (33,77%), Daugmales (23,55%) un Viskāļu (21,05%) pagastā. Ļoti maz pļavu ir Tomes (7,70%), Inčukalna (9,63%), Pabažu (9,68%) un Ropažu (9,70%) pagastā. Ganību visvairāk Ķeču (32,64%), Ķempju (24,28%), Vildogas (22,63%) un Zaubes (22,59%) pagastā. Mežu un krūmāju visvairāk saskaitīts Tomes (65,43%), Ādažu (61,03%), Inčukalna (57,42%) un Ropažu (55,95%) pagastā. Pavisam maz mežu Salaspils (1,92%) un Mārupes (9,81%) pagastā.

Salīdzinot ar 1935. gada un 1929. gada lauksaimniecībā izlietoto zemi, redzams, ka tā 1935. gadā pieaugusi par 0,20% un uzrāda 305.881,29 ha pret 305.265,74 ha 1929. gadā. Par 10,41% palielinājusies aļamzemes un dārzu platība (142.244,85 ha — 1935. gadā), pļavu platība samazinājusies par 1,00% (90.282,90 ha 1935. gadā). Tāpat par 13,95% samazinājusies dabisko ganību platība un 1935. gadā ir 73.353,54 ha. Zemāk minētā tabula rāda iedzīvotāju skaitu uz 100 ha aļamzemes Rīgas apriņķa atsevišķos pagastos:

Zemes iedalījums pēc kulturveidiem Rīgas apriņķī.

Pagasti	Iedzīv. skaits uz 100 ha aņamzemes
Ādažu	154,95
Aizkraukles	38,24
Allažu	57,13
Babītes	68,68
Baldones	92,64
Bebrū	42,56
Birīņi	68,86
Birzgales	49,88
Daugmales	97,60
Doles	74,92
Dreiliņu	159,04
Ikšķiles	74,60
Inčukalna	110,71
Jumpravas	53,82
Kastrānes	41,88
Katlakalna	150,99
Ķeipenes	60,64
Ķēču	45,76
Kokneses	68,56
Krapes	52,61
Krimuldas	61,52
Lauberes	49,92
Lēdmanes	43,26
Lēdurgas	44,69
Lielvārdes	70,82
Līgatnes	96,29
Madlienas	52,50
Mālpils	45,46
Mangaļu	721,27
Mārupes	290,70
Meņģeles	49,98
Mores	47,28
Nitures	56,04
Ogresgala	49,94
Olaines	113,31
Pabažu	88,30
Plāteres	44,77
Pļaviņu	60,32
Rembates	44,73
Ropažu	64,72
Salas	100,46
Salaspils	91,03
Sējas	67,93
Sidgundas	50,45
Siguldas	50,77
Skrīveņu	63,13
Skultes	76,86
Slokas	436,36
Stopiņu	103,82
Sunāžu	57,30
Taurupes	41,33
Tomes	112,05
Turaidas	72,30
Vidrižu	53,41
Vildogas	51,63
Viskaļu	51,20
Zaubes	50,96

Kā redzams, vislielākais iedzīvotāju skaits uz 100 ha aņamzemes ir Mangaļu un Sīckas, bet vismazākais Aizkraukles pagastā.

Visā apriņķī (bez pilsētām) caurmērā uz 100 ha aņamzemes ir 65,92 iedzīvotāju.

Sējumu platība.

Sējumu platība 1936. gadā bijusi (1000 hektāros): rudziem (ziemas un vasaras) 15,3 (vai 11,82% no visas sējumu kopplatības), ziemas kviešiem — 1,1 (0,85%), vasaras kviešiem — 8,0 (6,18%), miežiem — 6,9 (5,33%), auzām — 27,8 (21,48%), mastram — 3,7 (2,86%), zirņiem un citiem pākšaugiem — 1,3 (1,01%), āboliņam u. c. tīruma zālājiem (ieskaitot sēklas āboliņa platību) — 44,7 (34,54%), kartupeļiem — 11,5 (8,89%), sakņaugiem — 6,4 (4,95%), liniem — 1,5 (1,16%) un pārējiem laukaugiem (ieskaitot cukurbiešu sējumu platību) — 1,2 (0,93%).

Salīdzinot 1936. gada un 1935. gada atsevišķu laukaugu sējumu platības Rīgas apriņķī, 1936. gadā tā palielinājusies vasaras kviešu (par 11,11%), auzu (par 3,35%), mīstra (par 2,78%), āboliņa u. c. tīruma zālāju (par 10,10%) un sakņaugu (par 3,23%) sējumu platība. Turpretim, samazinājusies rudzu (par 6,13%), ziemas kviešu (par 47,62%), miežu (par 9,21%), zirņu un citu pākšaugu (par 13,33%), kartupeļu (par 0,86%), linu (par 21,05%) un pārējo laukaugu sējumu (par 14,29%) platība.

Apskatot atsevišķo laukaugu platības 1936. gadā Rīgas apriņķī, Vidzemē un visā valstī, un salīdzinot tās ar šo laukaugu platībām 1935. gadā, redzams, ka ziemas un vasaras rudzu sējumu platība 1936. gadā visā valstī ir par 4,62% mazāka, nekā 1935. gadā, Vidzemē tā samazinājusies daudz jūtāmāk — par 7,29% un Vidzemes rudzu kopplatība ir 23,65% no visas valsts rudzu sējumu platības. Rīgas apriņķa rudzu sējumu platība ir 5,93% no visas rudzu sējumu kopplatības.

Ziemas kviešu sējumu platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	1,1	2,1
Vidzemē	6,4	11,9
Latvijā	58,9	85,1

Ziemas kviešu sējumu platība 1936. gadā samazinājusies visā valstī par 30,79%, Vidzemē par 46,22%, pie kam Vidzemes ziemas kviešu sējumu platība ir 10,86% no visu kviešu sējumu kopplatības. Rīgas apriņķa ziemas kviešu lauku platība sastāda 1,87% no to kopējās platības.

Vasaras kviešu lauku platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	8,0	7,2
Vidzemē	26,1	22,8
Latvijā	70,1	55,4

Vasaras kviešu sējumu platība 1936. g. palielinājusies — valstī par 26,53%, Vidzemē par 14,47% un Rīgas apriņķī par 11,11%. Vidzemes vasaras kviešu lauku platība ir 37,23%, bet Rīgas apriņķa — 11,41% no visas valsts vasaras kviešu lauku platības 1936. gadā.

Miežu lauku platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	6,9	7,6
Vidzemē	45,8	50,2
Latvijā	189,3	193,1

Miežu aizņemtā platība 1936. g. samazinājusies valstī par 1,97%, Vidzemē par 8,76% un Rīgas apriņķī par 9,21%. Ar miežiem aizņemtā platība 1936. g. Vidzemē ir 24,19% un Rīgas apriņķī 3,64% no visu miežu lauku kopplatības.

Auzu lauku platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	27,8	26,9
Vidzemē	121,3	117,6
Latvijā	339,2	332,5

Kā redzams, kopējā auzu lauku platība 1936. gadā palielinājusies par 2,02% un Vidzemē par 3,15%. Pēdējā 1936. gadā vairāk nekā trešā daļa (35,76%) no visas auzu lauku kopplatības atradusies Vidzemes apgabalā. Rīgas apriņķa auzu lauku platība sastāda 8,19% no to platības valstī.

Mistra platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	3,7	3,6
Vidzemē	17,9	16,3
Latvijā	77,1	70,5

Arī mistra aizņemtā platība palielinājusies visā valstī par 9,36%, Vidzemē par 9,82% un Rīgas apriņķī par 2,78%. Vidzemes apgabala mistra lauku platība ir 23,22% un Rīgas apriņķa — 4,80% no mistra lauku kopplatības valstī.

Zirņu lauku platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	1,3	1,5
Vidzemē	6,3	7,2
Latvijā	39,4	41,9

Ar zirņiem aizņemtā platība 1936. gadā samazinājusies — kopplatībā par 5,97%, Vidzemes apgabalā par 12,50% un vēl jūtāmāk (par 13,33%) Rīgas apriņķī. Vidzemes apgabala 1936. g. zirņu lauku platība ir 15,99% un Rīgas apriņķa — 3,30% no visas zirņu lauku kopplatības.

Apskatot ar līnēm aizņemto platību

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	1,5	1,9
Vidzemē	11,8	13,4
Latvijā	67,2	67,9

redzams, ka caurmērā visā valstī tā 1936. g., salīdzinot ar 1935. gadu, par 1,03% samazinājusies, tāpat samazinājusies (par 11,94%) Vidzemē un Rīgas apriņķī (par 21,05%). No kopējās līnū lauku platības visā valstī 17,56% ir Vidzemē un 2,23% Rīgas apriņķī.

Kartupeļu lauku platība:

	1936. g. (1000 ha)	1935. g. (1000 ha)
Rīgas apriņķī	11,5	11,6
Vidzemē	37,4	38,9
Latvijā	119,8	123,7

Kartupeļu lauku platība 1936. g. caurmērā visā valstī par 3,15% mazāka, nekā iepriekšējā 1935. gadā. Samazinājusies tā visos apgabalos — Vidzemē par 3,86%. Kartupeļus gandrīz vienādā daudzumā stāda Vidzemē (31,22% no kopējās ar kartupeļiem aizņemtās platības) un Latgalē (31,97%). No kopējās kartupeļu lauku platības Rīgas apriņķī ir 9,60%.

Laukaugu caurmēra un kopražas apmēri.

Apskatīsim atsevišķo laukaugu caurmēra un kopražas apmērus Vidzemē un Rīgas apriņķī.

Ziemas rudzu caurmēra raža Vidzemē 1936. gadā par 19,52% mazāka, nekā 1935. gadā un no 1 ha ievākti 12,78 kvintāli ziemas rudzu, kas pa visu apgabalu kopā devuši 768,2 tūkst. kvintālu, kas salīdzinot ar iepriekšējo gadu uzrāda samazināšanos par 25,83%. Rīgas apriņķī caurmērā no 1 ha ievākti 14,93 kvintāli, kas no apsētiem 15,1 tūkst ha devuši 225,4 tūkst. kvintālu kopražas.

Ziemas kviešu caurmēra raža Vidzemē 1936. g. par 9,17% mazāka, nekā 1935. g. un par 8,21% mazāka par vairākgadējo (1925. g. — 1934. g.) vidējo caurmēra ražu. No 1 ha apgabalā caurmērā ievākti 12,19 kvintāli ziemas kviešu. Arī šo laukaugu kopražā 1936. g. Vidzemē, salīdzinot ar 1935. g., samazinājusies vairāk nekā par pusi (51,16%). Salīdzinot ar

vairākgadējo vidējo kopražu, tā 1936. gadā ir par 13,72% mazāka. Pavisam Vidzemē ievākti 78,0 tūkst. kvintālu ziemas kviešu. Rīgas apriņķī 1 ha devis 14,28 kvintālus ziemas kviešu un pavisam ražoti 15,7 tūkst. kv.

Vasaras rudzu caurmēra raža 1936. gadā Vidzemē mazāka par 7,82%, nekā 1935. g., bet par 7,42% lielāka, nekā vairākgadējā (1925.—1934. g.) vidējā caurmēra raža. No 1 ha ievākti 9,55 kvintāli, kas kopā devuši 8,6 tūkst. kv. 1936. g. pret 6,2 tūkst. kv. 1935. gadā. Kā redzams, vasaras rudzu kopražs 1936. gadā palielinājies par 38,71%, tomēr, salīdzinot ar vairākgadējo vidējo kopražu, tā par 2,27% mazāka. Rīgas apriņķī 1936. g. no 1 ha ievākti 10,63 kv. vasaras rudzu un pavisam ražoti 2,1 tūkst. kvintālu, kurpretim 1935. gadā 1 ha devis 12,19 kv. un kopražs bija 2,4 tūkst. kv.

Vasaras kviešu caurmēra raža Vidzemē 1936. gadā par 6,79% mazāka, nekā 1935. gadā un par 12,57% mazāka par vairākgadējo (1935.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu. No 1 ha caurmērā ražoti 9,88 kvintāli, kas 1936. gadā devuši pavisam 257,9 tūkst. kvintālu pret 241,8 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad vasaras kviešu kopražs 1936. g. palielinājies par 6,66%. Salīdzinot ar vairākgadējo vidējo vasaras kviešu kopražu 1936. gadā tā Vidzemē palielinājies par 62,10%. Rīgas apriņķī no 1 ha ievākti caurmērā 11,90 kv. vasaras kviešu un apsēti 9,0 tūkst. ha devuši 95,2 tūkst. kv. kopražas. 1935. g., turpretim, apriņķī no 1 ha ražoti 12,20 kv. un ievākti pavisam 87,9 tūkst. kv.

Miežu caurmēra raža 1936. gadā Vidzemē, salīdzinot ar 1935. g., samazinājies par 8,13%; salīdzinot ar vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu, tā samazinājies par 8,96%. 1 ha 1936. gadā devis caurmērā 9,15 kv. miežu. Pavisam Vidzemē ražoti 418,8 tūkst. kv. miežu pret 500,0 tūkst. kv. 1935. gadā. Miežu kopražs, kā redzams, 1936. gadā Vidzemē mazāka par 16,24%, salīdzinot ar vairākgadējo vidējo miežu kopražu, tā 1936. gadā samazinājies par 17,00%. Rīgas apriņķī no 1 ha caurmērā ievākti 11,76 kvintālu miežu, kas no 1936. g. aizņemtām 6,9 tūkst. ha devuši 81,1 tūkst. kv. kopražas.

1935. g. miežu caurmēra raža apriņķī — 12,32 kv. un pavisam ražoti 93,7 tūkst. kv. miežu.

Auzu caurmērā no 1 ha 1936. gadā Vidzemē ievākts 9,68 kv. pret 12,33 kv. 1935.

g. Tā tad 1936. gadā auzu caurmēra raža mazāka par 29,60%, nekā 1935. gadā; tāpat tā ir mazāka (par 11,16%) par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu. Arī kopražs 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, Vidzemē jūtami samazinājies (par 27,45%), un tikai nedaudz (par 0,95%) palielinājies, salīdzinot ar vairākgadējām vidējām auzu kopražām. 1936. gadā Vidzemes apgabalā ievākti pavisam 1052,4 tūkst. kv. auzu, pret 1450,6 tūkst. kv. — 1935. gadā. Rīgas apriņķī 1936. gadā no 1 ha caurmērā ražoti 10,28 kv (13,58 kv. — 1935. g.) auzu un šī laukaugu kopražs bija 285,8 tūkst. kv. (365,3 tūkst. kv. — 1935. g.).

Mistra caurmēra raža 1936. gadā Vidzemē mazāka par 27,55%, nekā iepriekšējā 1935. gadā un par 11,59% mazāka, nekā vairākgadējā (1925.—1934. g.) vidējā caurmēra raža. No 1 ha caurmērā 1936. gadā ražoti 9,23 kv. mistra, kas visā apgabalā devuši 165,3 tūkst. kv. mistra kopražas (1935. g. — 207,6 tūkst. kv.). Mistra kopražs 1936. gadā samazinājies par 20,38%, turpretim, salīdzinot ar vairākgadējo vidējo kopražu, 1936. gadā tā pieaugusi par 0,24%. Rīgas apriņķī no 1 ha 1936. g. caurmērā ievākti 11,32 kv. mistra, kas no apsētiem 3,7 tūkst. ha devuši 41,9 tūkst. kv. kopražas. 1935. gadā, turpretim 1 ha devis 14,07 kv. mistra un pavisam apriņķī ražoti 50,7 tūkst. kv.

Pākšaugu (zirņu) caurmēra raža 1936. gadā Vidzemē, salīdzinot ar 1935. g. par 8,21% mazāka, un par 7,17% mazāka, salīdzinot ar vairākgadējo vidējo zirņu caurmēra ražu. 1936. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 8,94 kv. zirņu, kas pa visu Vidzemes apgabalu devuši 56,3 tūkst. kv. kopražas, pret 70,1 tūkst. kv. 1935. gadā. Zirņu kopražs, kā redzams, 1936. gadā samazinājies par 19,69%, toties tā ir par 5,63% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā zirņu kopražs. Rīgas apriņķī 1936. gadā no 1 ha caurmērā ražoti 11,25 kv. zirņu, kas no aizņemtās platības — 1,3 tūkst. ha devuši 14,6 tūkst. kv. kopražas. 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 10,97 kv. zirņu un kopražs 16,5 tūkst. kv.

Kartupeļu caurmēra raža Vidzemē 1936. gadā par 22,45% lielāka, nekā 1935. gadā un par 26,53% lielāka, nekā vairākgadējā (1925.—1934. g.) vidējā caurmēra kartupeļu raža. Vidzemes apgabalā 1936. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 153,14 kvint. kartupeļu, vai 5727,6 tūkst. kv. pret 4864,9 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad arī kartupeļu kopražs 1936. gadā par 17,73%

lielāka, nekā 1935. gadā un par 52,97% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā kartupeļu kopražā. Rīgas apriņķī 1936. gadā caurmērā no 1 ha novākti 152,77 kv. kartupeļu un pavisam to aprīņķī ražoti 1756,8 tūkst. kv. 1935. gadā 1 ha caurmērā devis 127,29 kv. un kartupeļu kopražā 1476,5 tūkst. kv.

Linu šķiedras caurmēra raža 1935. gadā (par 1936. g. ziņas vēl nav sakopotas) Vidzemē par 0,25 proc. lielāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā un no 1 ha ievākti 4,01 kv. šķiedras. Pavisam Vidzemes apgabalā 1935. gadā ievākti 53,8 tūkst. kv. linu šķiedras, kas, salīdzinot ar 1934. gadu, ir par 43,09% vairāk. Rīgas apriņķī 1935. g. no 1 ha caurmērā ievākti 3,98 kv. linu šķiedras, kas devuši 7,6 tūkst. kv.

Linsēklu caurmēra raža Vidzemē 1935. gadā ir par 9,60% mazāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā. Caurmērā no 1 ha ražoti 3,20 kv. linsēklu, kas 1935. gadā devuši pavisam 42,9 tūkst. kv. kopražas, pret 33,3 tūkst. kv. 1934. gadā. Kā redzams, linsēklu kopražā 1935. gadā palielinājusies par 28,83%, Rīgas apriņķī 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 3,04 kv. linsēklu, kas devuši 5,8 tūkst. kv. kopražas, pret 5,0 tūkst. kv. 1934. gadā.

Cukurbiešu caurmēra raža Vidzemē 1935. gadā par 26,83% mazāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā. No 1 ha caurmērā novākti 170,2 kv. cukurbiešu, kas kopā

visā apgabalā devuši 311,9 tūkst. kv. cukurbiešu, pret 383,3 tūkst. kv. 1934. gadā. Tā tad cukurbiešu kopražā Vidzemē 1935. gadā samazinājusies par 18,63%. Rīgas apriņķī 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 169,9 kv. cukurbiešu, pret 239,0 kv. 1934. gadā. Kas attiecas uz lopbarības ražu, tad **āboliņa siena** caurmēra raža Vidzemē 1936. gadā par 0,17% lielāka, nekā 1935. gadā, bet par 3,91% mazāka par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo āboliņa siena caurmēra ražu. Caurmērā no 1 ha 1936. gadā Vidzemē ievākti 29,50 kv. āboliņa siena, kas kopā devuši 5274,2 tūkst. kv. kopražas, pret 4959,9 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā, 1936. gadā āboliņa siena kopražā par 6,34% lielāka, nekā 1935. gadā un par 16,53% lielāka par vairākgadējo vidējo āboliņa siena kopražu. Rīgas apriņķī 1936. gadā caurmērā no 1 ha ražoti 31,36 kv. un pavisam ievākti 1383,0 tūkst. kv. āboliņa siena.

Ļāvu siena caurmēra raža Vidzemē 1936. gadā par 8,07% mazāka, nekā 1935. gadā un, salīdzinot ar vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo ļāvu siena caurmēra ražu tā 1936. gadā par 0,34% samazinājusies. Caurmērā no 1 ha 1936. gadā ievākti 20,40 kv. ļāvu siena, bet tai pašā laikā ļāvu siena kopražā bija 7127,7 tūkst. kv. pret 7545,8 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad arī kopražā 1936. gadā par 5,54% mazāka, nekā 1935. gadā, bet par 6,01% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā ļāvu sie-

Kartupeļu lauku rajoni 1935. g. (% no aŗam- un dāŗzu zemes kopplatības).

na kopraža. Rīgas apriņķī pavisam 1936. gadā ievākti 1875,5 tūkst. kv. pļavu siena, vai caurmērā 20,77 kv. no 1 ha.

Ziemāju labību — rudzu un kviešu — — lauku stāvokļi atsevišķos valsts apgabalos un apriņķos 1936. gada novembrā mēnesī apskatīti «Brīvās Zemes» 5. un 11. numurā, kādēļ šeit to neatkārtosim. Atzīmēsim tikai, ka no Vidzemes apgabala 9,64% (3,66% — 1935. g.) lauksaimniecības korespondenti savos ziņojumos ziemas rudzu lauku stāvokli 1936. gada novembrī atzīmējuši par teicamu, 58,99% (35,51% — 1935. g.) — par labu, 29,07% (40,93%) par vidēju, 2,16% (16,40%) — par zemāku par vidēju un tikai 0,14% (3,50%) par sliktu. Rīgas apriņķa ziemas rudzu lauku stāvoklis 1936. gada novembrī raksturojas ar skaitli — 3,77 ("4" labs, "3" — vidējs). Ziemas kviešu lauku stāvokli Vidzemē 4,61% (0,93% — 1935. g.) korespondenti apzīmē par teicamu, 54,10% (26,73%) — par labu, 36,86% (49,35%) par vidēju, 4,26% (18,13%) — par zemāku par vidēju un 0,17% (4,86%) — par sliktu. Rīgas apriņķa ziemas kviešu lauku stāvoklis 1936. gada novembrī raksturojas ar skaitli — 3,59 (1935. gada novembrī — 3,07). Kā redzams, 1936. gada novembrī ziemāju labības lauku stāvoklis bijis ievērojami labāks par tādu iepriekšējā, 1935. gada novembrī.

Mājlopi.

Mājlopu skaits Rīgas apriņķī atsevišķos gados bijis (tūkstošos):

	1935. g.	1929. g.
Zirgi	29,76	28,04
Govslopi	119,34	95,59
To starpā:		
slauc. govīs	84,64	71,31
Cūkas	59,96	34,01
Aitas	70,61	50,04

Salīdzinot 1935. un 1929. gadu, redzams, ka visstraujāk Rīgas apriņķī pieaudzis (par 75,71%) cūku skaits un 1935. gadā apriņķī ir 7,44% no visa cūku kopskaita valstī. Govslopu skaits pieaudzis par 24,85% un 1935. g. ir 9,36% no visu govslomu skaita. Slaucamo govju skaits pieaudzis par 18,69% (9,67% no slaucamo govju kopskaita). Aitu 1935. gadā ir par 41,11% vairāk nekā 1929. gadā un tās ir 5,24% no visu aitū kopskaita valstī. Vismazāko pieaugumu (6,13%) uzrāda zirgu skaits, tomēr no visa zirgu skaita valstī Rīgas apriņķī ir 7,74% zirgu. Uz 100 ha lauksaimnieciski izmantotas zemes 1935. g. Rīgas apriņķī bijuši 8,74 zirgi, 37,42 govslopi (26,27 slaucamas govīs), 18,73 cūkas un 23,04 aitas.

Zemāk minētā tabula rāda mājlopu skaitu 1935. gadā atsevišķās Rīgas apriņķa pašvaldībās uz 100 ha aŗamzemes un caurmērā uz 1 saimniecību:

	Zirgi		Govslopi				Aitas un jēri		Cūkas un sivēni	
			Kopā		Slauc. g.					
	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu
Ādažu pagasts	28,73	1,00	141,76	4,96	107,88	3,77	46,70	1,63	61,32	2,14
Aizkraukles pag.	15,99	1,89	68,93	8,14	44,27	5,23	57,76	6,82	32,69	3,86
Allažu pagasts	18,36	1,73	96,02	9,02	66,42	6,24	45,37	4,26	51,85	4,87
Babītes pagasts	24,43	1,67	120,65	8,26	95,80	6,56	5,55	0,38	39,32	2,69
Baldones pag.	22,49	1,25	88,91	4,96	64,40	3,59	81,41	4,54	50,72	2,83
Beŗru pagasts	15,22	1,85	66,01	8,02	43,93	5,34	41,87	5,09	24,34	2,96
Bīriņu pagasts	17,57	1,41	78,82	6,32	56,24	5,51	54,16	4,34	33,80	2,71
Birzgales pag.	18,02	1,93	68,25	7,32	45,61	4,89	58,11	6,23	43,87	4,70
Daugmales pag.	21,13	1,08	74,42	3,79	52,15	2,65	63,85	3,25	46,47	2,36
Doles pagasts	18,78	1,16	90,55	5,59	68,07	4,20	35,92	2,22	44,41	2,74
Dreiliņu pag.	25,11	2,00	88,32	7,03	74,61	5,94	4,62	0,37	61,63	4,91
Ikšķiles pagasts	19,52	1,19	89,36	5,45	62,50	3,81	42,71	2,60	39,23	2,39
Inčukalna pag.	20,32	0,74	90,70	3,29	67,78	2,46	37,72	1,37	42,25	1,53
Jumpravas pag.	18,06	1,64	69,29	6,31	43,95	4,00	40,71	3,71	34,47	3,14
Kastrānes pag.	17,96	2,00	74,88	8,34	51,29	5,71	46,39	5,16	38,92	4,33
Katlakalna pag.	27,25	0,76	125,83	3,51	93,76	2,61	17,40	0,48	64,01	1,73
Ķeipenes pag.	19,04	1,59	74,17	6,20	49,56	4,14	61,66	5,15	33,64	2,81
Ķeŗu pagasts	19,17	2,09	86,83	9,47	57,62	6,20	58,61	6,39	36,75	4,01
Kokneses pagasts	17,29	1,26	75,30	5,50	51,95	3,80	44,65	3,26	33,54	2,45

Krapes pagasts .	19,90	2,20	74,63	8,25	50,54	5,59	50,86	5,62	45,80	5,06
Krimuldas pag.	15,34	1,57	84,04	8,59	61,69	6,31	42,62	4,36	28,86	2,95
Lauberes pag.	19,21	1,97	80,86	8,30	53,71	5,51	63,50	6,52	39,37	4,04
Lēdmanes pag.	16,26	2,09	62,28	8,01	41,71	5,36	47,28	6,08	33,27	4,28
Lēdurgas pag..	15,79	1,74	63,73	7,01	42,78	4,71	70,24	7,73	50,18	5,52
Lielvārdes pag.	18,00	1,16	71,36	4,61	51,55	3,33	40,24	2,60	27,85	1,80
Līgatnes pag.	15,46	1,06	67,61	4,66	47,39	3,26	45,14	3,11	34,43	2,37
Madlienas pag.	18,87	1,52	71,87	5,78	46,30	3,72	68,76	5,53	37,46	3,01
Mālpils pag.	15,99	1,81	77,22	8,74	53,72	6,08	41,36	4,68	34,58	3,91
Mangaļu pag.	64,77	0,43	241,01	1,59	175,72	1,16	59,04	0,39	162,58	1,07
Mārupes pag.	66,02	0,84	261,30	3,34	220,98	2,82	1,85	0,02	89,72	1,15
Meņģeles pag.	17,96	1,79	67,01	6,67	45,32	4,51	71,76	7,14	27,64	2,75
Mores pagasts .	17,33	1,76	74,75	7,57	50,70	5,14	53,54	5,43	42,31	4,29
Nītaures pag.	17,55	1,58	80,37	7,22	50,97	4,58	63,54	5,71	38,17	3,43
Ogresgala pag.	16,81	1,85	63,83	7,58	48,47	5,34	37,93	4,18	30,34	3,34
Olaines pag. . .	29,01	1,27	142,76	6,27	103,89	4,56	32,95	1,45	54,52	2,39
Pabažu pagasts .	20,03	1,14	80,36	4,59	58,26	3,33	76,07	4,35	48,96	2,50
Plāteres pag.	17,22	1,77	72,37	7,43	48,15	4,94	69,91	7,17	35,94	3,69
Pļaviņu pag. . .	17,58	1,17	77,76	5,15	53,95	3,58	49,86	3,30	35,41	2,35
Rembates pag.	16,14	1,81	71,40	7,99	48,16	5,39	49,73	5,57	29,54	3,31
Ropāžu pag. . .	19,10	1,48	109,50	8,46	77,03	5,95	52,38	4,05	40,20	3,10
Salas pagasts . .	23,04	1,25	127,23	6,88	100,60	5,44	3,04	0,16	48,71	2,63
Salaspils pag. . .	20,36	1,11	93,78	5,11	72,34	3,94	34,88	1,90	43,39	2,36
Sēcas pagasts . .	19,81	1,36	93,25	6,41	68,33	4,69	60,60	4,16	42,40	2,91
Sidgundas pag. .	19,14	2,07	85,90	9,30	57,14	6,19	53,65	5,81	43,81	4,74
Siguldas pag. . .	15,93	1,63	73,53	7,51	50,87	5,20	31,22	3,19	37,53	3,83
Skrīveņu pag. . .	16,33	1,20	64,74	4,76	44,00	3,23	35,24	2,59	32,68	2,40
Skultes pag. . . .	20,31	1,27	69,66	4,37	45,65	2,86	71,09	4,46	62,17	3,90
Slokas pag.	59,60	0,56	163,96	1,55	138,38	1,31	1,45	0,01	146,81	1,39
Stopiņu pagasts .	24,17	0,96	106,50	4,22	80,57	3,19	27,95	1,11	38,27	1,51
Suntāžu pagasts .	18,01	1,93	76,44	8,20	52,17	5,60	55,87	5,99	37,59	4,03
Taurupes pag. . .	16,01	1,78	64,05	7,14	43,43	4,84	55,99	6,24	30,33	3,38
Tomes pagasts . .	25,85	1,11	75,19	3,24	55,80	2,41	119,09	5,13	69,02	2,97
Turaidas pag. . .	19,39	1,33	74,96	5,15	52,35	3,60	73,77	5,07	47,24	3,25
Vidrižu pag. . . .	17,41	1,68	69,63	6,72	45,99	4,44	71,60	6,91	47,12	4,55
Vildogas pagasts	16,21	1,62	76,78	7,68	52,63	5,26	42,94	4,29	39,84	3,98
Viskāļu pag. . . .	18,93	1,78	76,07	7,14	50,25	4,71	72,44	6,80	34,30	3,22
Zaubes pagasts . .	19,57	1,94	84,01	8,34	56,31	5,59	63,53	6,31	36,15	3,59

Kopā pilsētās . 18,86 1,42 81,57 6,13 57,05 4,29 50,77 3,81 40,00 3,00

Ķemeņu pilsēta .	178,32	0,24	307,69	0,41	297,20	0,39	—	—	587,41	0,78
Ogres pilsēta . . .	31,99	0,22	73,43	0,50	61,72	0,42	6,76	0,05	95,06	0,64
Pļaviņu pilsēta . .	61,82	0,22	119,61	0,42	110,20	0,38	14,78	0,05	202,93	0,71
Rīgas jūrm. pils.	75,42	0,15	181,09	0,36	171,27	0,34	1,57	0,01	132,38	0,26
Siguldas pilsēta . .	29,61	0,16	64,10	0,35	56,61	0,31	11,71	0,06	116,81	0,63
Slokas pilsēta . . .	48,33	0,14	150,88	0,43	138,27	0,40	3,36	0,01	253,00	0,73

Kopā pilsētā . 50,23 0,16 120,64 0,59 110,51 0,36 6,58 0,02 162,51 0,53

Kopā pag. u. pils. 19,11 1,22 81,88 5,23 57,48 3,67 50,41 3,22 40,98 2,62

Salīdzinot 1936. un 1935. gada atsevišķu mājšlopu skaitu Rīgas apriņķī, zirgu kopskaits 1936. g. vēl nedaudz (par 0,40%) palielinājies un pavisam to ir 29.881, pie kam pēc vecuma grupām tie sadalās: kumēļi līdz 1 g. v. — 887 (vai 2,97%), no 1—3 g. v. — 1525 (5,10%), ķēves, zirgi un ērzeļi vecumā no 3—15 g. — 19.940 (66,73%), 15 gadu veci un vecāki par 15 gadiem — 7529 (25,20%). Jāatzīmē, ka zirgu skaits pēdējos trijos gados pakāpeniski pieaudzis, pie kam sacītais attiecas uz visiem valsts apgabaliem, izņemot vienīgi Kurzemi, kur zirgu skaits 1936. g. ir nedaudz mazāks nekā 1935. g. un 1934. g. Govslopu skaits apriņķī pēdējā gadā palielinājies par 0,54% un tagad ir 119.981, no kuņiem teļi līdz 1 g. v. — 16.731 (vai 13,95%), teles 1 g. v. un vecākas — 13.730 (11,44%), slaucamas govys — 86.059 (71,73%), bulļi un vērsi no 1—2 g. v. — 2857 (2,38%), 2 g. v. un vecāki — 604 (0,50%). Līdzīgi govšlopu kopskaitam apriņķī pieaudzis arī slaucamo govju skaits. Govslopu skaits 1936. g. vienīgi Zemgalē ir nedaudz lielāks (par 0,78%) nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretim visos pārējos apgabalos mazāks. (Vidzemē par 0,09%). Aitu kopskaits Rīgas apriņķī 1936. gadā ir par 2,58% lielāks un pavisam apriņķī skaitās 72.436 aitas, no tām jēri līdz 1 g. v. — 38.393 (53,00%), aitas, teķi un auni 1 g. v. un vecāki — 34.043 (47,00%). Cūku kopskaits 1936. gadā diezgan jūtami samazinājies (par 14,67%) un apriņķī bija — 50.990 cūkas, no tām sivēni līdz 2 mēn. veci — 14.190 (vai 27,83%), no 2 līdz 6 mēn. veci — 22.794 (44,70%), vaislas cūkas un kuīļi 6

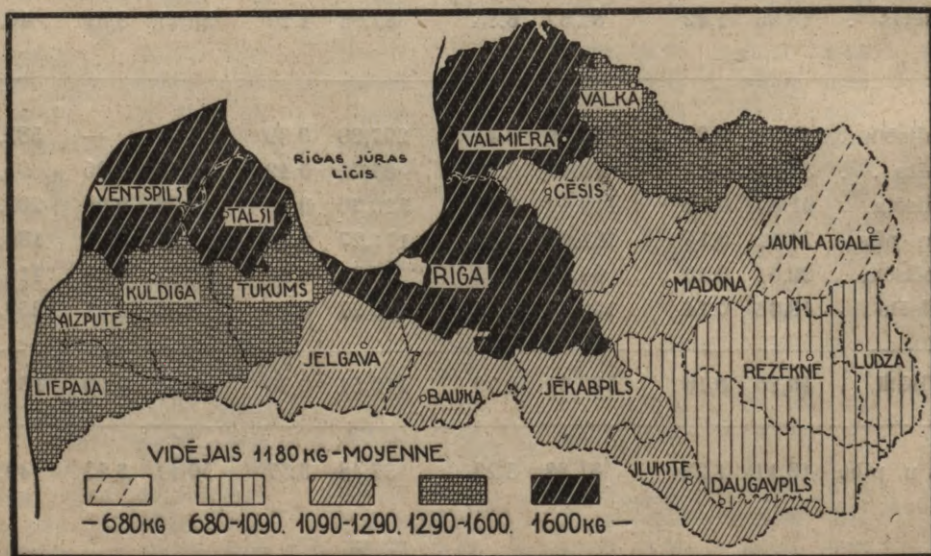
mēn. veci un vecāki — 5387 (10,57%) un pārējās cūkas 6 mēn. vecas un vecākas — 8619 (16,90%). Cūku skaits 1936. gadā visos valsts apgabalos jūtami mazāks nekā iepriekšējā 1935. gadā (Vidzemē par 15,13%).

Laukstrādnieku skaits

Laukstrādnieku skaits Rīgas apriņķī (saimniecībās lielākās par 1 ha) 1933. gadā — 16.033 (1929. gadā — 14.104). No minētiem 16.033 laukstrādniekiem 2256 (1929. g. — 1525) gada strādnieki (ieskaitīti arī tehniskais personāls un deputātņiki), 3019 (2201) gada strādnieces, 2252 (1378) vasaras puīši, 3027 (1776) vasaras meitas, 3246 (4157) gani un 2233 (3067) mēneša strādnieki. Laikā no 1929. līdz 1935. gadam Rīgas apriņķī pieaudzis gada strādnieku (par 47,93%), gada strādnieču (par 37,16%), vasaras puīšu (par 63,43%), vasaras meitu (par 70,44%) skaits. Turpretim samazinājies (par 21,91%) ganu un (par 27,19%) mēneša strādnieku skaits. Starp minētiem Rīgas apriņķa laukstrādniekiem 1935. g. 26. jūnijā bija 3737 ārzemnieki.

Laukstrādniekiem maksātās algas raksturo šāds pārskats:

	Rīgas apr.		Vidzemē		Latvijā	
	1936.	1935.	1936.	1935.	1936.	1935.
	g.	g.	g.	g.	g.	g.
	Ls	Ls	Ls	Ls	Ls	Ls
Gada puīšu alga	342	329	344	337	340	330
Gada meitu alga	268	260	266	258	260	250
Vas. puīšu alga	213	212	222	215	230	220
Vas. meitu alga	169	168	173	170	176	170
Ganu alga	113	118	120	121	114	118

Kartupeļu kopražs 1935. g. caurmērā uz 1 lauku iedzīvotāju kg.

Kā redzams, gada puišu algas norma 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, Rīgas apriņķī ir lielāka par 3,95%, Vidzemē par 2,08% un caurmērā visā valstī par 3,03%. Tāpat palielinājusies gada meitu alga Rīgas apriņķī par 3,08%, Vidzemē par 3,10% un visā valstī par 4,00%. Vasaras puišu alga 1936. gadā bijusi lielāka nekā 1935. gadā Rīgas apr. par 0,47%. Vidzemē par 3,26%, bet caurmērā visā valstī par 4,55%. Vasaras meitas 1936. g. saņēmušas vairāk algas nekā 1935. g. — Rīgas apr. par 0,60%, Vidzemē par 1,76%, caurmērā valstī — 3,53%. Rīgas apriņķī gani 1936. g. saņēmuši par 4,24% mazāku algu nekā 1935. g., tāpat to algas samazinājušās Vidzemē par 0,83% un caurmērā visā valstī par 3,39%.

Lauksaimniecības mašīnas un darba rīki.

Pēdējās ziņas par lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem ir no 1929. gada vispārīgās lauksaimniecības skaitīšanas, pie kam to bija:

No šiem skaitļiem redzams, ka Rīgas apr. lauksaimnieki, salīdzinot ar citu apriņķu lauksaimniekiem, 1929. gadā bijuši ļoti labi apgādāti dažādām lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem, jo atsevišķu mašīnu un darba rīku caurmērs uz 100 ha aņamzemes viscaur pārsniedz Vidzemes un visas valsts caurmēru.

Rūpniecības—amatniecības uzņēmumi.

1935. gadā Rīgas apriņķī darbojušies pašam 3081 rūpniecības—amatniecības uzņēmums ar 7456 nodarbinātiem, no kuriem 3921 algots strādnieks. No minētā uzņēmumu skaita 74,42 (vai 2302 uzņēm. ar 5211 nodarbin.) atrodas uz laukiem un 25,28% (779 uzņēm. ar 2245 nodarb.) pilsētās. Salīdzinot apriņķī darbojošos uzņēmumu skaitu ar Vidzemē un visā valstī strādājošo uzņēmumu skaitu, izrādās, ka Rīgas apriņķa uzņēmumu skaits ir 24,81% no Vidzemes un

	Skaitis	Rīgas apriņķī	Vidzemē	Latvijā
		Uz 100 ha aņamzemes	Uz 100 ha aņamzemes	Uz 100 ha aņamzemes
Tvaika mašīnas (lokomobiles)	188	0,15	0,16	0,12
Motori (iekšdedzes un vēja)	147	0,12	0,12	0,07
Traktori	55	0,05	0,03	0,02
Darba rati: koka	4108	3,37	3,11	7,33
dzelzasu	18954	15,55	14,58	9,47
Ragavas un kamanas	25416	20,85	19,60	19,57
Arkli: spīju	14547	11,94	10,20	9,26
vienlemešu	16411	13,46	12,20	13,14
2- un vairāklemešu sepc.	1590	1,30	1,00	1,05
Ecēšas u. kultivātori, koka, dzelzs tapu	20711	16,99	15,11	15,37
atspeņu ecēšas	9733	7,99	7,76	7,31
Spec. dzelzs un kultiv.	3235	2,65	2,11	1,33
Sējas mašīnas	529	0,43	0,38	0,42
Labības plaujmašīnas	2275	1,87	1,69	1,04
Zāles plāvēji	3535	2,90	2,70	1,53
Zirgu grābekļi	2547	1,09	1,79	1,29
Kartupeļu racēji	691	0,57	0,47	0,20
Kuļmašīnas ar tv. un mēch. dzinējspēku	278	0,23	0,26	0,18
Zirgu kūlēji (ģēpeļi)	357	0,29	0,26	0,74
Vētijāmās mašīnas	2173	1,78	2,83	2,06
Graudu šķīrotāji	314	0,26	0,29	0,31

6,19% no visas valsts uzņēmumu kopskaita (uz laukiem šie procenti attiecīgi ir 25,32 un 9,93).

Rīgas apriņķa rūpniecības-amatniecības uzņēmumu skaits pēc saimniecības nozarēm:

Saimniecību nozares	Uzņēmumu skaits		Nodarbināto kopskaits		Tai skaitā algoti strādnieki	
	Pavisam	No tiem uz lauk.	Pavisam	No tiem uz lauk.	Pavisam	No tiem uz lauk.
Raktuves un akmeņlauztuves	15	11	709	507	640	471
Kerāmika, akmens izstrād. u. t. t.	70	60	397	352	305	275
Metalapstrād. un mašīnbūves	399	327	436	394	59	36
Ķīmiskā rūpniecība	3	1	3	1	1	1
Ādu rūpniecība	46	41	58	53	8	8
Tekstilrūpniecība	52	38	140	112	75	64
Kakrūpniecība	380	327	676	512	322	217
Papīrrūpniecība	4	2	1569	862	1353	730
Poligrafiskā rūpniecība	50	20	70	26	13	5
Pārtikas un garšvielu rūpniecība	389	315	967	721	574	418
Apģērbu, apavu, tuāletes un galantērijas piederumu rūpniecība	872	542	1934	614	100	43
Būvrūpniecība	792	611	1218	941	383	300
Gāzes, elektr. un ūdensv. iest.	9	7	119	116	88	85
Kopā	3081	2302	7456	5211	3921	2653

Kā redzams, visvairāk uzņēmumu (28,30%) ir **apģērbu, apavu, tualetes un galanterijas piederumu rūpniecībā**, no kuriem 62,16% darbojušies uz laukiem. Šajā saimniecības nozarē pirmo vietu ieņem drēbnieku darbnīcas — 466 ar 540 nodarbinātiem (uz laukiem — 322 darbnīcas ar 353 nodarbin.). Tad seko kurpnieku darbnīcas — 319 ar 376 nodarb. (159 uzņēm. ar 171 nodarb.). Samērā daudz ir vēl adītavas un trikotāžas audumu darbn. — 62 ar 66 nodarb. (49 uzņēm. ar 52 nodarb.). Pārējās šīs saimniecības nozares nodarbēs uzņēmumu samērā maz.

Otrā lielākā saimniecības nozare ir **būvrūpniecība** (25,71% no visu uzņēmumu kopskaita), pie kam vairāk par trīs ceturtdaļām (77,15%) šo uzņēmumu ir uz laukiem. Visvairāk būvrūpniecībā ir mūrnieku un podnieku uzņēmumu — 253 ar 314 nodarb. (211 uzņēm. ar 270 nodarb.), namdaļu uzņēmumi — 243 ar 338 nodarb. (200 uzņēm. ar 289 nodarb.), būvgaldnieku uzņēm. — 189 ar 242 nodarb. (147 uzņēm. ar 178 nodarb.) būvkrāsotāju uzņēm. — 54 ar 74 nodarb. (25 uzņēm. ar 29 nodarb.).

Trešā vietā stāv **metalapstrādāšanas un mašīnbūves** uzņēmumi — 12,95% no visu uzņēmumu kopskaita, pie kam uz laukiem strādā 81,95% šo uzņēmumu. Visvairāk šajā nozarē ir kalves (smēdes) — 307 ar 380 nodarbin. (uz laukiem 287 uzņēm. ar 348 visu uzņēmumu kopskaita, pie kam gandrīz

nodarb.), daudz mazāk jau ir atslēdznieku un mēchaniskas darbnīcas — 48 ar 68 nodarb. (21 uzņēm. ar 27 nodarb.), tad seko pulksteņu darbnīcas — 20 ar 20 nodarb. (10 uzņēm. ar 10 nodarb.).

Kokrūpniecības uzņēmumu ir 12,34% no

Saimniecību nozares	Uzņēmumu skaits		Nodarbināto kopskaits		Tai skaitā algoti strādnieki	
	Pavisam	No tiem uz lauk.	Pavisam	No tiem uz lauk.	Pavisam	No tiem uz lauk.
Raktuves un akmeņlauztuves	15	11	709	507	640	471
Kerāmika, akmens izstrād. u. t. t.	70	60	397	352	305	275
Metalapstrād. un mašīnbūves	399	327	436	394	59	36
Ķīmiskā rūpniecība	3	1	3	1	1	1
Ādu rūpniecība	46	41	58	53	8	8
Tekstilrūpniecība	52	38	140	112	75	64
Kakrūpniecība	380	327	676	512	322	217
Papīrrūpniecība	4	2	1569	862	1353	730
Poligrafiskā rūpniecība	50	20	70	26	13	5
Pārtikas un garšvielu rūpniecība	389	315	967	721	574	418
Apģērbu, apavu, tuāletes un galantērijas piederumu rūpniecība	872	542	1934	614	100	43
Būvrūpniecība	792	611	1218	941	383	300
Gāzes, elektr. un ūdensv. iest.	9	7	119	116	88	85
Kopā	3081	2302	7456	5211	3921	2653

deviņas desmitdaļas (86,05%) šo uzņēmumu strādā uz laukiem. Galveno lomu kokrūpniecībā spēlē mēbeļu galdniecības uzņēmumi — 135 ar 155 nodarb. (108 uzņēm. ar 122 nodarb.), planku un dēļu zāģētavas — 86 ar 287 nodarb. (79 uzņēm. ar 181 nodarb.), ar ratu, kamanu, ragavu un riteņu izgatavošanu nodarbināti 51 uzņēm. ar 54 nodarb. (48 uzņēm. ar 50 nodarb.), koka trauku izgatavo 16 uzņēm. ar 24 nodarb. (visi tie strādā laukos), jumtu skaidu un šindeļu griešanā — 33 uzņēm. ar 23 nodarb. (32 uzņēm. ar 22 nodarb.).

Pārtikas un garšvielu rūpniecībā (12,62 proc. no uzņēmumu kopskaita) galvenā loma piekrit labības kuļgarnitūrām — 126 ar 161 nodarb. (125 uzņēm. ar 161 nodarb.), tad dzirnavām — 88 ar 153 nodarb. (84 uzņēm. ar 143 nodarb.). Tad vēl ir 62 maiznīcas ar 178 nodarb. (23 uzņēm. ar 41 nodarb.), 46 uzņēm. ar 205 nodarb. strādā pie piena pārstrādāšanas (42 uzņēm. ar 189 nodarb.).

Keramikas un akmeņu izstrādājumu rūpniecībā strādā 2,27% uzņēmumu, pie kam 85,71% no tiem atrodas uz laukiem. Visvairāk šai nozarē ir kaļķu un krīta izgat. uzņēm. — 24 ar 125 nodarb. (visi laukos), ķieģeļceļi — 21 ar 87 nodarb. (visi tie strādā uz laukiem.)

Tekstilrūpniecībā (1,69%) galveno lomu spēlē vilnas rūpniecības uzņēmumi — 30 ar 90 nodarb. (23 uzņēm. ar 72 nodarb.), apretūras, veltuves, krāsotavas — 5 ar 5

Rīgas apriņķa atsevišķo pagastu sa biedrisko dzīvi raksturo šāda tabula:

Pagasti	Jaunātnes biedrības	Izglītības un kultūr. veic. b-bas	Saviesīgas biedrības	Ugunsap- drošin. b-bas	Krājājdevu sabiedrības	Lauksaimn. biedrības	Piensaimn. biedrības	Lonkop. pār- raudz. b-bas	Meliorāc. sabiedrība	Mašīnu kopl. b-bas	Dažād. cita rakstura biedrības
Ādažu pagasts . . .	2	—	—	1	1	2	—	4	3	—	15
Aizkraukles pag. . .	1	1	—	—	1	—	2	—	—	1	2
Allažu pagast . . .	1	—	1	—	1	1	1	5	—	—	2
Babītes pagasts . . .	—	1	—	1	1	1	—	2	—	1	6
Baldones pagasts . . .	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	1
Bebriņu pagasts . . .	—	2	—	—	1	—	2	5	—	—	3
Bīriņu pagasts . . .	—	—	—	—	1	—	2	1	1	—	3
Birzgales pagast . . .	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1
Daugmales pag. . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Doles pagasts . . .	—	1	—	1	1	1	—	—	—	1	2
Dreiliņu pagasts . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Ikšķiles pagasts . . .	1	2	—	1	1	—	1	—	—	—	1
Inčukalna pagasts . . .	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Jumpravas pag. . .	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	2
Kastrānes pag. . .	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Katlakalna pag. . .	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1
Ķeipenes pag. . . .	—	1	—	1	—	2	1	1	—	—	—
Ķēču pagasts	—	1	1	1	—	—	2	—	—	—	—
Kokneses pag. . . .	2	1	—	1	1	2	2	1	3	3	2
Krapes pag.	—	1	—	1	1	—	1	2	—	—	2
Krimuldas pag. . . .	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	5
Lauberes pag. . . .	—	1	—	—	1	—	1	2	3	—	—
Lēdmanes pag. . . .	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	1
Lēdurgas pag. . . .	1	—	1	1	1	—	1	—	—	—	1
Lielvārdes pag. . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Līgatnes pag.	—	—	1	3	1	—	1	—	—	—	1
Madlienas pag. . . .	—	1	—	1	1	—	—	1	2	—	4
Mālpils pagasts . . .	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	6
Mangaļu pagasts . . .	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
Mārupes pag.	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1
Meņģeles pag. . . .	1	1	—	1	1	—	1	1	—	1	1
Mores pagasts	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1
Nītaures pag.	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1
Ogresgala pag.	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—
Olaines pagasts	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—
Pabažu pagasts	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Plāteres pag.	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Pļaviņu pag.	—	1	—	1	—	—	1	1	—	—	1
Rembates paž.	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Ropažu pagasts	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
Salas pagasts	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	4
Salaspils p.gasts	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	1
Sējas pagasts	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Sidgundas pag.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Siguldas pag.	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1
Skrīveriņu pag.	1	1	—	1	1	—	1	—	—	1	1
Skultes pag.	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1
Slokas pag.	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	3
Stopiņu pag.	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Suntāžu pag.	1	—	—	1	1	1	1	—	—	—	2
Taurupes pag.	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Tomes pagasts	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1
Turaidas pag.	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	1
Vidrižu pag.	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Vildogas pag.	—	1	—	1	—	1	—	2	—	—	3
Viskāļu pagasts	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Zaubes pagasts	1	1	—	2	1	—	1	—	—	—	1

nodarb., linu vērpšanas un austuves — 10 ar 11 nodarb. (9 uzņ. ar 10 nodarb.).

Ādu rūpniecībā (1,49%) pirmā vietā ir seglinieku darbnīcas — 36 ar 37 nodarb. (31 uzņ. ar 32 nodarb.), tad ādu mīcētavas — 10 uzņ. ar 21 nodarb. Pārējās saimniecību nozarēs uzņēmumu skaits ir mazs — tā papīru rūpniecības uzņ. ir tikai 0,13% no visu uzņēmumu kopskaita, ķīmiskās rūpniecības uzņēm. — 0,10%, poligrafiskās rūpniecības uzņēm. 1,62%, gāzes, elektrības un ūdensvadu iest. — 0,29% un 0,49% raktuvju un akmeņlauztuvju.

Tirdzniecības uzņēmumu skaits, kā to rāda zemāk pievestie skaitļi, Rīgas apriņķa atsevišķos pagastos ir ļoti nevienāds:

Pagasti	Pārtikas un sīku preču tirgotavas	Dažādu pārējo tirgot. skaits
Ādažu	15	15
Aizkraukles	1	3
Allažu	7	3
Babītes	3	—
Baldones	14	—
Bebru	3	7
Bīriņu	10	6
Birzgale	1	—
Daugmales	4	—
Doles	5	—
Dreiliņu	2	1
Ikšķiles	10	3
Inčukalna	10	9
Jumpravas	3	—
Kastrānes	—	6
Katlakalna	6	4
Ķeipenes	2	13
Ķēču	4	—
Kokneses	4	29
Krapes	3	—
Krimuldas	—	1
Lauberes	—	4
Lēdmanes	—	3
Lēdurgas	—	5
Lielvārdes	4	—
Līgatnes	9	33
Madlienas	6	5
Mālpils	2	8
Mangaļu	15	4
Mārupes	3	1
Menģeles	—	4
Mores	1	—
Nītaures	1	1
Ogresgala	2	—
Olaines	9	—
Pabažu	5	1
Plāteres	1	—
Pļaviņu	—	3
Rembates	—	3
Ropažu	4	—
Salas	1	—
Salaspils	6	—

Sējas	1	4
Sidgundas	3	—
Siguldas	2	—
Skrīveru	14	6
Skultes	—	6
Slokas	8	—
Stopiņu	5	5
Suntažu	—	4
Taurupes	—	4
Tomes	4	1
Turaidas	5	1
Vidriža	1	3
Vildogas	1	—
Viskaļu	1	—
Zaubes	—	7

Sprīžot pēc tirgotavu skaita, visdzīvākā tirdzniecība norit Kokneses un Ādažu pagastā.

Pagastu pašvaldību budžeti.

Rīgas apriņķa 57 pagastu pašvaldību budžetu kopsuma, salīdzinot pa gadiem, uzrāda nelielu svārstību. 1923.-24. saimniecības gadā Rīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma bija 1,082 milj. ls, nākošos gados tā strauji pieaug un 1927.-28. s. uzrāda visaugstāko budžeta kopsumu — 1,455 milj. ls. Nākošā 1928.-29. s. g. tā vairs ir tikai 1,285 milj. ls un atkal pakāpeniski pieaug līdz 1930.-31. s. g., kad uzrāda 1,433 milj. ls lielu budžeta kopsumu. Saimnieciskās krīzes gados arī pagastu pašvaldību budžetu sumas samazinās un 1932./33. s. g. nokrīt uz 1,158 milj. ls. Sākot ar 1933.-34. s. g. budžeta sumas atkal pieaug un šī palielināšanās turpinās visus turpmākos gadus. 1936.-37. s. g. Rīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma ir 1,405 milj. ls, tomēr nesasniedzot 1927.-28. s. g. budžeta sumu līmeni. Rīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma ir 9,10% no visas mūsu pagastu pašvaldību budžetu kopsumas un caurmērā uz 1 iedzīvotāju ir 15,37 ls. Vel lielāka (15,73 ls) budžeta suma uz 1 iedzīvotāju no Vidzemes apriņķiem ir tikai Cēsu apriņķī. Ar samērā lielu budžeta sumu uz 1 iedzīvotāju Rīgas apriņķis pārsniedz Vidzemes apgabala (14,87 ls uz 1 iedzīv.), kā arī visas valsts (Ls 12,45) caurmēru. Apskatot 1936.-37. s. gada Rīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu sumu sadalījumu, redzams, ka 13,39% no budžeta kopsumas (188,150 ls) paredzēti izglītībai, 13,23% (186.007 ls) — veselības aizsardzībai, 20,52% (288,328 ls) — sociālai apgādei un 52,86% (742.799 ls) sastāda pārējie izdevumi.

Kā redzams no tabulas, Rīgas apriņķa atsevišķos pagastos 1936.-37. saimn. gada budžetu sumas uzrāda diezgan lielu nevienādību.

Pagasti	Budžeta	Budžeta suma
	suma	uz 1 iedzīv.
	Ls	Ls
Ādažu pagasts . . .	56.000	16,78
Aizkraukles pag. . .	24.860	19,11
Allažu pagasts . . .	20.700	13,57
Babītes pagasts . . .	33.600	16,86
Baldones pagasts . . .	28.000	13,25
Bebri pagasts . . .	27.871	16,64
Bīriņu pagasts . . .	29.213	16,64
Birzgales pag. . .	34.432	14,12
Daugmales pag. . .	10.400	12,11
Doles pagasts . . .	34.040	14,89
Dreiliņu pagasts . . .	13.700	12,43
Ikšķiles pagasts . . .	36.600	14,99
Inčukalna pagasts. . .	19.300	13,37
Jumpravas pag. . .	22.200	14,81
Kastrānes pag. . .	23.000	18,07
Katlakalna pag. . .	28.000	10,75
Ķeipenes pag. . .	15.000	14,81
Ķēču pagasts . . .	19.000	16,48
Kokneses pagasts . . .	50.106	16,47
Krapes pag. . .	17.834	18,03
Krimuldas pag. . .	29.000	16,59
Lauberes pag. . .	16.880	15,25
Lēdmanes pag. . .	12.500	14,50
Lēdurgas pag. . .	31.561	19,57
Lielvārdes pag. . .	42.984	23,35
Līgatnes pag. . .	50.920	16,55
Madlienas pag. . .	21.900	14,13
Mālpils pag. . .	30.660	14,94
Mangaļu pag. . .	19.021	11,62
Mārupes pag. . .	17.139	9,07
Meņģeles pag. . .	16.100	12,94
Mores pagasts . . .	20.160	16,57
Nītaures pag. . .	24.000	17,08
Ogresgala pag. . .	23.000	16,03
Olaines pag. . .	20.296	19,61
Pabažu pagasts . . .	16.000	11,78
Plāteres pag. . .	15.600	16,81
Pļaviņu pagasts . . .	27.000	15,93
Rembates pag. . .	24.562	14,60
Rapažu pagasts . . .	41.500	15,73
Salas pagasts . . .	13.400	18,41
Salaspils pag. . .	15.500	14,21
Sējas pagasts . . .	18.300	13,62
Sīd Gundas pag. . .	13.851	15,19
Siguldas pag. . .	26.000	17,47
Skrīveņu pag. . .	32.800	14,14
Skultes pag. . .	31.000	12,86
Slokas pagasts . . .	13.656	9,10
Stopiņu pagasts . . .	17.690	14,30
Suntāžu pagasts . . .	29.100	16,91
Taurupes pagasts . . .	22.000	11,14
Tomes pagasts . . .	8.500	14,91
Turaidas pagasts . . .	15.400	14,91
Vidrižu pagasts. . .	26.000	15,24
Vildogas pagasts . . .	19.000	19,37
Viskaļu pagasts . . .	19.900	28,19
Zaubes pagasts . . .	38.548	16,14
Kopā . . .	1.405.284	15,37

Kā redzams, Viskaļu pagastā ir lielākās, bet Mārupes — mazākās budžeta sumas uz 1 iedzīvotāju.

Nodokļi.

Rīgas apriņķī uz 1 iedzīvotāju ir caurmērā 13,74 ls nodokļu. Atsevišķos pagastos 1936.-37. s. g. uzlikti nodokļi.

Pagasti	Nodokļu	Nodokļu suma
	suma	uz 1 iedzīv.
	Ls	Ls
Ādažu pagasts . . .	44.481	13,33
Aizkraukles pag. . .	22.660	17,42
Allažu pagasts . . .	19.245	12,62
Babītes pagasts . . .	30.880	15,49
Baldones pag. . .	27.104	12,83
Bebri pagasts . . .	25.616	15,29
Bīriņu pagasts . . .	21.712	12,36
Birzgales pagasts . . .	28.803	11,81
Daugmales pag. . .	9.350	10,88
Doles pagasts . . .	32.017	14,01
Dreiliņu pagasts . . .	11.351	10,30
Ikšķiles pagasts . . .	35.479	14,53
Inčukalna pag. . .	16.750	11,60
Jumpravas pagasts . . .	19.457	12,98
Kastrānes pag. . .	21.950	17,24
Katlakalna pag. . .	25.501	9,79
Ķeipenes pag. . .	13.630	13,46
Ķēču pagasts . . .	15.115	13,11
Kokneses pag. . .	47.782	15,71
Krapes pagasts . . .	14.714	14,88
Krimuldas pag. . .	27.745	15,87
Lauberes pag. . .	16.305	14,73
Lēdmanes pag. . .	11.810	13,70
Lēdurgas pag. . .	28.524	17,68
Lielvārdes pag. . .	29.594	16,07
Līgatnes pag. . .	48.268	15,69
Madlienas pag. . .	20.325	13,11
Mālpils pag. . .	28.709	13,99
Mangaļu pagasts . . .	18.133	11,08
Mārupes pag. . .	16.508	8,74
Meņģeles pag. . .	15.849	12,74
Mores pagasts . . .	18.882	15,52
Nītaures pag. . .	21.340	15,19
Ogresgala pag. . .	20.568	14,33
Olaines pagasts . . .	17.684	17,09
Pabažu pagasts . . .	15.382	11,33
Plāteres pag. . .	15.150	16,33
Pļaviņu pagasts . . .	20.845	12,30
Rembates pag. . .	22.873	13,60
Ropažu pag. . .	39.930	15,13
Salas pagasts . . .	12.919	17,75
Salaspils pag. . .	13.333	12,22
Sējas pagasts . . .	16.573	12,33
Sīd Gundas pagasts . . .	13.101	14,37
Siguldas pagasts . . .	24.057	16,17
Skrīveņu pag. . .	30.362	13,09
Skultes pagasts. . .	28.883	11,98
Slokas pagasts . . .	13.196	8,79
Stopiņu pagasts . . .	16.140	13,05
Suntāžu pagasts . . .	21.308	12,38

Taurupes pag.	20.047	16,42	Lēdurgas pag.	6.420	3,98
Tomes pagasts . .	7.720	10,12	Lielvārdes pag.	23.769	12,91
Turaidas pag. . .	14.407	13,95	Līgatnes pag. . .	45.968	14,94
Vidrižu pagasts . .	24.628	14,44	Madlienas pag. . .	4.166	2,69
Vildogas pagasts . .	15.900	16,21	Mālpils pag. . . .	12.230	5,96
Viskaļu pagasts . .	10.282	14,56	Mangaļu pag. . . .	13.269	8,11
Zaubes pagasts . .	34.944	14,63	Mārupes pag. . . .	14.803	7,84
<hr/>			Meņģeles pag. . . .	16.902	13,59
Kopā	1.255.821	13,74	Mores pag.	5.074	4,17
			Nītaures pag. . . .	62.756	44,67
			Ogresgala pag. . .	14.098	9,82
			Olaines pag. . . .	15.037	14,53
			Pabažu pag.	16.783	12,36
			Plāteres pag. . . .	7.255	7,82
			Pļaviņu pag.	6.418	3,79
			Rembates pag. . . .	8.280	4,92
			Ropažu pag.	19.071	7,23
			Salas pag.	—	—
			Salaspils pag. . . .	2.927	2,68
			Sējas pag.	26.838	19,97
			Sidgundas pag. . . .	617	0,68
			Siguldas pag.	23.777	15,98
			Skrīveru pag.	6.327	2,73
			Skultes pag.	2.076	0,86
			Slokas pag.	12.434	8,28
			Stopiņu pag.	5.138	4,15
			Suntažu pag.	4.278	2,49
			Taurupes pag.	2.866	2,35
			Tomes pag.	6.210	8,14
			Turaidas pag.	61.476	59,51
			Vidrižu pag.	3.293	1,93
			Vildogas pag.	47.286	48,20
			Viskaļu pag.	72	0,10
			Zaubes pag.	—	—
			<hr/>		
			Kopā	809.340	8,85

Pavisam Rīgas pagastos 1936.-37. s. g. uzlikti nodokļi par 1.255.821 ls. Uz 1936. gada 1. aprīli no iepriekšējā 1935.-36. saimniecības gadā uzliktās nodokļu sumas palikuši nenomaksāti 358.771 ls nodokļu vai 3,92 ls uz 1 iedzīvotāju.

Parādi.

Rīgas apriņķa pagastu pašvaldību parādu kopsuma uz 1936. gada 1. aprīli bija 809.340 ls, kas uz 1 iedzīvotāju ir 8,85 ls parāda. Kā no tabulas redzams, atsevišķo pagastu parādu sumas ļoti nevienādas:

Pagasti	Parādu suma Ls	Parādu sumas uz 1 iedzīv. Ls
Ādažu pagasts . . .	9.191	2,75
Aizkraukles pag. . .	28.582	21,97
Allažu pagasts . . .	16.347	10,72
Babītes pagasts . . .	890	0,45
Baldones pagasts . .	80.985	38,33
Bebriņu pagasts . . .	1.373	0,82
Bīriņu pagasts . . .	11.092	6,32
Birzgales pag. . . .	44.129	18,09
Daugmales pag. . . .	2.073	2,41
Doles pagasts	4.438	1,94
Dreiliņu pagasts . . .	—	—
Ikšķiles pagasts . . .	24.896	10,19
Inčukalna pag. . . .	200	0,14
Jumpravas pag. . . .	6.569	4,38
Kastrānes pag.	5.621	4,42
Katlakalna pag. . . .	6.683	2,57
Ķeipenes pag.	4.058	4,01
Ķēču pagasts	438	0,38
Kokneses pag.	15.104	4,97
Krapes pag.	4.139	4,19
Krimuldas pag.	19.251	11,01
Lauberes pag.	25.367	22,92
Lēdmanes pag.	—	—

Uz 1 iedzīvotāju vislielākā parādu summa (Ls 59,51) ir Turaidas pagastā, turpretim dažām pagastu pašvaldībām parādu nemaz nav. No Rīgas apriņķa pagastu pašvaldību parādu kopsumas 54,29% (439.391 ls) ir Zemnieku kredīta bankai, 16,24% (131.441 ls) Zemes bankai, 0,50% (4.020 ls) Hipotēku bankai, 11,27% (91.171 ls) dažādi īstermiņa aizņēmumi un 17,70% dažādi citi maksājumi.

Rīgas aprīņa dzīve un darbs skaitļos

(Pēc Latvijas Lauksaimniecības kameras sakopotiem datiem)

Rīgas aprīņķis pieder pie mazauglīgu smilts zemju bagātiem aprīņķiem. Smilts augsnas sedz 2537,8 kv. klm. jeb 39% no aprīņķa kopplatības, pie kam šī smilts izskatā un mazauglīga. Smiltzemes rajonā aŗamzeme aizņem 16%, pļavas un ganības 28%, meži 35% un purvi 12%. Gandrīz visa šī aŗamzemes un pļavu-ganību platība mazauglīga. Nākotnes uzdevums aŗamzemes augsnu ielabot, pļavas un ganības kultivēt un purvus nosusināt.

Kamēr trūkst kūtsmēslu, t. i. nav atīstījusies lopkopība, nav kultivētu zālāju un lēti raŗotas kūdras, tikmēr ieteicamākais līdzeklis aŗamzemi ielabot ar zaļmēslojumu. Labs zaļmēslojums ir līdzvērtīgs labam kūtsmēslu devumam. Augsnas sadalījums aprīņķī pēc tiŗiem redzams no ievietotās kartogramas (pēc zemes pētnieka J. Viŗņa datiem. Sk. l. p. 31).

Dabas bagātības.

Rīgas aprīņķis ir viens no visbagātākiem ar dolomītu. Ar nelieliem pārtraukumiem dolomīta slāņi redzami Daugavas krastos, sākot ar Pļaviņām un beidzot ar Katlakalni un pie Rīgas. Arī Daugavas pītekās, kā Ogrē un Pērsē, sastopami dolomīta slāņi, kur tie veido krāšņus skatus un ūdens kritumus. Dolomīts sastopams arī Juglas krastos ap Salaspīli un Stopiņiem un Gaujā ap Siguldu, Krimuldu, Līgatni un Ierīķiem. Dolomītu izmanto kaļķa dedzināšanai, būvmateriālam un ceļu būvei. Dolomītu ap Sloku pie Lielupes izmanto kaļķa dedzināšanai un romāncementa raŗošanai.

Bagātīgi ģīpša slāņi atrodami Salaspīls pagastā un Nāves salā. Ģīpsi izmanto cementa un superfosfata raŗošanai un ievērojamos daudzumos to eksportē arī uz ārzemēm. Ģīpsis atrasts arī Doles salas lejasgalā un Slokas apkārtnē, kur tas ļoti labs un augstprocentīgs. Vērojams, ka ģīpsis atrodas arī Siguldas un Līgatnes rajonos.

Saldūdens kaļķis sastopams gandrīz visos pagastos. Visievērojamākie kaļķa slāņi ir Allaŗos, no kuŗa izdaiļoti mūsu Brāļu kapi un daŗas citas ceitnes Rīgā. Saldūdens kaļķis konstatēts Ādaŗu pagastā vienā vietā, Bebru vienā, Katlakalna vienā, Ķeīpes vienā, Ķemeŗos divās vietās, Ķempju pagastā vienā vietā, Kokneses, Krimuldas, Līgatnes, Madlienas, Mores, Plāteres un Ropaŗu pagastos — vienā vietā.

Salaspīls pag. Blaņķos, Rēpiņos un Sniedzēs, Siguldas pag. Cūkaiņos, Kreīļos un ap Mārtīņezeru, Slokas pagastā ap Kaņiera un Duņiera ezeru un Stopiņu ezeru un Stopiņu pagastā pie Zeltiņiem saldūdens kaļķus izmanto būvēm, bet galvenā kārtā skābju zemju kaļķošanai.

Smilts akmens ieŗi sastopami ap Siguldu, Inčukalni, kur tie Gaujas krastos redzami kā augstas un stāvas kraujas. Baltā alluviālā smilts, kas derīga stikla rūpniecībai, atrasta Ropaŗu, Inčukalna un Siguldas rajonos. Sūntaŗos atrasta devona formācijas baltā smilts.

No krāsvielām lielākos daudzumos atrasts okers — Ulbrokas un Stopiņu pagastu apkārtnē.

No dzelzsrūdām nelielos daudzumos sastopama purva rūda, kas satur nelielu procentu tīras dzelzs un pagaidām rūpnieciski nav izmantota.

Ar purviem pakaiŗu un dedzināmās kūdras raŗošanai Rīgas aprīņķis ir bagāts. Aprīņķī atrodas lielie Tīreļpurvi pie Rīgas un Sudas purvs pie Jūdaŗiem. Dziedniecības sēravoti atrodas Ķemeŗos, Baldonē un Jūdaŗu Zuŗos.

Māls ķieģeļu un drenu cauruļu rūpniecībai atrodams aprīņķī lielos daudzumos. Glūdas māls, derīgs podniecībai, atrasts pie Siguldas.

Zemes kultūras. Zemes kultūras sadalījums apskatīts Valsts statistiskās pārvaldes sakopotās ziņās par Rīgas aprīņķi. Atseviŗķu pagastu zemes kultūru sadalījums redzams diagramā. (Sk. 30 lŗ.).

Rīgas aprīņa meŗi.

Rīgas aprīņķī 200.000 ha meŗa jeb 32,9% no aprīņķa kopplatības. Visvairāk meŗu ap paŗu Rīgu — Daugavas labajā krastā — Ādaŗu, Inčukalna, Mangaļu un Ropaŗu pagastā. Meŗiem bagāta arī aprīņķa dienvidus daļa, kur Tomes pagastā visaugstākais meŗu procentis — 65,43%. Meŗu bagātības ziņā Tomes pagasts stāv otrā vietā Latvijā. Vismazāk meŗu Salaspīls pagastā — 1,92%. Ap Rīgu vairāk silu, rīestu un purvāju, zīemeļu un dienvidus daļā sili pāriet priedulājos, bet aprīņķa austrumdaļā eglāji, priedulāji. Ap Rembati, ap Lielvārdi — gāŗšas, ap Skrīveŗiem arī bērzu audzes.

Valstij pieder 130.000 ha meŗu, t. i. 65% no visu meŗu kopplatības. Valsts meŗu pieaugums 320.000 kub. mtr. 1934.-35. gadā izcirsti 390.000 kub. metri. Tai pašā

ZEMES KULTŪRVEIDI PROCENTOS RĪGAS APRIŅĶĪ

REMBATES	4,62	17,68	20,48	10,86	4,3	3,93
SKULTES	38,75	16,74	19,53	15,04	3,1	6,77
LĒDMANES	37,71	14,79	20,55	19,26		5,37
KRIMULDAS	36,02	19,50	19,85	12,96	5,35	6,34
LIELVĀRDES	35,83	14,81	17,86	24,62		5,66
VILDOGAS	34,15	13,64	22,68	20,25	4,0	5,28
VIDRIŽU	33,41	19,19	22,22	12,46	9,65	3,1
TAURUPES	33,25	17,35	18,02	24,15		4,73
AIZKRAUKLES	33,23	13,27	14,54	16,42	18,48	4,06
SKRĪVERU	32,97	15,25	12,63	32,39		5,65
KASTRĀNES	32,43	16,24	19,98	25,46	3,7	5,21
JUMPRAVAS	31,56	14,39	21,26	28,14		3,71
BĒBRU	30,77	14,87	14,08	28,20	8,26	5,72
LĪGATNES	30,73	14,45	20,19	21,09	8,39	5,15
VISKAĻU	29,91	21,05	19,77	15,26	11,36	2,6
MADLIENAS	29,82	13,96	16,15	30,42	6,14	3,51
KEIPENES	29,71	18,51	12,91	29,78	5,93	3,4
PLĀTERES	29,27	16,21	12,85	32,83	4,87	3,9
OGREŠGALA	28,94	16,11	16,32	28,60	3,6	6,43
MĀLPILS	28,91	18,08	14,87	27,24	7,06	3,82
KRAPES	28,61	14,76	16,88	25,45	9,23	5,07
ZĀUBES	28,35	20,27	22,59	18,85	4,76	4,48
MĒRES	27,90	16,38	18,94	17,74	15,67	3,3
SĪDGUNDAS	26,53	19,01	17,57	23,48	8,15	5,26
MENĢELES	26,52	15,05	19,64	33,32		3,8
LAUBERES	26,14	17,12	14,29	34,72	4,4	2,7
KOKNESES	26,14	15,73	10,95	34,42	8,68	4,1
DREILĪŅU	25,97	18,00	5,95	43,79		5,39
DAUGMALES	25,38	23,55	19,24	24,17		6,48
SĪGULDAS	25,14	13,06	11,65	27,05	17,22	5,88
PLAVIŅU	24,24	16,85	11,60	36,95	3,8	6,69
LĒDURĢAS	23,94	11,48	14,28	23,19	23,83	2,5
BĪRIŅU	23,10	16,57	20,58	29,43	4,6	5,7
SUNTAŽU	22,19	15,48	15,39	34,62	7,92	4,4
TURĀIDAS	22,01	12,53	19,63	37,14		7,22
NĪTAURES	21,63	16,90	20,32	26,78	10,14	4,2
BIRZGALES	21,54	13,28	14,03	41,84	4,0	5,3
DOLES	20,66	19,10	13,55	31,79	8,80	6,10
KEČU	20,40	18,82	32,64	16,46	6,59	5,10
SĀLASPILS	19,90	19,89	15,53	15,03	27,73	
SĒJAS	19,55	12,78	15,87	25,15	19,06	7,59
MĀRUPES	19,40	33,77		19,01	9,81	12,58
KATLAKALNA	16,77	14,75	12,88	23,53	19,23	12,90
STOPIŅU	16,50	15,78	15,30	25,33	8,02	19,17
IKŠKILES	16,26	14,42	15,99	40,68	3,8	8,82
ALLAŽU	15,66	11,57	9,37	47,77	10,96	4,6
BALDONES	13,29	14,86	11,62	51,13	4,8	4,3
INČUKALNA	12,88	9,63	8,31	57,42	7,69	4,0
PABĀŽU	12,07	9,68	13,23	37,79	23,45	3,7
ROPAŽU	10,82	9,70	8,19	55,95	11,94	3,3
SĀLAS	10,81	19,07	9,26	16,47	44,12	
BABĪTES	8,88	18,22	11,16	26,52	27,20	8,03
TUMES	8,67	7,70	8,11	65,43		8,10
ĀDAŽU	6,17	9,98	4,3	61,03	5,81	12,72
OLAINES	4,55	18,33	7,16	28,30	38,17	3,5
MANGĀLU	3,7	14,38	8,21	50,90	7,10	16,09
SLOKĀS	3,8	10,95	7,10	32,12	37,64	8,57

APZĪMĒJUMI

ARĀMŽ PLAVAS GANĪBAS MEŽI PŪRVI NEĪZM. PL.

gadā apmežoti 950 ha, izrakti 80 km grāvju. Valsts meži iznomā ap 1000 ha pļavu. Valsts mežos lauksaimnieki gana ap 90 zirgu, 3500 govju, 1300 aitu.

Rīgas pilsētai pieder ap 40.000 ha meža, t. i. 20% no visu mežu kopplatības. Gada cīsmes norma pilsētas mežos apm. 68.000 kub. mtr, iepriekšējā gadā izcirsti 72.000 kub. metri 400.000 ls vērtībā. Pilsēta iznomā 560 ha pļavu.

Lauksaimniekiem pieder 30.000 ha mežu, t. i. 15% no mežu kopplatības, jeb 8,6% no lauksaimnieku zemju platības. Vienā saimniecībā apm. 2,0 ha mežu. Gada pieaugums no 1 ha ap 2 kub. mtr. Kopējais lauksaimnieku mežu pieaugums 60.000 kub. metru, pēc šīgada cenām ap 450.000 ls vērtībā.

Agronomiskā palīdzība.

Agronomiskā palīdzība apskatīta Rīgas novada vecākā agronoma rakstā.

Laukstrādnieku jautājums.

Pēc 1935. gada lauksaimniecības skaitīšanas ziņām, Rīgas apriņķī nodarbināto iedzīvotāju skaits lauku saimniecībās, lielākās par 1 ha, ir šāds:

	1935. g.	1929. g.
Saimnieks un tā ģimenes locekļi	50.908	51.377
	76,05%	78,46%
Algoto strādnieku skaits (bez dienas strādņ.)	16.033	14.104
	23,95%	21,54%
Kopā	66.941	65.481

No šiem skaitļiem redzams, ka Rīgas apriņķī nodarbināto saimnieka ģimenes locekļu skaits 5 gadu laikā samazinājies par 469 personām, bet algoto strādnieku skaits tai pašā laikā pieaudzis par 1929 personām. Piecu gadu laikā lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits kopumā pieaudzis par 1460 personām.

Nodarbināto algoto strādnieku skaits sadalās:

	1935. g.		1929. g.	
Gada strādnieki	5.275	32,90%	3.726	26,42%
Sezonas strādņ.	5.279	32,93%	3.154	22,36%
Gani	3.246	20,24%	4.157	29,47%
Mēneša strādņ.	2.233	13,93%	3.067	21,75%
Kopā	16.033	100,0%	14.104	100,0%

No 1929. gada līdz 1935. gadam gada strādnieku skaits pieaudzis par 1549 personām resp. par 41,57% no gada strādnieku kopskaita. Sezonas strādnieku skaits pieaudzis par 2125 personām resp. 67,37% no sezonas strādnieku kopskaita. Ganu skaits samazinājies par 911 personām resp. 21,91% no ganu kopskaita un mēneša strādnieku skaits par 834 personām resp. 27,19% no mēneša strādnieku kopskaita.

No algotiem strādniekiem ārzemju laukstrādnieku skaits ar katru gadu strauji pieaug, kā tas redzams no sekojošās tabulas:

Ārzemju laukstrādnieki Rīgas apriņķī bija:

1933. g. 1. okt.	1604
1934. g. 1. okt.	2754
1935. g. 1. okt.	4419
1936. g. 1. okt.	5796

1936. gada 1. oktobrī nodarbināto ārzemju laukstrādnieku skaits ir 36,15% no algoto strādnieku kopskaita. No tiem 2332 vīrieši un 3464 sievietes. Pēc pavalstniecībām tie sadalās: Lietuvas 1130, Polijas 4435, Igaunijas 24, bezpavalstnieku 207.

No 1933. gada ārzemju laukstrādnieku skaits Rīgas apriņķī pieaudzis par 4192 personām.

Kā jau minēts, lauksaimniecībā nodarbināto algoto strādnieku skaits no 1929. līdz 1935. gadam pieaudzis tikai par 1929 personām. Nav pamata domāt, ka 1936. gadā vispār algoto strādnieku skaits, atkarībā no darba pavairošanās, būtu jūtami pieaudzis, un tāpēc pieņemams, ka ļoti daudzi vietējie strādnieki aizgājuši no lauku darbiem un strādā citus darbus.

Rīgas apriņķī 1935. gadā pavisam nodarbināti 716 deputāta strādnieki jeb 4,47 proc. no algoto strādnieku kopskaita (visā valstī 6,31%). No pilsētu darba meklētājiem beidzamos gados izgājuši uz laukiem Rīgas apriņķī par strādniekiem deputātniekiem 13,5 no izgājušo kopskaita (61 deputātnieks no 452.).

Interesanti iepazīties ar lauksaimniecībā nodarbinātiem dažāda lieluma saimniecībās Rīgas apriņķī (bez dienas strādniekiem.)

Saimniecības:	Saimnieka ģimenes locekļi.	Algotais personāls	Saimnieka ģimenes loc. %	Algotais personāls %
Līdz 30 ha 1935. g.	37311	6461	85,24	14,76
1929. g.	36915	5949	86,12	13,88
30 ha un vairāk. 1935. g.	13597	9572	58,69	41,31
1929. g.	14462	8157	63,94	36,06

No šiem skaitļiem redzams, ka saimn. līdz 30 ha kopplatības algoto strādnieku skaits audzis un līdztekus audzis arī nodarbināto saimnieku ģimenes locekļu skaits. Saimniecībās, lielākās par 30 ha, algoto strādnieku skaits arī audzis, turpretim nodarbināto saimnieka ģimenes locekļu skaits samazinājies.

Kopsavilkumā jākonstatē, ka Rīgas apriņķī laukstrādnieku jautājums pasliktinājies. Ārzemju laukstrādnieku skaits pēdējos 4 gados pieaudzis trīskārtīgi, bet vietējo strādnieku skaits tai pašā laikā samazinājies. Strauji audzis sezonas strādnieku skaits. Kā pozitīva parādība jāmin gada strādnieku skaita pieaugums, ganu un mēneša strādnieku skaita samazināšanās. Lai laukos nākotnē būtu vairāk laukstrādnieku, galvenā vērība piegriežama ģimenes strādnieku turēšanai, un jāveltī vislielākā uzmanība, lai ģimenes strādnieku skaits gadu no gada augtu.

Rīgas apriņķis vēl tālu stāv iepakaļ deputāta strādnieku ziņā Latvijas caurmēra skaitļiem. Pakāpeniski un neatlaidīgi jāuzlabo laukstrādnieku dzīvokļi. Jārūpējas, lai pušiem un meitām būtu atsevišķas dzīvojamās telpas. Uzlabojot lauku labierīcības un vispār paceļot lauku kultūrālo līmeni, mēs vairāk saistīsim jaunatni lauku sētās. Par Rīgas apriņķa labierīcībām skat. Valsts statistiskās pārvaldes sakopotos datus.

Laukaugu ražas.

Galveno laukaugu ražas Rīgas apriņķī kvintālos no ha šādas:

	1923. g.	Piecu gadu crm. (1930.—1933. g.)
Rudzi	11,20	14,25
	100	127
Kvieši, ziemas	12,11	14,46
	100	119
Kvieši, vas.	—	10,74
Mieži	7,30	12,43
	100	170
Auzas	8,00	12,56
	100	157
Zirņi	5,10	11,25
	100	221
Kartupeļi	82,70	135,57
	100	164
Cukurbietes	—	183,34
Lini, sēkla	2,80	3,25
	100	116
šķiedra	3,50	3,81
	100	109
Āboliņa siens	31,51	32,57
	100	103

Ja 1923. gada ražas Rīgas apriņķī pieļīdzinām 100, tad piecu gadu laikā no 1931. līdz 1935. gadam caurmēra ražas rudziem cēlušās par 27%, ziemas kviešiem par 19%, miežiem — par 70%, auzām — 57%, mistram — 64%, zirņiem — 121%, kartupeļiem — 64%, linu sēklai — 16%, linu šķiedrai — 9% un āboliņam — 3%.

Ja salīdzinām Rīgas apriņķa ražas ar Vidzemes caurmēra ražām, tad piecu gadu caurmēra ražas no 1931.—1935. g. Rīgas apriņķī rudziem ir augstākas par 19%, kviešiem — 4%, miežiem — 15%, auzām — 8%, mistram — 7%, kartupeļiem — 1%, cukurbietēm — 2%, linu šķiedrai — 13%, un āboliņam — 18%, bet vasaras kviešu ražas ir zemākas par 11%, zirņu — 9% un linu sēklu raža par nepilnu 1%. Turpretim ja salīdzinām Rīgas apriņķa caurmēra ražas tai pašā 5 gadu laikā ar Valmieras apriņķa ražām, tad rudzu ražas Rīgas ap-

riņķi ir zemākas — par 11%, ziemas kviešu — par 3%, vasaras kviešu — 6%, kartupeļu — 3%, cukurbietes — 4% un linsēklu par 13%, bet miežu ražas ir augstākas par 20%, auzu — 8%, mistra — 6%, zirņu — 11%, linu šķiedras — 3% un āboliņš — 18%.

Laukaugu ražas Rīgas apriņķī, līdzīgi citos apriņķos, vēl stipri svārstīgas. Galvenais faktors, kas ietekmē ražas svārstības, ir nenokārtotais mitruma jautājums. Ļoti daudzas Rīgas apriņķa saimniecības cieš no meliorācijas trūkuma. No 128.347 ha aŗamzemes — 65% (83.126 ha) no kopplatības nepieciešama nosusināšana. Ar valējiem grāvjiem nepietiekoši nosusināti 39.775 ha, bet ar drenām nepilni 6.000 ha no tīrumu kopplatības jeb 7%. No ūlavu kopplatības 88.744 ha meliorācija nepieciešama uz 70.000 ha jeb 79% no ūlavu kopplatības. Ar valējiem grāvjiem nosusināti 14.000 ha jeb 20%, bet ar drenāžu 6041 ha jeb 9% no visas slapjo ūlavu kopplatības. No ganību kopplatības — 85.301 ha meliorācija nepieciešama 49.211 ha, no kuŗiem nosusināti tikai 5834 ha jeb 9%.

Lai lauksaimnieks nebūtu tik daudz atkarīgs no untumainās dabas, tuvākos gados vislielākā uzmanība jāveltī meliorācijas jautājumam. Meliorācijas darbu izvešanu valdība atbalsta jo plašos apmēros.

Rīgas apriņķī ļoti daudz vieglas smilts augsnes, kas prasa plašākus uzlabojumus. Šeit vietā būs izmēģināt zaļmēslošanu.

Visu zemju auglības pacelšanai sevišķi liela nozīme ir kūtsmēsliem. Pēc grāmatvedības datiem, kūtsmēsļu vērtība Rīgas apriņķī 1935. gadā aprēķināta 5.470.971 ls. Slikti kūtsmēsļu uzglabājot un iestrādājot zudumā iet ap 60 procentu kūtsmēsļu vērtības, tā kā faktisko kūtsmēsļu vērtību var rēķināt uz 2.188.388 ls. Šie skaitļi rāda, ka kūtsmēsļu labai uzglabāšanai jo liela nozīme, jo šeit darīšana ar milzu vērtībām, kuŗas iet zudībā. Kūtsmēsļu labuma celšanā un daudzuma vairošanā jo liela nozīme kūdras pakaišiem. Kūdras pakaiši ne tikai pavairo kūtsmēsļu daudzumu, bet ceļ kūtsmēsļu kvalitāti. Lielāki kūtsmēsļu devumi savukārt cels ražas laukos un arī zālajos.

Jāturpina saimniecībās uzlabotu darbarīku un mašīnu iegāde; ievēdot saimniecībās dažādas labierīcības, arvienu jāturprātā, ka pirmā kārtā jāievēd tās labierīcības, kas samazina nepieciešamo darba daudzumu saimniecībā.

Daudzjūgu arķlu ievēšana saimniecībās atvieglos darbus un samazinās nepieciešamo darba roku daudzumu.

Uzlabotas sēklas materiāla izplatīšanai

apriņķa saimniecībās jāveltī jo liela uzmanība, un daudzos gadījumos, kas sevišķi attiecināms uz rudziem, izvīrtusi sēkla iespāido zemās ražas.

Lopkopības ienesības celšanai jo liela vēriba jāveltī kultivētu ganību ierīkošanai un labas rupjās barības ražošanai.

Kādā stāvoklī atrodas Rīgas apriņķa saimniecības, rāda zemāk minētie piemēri.

Lopbarības ražošana.

Tik liela dažādība lopkopībā, kāda ir Rīgas apriņķī, nav nevienā citā apriņķī. Rīgas apriņķī ir daudzas saimniecības ar izcilus lielu lopu raķību un vēl lielāks skaits ar zemu un pat ļoti zemu lopu raķību. Tā apstiprinājumam skaties raķības skaitļus par 15 Rīgas apriņķa lopkopības pārraudzībā atrodošām saimniecībām (tab. 1).

Daudzas Rīgas apriņķa saimniecības iet ļoti īpatus ceļus lopkopībā. Sevišķi tas sakāms par daļu no tām saimniecībām, kas tuvāk Rīgai vai labu satiksmes ceļu tuvumā. Tās, izmantodamas Rīgas pilsētas labos piena un krējuma tirgus apstākļus, cenšas par katru cenu celt lopu raķību. Rīcība šinīs saimniecībās visumā šāda: **ar augstām pīrkām spēkbarības devām spīest no lopīniem leidzamo, ko vien tie var dot.** Skaitļi rāda, ka dažās saimniecībās ar pīrkto spēkbarību izēdināts pat 32—35% no visa lopbarībā izēdinātā barības vienību daudzuma. Tas pārāk skaidri liecina, ka minētās saimniecībās ārkārtīgi liels olbaltumbagātas lopbarības trūkums. Šāda veida saimniecības ir īstas konjunktūras izmantotājas, kam maza bēda par to, kādā ceļā ienākumi no lopkopības nāk. Galverais — ienākumi. Tās nav un nevar būt citiem lauksaimniekiem saimniekošanas mākslas paraugs, jo šāds saimniekošanas veids, raugoties no valsts interešu vīedokļa, ir ļoti nepareīzs. Minētās saimniecībās vēl samērā maz kas darīts lielāka daudzuma labas lopbarības ražošanai pašu saimniecībā. Tādēļ sīrsnīgs aīcinājums — turpmāk darīt vairāk, kā līdz šīm vērtīgas lopbarības ražošanā pašu saimniecībā un **noteikts brīdinājums** iet tikai līdzšinējos ceļus tālāk!

Labas ganības vasarā un laba rupjā barība ziemā ir ienesīgas un laīka garam piemērotas lopu ēdināšanas pamats.

Šai patiesībai vajaga dziļi īesakņoties katra laīksaimnieka domās un sīrdī. Katram laīksaimniekam jācenšas darīt viss iespējamais, kas viņa spēkos, lai pārkārtotu lopu ēdināšanu labu ganību un labas rupjās lopbarības vīrzienā. Un tikai tad, kad viss šai ziņā būs darīts, varēs ru-

Tabula 1.

Saimniecība	Gada govju skaits.	Uz gada govī raž. sviesta kg	Izēdin. uz gada govī pirktas spēkbarības barīb. vienībās	Izēdināts uz gada govī saimniecībās ražotās spēkbarības bar. vienībās	Izēdin. uz gada govī rupjās barības barības vienībās.	Uz gada govī ganības barības vienībās	Uz gada govī zaļbarības barības vienībās.	Vieta uz gada govī izēdin. bar. vien. vien.	Uz 100 bar. vien. nū. raž. sviesta kg
1.	20,1	181,8	49	315	680	1321	182	2907	6,25
2.	27,1	212,1	565	131	1136	1759	63	4405	4,81
3.	24,0	173,1	836	—	683	1213	148	3377	5,12
4.	8,4	265,4	813	183	904	1131	168	3961	6,70
5.	18,3	212,2	1021	—	850	930	48	3572	5,66
6.	38,4	158,7	273	123	925	866	532	3043	5,22
7.	11,3	189,1	906	6	844	603	331	3112	6,08
8.	13,1	245,3	1312	—	697	815	249	3750	6,54
9.	27,0	212,5	1262	5	976	657	479	3941	5,39
10.	8,9	188,7	689	319	767	749	405	3308	5,70
11.	7,7	151,3	437	212	764	675	412	2902	5,21
12.	10,0	65,9	—	75	836	1009	—	1964	3,36
13.	8,6	72,0	—	85	858	724	274	2050	3,51
14.	7,8	73,0	—	120	624	713	308	1860	3,92
15.	10,3	79,0	—	117	834	828	328	2178	3,63

Tabula 2.

Saimniecība	Izēdinātā rupjā barība uz gada govī, kg.						Timotiņš	Viļkauzas	Salmi	Pavisam izēd. rupjās barības	Lopu dzīvsvaurs		
	Siens.			Āboliņš.									
	labs	vidējs	sliktis	labs	vidējs	sliktis							
1.	—	—	—	—	—	—	1086 (labs)	—	544	1630	483		
2.	—	979	—	—	—	—	1078	—	804	2861	596		
3.	—	356	—	—	415	—	303	—	703	1777	459		
4.	—	501	—	231	537	—	669	—	—	1938	550		
5.	1206	546	—	—	—	—	—	—	41	1793	475		
6.	644	478	—	—	849	—	—	—	—	1971	570		
7.	44	2042	44	—	—	—	—	—	—	2130	420		
8.	21	606	270	—	517	—	—	155	155	1724	516		
9.	1381	167	—	—	386	—	—	—	105	2039	526		
10.	273	464	—	—	461	—	—	—	792+	1919	496		
11.	175	370	161	—	481	—	—	—	50 pelavas	791	2028	444	
12.	—	—	1109	—	263	—	—	—	—	968	2340	440	
13.	—	—	709	—	652	—	—	—	—	867	2228	417	
14.	—	—	1210	—	187	—	—	—	—	1107+1018	3620	402	
15.	233	—	2057	—	—	—	—	—	—	ziemāju salmu+98 pel.	1468+185	3943	418
										pelavas			

nāt par tiesību pirkt spēkbarību lopu ražības tālākai celšanai. Un tādēļ lai arī viens otrs izcilāks Rīgas aprīņa lopkopis neļaujot, ja viņu kādreiz tagad apzīmē arī par vienkāršu konjunktūras izmantotāju. Lai pierāda ar savu rīcību lopu ēdināšanā pretējo, un tūlī atkritis šis istam zemniekam ne visai glaimojošais apzīmējums. Ka šādi asāki vārdi bija jāsakā, par to tūlī

pārlicināsimies. Kā no tabulas Nr. 1. redzams, lielākai daļai labo saimniecību lopi vasarā iegūst maz no ganībām. Sevišķi tas sakāms par saimniecībām Nr. 7, 9 un 10. Minētās saimniecībās ganības vēl diezgan sliktas. Ja ņem vērā minēto saimniecību augsti izkopto lopkopību, tad ganības tanīs jāuzskata par ļoti sliktām. Tā saimniecībā Nr. 10, kur gada govīs (8,9 gada

Tabula 3.

Saimniecība	Rupjā barība.	Pirkta spēkbarība.	Saimniec. raž. spēkbarība.	Pavisam izēdināts spēkbarība.	Ganības.	Zaļbarība.	Pārējā sulīgā barība.	Visa izēdinātā barība.
1.	23,4	1,7	10,8	12,5	45,4	6,3	12,4	100
2.	25,8	12,9	2,9	15,8	40,0	1,4	17,0	100
3.	20,2	24,8	—	24,8	35,9	4,4	14,7	100
4.	22,8	20,5	4,6	25,1	28,6	4,3	19,2	100
5.	23,8	28,6	—	28,6	26,0	1,4	20,2	100
6.	30,4	9,0	4,0	13,0	28,5	17,5	10,6	100
7.	27,1	29,1	0,2	29,3	19,4	10,6	13,6	100
8.	18,5	35,1	—	35,1	21,7	6,7	18,0	100
9.	25,0	32,0	0,1	32,1	16,7	12,2	14,0	100
10.	17,1	20,4	6,6	27,0	23,3	12,2	14,4	100
11.	26,0	15,1	7,3	22,4	23,9	14,2	13,5	100
12.	42,6	—	3,8	3,8	51,4	—	2,2	100
13.	41,8	—	4,2	4,2	35,3	13,4	5,3	100
14.	32,7	—	6,5	6,5	38,3	17,0	5,5	100
15.	38,4	—	5,5	5,5	37,8	15,1	3,2	100

Tabula 4.

Saimniecība	Pirkta spēkbarība uz gada govī kg		Par pirkto spēkbar. izdots uz gada govī ls	Viena (1) kg sviesta raž. izdots par pirkto spēkbarību sant.	Viena (1) kg sviesta ražošan. pašizmaksa ls
	rauši	klijas u. c. barība			
1.	40	—	6,80	3,5	1,08
2.	459	—	66,27	31,2	1,55
3.	183	763	102,22	59,1	1,49
4.	663	—	104,68	39,4	1,11
5.	702	222	133,60	63,0	1,38
6.	139	126	32,71	26,3	1,39
7.	476	452	114,07	60,3	1,37
8.	673	574	169,82	69,3	1,32
9.	692	584	154,84	72,8	1,47
10.	245	487	85,85	45,5	1,36
11.	134	338	53,79	35,6	1,47
12.	—	—	—	—	2,32
13.	—	—	—	—	2,26
14.	—	—	—	—	2,18
15.	—	—	—	—	1,90

govis) ražība 188 kg sviesta, pavisam ir 12 ha ganību. No šīs platības tikai 4,0 ha ir daudz maz piemērotas, bet sadalītas tikai 2 aplokos. Saprotošs, ka šīnī saimniecībā ar tādiem ganību apstākļiem grū-

ti augstākas ražas no ganībām iegūt. Ganību laikmetā piedots vēl 405 barības vienību ar zaļbarību! Un tas ir labā lopkopības saimniecībā, kur labām ganībām pilnīgi pietiekoša platība un patiesībā paliek vēl pāri liela platība pārējās vērtīgās opbarības ražošanai. Saimniecībā Nr. 11 ir 12 ha ganību. No tām 4 ha kultivētas, bet 8 ha nekultivētas. Ir tikai viens aploks! Kā lai ganība būtu ražīga?! Ienesīgas ganības ir saimniecībās Nr. 1 un 2. Saimniecībā Nr. 1 ganību platība (5,4 ha, sadalīta 5 aplokos) ir noteikti par mazu. Palielinot ganību platību un sadalot ganības vēl lielākā aploku skaitā, to ražība vēl ievērojami celtos. Lielāku ganību platību (pašreiz 8 ha, sadalīta 3 aplokos) vajadzētu arī saimniecībā Nr. 2, sadalot to vismaz divreiz lielākā aploku skaitā. Tad saimniecībā Nr. 2 ganības varētu dot ražīgākām govīm apm. 2200—2500 barības vienību. Minētās divas saimniecības, ņemot vērā to augstās sviesta ražas, samērā maz izdevušas par pirkto spēkbarību. Sevišķi tas sakāms par saimniecību Nr. 1. Šī saimniecība var būt katrai saimniecībai par paraugu, jo naudas izdevumi par pirkto spēkbarību viena kg sviesta ražošanai ir tikai 3,5 santimi! Saimniecībā Nr. 9 šie izdevumi ir 72,8 santimi, t. i. 20 reizes lielāki. Tie 30 kg sviesta no gada govīs, ko saimniecība Nr. 9 ir vairāk ražojusi par saimniecību Nr. 1, nekādi nevar tautsaimnieciski attaisnot šo divdesmitkārtīgi lielākos izdevumus par pirkto spēkbarību. Tas ir vairāk kā skaidrs.

Saimniecības Nr. 1 labā lopu ražība bez lielu pirktais spēkbarības devu izēdināšanas ir galvenā kārtā izskaidrojama ar labām ganībām. Tādēļ arī sviesta ražošanas pašizmaksa minētā saimniecībā ir viszemākā, tikai 1,08 ls kg. Saimniecībā Nr. 9 tā ir jau ievērojami augstāka — veselus 1,47 ls kg. Tikai labā piena novietošana Rīgas tirgū ceļ saimniecības Nr. 9 ienesību no lopkopības. Piens pārdots par 12,4 sant. kilogramā.

Saimniecība Nr. 6, kas atrodas vistuvāk no minētām saimniecībām pie Rīgas (patiesībā Rīgas nomalē), ir iztikusi ar tikai 26,3 sant. izdevumiem par pirkto spēkbarību viena kg sviesta ražošanai. Pārkārtojot šai saimniecībā ganības, t. i. ceļot to ražību, vajadzība pēc pirktais spēkbarības vēl vairāk atkritīs. Ka ganības ir vajadzīgs pārkārtot, norāda lielais izēdinātais zaļbarības daudzums, kuņas barības vērtība ir bijusi 532 barības vienības uz gada govīs.

Rupjā lopbarība pēc izēdinātā daudzuma minētās saimniecībās ir samērā pietiekoša. Tās labums gan vienā otrā saimniecībā varēja būt ievērojami augstāks. **Lielāka vēriņa jāvēlēt sienu un ābolu agrākai plaušanai, lai iegūtu ievērojami olbaltumvielu rupjo lopbarību.** Tas ievērojami samazinās vajadzību pēc pirktais spēkbarības ziemas laikmetā.

Beigās daži vārdi sakāmi par sarakstā ievietotām saimniecībām Nr. 12, 13, 14 un 15. Tās ir katēgorijas lopkopības saimniecības, par kurām visvairāk sirds sāp. Strādāts tanis visu cauru gadu, bet gala rezultātā lopkopība dod tikai zaudējumus. Tā, sarakstā minētās saimniecībās uz gada govi šādi zaudējumi: Nr. 12 — 34 ls, Nr. 13 — 36 ls, Nr. 14 — 38 ls un Nr. 15 — 16,50 ls. Ja paskatāmies, kā minētās saimniecībās lopus ēdina un ko lopiem pasniedz barībā, tad jābrīnās, kā vēl šādas ražas iegūstamas. Slikts purva siens, salmi un «svētdienās» saknes ziemā, bet sliktu ganību plēsumi vasarā, lūk, tā ir barība, no kuras lopiem jāražo piens un citi produkti un jādod peļņa saimniekam!

Nav lopa vaina, ja tas peļņas vietā dod tikai zaudējumus. Kas darāms, lai celtu lopkopības ienesību Nr. 12, 13, 14, un 15 līdzīgās saimniecībās, par to sevišķi ieteicams pārrunāt Rīgas aprīnķa zemnieku dienā. Tas ir liels un svarīgs uzdevums.

Lopkopība.

Sistēmatisks lopkopības pacelšanas darbs Rīgas apr. sākās ar 1904. g., kad Vidzemē sāka dibināt pirmās lopkopības pārraudzības biedrības. Lopkopības pārraudzības biedrību skaits gadu no gada aug, un pašreiz Rīgas aprīnķī darbojas 106 lopkopības pārr. b-bas, apvienojot 2309 saimniecības ar 19.855 slaucamām govīm, jeb 23,5% no aprīnķa slaucamo govju kopskaita. Lopkopības pārraudzības ziņā Rīgas aprīnķis ieņem trešo vietu Latvijā. Pirmā vietā Madonas aprīnķis ar 26,5% un otrā — Jelgavas aprīnķis ar 24% no kopējā slaucamo govju skaita (visā valstī 14,4%).

Ciltsgrāmatās uzņemtu tirsugas lopu aprīnķi — 602 govīs jeb 3% no pārraudzībā esošām slaucamām govīm (Madonas aprīnķī 12%). Beidzamos gados lopkopības pārraudzība attīstās jo strauji un vienīgi lopkopības pārraudzības biedrību skaita ziņā Rīgas aprīnķis stāv pirmā vietā Latvijā, bet otrā vietā atrodas Madonas aprīnķis ar 99 lopkopības pārraudzības biedrībām.

Piena ražas no pārraudzības saimniecī-

bās atrodošām govīm gadu no gada aug Tā:

Gadi	Gada govju skaits	Piens kg	Tauku %	Sviests
1913./14.	4039,6	2443	3,70	103
1925./26	7303,8	2449	3,78	105
1926./27.	7913,6	2362	3,81	103
1927./28.	9277,4	2462	3,85	109
1928./29.	10249,9	2361	3,87	105
1929./30.	12087,8	2692	3,83	118
1930./31.	15083,4	2926	3,87	130
1931./32.	15624,5	2929	3,89	131
1932./33.	14932,7	2862	3,92	131
1933./34.	15221,8	2815	3,91	127
1934./35.	16898,4	3061	3,93	138

Ražīgākie ganāmpulki Rīgas aprīnķī:
 J. Cīrulis, Krimuldas Aizupēs, 8,4 gada govis — 5246 kg. piena ar 4,38% tauku = 265 kg. sviesta. P. Kalniņš — Ādažu Abzalos — 11,0 gada govis — 5120 kg piena ar 4,36% tauku = 257 kg sviesta. J. Vilks — Siguldas Kučiešos, 3,0 gada govis 5020 kg piena ar 4,34% tauku = 252 kg sviesta.

Augstražīgākās govīs:

- 1) A. Osis — Allažu Zvirgzdos, 34. Brūklene KB 11311 III-C.
7455 kg piena, 4,49% tauku = 387 kg sviesta;
- 2) P. Kalniņš — Ādažu Abzalos — 9. Dūne (meln.)
7157 kg piena, 4,34% tauku = 360 kg sviesta;
- 3) M. Līcis — Krapes Juntos, 20. Zinta LB 3517, 6932 kg piena, 4,50% tauku = 360 kg sviesta.

Labākās lopkopības pārraudzības biedrībās 1935./36. gadā:

- Krimuldas I — 15 saimniecības, 148,7 gada govis, 4001 kg piena, 4,10% tauku = 189 kg sviesta;
- Ādažu III — 26 saimniecības, 261,4 gada govis, 4030 kg piena, 4,06% tauku = 188 kg sviesta.

Šie skaitļi rāda, ka lopkopības pārraudzības biedrībās sviesta ražas no gada govju gadu no gada aug. Tāpat aug piena tauku %. Salīdzinot piena tauku % ar Madonas aprīnķi, tas ir zemāks par 0,09%. Ar lopu izlasi un ar labiem vaislas bulļiem jācēns tauku procentu pienā celt.

Vaislas bulļu stacijas Rīgas aprīnķī. Pirmās vaislas bulļu stacijas Rīgas aprīnķī — Salas un Baldones pagastos nodibinātas 1912. gadā. Līdz pasaules karā Rīgas aprīnķī jau darbojās 20 vaislas bulļu stacijas, kurās kara laikā pārtrauca savu dar-

bību. Pēc pasaules kara vaislas bulļu staciju tīkls strauji pieauga. Vaislas bulļu staciju pieaugumu rāda skaitļi:

1926.-27. gadā	40
1927.-28. „	33
1928.-29. „	27
1929.-30. „	34
1930.-31. „	60
1931.-32. „	65
1932.-33. „	84
1933.-34. „	87
1934.-35. „	79
1935.-36. „	95

Vaislas bulļu staciju skaita ziņā Rīgas apriņķis ieņem pirmo vietu valstī.

Rīgas apriņķī dažos pagastos ierīkotas vairākas vaislas bulļu stacijas: Ikšķiles — 6, Allažu — 5, Ādažu, Babītes, Bīriņu, Mālpils un Ogresgala — katrā pa 4, u. t. t. Tomēr dažos pagastos: Lielvārdes, Ligatnes, Olaines, Pašažu, Salaspils, Slokas, Stopiņu un Tomes vēl nav nevienas vaislas bulļu stacijas.

Vaislas bulļu stacijas Rīgas apriņķī neizmanto tik intensīvi kā Madonas apriņķī.

Piensaimniecība.

1935. gadā Rīgas apriņķī darbojās 27 pienotavas ar 98 krejotavām. Pienotavās apvienotas 6065 saimniecības jeb 19,96%. Ja atskaita saimniecības līdz 1 ha, tad koppienotavās apvienoto saimniecību procenti 33,75. No 84.600 apriņķa slaucamām govīm pienotavās 38.395 slaucamās govīs, resp. 45,38% no slaucamo govju kopskaita. Pienotavās ražots 2.273.479 kg sviesta, t. i. caurmērā uz vienu pienotavā apvienoto saimniecību 375 kg un uz pienotavā apvienoto slaucamo govī 59 kg.

Sviesta labums samērā augsts. I šķiras sviesta ražots 84%. Labākais sviests atzīmēts Lauberes-Ozolu piensaimnieku sabiedrībai „Ozols“ un Aderkašu piensaimnieku sabiedrībai „Ogre“, kuņas ražojušas 96,3% I šķiras sviesta. Vismazāk I šķiras sviesta ražojusi Tīnužu piensaimnieku sabiedrība — 25%. Apstrādāšanas izdevumi uz 1 kg ražotā sviesta apriņķī caurmērā 27,7 sant. Vislielākie apstrādāšanas izdevumi Nītaures piensaimnieku sabiedrībai — 35,77 sant., bet viszemākie Suntažu piensaimnieku sabiedrībā — 20,2 sant. Apriņķī darbojas arī vairākas privātas pienotavas. Pienotavās ražotā sviesta kopvērtību var aprēķināt uz 4,5 milj. latu.

Cūkkopība.

Cūku skaits Rīgas apriņķī šāds:	
1933. gadā	45.900 cūkas
1934. „	53.100 „
1935. „	60.800 „

Cūku skaita ziņā Rīgas apriņķis ieņem 2. vietu Vidzemē. Salīdzinot 1935. gadu ar 1934. gadu, cūku skaits Rīgas apriņķī pieaudzis par 7.700 jeb 12,6% (visā valstī 17,28%). Salīdzinot cūku skaitu Rīgas apriņķī ar cūku skaitu Madonas apriņķī un visā valstī, redzam šādu ainu:

	Rīgas apr.	Madonas apr.	Vidēji valstī
Cūku uz 1 kv. km	9,41	10,47	12,07
„ uz 1000 iedz.	553,2	573,2	512,0
„ uz 100 ha lauks. izmant. zemes	21,1	18,1	22,0

Lielāks cūku skaits uz 100 ha lauksaimn. izmantojamās zemes nekā Madonas apriņķī izskaidrojams ar to, ka Rīgas apriņķī ir samērā daudz sīksaimniecību, kas tur tikai jaunas un treknas gaļas tipa cūkas. Sīvēnus šām sīksaimniecībām apgādā lielākās saimniecības. Rīgas apriņķa cūkkopība ar jaunās dzelzceļa līnijas atklāšanu līdz Ērgļiem stipri uzlabosies.

A.-S. „Bekona Eksports“ Rīgas apriņķī uzpērk samērā maz cūkas, jo lauksaimnieki lielāko daļu cūku nogādā Rīgas miesniekiem. 1934.-35. saimniecības gadā „Bekona Eksports“ iepircis Rīgas apriņķī 4375 cūkas par 314.337 ls jeb 6,6% no visām Vidzemē jeb 3,43% no visā valstī iepirktām cūkām. 1936. gada pirmajos 9 mēnešos Rīgas apriņķī „Bekona Eksports“ iepircis 3690 cūkas par 285.615 ls jeb 8,2% no Vidzemē jeb 3,28% no visā valstī iepirktām cūkām. Cūkgāļas vērtību 1935. gadā, kas ražota Rīgas apriņķī, var aprēķināt uz 8.390.400 kg par 6.628.400 ls. Uzturam lauku saimniecībās patērēts 5.782.200 kg cūkgāļas, bet atlikums, domājams, pārdots. Cūkgāļas atlikuma — 2.608.200 kg vērtību var aprēķināt 1.421.800 ls.

1935. gadā ražots liellopu gaļas 5.387.800 kg — 1.562.460 ls vērtībā. Uzturam lauku saimniecībās izlietoti aptuvis 1.387.800 kg, bet pārējais pārdots. Pārdotās liellopu gaļas un ādu kopvērtību aptuvis var rēķināt 764.000 ls.

Apriņķī darbojas 17 vaislas kuiļu stacijas, no kuņām Latvijas Lauksaimniecības kamera ierīkojusi 15. Stacijas darbojas apmierinoši.

Aitkopība.

Aitu skaits Rīgas apriņķī, kā jau minēts, 70.500 jeb 5,2% no aitū kopskaita valstī. Aitū skaita ziņā apriņķis ieņem priekšpēdējo vietu Vidzemē. 1935. gadā aitū pieaugums 10,30%. Uz 100 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes aitū skaits apmērām 27,3, kas ir maz, un līdzīgs stāvoklis vēl ir tikai Jelgavas apriņķī.

Pēc grāmatvedības datiem 1935. gadā caurmēra cirpums: no pieaugušas aitas 2,44 kg, no jēra līdz 1 g. vecumam 1,23 kg.

1935. gadā Rīgas aprīnķī ražots vilnas 129.367 kg 271.692 ls vērtībā. Rīgas aprīnķis ražo tikai vienu trešo daļu no vilnas daudzuma, kas nepieciešams aprīnķa iedzīvotāju apģērbšanai.

Ar valdības pabalstu aprīnķī darbojas 21 teķu stacija un 13 audzētavas. Teķus izmanto slikti.

No tirsugas teķiem gadā nocērp 5 kg vilnas un tirsugas aitām 4,8 kg. Aprīnķī darbojas 2 teķu stacijas, kuŗām teķi importēti no Anglijas, viena teķu stacija ar teķi, importētu no Vācijas, bet pārējie teķi importēti no Zviedrijas. Labākais aitu materiāls atrodas Krimuldas, Ropažu un Ķeipenes-Madlienas rajonos. Atskaitot dažas saimniecības, Rīgas aprīnķis visumā maz darījis aitkopības pacelšanā. Atskaitot purvainos apvidus, Rīgas aprīnķa plašie novadi labi piemēroti aitkopībai, sevišķi Siguldas, Mālpils, Nītaures un Madlienas novadi. Vietējās aitas jāuzlabo, krustojot ar importētiem teķiem. Jāuzlabo aitu ēdināšana kā vasarā, tā ziemā un jā rūpējas par piemērotiem aitu mitekļiem.

Zirgkopība.

1936. gadā Rīgas aprīnķī 29.881 zirgs, no tiem 26.800 pagastos, bet 3020 — Rīgas pilsētā. 1913. gadā Rīgas aprīnķī līdz 27.000 zirgu, no tiem 19.000 pagastos, bet 8.300 Rīgas pilsētā. Kā redzams, auto mašīnas atstājušas stipru iespaidu uz zirgu skaitu. Atskaitot Rīgas pilsētu, 1935. gadā zirgu sastāvs pēc vecuma grupām bija šāds:

Kumeļi līdz 1 gadam	820
No 1—3 gadiem	1.466
No 3—15 gadiem	17.546
Vecāki par 15 gadiem	6.889

Kopā 26.721

Uz 1000 pieaugušiem zirgiem Rīgas aprīnķī lauksaimniecībā 1935. gadā bija 33 kumeļi, bet Cēsu aprīnķī 49 kumeļi, Madonas — 52 un Valmieras — 68; visā valstī vienīgi Jelgavas aprīnķī ir vēl mazāks kumeļu skaits kā Rīgas aprīnķī.

Lai nebūtu jāiepērk no ārzemēm darba zirgi, lauksaimniekiem kumeļu skaits jāpavairo ar aprēķinu, lai uz 10 zirgiem būtu vismaz 1 kumeļš līdz 1 g. vecumam. Lai to panāktu, kumeļu skaits aprīnķī jāpavairo trīskārtīgi. 1936. gadā aprīnķī un Rīgas pilsētā darbojas 20 valsts vaislas ērzeļu stacijas (1935. gadā 14). Vaislas ērzeļu stacijas labi izmantotas. 1936. gadā ap-

riņķī registrēti 87 I šķiras vaislas ērzeļi, II šķiras — 65. I šķirā no jauna uzņemas 132 vaislas ķēves.

Remontzirgu audzēšanā Rīgas aprīnķis stāv pēdējā vietā Vidzemē. 1936. gadā Rīgas aprīnķis nodevis armijai 19 remontzirus: 8 jājamus, 4 artilērijas un 7 vezumniekus. Tai pašā laikā Cēsu aprīnķis nodevis 27 remontzirus, Valkas — 31, Madonas — 33 un Valmieras — 61, pavisam Vidzeme nodevusi 171 remontzirus, Zemgale — 47, Latgale — 37 un Kurzeme — 20, kopā 275.

Putnkopība.

Rīgas aprīnķī putnkopība attīstīta samērā labi. Uz 100 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes pēc māputnu daudzuma aprīnķis ieņem pirmo vietu Vidzemē. Pēc 1935. gada lauksaimniecības skaitīšanas datiem:

Vistas	402.300	(1929. g. 213.700)
Pīles	14.400	(„ 5.700)
Titari	6.600	(„ 2.000)
Zosis	6.300	(„ 3.200)

Kopā 429.600 (1929. g. 224.600)

No 1929. gada līdz 1935. g. māputnu skaits aprīnķī pieaudzis par 91,2%.

Labo tirgu dēļ putnkopības attīstībai Rīgas aprīnķī ir jo plašas iespējas, kuŗas vēl pārāk maz izmanto. Māputnu skaita ziņā visā valstī Rīgas aprīnķis ieņem tikai trešo vietu (pirmā vietā Jelgavas aprīnķis ar 167 māputniem uz 100 ha lauksaimn. izmantojamās zemes, otrā vietā — Bauskas aprīnķis ar 149 māputniem, bet trešā vietā Rīgas apr. ar 142 māputniem).

Putnkopība uz sevišķi zemas attīstības pakāpes atrodas zvejnieku saimniecībās piejūras pagastos. Aprīnķī darbojas 57 vaislas putnu audzētavas.

Tirgus kārtošānai noorganizēta 31 olu savākтуve.

Dārzkopība.

Dārzkopība Rīgas aprīnķī labi attīstīta. Aprēķinot augļu koku skaitu uz 100 ha aŗamzemes, Rīgas aprīnķis ieņem otro vietu tūlīt aiz Jelgavas aprīnķa. Jelgavas aprīnķī uz 100 ha aŗamzemes 232 augļu koki, bet Rīgas aprīnķī — 158, un visā valstī — 118. Ja salīdzina augļu koku skaitu vienā saimniecībā, tad Rīgas aprīnķī tas tikai sasniedz valsts caurmēra skaitļus. Jelgavas aprīnķī vienā saimniecībā 42 augļu koki, Rīgas aprīnķī — 17 un visā valstī — 16. Ievērojot Rīgas aprīnķa izdevīgo tirgu, aug-

Ķu koku skaits aprīņķī varēja būt lielāks. Sevišķa vēriba augļkokiem jāpiegriež kvalitātes augļu ražošanai, kurus jo labi samaksā Rīgas tirgus.

Pēc 1929. gada skaitīšanas datiem Rīgas aprīņķī bija:

	Kas nes augļus	Kas nenes augļus
Abeles	153.016	146.064
Bumbieres	12.229	24.813
Plūmes	26.397	29.685
Ķirši	49.855	40.565
Kopā	241.495	241.127

Pavisam kopā 482.622 augļu koki. Ar gan-
darījumu jākonstatē iepriecinošā parādība,
ka aprīņķī samērā daudz jaunstādītu augļu
koku. Avenu un zemeņu platība aprīņķī ir
ļoti liela, bet uz vienu saimniecību ogulāju
skaits ir mazs. Caurmērā vienā saimniecī-
bā Jelgavas aprīņķī 27 ogulāji, Vidzemē 17,
bet Rīgas aprīņķī — 15. Sakņu dārzu pla-
tība Rīgas aprīņķī maza — 0,17 ha vienā
saimniecībā, bet Vidzemē — 0,18 ha.

Bišķopība.

Salīdzinot 1929. gadu ar 1935. gadu, bišķopība Rīgas aprīņķī ir augusi, bet ne tādā samērā kā vispār Vidzemē un visā valstī. Saimju skaits Rīgas aprīņķī pieaudzis šai laika sprīdī par 53%, Vidzemē 71, Zemgalē 74, Kurzemē 128 un Latgalē 138 procentiem. Pavisam Rīgas aprīņķī 4503 dravas ar 17.540 bišu saimēm. Medus ražas samērā zemas. Caurmērā no saimes ievāc (5 gadu skaitļi):

Rīgas aprīņķī	13,41 kg.
Valmieras aprīņķī	14,74 „
Cēsu aprīņķī	14,24 „
Kuldīgas aprīņķī	16,44 „
Tukuma aprīņķī	17,71 „

Zivkopība un zvejniecība.

Rīgas aprīņķī 1091 jūras zvejnieks. 1934. gadā Rīgas apr. nozvejots 4.077.063 kg dažādu zivju, kopvērtībā par 737.467 ls. No nozvejtām zivīm reņģu nozvejots par 350.841 ls, lašu — 156.467 ls, luču — 73.992 ls, zušu — 48.722 ls.

Jūras zvejas inventāra vērtība: tikli, murdi un pārējie zvejas rīki 719.261 ls, bet laivu — 258.186 ls. Jūras zvejas inventāra kopvērtība 977.447 ls.

Aprīņķī 94 ezeri 11.005 ha kopplatībā, un nozvejoto zivju vērtību var rēķināt ap

55.000 ls. Dīķu platība 90 ha un izaudzēto zivju vērtība ap 9.000 ls.

Zvejniecības stāvoklis sīkāk apskatīts LLK Zvejniecības nodaļas vadītāja rakstā.

Kopdarbība un sabiedriskie pasākumi.

1935. gadā Rīgas aprīņķī darbojās 25 patērētāju kooperatīvi ar 40 veikaliem, kurus pārdotas preces par 2.107.080 ls, kas ir 11% no visu patērētāju kooperatīvu kopapgrozības Latvijā. Viens kooperatīvs uz 3660 aprīņķa iedzīvotājiem. Biedru 2846. No visiem aprīņķa iedzīvotājiem kooperatīvos apvienoti 3%. Vidējais kooperatīvu apgrozījums 84.283 ls, kas tuvs lauku kooperatīvu caurmēra apgrozījumam (85.000 ls). Pašu līdzekļi (506.258 ls) ir 47% no kopbilances (1.072.836 ls).

Krāj-aizdevu sabiedrības.

55 ar 14.533 biedriem, kas ir 16% no aprīņķa iedzīvotājiem (visā Vidzemē 12,4%). Aizdevumu kopsuma 5.311.378 ls. Caurmērā katram biedram izsniegti 365 ls, kurpretim no noguldījumu kopsumas — 1.499.517 ls uz katru biedru ir 103 ls. No sabiedrību kopbilances 6.126.612 ls pašām sabiedrībām pieder kapitālu veidā 20,3%.

Piensaimnieku sabiedrības

— 27 ar 98 krejošanas punktiem. No 5317 piena piegādātājiem biedru 1914. Caurmērā katrs piena piegādātājs nodevis 10.950 kg piena. Piena apstrādāšanas izdevumi uz 1000 kg — 22.06 ls ir stipri lieli pret valsts caurmēra piena apstrādāšanas izdevumiem (14.08 ls).

Ugunsapdrošināšanas biedrības —

58 ar 12.574 biedriem un apdrošinājumu kopsumu — 57.932.201 ls. Biedrībās apvienoti 13,7% aprīņķa iedzīvotāju. Viena biedrība uz 1576 iedzīvotājiem. Uz katru biedrību caurmērā no apdrošinājumu sumas 1 milj. latu.

Aprīņķī vēl darbojas šādas kooperatīvas organizācijas: 34 mašīnu koplietošanas biedrības, 13 kūdras ražošanas sabiedrības, 10 zvejnieku kooperatīvi un 3 dārzkopības biedrības.

Lauksaimnieku ienākumi.

Minētos ienākumos ietilpst realizētās ražas daudzumi, kā arī daudzumi, kas patērēti iedzīvotāju uzturam un citām vajadzībām. Aptuvis ienākumus no lauksaimniecības Rīgas aprīņķī 1935. gadā var rēķināt bruto sumās:

Laukkopībā:

Rudzi	2,6 milj. ls
Kvieši	1,5 " "
Mieži	0,5 " "
Auzas	0,5 " "
Zirņi un c. pākšaugi	0,2 " "
Linu šķiedra un sēkla	0,9 " "
Kartupeļi	1,2 " "
Cukurbietes	0,5 " "
Āboliņa sēklas	0,3 " "

Kopā 8,2 milj. ls

Lauksaimniecībā:

Laukkopība	8,2 milj. ls
Lopkopība	20,3 " "
Mājputni	2,0 " "
Augļkopība, biškopība un sakņkopība	2,5 " "

Kopā 33,0 milj. ls

Ienākumi uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto:

Latvijā	Ls 443,—
Vidzemē	" 511,—
Rīgas apriņķī	" 493,—

Lauksaimnieku ienākumus naudā var aprēķināt tikai aptuvis. Labības birojs Rīgas apriņķī 1935.-36. gadā iepircis: 5.797 t. labības par 787.484 ls. Iepirktas labības: rudzi 4.185 t., kvieši 764 t., mieži 163 t. un auzas 685 t. No 1936. g. 20. aug. līdz 1936. g. 30. dec. iepirktas 2518 t. labības par 297.581 ls.

Koppienotavās, kā jau minēts, 1935. gadā ražots eksporta sviesta 2.273.479 kg kopvērtībā par 4,5 milj. ls. Ienākumus no piensaimniecības saimniecībās, kuŗas pienu un piena ražojumus pārdod privātā tirgū, var rēķināt uz 2,5 milj. ls. Kopā Rīgas apriņķa lauksaimnieki gūst 7 milj. ls ienākuma.

„Bekona Eksports“ 1935. gadā iepircis no lauksaimniekiem Rīgas apriņķī cūkas par 314.337 ls. Bez tam privātā tirgū pārdotās cūkgaļas vērtību var rēķināt ap 1,4 milj. ls. Vilnas vērtība, kā jau minēts, gadā ir ap 271.692 ls. 1935.-36. saimniecības gadā Linu un kaņepāju monopola uzņēmums Rīgas apriņķī uzpircis 693.000 kg linu šķiedras par 683.000 ls.

1935. gadā cukurbietes Rīgas apriņķī audzēja 907 audzētāji, kuŗi nodevuši cukurfabrikai 13.717 tonnas cukurbiešu 466.378 ls kopvērtībā. 1936. gadā cukurbiešu audzētāju skaits samazinājies uz 381 un ražota 4671 tonna cukurbiešu kopvērtībā par 158.831 ls. Apriņķī darbojas: 6 spirta dedzinātavas.

1935.-36. spirta dedzināšanas sezonā minētās spirta dedzinātavās nodoti 45.073 kv. kartupeļu 135.376 ls vērtībā.

Kā blakus nodarbe lauksaimniekiem dod ienākumus mežu izstrādāšanas darbi. 1934.-35. gadā par mežu izstrādāšanu un izvešanu samaksāti 860.660 ls. Var rēķināt, ka šie ienākumi ir vēl lielāki, jo nav aprēķināti mežu ciršanas un izvešanas darbi Rīgas pilsētas mežos, kuŗu platība ir ļoti ievērojama. Var rēķināt, ka mežu darbos iedzīvotāji šogad nopelnis ne mazākas sumas.

Lai salīdzinātu Rīgas apriņķa lauksaimnieku ražošanas spējas ar citiem novadiem, visas laukaugu ražas, izņemot saļmus, pārreķinātas barības vienībās. Sākot ar Jēkabpils apriņķa zemnieku dienu skaitļu kopsavilkumiem, pie atsevišķām barības vienībām pieskaitītā linu šķiedru vērtība naudā pārreķināta barības vienībās. Barības vienībās no laukaugu ražām nav pārreķināta āboliņa sēklu vērtība naudā. Sadalot ražotās barības vienības uz lauksaimniecībā strādājošo skaitu, dabujam šādus skaitļus:

Barības vienības uz lauksaimniecībā strādājošo:

Rīgas apriņķī	2.672
Vidzemē	2.929
Kurzemē	3.033
Zemgalē	3.928
Latgalē	1.613
Visā valstī	2.637

Pārreķinot ražoto pienu barības vienībās un sadalot uz lauksaimniecībā strādājošiem, dabujam:

Barības vienības uz lauksaimniecībā strādājošo:

Rīgas apriņķī	1.087
Madonas apriņķī	1.101
Vidzemē	1.062
Kurzemē	784
Latgalē	371
Zemgalē	833

Barības vienības nav aprēķinātas gaļai, augļiem, vilnai, medum u. c. lauksaimniecības ražojumiem.

Noguldījumi.

Rīgas apriņķa iedzīvotāju noguldījumi pasta krājkasē uz 1937. gada 1. janvāri:

	Noguldītāju skaits	Noguldītā suma
Rīgā	52.418	28.677.652
Rīgas apr., pils. un ciemos	6.567	2.255.238

Kopā 58.985 30.932.890

Noguldītāji pēc viņu ienākumu avota:

	Noguldītāju	
	skaits	%
Juridiskas personas	1.815	3,1
Fiziskas personas:		
Lauksaimniecībā nodarbinātie	4.534	7,7
Apstrādājošā rūpniecībā nodarbinātie	10.404	17,6
Tirdzniecībā nodarbin.	7.153	12,1
Satiksmē un transportā nodarbinātie	2.255	3,8
Valsts un komūnālietādēs nodarbinātie	7.741	13,1
Brīvās profesijās nodarbinātie	1.033	1,8
Publiskā higiēnā nodarb.	2.104	3,5
Apkalpotāji	2.672	4,5
Mazgadīgie, skolnieki, mājsaimniecībā nodarb. (namamātes) un nenosk. nodarb.	19.274	32,7
Kopā	58.985	100,0

Pārvadājumi pa dzelzceļu.

Dzelzceļu līniju garums Rīgas apriņķī — 383 klm, no tiem 323 platsliežu, bet 60 klm — šaursliežu līnijas mežu izmantošanai. Uz 100 kv. klm zemes platības apriņķī 5,9 klm dzelzceļa līniju (visā valstī 5 klm.). Apriņķa austrumu daļā satiksme uzlabosies, kad pagarinās dzelzceļa līniju līdz Ērgļiem. 1935.-36. budžeta gadā no Rīgas apriņķī esošām stacijām izbraukuši 4.065.000 pasažieru (neieskaitot izbraukušos no Rīgas pilsētas stacijām), kas ir 30 % no visa mūsu valsts dzelzceļu pasažieru skaita. Vislielāko pasažieru skaitu dod Rīgas Jūrmala — 2.270.000, Sloka — 169.000, Ķemeri 161.000, Ogre — 136.000, Sigulda — 101.000, Koknese — 98.000, Salaspils — 90.000, Ropaži — 77.000, Vecāķi — 73.000, Ikšķile — 70.000, Inčukalns — 58.000, Pļaviņas — 52.000. Apriņķa pasažieru satiksmes vajadzības apkalpo 23 autobusu līnijas, kuņas 1935. gadā pārvadājušas 1.332.286 pasažierus. Ļoti daudz preču un taisni vērtīgākas pārvadā ar smagām auto mašīnām, tādēļ preču pārvadājumi pa dzelzceļu neizteic pilnos apmēros preču apgrozījumu apriņķī.

Rīgas apriņķī pa dzelzceļu izsūtītais un pienākušais preču daudzums 1935.-36. budžeta gadā (tonnās):

	Stacijas	Izsūtīts	Pienācis	Kopējā apgrozība
Saulkalne		124.633	727	125.360
Sloka		11.021	40.057	51.078
Ogre		29.094	6.312	35.406
Līgatne		11.180	23.477	34.657
Inčukalns		23.712	7.369	31.081
Salaspils		18.726	6.729	25.455
Koknese		17.749	6.198	23.947
Skrīveri		14.300	4.886	19.186
Pļaviņas		11.887	6.994	18.881
Sigulda		14.159	3.697	17.856
Suntaži		14.127	858	14.985
Lielvārde		6.080	2.706	8.786
Jumprava		7.527	1.258	8.785
Pārējās stac.		66.896	55.048	121.944
Kopā		371.091	166.316	537.407

Rīgas apriņķis nosūta pa dzelzceļu 13% no visām pa dzelzceļiem pārvadātām precēm valstī. Pirmā vietā starp nosūtītām precēm ir akmeņi — 136.950 tonnas jeb 36,9% no visām apriņķa robežās iekrautām precēm. Galvenā akmeņu nosūtītāja ir Saulkalne, kas nosūta 109.389 tonas ģipsakmeņa, kuņu eksportē uz ārzemēm. Otro vietu pēc daudzuma ieņem mežsaimniecības ražojumi — 129.069 tonnas jeb 34,8%. Galvenās kokmateriālu nosūtītājas stacijas ir Ogre, Suntaži, Inčukalns, Koknese, Sigulda, Vangaži, Augšciems, Sidgunda un Lāčplēsis. Malku visvairāk nosūta Ogres, Inčukalna, Kokneses, Skrīveņu un Jumpravas stacijas. Rīgas apriņķis mūsu dzelzceļiem pārvadāšanai dod daudz piena — 42% no visiem piena pārvadājumiem pa dzelzceļu. 1935.-36. gadā Rīgas apriņķī pārvadātas 17.580 tonnas piena jeb 4,7% no nosūtīto preču daudzuma.

Piens ieņem trešo vietu nosūtīto preču starpā. Visvairāk piena nosūta Lielvārdes, Ikšķiles, Kaibalas, Ķeguma, Jumpravas, Ogres, Carnikavas, Olaines, Ciempupes, Līgatnes, Salaspils, Siguldas un Inčukalna stacijas. Sviesta pārvadājumi Rīgas apriņķī pa dzelzceļu ir mazāki. 1935.-36. budžeta gadā pavisam nosūtīts 1294 tonnas sviesta. Tanī skaitā 475 tonnas no Pļaviņām un 390 tonnas no Kokneses. Ceturtā vietā pēc nosūtīto preču svara pieder cukurbietēm — 13.644 tonnas jeb 3,7%. Visvairāk cukurbietes nosūta no Kokneses, Skrīveņu, Pļaviņu, Olaines, Aizkraukles, Lielvārdes un Jumpravas stacijām.

Rīgas apriņķī pa dzelzceļu nosūtītas 8702 tonnas dzīvnieku jeb 2,3% no kopsvara. Cūku nosūtīts 9.820 gab. liellopu 5.099, aitu — 2064 un teļu — 1452 gab. Visvairāk cūku nosūtīts no Kokneses, Skrīve-

ru, Pļaviņu, Siguldas, Ligatnes un Ziedīņu stacijas. Koknese un Skrīveņi ir arī lielākās liellopu un aitu nosūtītājas stacijas.

Labības nosūtīts pa dzelzceļu 4679 tonnas, linu — 658 tonnas. Starp nosūtītiem rūpniecības ražojumiem no Rīgas aprīnķa dzelzceļa stacijām celuloze ieņem pirmo vietu — 9582 tonnas.

Kūdra un kūdras pakaišu — 8.121 tonna, ģipsis — 6766 tonnas. Papīrs — 5252 tonnas. Ķieģeļu — 3502 tonnas un jēlpirts — 3771 tonna.

Zeme un grants — 11.926 tonnas, māls — 2305 tonnas, un kaļķi — 1134 tonnas.

Pa dzelzceļu pienākušo preču starpā pirmā vietā kokmateriāls un malka — 52.930 tonnas jeb 31,7% no visām Rīgas aprīnķī pa dzelzceļu pienākušām precēm. Vislielākais kokmateriālu daudzums pienāk Slokā — 26.868 tonnas kokmateriāla un 7890 tonnas malkas, kas iet Celulozes fabrikas vajadzībām.

No rūpniecības ražojumiem visvairāk pienāk pa dzelzceļu cukurbiešu grauzījumi — 19.482 tonnas jeb 11,7% no pienākušo preču kopskaita.

Rīgas aprīnķis saņem 20% pa dzelzceļu pārvadoto grauzījumu.

Akmeņogļu pievests 13.649 tonnas. Tās visvairāk patērē Ligatnes papīra fabrikā, Ķemeņos un Salaspilī.

Liela loma starp pievestām precēm grantij un zemei — 12.178 tonnas jeb 7,3% no pievestā preču kopsvara. Mākslīgo mēslu pievests 11.563 tonnas jeb 7,0%. Visvairāk mākslīgos mēslus saņem Inčukalna, Skrīveņu, Kokneses, Pļaviņu, Siguldas Ogres un Lievārdes stacijas. Pa dzelzceļu pārvadā arī kūtsmēslus — 1561 tonnu. No būvmateriāliem pievesti: cements — 5491 tonna, akmeņu — 5415 tonnas, ķieģeļu — 5357 tonnas, kaļķu — 1231 tonna.

Bez tam pa dzelzceļu pārvadātas 1556 tonnas kliju, 1533 t. metālu un to apstrādājumu, 1173 ton. kūdras pakaišu un smeltnes, 963 tonnas petrolejas, 937 tonnas sāls, 739 tonnas cukura, 651 tonna degvīna. Pavisam Rīgas aprīnķī gadā izlieto dzērieniem 232.391 ltr. absolūtā alkohola un Rīgas pilsētā — 1.254.385 ltr. absolūtā alkohola, visā valstī 3.239.714 ltr. absolūtā alkohola.

Kūdras ražošana. Ar 1933. gadu valdība plašos apmēros uzsāka kūdras ražošanu Salaspils kūdras fabrikā. Tur ražo pakaišu kūdru un smeltni, bet Slokas kūdras fabrikā — kurināmo kūdru. Minētās divās kūdras fabrikās ražo:

	Pakaišu kūdra saiņos	Smeltne saiņos	Kurināmā kūdra tonnās
1934./35. g.	44.891	11.329	100
1935./36. g.	53.244	17.810	3150
1936./37. g.	65.000	32.300	3560

Šie skaitļi rāda, ka kūdras ražošana Rīgas aprīnķī ar katru gadu pieaug. Salaspils kūdras fabrika 1936.-37. gadā no ražotiem 97.300 saiņiem eksportējusi uz Ameriku 9.600 saiņus, bet atlikums pārdots vietējā tirgū. Par pārdoto kūdru Salaspils kūdras fabrika 1936.-37. gadā ieņēmusi 55.460 ls, bet Slokas kūdras fabrika par kurināmo kūdru 51.000 ls.

Pasta un telegrafa resora

iestāžu darbība Rīgas aprīnķī (izslēdzot Rīgas pilsētu). 1935.-36. budžeta gadā Rīgas aprīnķī 230 atsevišķas pasta un telegrafa iestādes, no kurām: pasta un telegrafa kantoņi 28, pasta un telefona palīgnodaļas 64, telefona palīgnodaļas 20, pasta palīgnodaļas 59, sarunu vietas 48, sarunu vietas ar pasta nodaļu 11.

Bez tam Rīgas pilsētā darbojas 47 atsevišķas pasta un telegrafa iestādes.

Rīgas aprīnķa iedzīvotāji nosūtījuši 1.826.780 vēstulu, bet saņēmuši 2.191.270, t. i. katrs aprīnķa iedzīvotājs nosūtījis gadā 17 vēstules, bet saņēmis 20. Pa pastu saņemti 1.491.050 laikrakstu jeb 14 uz iedzīvotāju. Nosūtītas 8063 pakas, 116 vērtvēstules, 41.972 naudas pārvedumi, 8.111 telegramas, bet saņemtas 9469 telegramas.

Telefonu sarunas 5.320.827 jeb 48 uz vienu aprīnķa iedzīvotāju. Telefona abonentu aprīnķī 4737.

Ieņemts no aprīnķa iedzīvotājiem: par pastmarkām, slēdzamo skapišu un gada biļešu abonēšanu, nosūtītām telegramām, telefona ierīkošanu, abonēšanu un telefoniskām sarunām, radiofona abonēšanu u. citiem pakalpojumiem pasta un telegrafa iestādēs 879.264 ls jeb 8 ls no katra aprīnķa iedzīvotāja (šai sumā uz 1 pilsētas iedzīvotāju 18,40 ls un uz 1 lauku iedzīvotāju 5,76 ls). Rīgas pilsētā nosūtītas 19.474.780 vēstules, bet pilsētas iedzīvotāji saņēmuši 15.036.619, t. i. katrs Rīgas pilsētas iedzīvotājs nosūtījis gadā caurmērā 50 vēstulu, bet saņēmis 39. Nosūtītas telegramas 162.985, bet saņemtas 160.499. Vietējās telefona sarunas 50.662.295. Tālsarunas — 2.004.056. Ar ārzemēm bijušas 54.611 sarunas, kopā 52.721.862 sarunas jeb 137 sarunas uz Rīgas pilsētas iedzīvotāju gadā. Par pasta un telegrafa resoru iestāžu pakalpojumiem Rīgas iedzīvotāji 1935.-36. gadā samaksājuši 7.909.233 ls, jeb caurmērā 20,54 ls katrs iedzīvotājs.

1935. g. 28. janvāra draudzīgais aicinājums. Sekojot Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa draudzīgam aicinājumam, Rīgas aprīņķis saņēmis tieši no dāvinātājiem 13361 grāmatu 8859 sējumos un 39173 ls naudā, 90 gleznas, 2 klavieres, 11 radio aparātus, 15 medik. skapīšus, 6 mikroskopus u. c. Kultūras fonda nodaļa no viņas rīcībā nodotiem dāvinājumiem nosūtījusi 3436 eks. grāmatu 2906 sējumos.

Žurnālu «Latvijas Lauksaimnieks» un „Dārzkopības un Biškopības žurnālu” Rīgas aprīņķī abonē ļoti maz. No 100 saimniecībām „Latvijas Lauksaimnieku” abonē 3 saimniecības un „Dārzkopības un biškopības žurnālu” 1,6 saimniecības.

Lauksaimniecības žurnālu lasīšanā Rīgas aprīņķis ieņem **pēdējo vietu** Vidzemē.

Skaitļi rāda, ka Rīgas aprīņķa iedzīvotāju ienākumi ir diezgan prāvi, bet ievērojot Rīgas pilsētas nelabvēlīgo ietekmi, kas lauku iedzīvotājus pamudina taisīt nevajadzīgus izdevumus un atrauj no ražīga darba, Rīgas aprīņķa saimniecību stāvokli nevar uzskatīt par labu. Jau no ārienes lauku saimniecības neatstāj labu iespaidu. — **Lauku sētu izdaiļošanai piegriezts par daudz maz vērības.** Sastopāmas daudzas ļoti stipri nolaistas ēkas. Arī iekšējā iekārta prasa daudz pārveidojumu. Rīgas aprīņķis starp citiem Latvijas aprīņķiem izceļas vienīgi ar vairāk izplatīto elektrisko apgaismošanu lauku sētās. Ienākumu celšanai Rīgas aprīņķa lauksaimniekiem jāpiegriež jo liela vērība ražu celšanai laukos un arī no lopiem kūti. Izdarot visus šos saimniecību pārkarātošanas darbus, pirmā un galvenā vērība jāpiegriež darba spēka jautājumam. Aprīņķi strauji pieaug ārzemju laukstrādnieku skaits. Vietējie laukstrādnieki plašos apmēros aizplūst no lauku sētām. Tikai dzīves un darba apstākļu uzlabošana var vairāk saistīt lauku jaunatni laukos, un šis ceļš Rīgas aprīņķa lauksaimniekiem

arī būs jāiet, lai kādreiz nepiedzīvotu par daudz rūgtu vilšanos, ka nebūs kas laukus apstrādā.

Jo liela vērība Rīgas aprīņķa lauksaimniekiem jāpiegriež ražojumu kvalitātes celšanai, jo Rīgas tirgus prasa augstvērtīgu preci un to labi samaksā.

Valdība noteikusi visiem galveniem lauksaimniecības ražojumiem cietas cenas, kas dod iespēju lauksaimniekiem uz priekšu izdarīt nepieciešamās saimnieciskās kalkulācijas. Valdība rūpējas un rūpēsies arī turpmāk par iedzīvotāju ienākumu celšanu, jo tikai paceļot ienākumus, laukos radīsies arī vairāk labierīcības un celsies vispārējais kultūras līmenis.

Pagājušā gada decembra mēnesī valdība paredzējusi piemaksas par augstvērtīga piena ražošanu, kas Rīgas apr. iedzīvotājiem ienākumus pacels par kādiem 400.000 līdz 500.000 ls. Ar šā gada 10. janvāri paugstinātas cenas cūkām, kuņas iepērk „Bekona Eksports”. Tuvākā laikā paredzēts nokārtot tirgu arī tādiem lauksaimniecības ražojumiem, kā vilnai, ādām, kuņu novietošanu līdz šim nebija tik parocīga lauksaimniekiem.

Valdība ne tikai rūpējas par augstāku lauksaimniecības ražojumu izvērtēšanu, bet tai pašā laikā rūpējas, lai lauksaimnieki saņemtu nepieciešamās lauksaimniecības mašīnas un darba rīkus, mākslīgos mēslus un citus ražošanas līdzekļus par lauksaimniecības rentabilitātei atbilstošām cenām. Šim nolūkam nodibināts jauns preču iepirkšanas un pārdošanas centrālais kooperatīvs. Lauksaimniecības ienesības celšanas darbs nav vienas dienas darbs, un paies vairāk gadi, kamēr visā pilnībā varēs norēgulēt visas dzīves nozares.

Mēs droši ejam uz priekšu. Turpināsim to pašu sistematisko, plānveidīgo lauksaimniecības izkopšanas darbu, uzmanīgi sekosim valdības norādījumiem, tad panākumi būs.

Rīgas aprīņķis

Aprīņķu starpā Rīgas aprīņķis, kas pēc pagastu skaita un platības ir Latvijas lielākais aprīņķis, ieņem izcilu vietu, jo viņa 57 pagasti plašā lokā apņem mūsu galvas pilsētu Rīgu. No malas skatoties var domāt, ka šis lielās metropoles tuvums labvēlīgi ietekmē Rīgas aprīņķa saimniecisko dzīvi, jo kam gan savus ražojumus vieglāk nogādāt Rīgas plašā tirgū kā Rīgas tuvumā

esošiem lauksaimniekiem. Dzīve tomēr pierāda pretējo. Tieši Rīgas tuvumā esošie pagasti ir Rīgas aprīņķa trūcīgākie pagasti un pagastu pašvaldībām **te jāsaņemto paugstinātām nodokļu likmēm, bez kādām līdzekļu rezervēm.** Tas ir tāpēc, ka Rīgas apkārtnē ir neauglīga smilts zeme. Zarainām priedēm apaugušas smilšu kāpas — raksturīga Rīgas apkārtnes ainava. Smiltis,

kur pat priede negrib labi augt, sakņu dārzu vai tīrumu var iekopt tikai ar bagātīgu un, protams, arī dārgu mēslojumu. Bet kad šai dārgi mēslojotā zemē izaudzētie augļi nokļūst Rīgas tirgū, tad tur jau priek-

Rīgas apr. lauku pašvaldību vec. E. Zvaigzne.

šā ir augļi no lauksaimnieciski labi izmantotajām zemēm, jo mūsu laikos, pateicoties valdības gādībai par ātru un labu satiksmi, Rīgu viegli sasniegt arī attālākiem novadiem. Vakarā sagatavotu kravu smagie automobiļi līdz rīta ausmai viegli nogādā Rīgas tirgū.

Saimnieciskā ziņā Rīgas tuvumā esošiem pagastiem jāpielīdzina arī tie pagasti, kur blakus lauksaimniecībai iedzīvotāji nodarbojas ar zvejniecību. Rīgas apriņķis bagāts ūdeņiem. Trīs lielākās Latvijas upes — Daugava, Lielupe, Gauja — savu pēdējo un plašāko vilni veļ cauri Rīgas apriņķim.

Bez tam dažu pagastu robežas pieslēdzas jūrai. Šajos pagastos tad arī zvejniecība visplašāki attīstījusies. Gaŗ jūras malu zeme nav labāka kā Rīgas tuvumā, tādēļ arī pie jūras pagastos daudz mazu iedzīvotāju, jo zvejniecība nav stabils ienākumu avots. Jo tālāk no jūras un Rīgas, jo krāšņāka un bagātāka daba un turīgāki paši iedzīvotāji. **Te pagastu pašvaldības saimnieki bez grūtībām, iekrāj kapitālus un celj jaunas celtnes.**

Runājot par Rīgas apriņķa vispārējo saimniecisko stāvokli nevar nepieminēt to, ka kara laikā Rīgas apriņķis kā galvas pilsētas pievārte bija visvairāk izpostīts. Uz drupām uzcelt jaunu dzīvi — tas prasa spēku, izturību un par visām lietām — darba

mīlestību un ticību nākotnei. Tagad, kad dzīvē būs izvests mūsu nacionālās valdības izdots likums par sagruvušu būvju nojaukšanu vai kārtībā savešanu, kad novāktas būs tās neskaitāmās drupas gar Daugavas krāšņajiem krastiem, nekā vairs neliecinās to postažu, kurā Rīgas apriņķa zemieki atgriezās no bēgļu un cīņu gaitām.

Saimnieciskās dzīves attīstību ievērojamā mērā kavēja arī partiju laiks. Nopostītā zemē vajadzēja intensīvi un pašizliedzīgi strādāt arī pagastu pašvaldībām. Bet personas, kas toreiz stāvēja pašvaldību priekšgalā, netik vien nedomāja par darbu, bet pat centās traucēt tos, kas vēlējās strādāt. Pagastos trūka piemērotu skolu, pagasta namu un citu saimniecisku un sabiedrisku ēku. Vajadzību pēc jaunām ēkām atzina, bet kā šīs ēkas cēla! Cēla tā, ka vienā gadā iemūrēja pamatakmeni, bet sešu gadu laikā netika līdz jumtam.

Ne mazāk sāpīgs bija nodokļu iekasēšanas jautājums. Nodokļu maksātāji ticēja Saeimas silto vietu tīkotāju apgalvojumam, ka nodokļi nav jāmaksā, kā tos ar laiku dzēsīs. Neatbildīgas pagastu pašvaldību amatpersonas savukārt baidījās nodokļus iekasēt, baidījās sanīsties ar nodokļu maksātājiem — saviem vēlētājiem. Gala rezultātā gadskārtīgi auga nodokļu parādi, bet otrā pusē pagastu pašvaldībām krājās nenokārtoti maksājumi. Bilances un grāmatas uzrādīja atlikumus, bet kasē līdzekļu nebija visnepieciešamākiem izdevumiem. Bija pat izlietotas budžeta vajadzībām svešas, pašvaldībām nepiederošas sumas. Daži pagasti nonāca tādā strupceļā, ka slimnīcas vairs neņēma pretim to pilsoņus, jo pagasts nebija nokārtojis slimnīcām maksājumus par vairākiem gadiem. Uz 1932. g. 1. aprīli Rīgas apriņķī palika neiekasētu nodokļu 706.288 ls jeb 40 proc. no budžetā ieņemamās sumas. 15. maijs darīja galu arī šai mākslīgi radītai parādu krāšanai. Uz 1936. g. 1. aprīli Rīgas apriņķī vēl nepiedzītu nodokļu atlikās tikai 359.249 ls, jeb 21,39 proc. un tekošos mēnešos Rīgas apriņķis nodokļu iekasēšanas ziņā iet pirmā vietā. Ir cerības, ka uz 1937. g. 1. aprīli neiekasēto nodokļu procents būs niecīgs un, cik paredzams, nepārsniegs 10 proc. Tā ir zīme, ka pagastu pašvaldībās atkal strādā vīri, kas grib strādāt un arī prot strādāt un saimniekot, tā ir zīme, ka arī paši maksātāji ir atzinuši, ka parādu iekrāšana nevienai saimniecībai nevar nākt par labu un ka pienākumi pret pagastu pašvaldību ir jāpilda labprātīgi.

Kopā saņemot jāsaka, ka pēc 15. maija Rīgas apriņķī saimnieciskā dzīve iet strauji uz augšu. Pagastos labi nokārtots nespējnieku jautājums. Vairumā nespējnieku namos ierīkoti koptaldi, ierīkotas vienādas gultas, telpās ievērota tīrība un kārtība. Pāris pagastos par nespējnieku nama saimniecības vadītājam pieņemtas mācītas saimnieces un vienā otrā gadījumā ēdienu pagatavošanu reizi mēnesī pārbauda mājturības instruktrīse. Pagastiem nav arī vairs nenokārtotu maksājumu, ir turpretim radušies brīvi līdzekļi, kas noguldīti valsts kredītiestādēs nākotnes vajadzībām. Pašos pagastu pašvaldību darbiniekos ir manāms prieks strādāt un censties sava pagasta labklājību celt.

Kā pateicību mūsu valsts iekārtā notikušām pārmaiņām un šo pārmaiņu izveidējam Vadonim Rīgas apriņķa pagastu pašvaldības pagājušās mežu dienās iestādījušas ap 40 piemiņas birzes, ierīkojušas alejas un izdaiļojušas ēkas, iestādot ap 22.000 krāšņuma koku. Kad šais kokos plauks pirmie ziedu vaiņagi, kad piemiņas birzēs bērzi sāks izklāt tikamas ēnas Vadoņa ozola piekāpjē, kad lielā spēkstacija pie Ķeguma sāks dalīt jaunas gaismas strāvas tuvā un tālā apkārtnē, Rīgas apriņķis godam stāvēs savā izcilu vietā un apriņķa iedzīvotāji varēs būt lepni par savas zemes krāšņumu un varenumu.

E. ZVAIGZNE,

Rīgas apriņķa lauku pašvaldību vecākais.

Rīgas apriņķa administrācija un aizsargi darbā par mieru un labklājību

Rīgas apriņķa administrācijas uzdevumos — rūpēties par kārtību, mieru un drošību apriņķa iekšējā dzīvē, kas ir pamatnoteikumi apriņķa dzīves normālai attīstības gaitai. Tāpēc arī Rīgas apriņķa administrācija noteikti un neatlaidīgi cīnās un arī uz priekšu cīnīsies ar visiem noziedzīgiem un dezorganizējošiem elementiem. Un tikai tur, kur valda miers, kārtība un drošība var attīstīties ražīgs apriņķa iedzīvotāju darbs un nacionālā kultura. Ar prieku varu atzīmēt, ka drošība Rīgas apriņķī pēc 15. maija visai manāmi uzlabojusies un dažāda veida noziegumi un pārkāpumi, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, samazinājušies. Svarīgākos noziegumus Rīgas apriņķī pastrādā izbraucēji—recidivisti. Tas izskaidrojams ar to, ka Rīgas apriņķis visapkārt piekļaujas mūsu vislielākai pilsētai Rīgai. Pag. gada pēdējos mēnešos izdarītas vasarnīču rajonos, ciemos un mazpilsētās vairākas ielašanās zādzības; tad pat izdarītas vairākas ielašanās zādzības lauku veikalos, izdarīta arī viena slepkavība laupīšanas nolūkā, ko pastrādājis dezertieris. Visi šie noziedzīgie nodarījumi atklāti un vainīgie apcietināti.

Skaitot visus noziegumus kopā, caurmēra atklāšanas procents valstī ir: 1934. gadā 68,98%, bet 1935. gadā 68,4%. Pie tam Rīgas apriņķī 1934. gadā ir 82,5% atklātu noziegumu un apriņķis ieņem 6. vietu, bet 1935. g. 81,3% un apriņķis ierindojas, no 23 policijas vienībām, arī 6. vietā. 1936. gadā ap-

riņķī noziegumu atklāšanas proc. ir vēl palielinājies, kas rāda, ka drošības stāvoklis Rīgas apriņķī vēl vairāk uzlabojies.

Izskaidrojums policijas darba sekmēm galvenā kārtā tas, ka policijai neatsveņams palīga spēks ir 5. Rīgas aizsargu pulka aizsargi, kuŗi vienmēr un visur atbalsta policijas darbiniekus drošības laukā, tāpēc kārtības un drošības uzturēšanā un noorganizēšanā liela pozitīva loma piekrit arī aizsargiem.

J. Legzdīns, Rīgas apr. priekšnieks.

Runājot par apstākļiem, kādos jādarbības aprīnka administrācijai un ar ko jāskaras policijai un arī aizsargiem, ar gandarījumu varu atzīmēt, ka vispārējā kārtības izjūta jaunā laikā, iedzīvotājos ievērojami pieaugusi. Tāpat stipri pavairojušies pilsoņu apziņa pret saviem pienākumiem un arī pret citiem pilsoņiem. Vispārī vērrojams, kā jaunā laika gaismā gaišāka kļuvusi visas tautas dzīve un darbi, vairojas godīgs darbs un darba prieks.

5. Rīgas aizsargu pulka aizsardzes un aizsargi daudz uzmanības piegriež arī lauku sabiedrības kultūrāl. dzīves pacelšanai. Rīgas aizsargu pulks savā pastāvēšanas laikā izaudzis nevien par disciplinētu militāru vienību, bet arī par ievērojamu kultūras faktoru, saistot savās rindās vietējo inteliģenci,

Bet aprīnka administrācijas un aizsargu darbība neaprobežojas tikai ar noziedzību apkarošanu vai tikai ar aizsargu darbību kulturāli-sabiedriskā darba laukā. Aizsargu un aprīnka administrācijas darbība ir daudz plašāka un dziļāka. Aizsargs un policijas ierēdnis zina un saprot, ka spēks, kas nes uzvaru un līdz sasniegt sprastos mērķus, meklējams tautas morāliskā un nacio-

nālā apziņā. Tāpēc kārtības sargi un it sevišķi aizsargi, jau pirms 15. maija mācīja cienīt savu tautu un valsti, mācīja mīlēt savu dzimto zemi.

Apskatot tuvāki aizsargu darbību vērojams, ka šī darbība, galvenā kārtā, garīgās kultūras laukā skar kā atsevišķu cilvēku, tā arī visas sabiedrības un tautas morālikos, ētiskos un estētiskos pamatus. Šī plašā darba pamatā nostādīta katra atsevišķa individa, aizsardzes un aizsarga, intelekta izkopšana, lai caur to celtos visas organizācijas un līdz ar to tautas kulturālais līmenis.

Aizsargi un kārtības sargi vienmēr kalpojuši vienības domai un vienības idejai, kāpēc arī 15. maijs Rīgas aizsargu pulka aizsargus un aprīnka kārtības sargus sastapa gatavus sekot Vadonim, kas aicināja uz tautas vienību. Aizsargu un kārtības sargu uzdevumi, blakus viņu tiešiem pienākumiem vienmēr ir bijuši un būs audzināt tautu vienprātībā, izkopt mūsu tautas nacionālo apziņu.

J. LEGZDIŅŠ,

Rīgas aprīnka priekšnieks un
5. Rīgas aizsargu pulka komandieris.

Kaŗa aviācijas fonda Rīgas aprīnka apakškomitejas darbība

Spēcīga gaisa flote drošākā ķīla valsts patstāvībai un neatkarībai. Bet aviācijas izveidošanās prasa lielus izdevumus, tādēļ nepietiek ar tiem līdzekļiem, kuŗus valsts var aviācijai uzņemt savā budķetā — talkā jānāk pašiem iedzīvotājiem, ziedojot katram iespējamu sumu kaŗa aviācijas vajadzībām. Pie kaŗa ministrijas pastāv kaŗa aviācijas fonds. Fondu pārvalda valde un komiteja un tai ir nodaļas — apakškomitejas visā valstī.

Rīgas aprīnka apakškomiteja nodibināta 1934. g. 30. maijā, kad armijas komandiera ieceltais apakškomitejas priekšsēdētājs sasauca pirmo apspriedi un izraudzīja attiecīgas amata personas. Apakškomitejai ir 10 nodaļas un tās darbības rajons ir Rīgas aprīnkis. Vispārēju ziedojumu vākšanu ar listēm izdara divas reizes gadā.

Līdz 1936. g. 15. decembrim tieši un caur nodaļām savākti 73.251,19 ls, kas pa nodaļām sadalās šādi:

Apakškomiteja pati savākusi 10.705,81 ls, Rīgas apkārtnes pagastu nodaļa

11.971,09 ls, Rīgas Jūrmalas pilsētas nodaļa 10.065,03 ls, Slokas nodaļa 3419,77 ls, Skrīveŗu nodaļa 8174,85 ls, Pļaviņu nodaļa 3009,19 ls, Madlienas nodaļa 6975,78 ls, Līgatnes nodaļa 4314,29 ls, Siguldas nodaļa 4980,78 ls, Piejūras nodaļa 4556,82 ls un Ogres nodaļa 5078,48 ls.

Pēdējā ziedojumu vākšana notika laikā no 1936. g. 15. decembra līdz 1937. g. 15. janvārim un, cik paredzams, būs savākti ne mazāk par 10.000 ls.

Ar prieku un pateicību jākonstatē, ka Rīgas aprīnka iedzīvotāji un tāpat saimnieciskās organizācijas izpratuši kaŗa aviācijas nozīmi un saviem ziedojumiem ievērojami atbalsta kaŗa aviācijas fonda mērķus. Ir arī saprotams, ka Daugavas krastu un galvas pilsētas apkārtnes apdzīvotāji nav aizmirsuši tās šausmu dienas, kas viena par otru asinaināki ausa pār kaŗā postīto dzimteni. Kur gan niknākas ciņas plosījās, kā ap galvas pilsētu, kas visos kaŗos bijusi cīņu vidus punkts.

Darba prieks un mīlestība var novākt

dzelonārašu žogus, aizbērt granātu bedres un likt tur atkal druvām vārpot, var uz drupām uzcelt jaunas un daudz gaišākas mītnes, bet šausmu izmocītā dvēsele var pārdzīvoto aizmirst tikai tad, kad tai ir droša pārlicība, ka briesmīgie piedzīvojumi nekad vairs neatkārtosies. Un tas

tā būs, jo visiem piepalīdzot mēs piedzīvosim dienu, kad vesels bars dūcošu sudraba putnu aizsegs mums sauli — aizsegs, lai to ienaidnieks mums neatņem.

E. ZVAIGZNE,

Rīgas aprinča apakškomitejas priekšsēdētājs.

Rīgas aprinča pamatskolas

Rīgas aprinķī darbojas 104 pamatskolas, no tām 67—IV-kl. 4 — II pak. un 33 — I pak. un 7 papildskolas. Šinīs skolās darbojas 311 skolotāji, ieskaitot rezerves darbiniekus un stundu skolotājus ar 10.858 skolēniem, no kuriem 1476 ir pirmskolēni. Jau vairākus gadus Rīgas aprinča skolu valde kopā ar aprinča pašvaldību enerģiski seko tam, lai visi skolas gados esošie bērni apmeklētu skolu. Šai darbībai ir bijuši labi panākumi, jo skolas neapmeklētāju skaits pakāpeniski mazinājies un pagājušā mācības gadā noslidējis uz 1,84 proc., kas gluži tuvu ideālam stāvoklim. Šinī mācības gadā skolu neapmeklēja 143 skolēni, t. i. 1,3 proc. no visa skolēnu skaita. No skolu neapmeklējošo skolēnu skaita 32,2 proc. skolu neapmeklēja vecāku mazturības dēļ, 35,7 proc. slimības dēļ, 13,3 proc. nedibinātu iemeslu dēļ un 18,8 proc. dibinātu iemeslu dēļ.

Pamatskolas pilnu kursu pagājušā mācības gadā beidza 797 skolēni, no kuriem vidusskolās iestājušies 17,5 proc., arodskolās 9,8 proc., lauksaimniecības skolās 5 proc. Vidusskolās vairāk iestājušies pilsētu un ciemu skolu audzēkņi.

Novērojama iepriecinoša parādība, ka pamatskolu beigušie uz laukiem savas zināšanas turpina papildināt, un tāpēc radusies vajadzība atvērt jaunas papildskolas.

Šinī mācības gadā no jauna atvērtas 2 papildskolas.

Visās Rīgas aprinča pamatskolās, izņemot 4 pašvaldību un 2 privātskolas, kuŗu skolēni pēc stundām iet uz mājām, noorganizēta kopēdināšana. 57 skolās siltas pusdienas izsniedz tikai vienu reizi dienā, bet 42 skolās, kur ir skolēnu internāts, skolēniem bez siltām pusdienām izsniedz vēl brokastis un vakariņas. Mazturīgiem skolēniem pagasta sabiedrības diezgan plašos apmēros piešķir līdzekļus brīvpusdienām, un tādu, kas pusdienas nesaņem, ir ļoti niecīgs skaits. Pagājušā mācības gadā Rīgas aprinča tautskolu inspektora rajona trūcīgo skolēnu ēdināšanai skolās pašvaldības iz-

sniegušas 10.102,33 ls, grāmātu iegādei 5.154,67 ls, drēbēm un apaviem 839,64, speciālai ārstēšanai 31,80 ls un pabalstu naudā 97,64 ls.

Tāpat ievērojami uzlabojies skolu stāvoklis nepieciešamā inventāra un mācības

Rīgas apr. tautskolu
insp. R. Dālmanis.

līdzekļu ziņā. Tur savi nopelni aprinča pašvaldībai un skolotāju pašu gribai. Daudzās skolās iegādāti skaisti divvietu soli un metala gultiņas; dažas skolas šo inventāru iegādā pakāpeniski, samērā ar saviem līdzekļiem.

Mācības līdzekļu ziņā skolas apgādātas pat teicami, bet papildinājumi arvien vēl vajadzīgi.

Aprinķī darbojas 80 mazpulki ar 1980 dalībniekiem.

Pēdējos divos gados pagasta pašvaldības daudz darījušas skolu remontu ziņā. Pagājušā mācības gadā pilnīgi pārbūvētas vai no jauna uzceltas skolas šādos pagastos: Ādažu, Aizkraukles, Baldones, Birzgales, Nītaures, Ropažu, Turaidas un Viskaļu. Šinī pavasarī skolu būves uzsāks Lēdurgas, Lēdmanes, Taurupes, Lielvārdes, Pļaviņu un Bebru pagastos.

Pagasti, kur skolu ēkas novecojušās vai nav piemērotas savam uzdevumam, krāj līdzekļus jaunu skolas namu celšanai.

Skolās visur valda darba prieks. Skolotāji netikai rūpīgi strādā skolas darbu, bet,

jaunā laikmeta gara sajūsmināti, pašizlie-dzīgi nododas sabiedriskām darbam.

R. DĀLMANIS.

Rīgas apriņķa tautskolu inspektors.

Agronomiskā palīdzība Rīgas apriņķī

Rīgas apriņķa pagasti iedalīti 8 agronomiskos rajonos — Rīgas, Ādažu, Keīpenes, Lielvārdes, Siguldas, Kokneses, Nītaures un Vidrišu. Pēdējos trīs rajonos ietilpst arī daži Madonas, Cēsu un Valmieras apriņķu pierobežas pagasti. Caurmērā katrs rajona agronoms Rīgas apr. apkalpo 7—8 pagastus. Lielākais pagastu skaits ir Rīgas rajonā — 13 un mazākais — Ādažu rajonā — 4. Pagastu skaits tomēr vēl neraksturo rajona lielumu un rajona agronoma darba lauka plašumu, jo atsevišķi pagasti, piem., Ādažu un Ropažu pēc platības, iedzīvotāju un saimniecību skaita ir vairākkārt lielāki par kaimiņu pagastiem. Izņemot Rīgas rajonu, visi pārējie rajoni Rīgas apriņķī ir puslīdz vienāda lieluma — ap 20—25 km rādiusā.

Bez rajonu agronomiem Rīgas apriņķī strādā 2 mazpulku inspektori, 6 lopkopības instruktori, 3 dārzkopības instruktori, 3 mājturības instruktrises un 3 kulturtechniķi.

Dabiskie apstākļi, kam parasti lauksaimniecības attīstībā izšķirošā nozīme, Rīgas apriņķī stipri dažādi un līnija, vilkta no Saulkrastiem uz Siguldu un tālāk uz Ogri, apriņķi daļa divās spilgti atšķirīgās daļās. Vakar daļā, visapkārt Rīgas pilsētai, apm. viena trešdaļa apriņķa ir galvenā kārtā mazauglīgas smilts augsnes, priežu meži, viršāji un sūnu purvi. Turpretī, apriņķa lielākā — ziemeļu un rītu daļā zeme no dabas daudz auglīgāka, pārsvarā dažāda smaguma māls, tad vērtīgi zāļu purvi un jaukta sastāva meži. Rīgas apriņķī sevišķi skaidri var redzēt, kādā mērā lauksaimniecības attīstību var iespaidot liela saimnieciska centra tuvums un labi satiksmes apstākļi. Zemes ap 30—40 km visapkārt Rīgai no lauksaimniecības viedokļa jāpieskaita mūsu valsts visnabadzīgākām un tomēr pateicoties ērti sasniedzamam tirgum un piemērojoties tā prasībām, Rīgai apkārtējos, piem., Ādažu, Salas, Babītes u. c. pagastos izveidojusies ļoti intensīva lauksaimniecība, kas ne tikai var sacensties, bet pat pārspēj pagastus ar daudz auglīgākām zemēm.

Nepieciešamība piemēroties tirgus prasībām un svārstībām veidojusi šeit saimniecības metodes un arī pašu lauksaimnieku raksturu, ar ko savā darbā vislielākā mērā jāreķinās agronomiskiem darbiniekiem. Šis ir tipiskas konjunktūras saimniecības kur pārsvarā tikai viena nozare — lopkopība vai dārzāju audzēšana, vai arī šīs abas nozares kopā. Saimnieks pēc savas dabas daudz kustīgāks, labi prot aptvert un izmantot izdevīgas situācijas, ir ne tikai lauksaimnieks, bet zināmā mērā arī tirgotājs. Agronomiskiem darbiniekiem nav jāpūlas šo lauksaimnieku pārliecināt par agronomiskās palīdzības nepieciešamību, — viņš labi prot agronomu pats uzmeklēt un ir jau arī to ilgu gadu darījis, izmantojot agronomiskās palīdzības centra tuvumu Rīgā, kur tas vismaz reizi nedēļā ierodas ar saviem ražojumiem. Viņš mazāk agronomam vaicā par saimniecības organizācijas jautājumiem — ko un cik ražot, — tur noteicošais vārds ražojumu noņēmējam, pašgudrībai un visdažādākiem ražojumu izvērtēšanas ceļiem un veidiem. No agronoma šis lauksaimnieks grib zināt, kā ražot vairāk un lētāk, lai sekmīgi varētu konkurēt ar saviem kaimiņiem.

Pārējā apriņķa daļā, kuŗu Rīgas tuvums samērā maz ietekmē, lauksaimniecības raksturs daudz neatšķiras no pārējiem Vidzemes novadiem. Atkarībā no vietējiem apstākļiem viens pagasts jau tālāk ticis, otrs palicis vairāk atpakaļ, bet visur tā pati nepieciešamība lauksaimnieku pārliecināt, ka viņa saimniecībā nav viss tā, kā tam vajadzētu būt. Lauksaimnieks vispirms jāiemāca savas vajadzības apzināties, jāiemāca agronomu meklēt, tas jāpārliecinā, ka agronoma padomiem ir izdevīgi sekot. Vislabākā cerība to panākt ar paraugu saimniecību izveidošanu, izvēloties šim nolūkam saimnieciskā ziņā caurmēra saimniecības, kuŗu īpašnieki ir apkārtņē iecienīti lauksaimnieki, kas vēlas ar agronomu kopā strādāt savu saimniecību izkopšanā un labprāt dod iespēju iepazīties ar iegūtiem sasniegumiem apkārtējiem lauksaimniekiem.

Rīgas apriņķī ir pagaidām izvēlētas 44 šā-

sniēgs skaitļi par Rīgas apriņķa rajonu agronomu darbu laikā no 1936. g. 1. aprīļa līdz 31. decembrim. Apmeklētas pavisam 1281 saimniecība, no tām 277 paraugsaimniecības un 1004 pārējās. Birojos un pagastu valdēs padomus saņēmuši 1871 lauksaimnieks. 365 saimniecībām sastādīti vajadzības akti būvkošu saņemšanai par pazeminātu maksu. Ierīkoti 33 dažādi izmēģinājumi, izdarītas 89 sējumu apskates un 215 sēkļu, zemes u. c. analīzes. Sarīkotas 14 ekskursijas ar 553 dalībniekiem. Sarīkota rajona izstāde Skrīveros ar 9000 apmeklētājiem, un 7 lopu un ražas apskates ar 1810 apmeklētājiem. Pamat- un papildskolās pasniegtas 222 stundas. Apmeklētas 119 mazpulku dalībnieku saimniecības. Sarīkotas 52 mazpulku sanāksmes un 48 mazpulku ražas apskates un pieciņas, kopā 100 sarīkojumu ar 5128 apmeklētājiem. Paraugu un citās saimniecībās noturētas 53 apspriedes par turpmāko darbu ar 698 dalībniekiem un sarīkota 41 gadījumā pareizu darba paņēmieni, lauks. mašīnu un rīku demostrešana, piedaloties 1469 apmeklētājiem. Dažādu lauksaimnieciska rakstura priekšlasījumu noturēts 38 ar 3230 klausītājiem. Sarīkotas 9 meža dienas ar 818 dalībniekiem, 7 zemnieku pļaujas dienas ar 1570 dalībnie-

kiem un astoņas kūdras dienas ar 634 dalībniekiem. Kopējais dažādo publisko sarīkojumu skaits — 261 ar 23.800 dalībniekiem. Bez šai pārskatā minētā darba Rīgas apriņķa agronomiskie darbinieki pag. vasarā un rudenī ilgāku laiku strādāja pie Lātgales apgabala izstādes un Vislatvijas pļaujas svētku sarīkošanas Rēzeknē.

Iepriecinoša parādība, ka lielā mērā augusi lauksaimnieku uzticība savam tuvākam palīgam — agronomam un viņa padomi atrod aizvien dzirdīgākas ausis, aizvien vairāk sekotāju. Padomu sniegšanas pārceļšana praktiskos apstākļos lauku sētā ir lauksaimnieku pārliecinājusi, ka agronomam nav tik daudz peltais „teorētiķis“, kam viņu dzīve un darbs sveši, bet gan pašu lauksaimnieku dēls, kas labi pazīst lauku sētas priekus un bēdas, kas savā laikā tāpat cūkas ganījis un arklam pakal staigājis.

Darbs ir ievadīts, zināmi panākumi jau gūti un atliek tikai tālāk strādāt, vienmēr paturot prātā, ka tikai visciešākā lauksaimnieku un agronomu sadarbībā spēs nodrošināt agronomiskās palīdzības darbam paliekošas sekmes par svētību mūsu lauksaimniecībai un visai valstij. O. EDELS,

LLK Rīgas novada vecākais agronom.

Rīgas apriņķa jaunatne aug Latvijai

Rīgas apriņķa jaunieši mazpulkos darbojas sākot ar 1930. gada pavasari. Tagad mazpulku skaits Rīgas apriņķī ir 78 ar 1928 dalībniekiem — 1051 zēns un 877 meitenes. Visai zīmīgi, ka ar katru gadu mazpulkos aug skolu beigušo skaits. Zēni un meitenes, kas skolu nobeiguši paliek laukos, mazpulkos strādā visrosīgāki.

Mazpulku iespaidu vērojam arī atsevišķās saimniecībās. Te mazpulku dalībnieku lauciņi kā mazas paraugu saimniecības katram rāda, ko var sasniegt ar pareizu zemes strādāšanu, mēslošanu, šķirnes izvēli un augu kopšanu. Te lauksaimnieki var vērot vienas vai otras kultūras noderību saimniecībā un iepazīties ar tās audzēšanu un kopšanu. Un kultūru ziņā redzam lielu dažādību. Pagājušā gadā visvairāk audzēja lauku pupas, kaņepes, cukurbietes un kāpostus; tad — lopbarības bietes, zirņus, cigoriņus, sīpolus un pļavas auzeni. Bez tam, audzēja vēl dažādus ārstniecības augus. Kopā mazpulku dalībnieki visā apriņķī apstrādāja 23,2 ha lielu zemes platību. Visie-

piecinošākā parādība ir tā, ka lauksaimnieki, redzēdami mazpulku dalībnieku panākumus vienas vai otras kultūras audzēšanā, sāk arī paši tām piegriezt lielāku vēribu. To noteikti var sacīt par lauku pupām un pļavas auzeni.

Daži mazpulki iegādājušies savai apkārtni piemērotu kartupeļu šķirni, to audzē un izplata.

Sētas, kurās dzīvo mazpulku dalībnieki, pamazām kļūst daiļākas, jo mazpulku dalībnieku pienākumos ietilpst arī rūpētības par savas apkārtnes, sevišķi lauku sētu izdailošanu. Mazpulku dalībnieki, ķeŗas pie šī darba pēc noteikta plāna, lai pēc dažiem gadiem varētu savā starpā salīdzināt šajā darbā gūtos panākumus.

Meitenes piegriež nopietnu vēribu māj-saimniecībai un tagad Rīgas apriņķī ir jau 24 mazpulkos māj-saimniecības grupas. Pateicoties tam lauku sētās nāk atkal godā tautiski audumi un adījumi, meitenes vingrinās istabas pareizi iekārtot un izvairīties no sveša parauga darbu atdarināšanas.

Mājas atmatniecībā piedalās arī zēni — sevišķi galdniecībā. Atsevišķi dalībnieki pagatavojuši sev mēbeles un dažādus darbarīkus. Par mazpulku dalībnieku darbu stāsta arī šoseju un lielceļu alejas un daudzas jaunas ozolu un bērzu birzes. Pagājušā gadā Rīgas—Cēsu novadā 50 mazpulki iedēstījuši dažādās vietās kopā 26.766 dažādus kokus un 1513 krūmus. Bez tam vēl iedēstīti dzīvžogi 3628 metru garumā un apmežots priedēm 3,17 ha, ierīkoti 5 košuma dārzi un pulku dalībnieki apkopuši skolas un diev-

Rīgas-Cēsu novada mazpulku instr. agr. A. Ķībēns.

namu apkārtni un kāpsētas. Tā mazpulku dalībnieki palīdz apkopt un padarīt daiļāku savu tuvāko un tālāko apkārtni.

Nepaliek novārtā arī augļu dārzi. Vecos dārzus uzkopj un dēsta jaunus neviens vien dalībnieks.

Pagājušā gadā dažu mazpulku dalībnieki sāka darbus lopkopībā, putnkopībā un biškopībā.

Vēl lielāku vērību mazpulku dalībnieki piegriež paši sev, sava rakstura veidošanai, sevis pašu audzināšanai un norūdišanai. Jau pagājušā gadā nometnēs redzējām mazpulku dalībniekus brašā ierindā un turpmāk redzēsim viņu soli vēl drošāku, viņu stāju vēl stingrāku. Kā tas tā būs, liecina mazpulku dalībnieku lielā interese par savu darbu, par dzīvi nometnē un apzinīgā disciplīnas ievērošana un rīkojumu izpildīšana. Pagājušā vasarā apmēram trešā daļa Rīgas apriņķa mazpulku dalībnieku savu vadītāju vadībā piedalījās nometnēs Mālpilī, Lielvārdē, Koknesē, Lādē un Raiskumā.

Turpmākā darbā mazpulki ies roku rokā ar vecāko paaudzi un būs pateicīgi par katru atbalstu, par katru padomu, kas palīdzēs vadītājiem izaudzināt mazpulku dalībniekus par tādiem cilvēkiem, kuŗi zina, ko viņi grib, zina ko viņi spēj un prot savas spējas likt lietā sevis, savas apkārtnes un visas Latvijas labā. Agr. A. ĶIBĒNS,
Rīgas—Cēsu novada mazpulku inspektors.

Lopkopība Rīgas apriņķī

1904. gadā nodibinājās Rīgas apriņķī uz mūsu Prezidenta ierosinājuma pirmā pārraudzības biedrība. Tanī par biedriem bija Allažu, Siguldas, Jūdažu un Mālpils centīgākie lopkopji. Iesākot darbību Rīgas lauksaimniecības centrālbiedrībai, auga biedrību skaits un līdz ar to uzlabojās lopkopības stāvoklis. Pēc nostrādātiem desmit gadiem Rīgas apriņķī bija pat saimniecības, kuŗas sasniegts uzstādītais ideāls: cik govju, tik birkavu sviesta gadā. Desmit gadu jubilejā sākās kara vētra. — Kara posts aizrauj visu Rīgas apriņķa lopkopību līdz ar gūtiem panākumiem un sasniegumiem. No Suintājiem iesākās šīs iznīcības posta ceļš. No šejienes aiziet tā laika izkoptākais un ražīgākais Valdheimas Rozentāla ganāmpulks savu iznīcības ceļu. Krītot Rīgai un lielai daļai no apriņķa vācu varā, naidnieks aizvāc ir ļaudis, ir lopus. Nodibinoties mūsu brīvajai Latvijai, uz

daudzām izpostīto ēku sienām ir redzami uzraksti: „Pār kūpošām drupām sauc jauna dzīve.“ Visa tauta tic šai jaunai dzīvei un ar divkārtotu uzcītību un izturību ķeras pie savas saimnieciskās dzīves atjaunošanas. Iesākumā apmierinās, kad ir tik kaut kāda gotiņa, bet tad sāk meklēt pēc noteiktas šķirnes cilts govīm un bulļiem. 1925. gadā Rīgas apriņķī ir jau 40 staciju ar vaislas bulļiem un vairāki LB ganāmpulki. Tai pašā gadā notur Rīgas apriņķa lopkopji Siguldā I rajona izstādi. Šī pirmā rajona izstāde parāda pēckara sasniegumus un norāda arī turpmāk ejamo ceļu Otrā izstādē 1931. un trešā — 1934. gadā jau varam redzēt izkoptus tīršķirnes vaislas lopus un viens otrs tālīnāks izstādes apmeklētājs izsaka Rīgas apr. lopkopjiem pelnīto atzinību. 1934. gadā noturētā Ādažu rajona izstāde rādīt rāda, cik augstas ražas jau ir sasnieguši šī rajona lopkopji.

1936. gadā Skrīveru rajona izstādē arī varējām priecāties par mūsu lopkopju sasniegumiem un arī šis rajons izceļas ar saviem tīršķirnes LB lopiem.

Pēc manā rīcībā esošām ziņām tagad Rīgas aprīņķī ir 84.600 slaucamu govju. 114 pārraudzības biedrībās ir apvienotas saimniecības ar 16.898 govīm, tas ir gandrīz 20 proc. no visām govīm. Ir ierīkotas 95 vaislas bulļu stacijas.

Kas zīmējas uz pārraudzībā esošo govju ražību, tad Rīgas aprīņķī tā ir no gada govš 138 kg sviesta. Valsts caurmērs ir 122 kg, bet Madonas aprīņķa caurmērs 135 kg. Gadā govš ražība labākās Rīgas aprīņķa lopkopības pārraudzības biedrībās ir — Krimuldas I biedrībā 4001 kg, ar 4,10 proc. tauku un 189 kg sviesta, Adāžu III biedrībā 4030 kg ar 4,06 proc. tauku un 188 kg sviesta, Allažu I biedrībā 3990 kg ar 4,01 proc. tauku un 184 kg sviesta.

Lauksaimniecības kameronas Rīgas 2. raj. lopkopības instr. P. Staģis.

Madonas aprīņķis skaitās Latvijā par labāko lopkopības ziņā un no tā arī Rīgas aprīņķa lopkopji ir iegādājušies daudz stacijas bulļu, LB govju un telišu un pārve-duši pat veselus ganāmpulkus.

Man pie rokas kāds reklāmas rakstiņš par Vācijas brūnajiem lopiem, par viņu ražību un par viņu pārraudzības biedrību sasniegumiem.

Pēc šī rakstiņa iznāk, ka viņu labākā pārraudzības biedrība uz gada govī ražo: Gintoft Westerholm 3844 kg piena ar 3,73 proc. t. un 164 kg sviesta. Boren Nord 3958 kg piena ar 3,60 proc. tauku un 163 kg sviesta. Grumbij 3817 kg piena ar 3,70 proc. tauku un 162 kg sviesta.

Viņu vistabākais ganāmpulks uz gada govī ražojis: 5047 kg 4,07 proc. tauku piena un 236 kg sviesta. Labākās govš Lores raža 7560 kg 4,49 proc. tauku piena vai 391,60 kg sviesta. Rīgas aprīņķa ražīgākais ganāmpulks Krapes Lejasnigalēs ar 11,5 gada govīm, ražo 5493 kg 4,22 proc. t. p. vai 267 kg sviesta un Rīgas aprīņķa labākā govš Valda LB 628 izdod gadā pat 7757 kg 4,70 proc. t. piena vai 424 kg sviesta.

Ja nu vēl pastāstu, ka Rīgas aprīņķī ir jaunsaimniecība, kuŗa ražo no katra ha lietoamas zemes 200 kg sviesta, vai tad šie skaitļi nedod Rīgas aprīņķa lopkopjiem tiesības nostāties blakus madoniešiem? Vai nevaram priecāties par savu pūliņu, par savu darbu sasniegumiem! Kā katrai medaļai, tā arī šai, ir otra puse. Medaļas otra puse ir tās 80 proc. govju, kas ir ārpus pārraudzības biedrībām. Nevaru noteikt, cik liels ir to lopkopju procents, kuŗi vēl mērdē savas piena devējiņas un domā tomēr no viņām gūt kādu labumu — kādu ienākumu. Katru pavasari tomēr redzamas nomērdējušas gotiņas ganāmajos pa Inčukalna un citu silu viršiem. Gādāsim it visi, lai tas uz priekšu tā vairs nebūtu.

Zvejniecība un zivkopība Rīgas aprīņķī

Nevien ūdens platības, bet arī viņu saimnieciskās nozīmes ziņā Rīgas aprīņķis ieņem sevišķu stāvokli. Samērā garā jūrmalas josla ar mūsu lielāko upju — Daugavas, Gaujas un Lielupes ietekām piešķir aprīņķim lielu lomu mūsu zvejniecības un zivkopības stāvokļa izveidošanā.

Jūras zvejniecībā nodarbināto skaits un zvejas inventārā ieguldītā vērtība ir aug-

stāka nevien par Valmieras, t. i. otro Vidzemes piejūras aprīņķi, bet arī par dažiem Kurzemes jūrmalas aprīņķiem. Nozvejas vērtības ziņā aprīņķis ieņem pirmo vietu valstī un ir apm. pusotras reizes lielāka par Ventspils un Liepājas aprīņķu nozveju, lai gan pēdējie pieskaitāmi spilgtākiem mūsu jūras zvejniecības pārstāvjiem. Izskaidrojums tam atrodams tanī apstākļī, ka Rīgas

apriņķī izdevīgi apstākļi lašu zvejai un lasis ir dārgākais no visām mūsu zivīm. Pēc sava ģeografiskā stāvokļa ieņemdamas Rīgas jūras līča visu centrālo daļu ar biezi apdzīvotu piekrasti, apriņķis dod izdevīgu iespēju daudziem nodarboties ar zvejniecību, ko arī pilnā mērā izmanto piekrastes iedzīvotāji. Ja pārējās lauksaimniecības nozarēs tirgus apstākļiem vienmēr piekritusi svarīga nozīme, tad zvejniecībā, kur ražojumu izvērtēšana arvienu bijusi grūta, izdevīga tirgus tuvums spēlējis noteicošo lomu šīs nozares uzplaukšanā. Rīgas tirgus vienmēr bijis liels atbaists visiem zvejniekiem un, saprotams, ka vispilnīgāk to izmantojuši un lielākus labumus guvuši tuvāk stāvošie, t. i. Rīgas apriņķa zvejnieki.

Apriņķī labi izveidojušies arī zvejnieku kopdarbības pasākumi un zvejniecības kooperācijā apriņķa zvejniekus var uzskatīt par pirmiem celmlaužiem visā mūsu jūrmalā. Lapmežciema zvejnieku kooperatīvs „Jūra“ visā mūsu jūrmalā pirmais uzcēla zivju paraugžāvētavu un lieliem panākumiem darbojas joprojām. Šim piemēram drīz vien zvejniekos radās daudz sekotāju un patlaban apriņķī jau darbojas 4 zvejnieku kooperatīvi un visiem tiem labi iekārtotas zivju pārstrādāšanas iestādes.

Apriņķa robežās jūrā visvairāk nozvejo reņģes, lašus, lučus un zušus. Vērtīgais un ļoti iecienītais Daugavas lasis tiek zvejots nevien iekšējam tirgum, bet arī eksportam. Arī saldūdens zvejniecībai apriņķī piekrīt svarīga loma. Daugavas un Gaujas lejas gaiļi ar Dolē un Čarnikavā labi iekārtotām lašu un nēģu zvejām, dod ne-

vien iztiku vietējiem zvejniekiem, bet arī labu ienākumu valstij un Rīgas pilsētai. Nēģu zveja un cepšana sevišķi labi iekārtota Čarnikavā, kur pagājušā gadā uzsāka dārbību jaunas zvejas mājas, kas ar savu moderno iekārtu var noderēt par paraugu. Doles un Čarnikavas zvejas vietām liela loma arī valsts zivju audzētavas apgādāšanā ar lašu un taimiņu vaislas produktiem, kādus ikgadus šeit ievāc ievērojamos daudzumos.

Apriņķis bagāts arī iekšējiem ūdeņiem — ezeriem, to kopplatība ap 11.000 ha, pēc skaita — 94. Rīgai tuvākie ezeri — Kīšu, Juglas, Babītes, Lielais un Mazais Baltēzers tiek izmantoti nevien no zvejniekiem kā zvejas objekti, bet jo plašos apmēros arī no makšķernieku un ūdens sporta cienītājiem. Daži apriņķa ezeri pazīstami ar savām zivju bagātībām, kas apkārtnes lauksaimniekiem dod izdevīgu blakus nodarbošanos.

Dīksaimniecība Rīgas apriņķī guvusi lielāku piekrišanu un atzinību par visiem pārējiem Vidzemes, Zemgales un arī dažiem Kurzemes apriņķiem. Pēdējos pāris gados apriņķī ierīkotas vairākas jaunas dīksaimniecības un 1 mazuļu audzētava. Ar mazuļu audzētavas ierīkošanu jau tuvākā nākotnē apriņķa dīksaimnieki būs nodrošināti ar sēklas zivīm, kādēļ atkritis lielās grūtības sēklas zivju transportēšanā no Lejaskurzemes, kā tas ir līdz šim.

K. LIEPINŠ,

LLK Zivkopības un zvejniecības nod. vadītājs.

Biškopība Rīgas apriņķī

Rīgas apriņķī, it sevišķi pilsētu tuvumā un pagastos, kurus šķērso galvenie satiksmes ceļi, biškopība stipri attīstījusies, uz 1 kv. km bišu saimju skaits augstāks, kā caurmērā Latvijā. Tomēr pēdējos gados bišu saimju skaitliskais pieaugums it kā apstājies, dravū un saimju skaita pieaugums ir mazāks, kā citos apriņķos.

Rīgas apriņķis raksturojas ar ienesuma augu dažādību; no tiem visbagātāks viršājiem, kas sastopami lielām masām 10 līdz 20 km platā jūrmalas mežu joslā, mazākās platībās arī citur. Šīs lielās viršu masas slēpj sevī vēl neizmantotas iespējas biškopības turpmākai attīstībai.

Viens no labākiem paņēmieniem lielo viršāju platību izmantošanai biškopībā ir —

dravū ievēšana viršu laukos to ziedēšanas laikā, ceļojošā dravniecība. Šādu paņēmieni medus ražu celšanā ar lieliem panākumiem jau vairākus gadus no vietas lieto daži Rīgas apriņķī dzīvojoši dravnieki. Lielākās ceļojošās dravas Rīgas apriņķī ir Kukuļmuižnieka, Baloža, Dušēļa un Eglīša dravas, kurās ceļojot gūst ievērojamu ienesumu un jūtamu materiālu atbalstu savām saimniecībām.

Lai palielinātu biškopības ienesību, nepieciešams biškopjiem pašiem gādāt par nektāraugu vairošanu dravas tuvākā apkārtnē. Audzējami galv. kārtā tādi augi, kuri arī citādi saimnieciski izmantojami, piem., griķi, kuri bez laba medus dod arī vērtīgu graudu ražu; plāvās un ganībās —

arī balto āboliņu. Abi minētie augi ir īsti vieglo zemju augi. Bez šiem — vairāk pazīstamiem un noderīgākiem augiem ir vēl arī citi, bitēm noderīgi augi.

Nektāraugu audzēšanai dravū ražības celšanai ieteicama katram biškopim zemes īpašniekam.

Dažās vietās Rīgas apriņķī biškopības attīstīšanos traucē lipīgās bišu slimības; Jūrmalas virsāju rajonos visbiežāk sastopamā ir Eiropas peru puve, bet citur arī *Nosema* apis slimība. Pret abām šīm slimībām turpmāk biškopjiem daudz neatlaidīgāk jācinās, kā līdz šim, lai izskaustu tās no savām dravām.

Rīgas apr. biškopī, līdzīgi citu apriņķu biškopjiem, vēl par maz ražo vaska; ļoti vāji izmantojot bišu dabiskās spējas vasku izsvīst, vēl maz rūpējas par ražotā vaska savākšanu un pārstrādāšanu. Vasku no vecām šūnām iegūst galvenā kārtā tikai

mājas līdzekļiem, kāpēc daudz vaska aizmet prom čagās.

Labā, izskatīga medus ražošanā Rīgas apr. biškopju vairums jau ieguvuši labu veiksmi, tomēr arī te gadās vēl dažas kļūdas, kas novēršamas. Kļūdas galvenā kārtā šūnu medus ražotāji, vedot tirgū sabojātu, nepilnīgi aizvākotu, saskrāmbātu vai netīrās šūnās esošu medu. Tomēr tādu biškopju skaits aizvien mazinās. Neizskatīgu medu labāk atdalīt no šūnām; šim nolūkam LLK biškopības piederumu apgāds šogad izīrēja labu viršu medus spiedi, kurū ar labiem panākumiem izlietoja daudz Rīgas apriņķa viršu rajonu dravnieki.

Rīgas apr. ganības atļauj paplašināt biškopību šinī apriņķī. Mūsu vēlēšanās ir, lai Rīgas apr. dravnieki strādātu turpmāk ar vēl lielāku neatlaidību, meklējot jaunus ceļus biškopības pacelšanai.

Agr. J. MUCENIEKS,
LLK biškopības inspektore.

Veterinārā palīdzība Rīgas apriņķī

Veterinārās palīdzības sniegšanai Rīgas apriņķis iedalīts 7 rajonos: — Rīgas, Siguldas, Madlienas, Lielvārdes, Bīriņu, Nītaures un Pļaviņu. Bez tam apriņķī strādā 3 veterinārfeldšeri: Rīgā, Mālpilī un Koknesē.

Gada laikā konstatētas un novērstas sērgas un vispārējās slimības: ambulātoriski: 2069 zirgiem, 1015 govslapiem, 874 siklopiem. Izbraukumos: lipīg. slimības: 31 zirgam, 1137 govslapiem, 2539 siklopiem, vispārējās slimības: 533 zirgiem, 1361 govslapiem un 407 siklopiem.

Izmeklēti uz tuberkulozi, pielietojot 2 kārtējo acu reakciju 431 saimniecībā kopā 3167 lopi.

Apskatīti vai koncesionēti: Ādu mītavas — 18; ādu noliktavas — 1; ādu sālitavas un žāvētavas — 2; gaļas veikali — 93; desu

darbnīcas — 36; zarnu slimētavas — 2; vilnas kārstuves, vērp. un austuves — 17; ziepju vāritavas un tauku kausētavas — 1 un 54 pienotavas, krejotavas un siernīcas.

Lopu kautuvju skaits: sabiedrību — 3 un privātuzņēmēju — 5.

Apskatītu kautu lopu skaits: liellopu — 1523, teļu — 2166, aitu un kazu — 1640, cūku — 783. Gaļas izmeklēšanas staciju skaits — 7, kurās apskatīts: liellopu — 1078, teļu — 2193, aitu un kazu — 1983, cūku — 3126, gab. — 29 un 8173 kg.

Ik gadus, bet it sevišķi beidzamā laikā, lauksaimnieku interese un vajadzības pēc veterinārārsta palīdzības tik strauji pieaug, ka bieži ļoti grūti visas vajadzības apmierināt.

V. KRĒNBERGS,
Rīgas rajona veterinārārsts.

Meliorācijas darbi Rīgas apriņķī

Runājot par apriņķī veiktiem galveno ūdens noteku regulēšanas un rakšanas darbiem, vispirms jāsaprot, ka sevišķi iepriecinoša un apsveicama ir pašu lauksaimnieku lielā rosība un neatlaidība, ar kādu tie ķeras pie sabiedrisko meliorācijas darbu organizēšanas un pildīšanas. Rīgas apriņķī

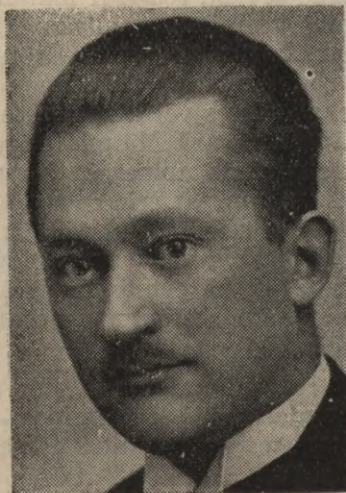
nodibināto meliorācijas sabiedrību skaits ir lielāks, nekā citos apriņķos. No visā valstī pastāvošām 2295 meliorācijas sabiedrībām šē nodibinātas 250. Kā rosīgākās no tām jāatzīmē: Pēterupeš, Baldones, Ķekavas, Aģes, Sitlāpu, Madlienas Apse upes, Krimuldas - Bīriņu „Vienība“ un citas. Pēdē-

jos 14 gados pavisam izraktas 230 kopīgas ūdens notekas 1300 kilometru kopgarumā, par sumu 1.400.000 ls. No lielākiem izpildītiem darbiem minami Lobes, Ķekavas, Pēterupes, Aģes un citu upju rēgulēšanas darbi. Izpildītie darbi dod iespēju sīkāk nosusināt un kultivēt apm. 31.000 ha slapjumam atkarotās zemes, kas sastāda ap desmito daļu no Rīgas apriņķa lauksaimniecībā izlietotās zemes platības.

Mežu departamenta mežierīcības daļa gādā par valsts mežu nosusināšanu, kā arī visur, kur tas nepieciešams, nāk pretim lauksaimniekiem pie ūdens noteku ierīkošanas un atjaunošanas valsts mežos un pa valsts mežu un privātu saimniecību robežām, sedzot attiecīgu daļu no novadgrāvju izmaksas. Pēdējos gados Rīgas apriņķī ietilpstošās virsmežniecībās izrakts pavisam 485 kilometri grāvju, nosusinot 8440 ha meža, par 267.750 ls un piedotas 115 saimniecībām notekas. Nākotnē nosusināmi vēl ap 50 ha.

Arī sīkā meliorācija Rīgas apriņķī samērā strauji gājusi uz priekšu un šai ziņā apriņķis stāv vienā no pirmajām vietām. Darbu attīstību tieši mērā veicinājusi valdība, izsniedzot pa pazeminātu maksu drenu caurules un noorganizējot pie lauksaimniecības kameras kulturtechnisko nodaļu, kuŗa sniedz lauksaimniekiem ērti pieejamu un lētu tehnisko palīdzību.

Daudzi lauksaimnieki jau enerģiski ķēries pie nosusināto zemi tālākas iekopšanas un kultivēšanas un rezultāti tiešām iepriecinoši.

Meliorācijas darbu I. raj. pārzinis Rīgas apriņķī H. Rube.

Lai gan darīts jau daudz, tomēr nākotnē būs jāveic vēl liels darbs, kas prasīs no darba darītājiem lielu neatlaidību, izturību un darba disciplīnu.

H. RUBE,
meliorācijas darbu I rajona pārzinis.

Sīkās meliorācijas darbi Rīgas apriņķī

Apriņķī darbojas sekojoši LLK kulturtechniķi: vec. kult. J. Upesleja — Rīgas-Skrīveru - Pļaviņu rajonā, vec. kult. K. Krastiņš — Rīgas - Piebalgas rajonā un kult. K. Ziemeļis — Rīgas-Limbažu rajonā.

Ar atsevišķu saimniecību zemes meliorāciju Rīgas apriņķis stāv vienā no pirmām vietām ne tikai Vidzemē, bet arī visā Latvijā. To nepārprotami rāda pēdējo gadu dati par veiktiem meliorācijas darbiem atsevišķos apriņķos. Uzņēmīgākie un enerģiskākie lauksaimnieki ar nedaudz līdzekļiem nodrenē un kultivē diezgan prāvas platības, reizē ar to paceļot saimniecību ienesību vispār, bet galvenā kārtā lopkopību, kas cieši saistīta ar pļavu kultivēšanu.

Visumā meliorācijas rosība Rīgas apriņķī ir ļoti dzīva, bet šī rosība nav visos pagastos vienāda: daži pagasta izceļas ar prāviem drenāžu darbiem, turpretī citi pagasti ir mazāk atsaucīgi. Kā meliorācijas

Lauksaimniecības kameras Rīgas-Piebalgas raj. vec. kulturtechniķis K. Krastiņš.

celmlauži uzskatāmi allažnieki, jo tie jau sākot ar 1905 gadu līdz pasaules karām daudz drenēja un sākumā cieta arī lielus zaudējumus ar sabrukušām cementa drenām. Tagad sevišķi rosīgi ir mālpilieši, kas novērtēdami kaimiņu — allažnieku labos panākumus, ķežas ar nepieredzētu sparumu pie smagajiem zemes uzlabošanas darbiem un, kā liekas, aizies vēl allažniekiem priekšā. Pagājušā vasarā Mālpils pagastā kulturtechnikim nācās apmeklēt 38 saimniecības, dažas no tām pat trīs reizes. Šāda sacensība sevišķi apsveicama tādēļ, ka daudzos citos pagastos vēl aizvien novērojama liela pasīvitate kā zemes meliorācijā, tā vispārī jaunlaiku atzinumu ieviešanā lauku saimniecībās.

Rosīgs arī Zaubes pagasts, kur apmeklētās 20 saimniecības, bet kaimiņos — Nītaures un Mores pagastos katrā tikai 2 saimniecības.

Pie rosīgiem jāpieskaita arī Līgatnes,

Bīriņu, Skrīveņu un Ogresgala pagasti, Maz drenē Meņģeles, Plāteres, Malienas, Inčukalna, Sējas — Pabažu rajonos.

Liels iespaids uz meliorācijas darbiem ir saimnieciskai un sabiedriskai rosībai; tas jo spilgti vērojams tur, kur darbojas spēcīgas biedrības un kooperatīvi. Novērots, ka apgabalos, kur lauksaimnieki neinteresējas par meliorāciju, tur arī sabiedriskā dzīvē klusums. Arī drenu racējus arvien vieglāk sameklēt tur, kur vairāk drenē, jo kur grāvrācīem nodrošināts pastāvīgs darbs, tur tie apmetas uz pastāvīgu dzīvi.

Rīgas apriņķī darbojas šādi drenu ceļi: Turaidā — Čerbulis, Morē — Kārtužos, Kastrānē — Felkers, Suntažu Kaļiņos — Kārlsons, Ļoti vēlams būtu viens drenu cauruļu ceļis Meņģeles-Taurupes rajonā.

Visas zīmes rāda, ka meliorācijas darbu rosība Rīgas apriņķī arī uz priekšu turpinās augt.

Vec. kult. K. KRASTIŅŠ.

Mājturība Rīgas apriņķī

Rīgas apriņķī patreiz darbojas 3 mājturības instruktore: Siguldā, Ādažos un Lielvārdē. Savā laikā instruktore darbojušās arī Bābiņē, Līgatnē un Krimuldā.

Siguldas mājt. veic. b-ba enerģiskās priekšnieces Annas Jansones vadībā nepārtraukti darbojas septīto gadu. Patreiz Siguldā strādā instruktore Ruta Barševska, kas līdz ar mājturības pārraudzības pārorganizēšanu, apkalpo arī Līgatnes, Drabešu un Nurmīžu mājturības veicināšanas biedrības. Minētā rajonā daudz darīts mājas iekārtošanā, mājamatniecības izveidošanā, sevišķi aušanā. Rokdarbos propagandēti etnografiskie raksti, tādējādi izskaužot nevērtīgus, bezgaumīgos izšuvumus. Gandrīz visām mājturības b-bu biedrenēm pašdarināti skaisti tautas tērpi. Instruktores rūpējušās arī par ēdienu kartes pārveidošanu, sakņu un dārzāju patēriņa pastiprināšanu. Katrā mājturības ražojumu apskatē biakus vērtīgiem rokdarbiem redzami arī dažāda veida pārstrādātie sakņu, dārzāju, augļu un gaļas konservi. Siguldas mājt. veic. biedrības biedreņu priekšzīmīgās saimniecības katru gadu apmeklē vietējās ekskursijas un arī daudz ārzemnieku. Siguldas mājturības veic. b-bai 5 gadu darbības atceres svētkos LLK piešķīrusi savu goda diplomu.

Lielvārdē no 1936. gada pavasara darbojas mājt. instr. Vilma Greize, kas apkalpo Lielvārdes, Ogresgala, Lēdmanes, Krapes, Jumpravas, Birzgales, Rembates un Tomes pagastus. Instruktores darbs šeit saistīts pie dažādām organizācijām — lauksaimniecības b-bām, aizsardzēm, mazpulkiem. Darbības laikā noturēti 1 ēdiengatavošanas kursi, 1 mājsaimniecības tehnoloģijas un 20 augļu pārstrādāšanas kursi. Mūēto pagastu organizācijas ar rokdarbiem un koarserviem piedalījušās 1936. gada rudenī Skrīveņu rajona izstādē.

Ādažu mājturības instruktore Alīda Flintere darbojas ārpus Ādažu pagasta arī Ropažu un pa daļai Inčukalna pagastos. Rīgas tuvuma dēļ šinī rajonā mājturība atrodas diezgan labā stāvoklī. Ādažu mājturības b-ba priekšnieces Annas Lapiņas vadībā darbojas no 1934. gada. Biedrība piedalījusies Rīgas rajona izstādē, sarīkojusi vietējās ražas apskates, dažādus kursus un priekšlasījumus. Daudz strādāts pie virtuvju un dzīvojamo telpu iekārtošanas, pārbūvējot telpas un iegādājot piemērotas mēbeles. Sevišķi labi mājturības b-bas biedreņu saimniecībās nostādīta ūdens piegāde, gandrīz katrā dzīvojamā ēkā, virtuvēs un kūtiņās ir sūkņi vai ūdens vadi. Zināma vērtība piegriezta dārzāju un augļu

pārstrādāšanai bieženos un sulās. Lielu uzmanību lauksaimniecības un lauksaimniecībai veltī laukstrādnieku stāvokļa uzlabošanai, sevišķi dzīvokļu iekārtošanai. Ja

minētā rajonā nākošās jaunās lauksaimniecības iegūš vairāk mājturības izglītību, tad tās turpmāk mājturības laukā varēs uzrādīt vislabākās sekmes.

Elektrība Rīgas apriņķī

Rīgas apriņķis Vidzemē izceļas ar savu labo elektrības apgādi. Apriņķī ar 57 pagastiem un 6 pilsētām (Rīgu neieskaitot) apkalpo sekošas elektrības centrāles: Rīgas centrāle dod papildu elektrību Juglas centrālei, izdalīšanai uz laukiem. apgādā Rīgas Jūrmaļas un Ķemeru pilsētas un Rīgas tuvumā esošos 3 pagastus. Juglas autonomais uzņēmums ar 3 ūdens centrālēm Juglas upes krastā pie 740 KVA elektrības ražotājiem apkalpo 28 apr. pagastus, pilsētas Ogrī un Siguldu, ciemus un peldvietas: Mangaļus (Vecāķus), Ropāžus, Skrīverus, Ikšķili un Carnikavu. Braslas centrāle atrazdamās Cēsu apriņķī uz Rīgas apr. robežas ar centrāli Braslas upes krastā pie 410 KVA elektrības ražotājiem apkalpo arī apr. 9 pagastus un dod papildus elektrību trešam Rīgas apr. elektrības ražotājam — Ķempju dzirnavām. Beidzamā ar centrāli Līgatnes upes krastā pie 25 KVA elektrības ražotāja apkalpo Līgatnes un Sprinģa ciemus un pa daļai divus pag. Slokas pilsētu ar elektrību apgādā Slokas celulozes rūpniecības uzņēmums. Ķemerī savai peldvietādei ražo elektrību ar 140 KVA elektrības ražotāju un pa daļai pērk to no Rīgas. Pļaviņas pilsētu ar elektrību apgādā kāds privāts uzņēmējs ar 70 KVA elektrības ražotāju. Bez tam vairākas mazas ietaises: Mālpili un citur apkalpo ar elektrību savus tuvākos kaimiņus. Par beidzamie jāsaka, ka centrāluniecīguma un trūcīgā iekārta dēļ, tās apgādā nekārtīgi savus abo-

mentus. Turpretim augšminētās lielākās centrāles, pateicoties rūpīgai vadībai, apgādā savus abonentus nepārtraukti diennakti ar elektrību.

Neapgādāti ar elektrību Rīgas apriņķī atrodas 16 pagasti mazāk apdzīvotos vai arī elektrības ziņā grūtāk sasniedzamos apgabalos.

Minētās centrāles ražojušas 1935. g. apriņķa vajadzībām kopā 3,149 miljoni kw. stundas, kas iztaisa uz 1 iedzīvotāju 28,6 kw stundas gadā. Rīgas apriņķī katrs pātērē gadā piecas reizes vairāk elektrību, nekā vidēji viens lauku iedzīvotājs visā Latvijā. Rīgas apriņķa elektrības patēriņš iztaisa 40% no visas Latvijas lauku elektrības patēriņa.

Šāds stāvoklis radīts, pateicoties apr. pašvaldību un iedzīvotāju rosībai. Privātie uzņēmēji — elektrības ražotāji arī pierādījuši lielu darba gribu, kuŗa devusi apmierinošus rezultātus. Arī valsts autonomais uzņēmums darbojas enerģiski vadībā ļoti rosīgi. Kad sāks darboties Ķegums, tas pēc 3 gadiem atradīs priekšā jau daudz vairāk elektrības gribētāju, kuŗus elektrības pionieri — mazās centrāles būs grūtā darbā savervējušas.

Valdība atvieglojusi lauksaimnieku pieslēgšanos, izdodama no zemes bankas lētus kreditus elektrībai. Šos kreditus izgādājuši dažus gadus atpakaļ zemniecības vadoni.

Doc. K. TORMANIS.

Lauku būvniecības stāvoklis Rīgas apriņķī

Nav vēl pagājis gads, kamēr jauno lauku būvniecības likumu pielieto dzīvē, bet viņa labvēlīgā ietekme un rezultāti Rīgas apriņķī jau manāmi. Apmeklējot apriņķa pagastus var redzēt daudzās vietās glīti izbūvētas ēkas, kuŗas spilgti izceļas ar nesen izdarīto krāsotumu un ar iesegtiem ugunsdrošiem jumtiem — šiferi, vai retākos gadījumos ar cementa kārneņiem un skārdu.

Šādas ēkas, kuŗas ir labi izbūvētas un nokrāsotas, izceļas starp apkārtnes nekrāsotām, pelēkām un vienmuļīgām un noder kā labs piemērs un uzmodinājums apkārtnes lauksaimniekiem veidot un kārtot arī savās saimniecībās ēku stāvokli priekšzīmīgāku.

Jaunā lauku būvniecības likumā paredzēta dzēšamo daļu piešķiršana uzceltām mūra ēkām un koka par sienu apmūrēšanu,

apmešanu, krāsošanu un ugunsdrošiem jumtiem, ja ēkas celtas pēc Latvijas nodibināšanas un ja tās ir ieskaitītas par nepieciešamām attiecīgās saimniecības grupā, skatoties pēc derīgās zemes platības.

Ar jaunā lauku būvniecības likuma izdošanu šo labvēlību bauda visas saimniecības, neskatoties uz zemes kopplatību, turpretim senāk ja kopplatība pārsniedza 27 ha un ja saimniecība nebija kaŗā nopostīta, tad nekādus pabalstus nevarēja saņemt. Uz ēkām, kuŗas iesāktas celt līdz 1936. gadam, dzēšamo daļu pieprasīšanas termiņu ministru kabinets ir pagarinājis līdz 30. jūnijam 1937. g. Par 1936. g. celtām ēkām dzēšamās daļas piešķir vienīgi tādos gadījumos, ja tās būvētas pēc zemkopības ministrijas izstrādātiem normālprojektiem, vai īpaši zemkopības ministrijas būvniecības nodaļā apstiprinātiem plāniem. Izņemot dzēšamo daļu piešķiršanu, lauksaimniekiem uz atvieglotiem noteikumiem tiek izsniegti būv-

Rīgas apr. vec. būvtechniķis A. Brutāns.

materiāli — ķieģeļi, šiferis un koki ēku jaunbūvēm un pārbūvēm, bez tam īpaši arī remontiem ķieģeļi.

Ar minēto būvmateriālu izsniegšanu uz

atvieglotiem noteikumiem, arī pārbūvēm un remontiem tiks savesta kārtībā un saglabāta lielākā daļa senāk steigā celto ēku, apmūrējot koka sienas, atjaunojot nolietotuos jumtus, tādā veidā pasargājot ēkas no bojāšanās un piedodot viņām jaunu un glītu izskatu.

Šo valdības pretimnāšanu par dzēšamo daļu piešķiršanu un būvmateriālu izsniegšanu uz atvieglotiem noteikumiem Rīgas apriņķa lauksaimnieki izmanto plašos apmēros, pieprasot būvmateriālus gan jaunu ēku celšanai, gan pārbūvēm un remontiem un šā jaunā lauku būvniecības likuma sekas arī ir tās, ka tiek savestas kārtībā un krāsotas senāk celtās ēkas un jauncelāmās būvētas pēc noteiktiem plāniem.

1936. gadā līdz 15. decembrim pagastu valdes izsniegušas protokolus ķieģeļu saņemšanai 323 saimniecībām 4.120.000 gab. par puscenu 207.000 gab. ķieģeļu par pilnu cenu. Šiferu protokoli izsniegti 214 saimniecībām 542.000 gab. saņemšanai par puscenu.

Ja jau par nepilnu gadu manāms jaunā lauku būvniecības likuma iespaids Rīgas apriņķī, tad ar katru gadu viņš paliks ievērojamāks un retākas kļūs saimniecības ar sliktām un nekrāsotām ēkām. Tuvākos gados jaunais lauku būvniecības likums jūtami iespaidos Rīgas apkārtnes — Katlakalna, Doles, Babītes, Mārupes, Olaines, Salaspils, Stopiņu un Ikšķiles pag. būvniecību. Šinis pagastos liela daļa saimniecību senāk ir piederējušas Rīgas pilsētai. Saimniecību izmantotāji kā bijušie rentnieki nav interesējušies un rūpējušies par labu ēku celšanu, vai to labošanu. Tagad, kad saimniecības piešķirtas no valsts fonda viņu bijušiem rentniekiem īpašumā, minētos pagastos ir jāceļ daudz jaunu ēku. Šeit jaunā lauku būvniecības likuma iespaids būs ievērojams un nebūs ilgi jāgaida, kad mūsu galvas pilsētas apkārtnes pagastos pazudīs vecās, satrūdējušās būdas un viņu vietā pacelsies atjaunotās Latvijas cienīgas — labas un daļas ēkas.

A. Brutāns,
apr. vec. būvtechniķis.

Rīgas apriņķa zemes ceļi

Ja līdz 1925. g. Rīgas apriņķī valsts uzturēja tikai 135 km šoseju un 10,70 km bruģu, tad tagad valsts uzturamo (1. šķ.) ceļu Rīgas apriņķī ir: šoseju 342, bruģu 18,5 un grants ceļu 734,5 km, kopā 1095 km.

Izbūvējot un kapitāli uzlabojot 1. šķiras ceļus, lielāka vēriba piegriezta dzelzceļu staciju piebraucamiem ceļiem, tāpat arī vēltiti līdzekļi, lai dotu ērtu pieeju vēsturiskām un dabas ziņā krāšņām vietām, kā,

piem., Nāves salai, Staburagam u. c. Valsts ceļus kopjot ievērots, lai pa tiem varētu uzturēt tiklab pajūgu, kā arī automobiļu satiksmi cauru gadu, arī pavasaros un rudenos. Ja uz visiem ceļiem tas vēl nav sasniegts, kā piem., uz Kalnciema un Tinužu ceļiem, tad pie šo ceļu izveidošanas strādā un darbus turpinās arī nākamā vasarā.

Klaušu (2. un 3. šķ.) ceļu Rīgas apriņķī ir 2477 km, tā tad vairāk par $\frac{2}{3}$ no visiem svarīgākiem apriņķa ceļiem. Tādēļ arī, paturot vērā kustības piesūgumu, šo ceļu kopšanai piegriežama vislielākā vērība. Tādod iespēja klaušu ceļus lietot arī automobiļiem, tādēļ jā rūpējas, lai uz šiem ceļiem nebūtu neizbraucamu vietu, kas ceļu visā garumā padara automobiļiem nelietojamu. Bez ceļa virsmas nostiprināšanas jā rūpējas, lai tilti un caurtekas vienmēr būtu kārtībā, nedotu triecienu pie braukšanas, lai ceļa zemākās vietas neciestu no lieka mitruma, kādēļ šādās vietās būtu vai nu jāpaceļ cela kermenis, jeb jā aizvada no ceļa malu grāvjiem ūdens ar novadgrāvjiem. Šo trūkumu novēršanai vēl jā pieliek daudz pūļu. Tas pats sakāms par jaunizbūvējamiem 3. šķ. ceļiem. Pie pēdējo ceļu izbūves bez tā vēl jā aizrāda uz biežāki sastopamām kļūdām: malu grāvjus izrok ar nepareiziem šķērs- un garenprofiliem, no grāvjiem izmestās zemes vajadzīgās vietās nenārvieto garenvirzienā, zemi nepilnīgi izlīdzina, uzstādīto gadskārtējo izbūves programmu izpilda tikai pa daļai. Šogad tomēr 3. šķiras ceļu jaunbūvju programmas pagasti visumā izpildījuši labāk, nekā iepriekšējos gados,

un ir pamats cerēt, ka līdz dotajiem papildu termiņiem pavasarī pagasti veiks atlikušo programmas daļu visā pilnībā.

Par 4. šķiras ceļiem jā soka, ka nav daudz pagastu, kurī šo ceļu kopšanā būtu pilnīgi ievērojuši likuma par zemes ceļiem p. 33. un instrukcijas p. 48. Ja līdz šim pagasta valdes bija stipri nodarbinātas ar klaušu ceļu lietu kārtošānu, sevišķi ar 3. šķiras ceļu izbūvi, tad tagad gan ir pienācis laiks nokārtot arī 4. šķiras ceļu lietas, kurās tekošā gadā būs jāpaveic.

Pagastu valdēm jā rūpējas par grantsbedrū kārtīgāku izmantošanu, ko varētu panākt jau vasarā, norokot un aizvedot sānus nederīgo virskārtu, lai grants vādēji ziemā neapbērtu nepilnīgi izmantotos grantsslāņus. Lai nerastos nevēlami pārpratumi ceļu revīzijās, būtu lietderīgi pagatavot vienveidīgus stabiņus labojamo ceļa gabalu apzīmēšanai ar skaidri salasāmiem uzrakstiem. Tas sekmētu arī glītumu. Jāseko, lai uzraksti ar māju nosaukumiem atrastos pie katras mājas, jeb iebraucamā ceļa.

Pagasta valžu pieprasījumi pēc cauruļēm, planētājiem, veltņiem līdz šim apmierināti tikai pa daļai. Mežu taupīšanas nolūkos sevišķi veicināma mazāko tiltu atvietošana ar betona caurtekām. Paredzams, ka šogad šīs prasības varēs apmierināt plašākos apmēros.

M. Robežgruntnieks,
šoseju un zemes ceļu d-ta
1. rajona inženieris.

Rīgas agronomiskais rajons

Rīgas rajons ietver sekošus 13 Rīgas apriņķa pagastus: Babītes, Baldones, Daugmales, Doles, Dreilīņu, Ikšķiles, Katlakalna, Mārupes, Olaines, Salas, Salaspils, Slokas un Stopiņu.

Augsna pēc sava rakstura ļoti dažāda, sākot ar smagu mālu un beidzot ar jūras kāpu smiltīm. Saimniecību lielums arī ļoti dažāds un svārstās no 3 ha līdz 90 ha un sakarā ar to ir sastopami visi iespējamie saimniekošanas virzieni.

Ar lopkopību caurmērā intensīvāk nodarbojas Baldones, Olaines un Stopiņu pagasti, bet Daugmales, Salaspils un Ikšķiles pagastos bez lopkopības zināma loma arī graudkopībai. Priekš Rīgas un Rīgas Jūrmalas pilsētām liela nozīme Salas paga-

stam, kas ļoti intensīvi ražo dažādus dārzeņus un atgādina ar saviem sīpolu laukiem Holandi. (Atsevišķi saimnieki ražo līdz 7000 kg). Katlakalna, Doles un Slokas pagastu lauksaimniekiem kā blakus nodarbošanās ir zvejniecība.

Dažādi kūrorti, Rīgas tuvums, Daugava un jūra stipri ietekmē saimniecību organizāciju un saimniekošanas veidus, pie tam varu teikt — pa daļai labi, bet pa daļai arī ļauni. Viena no lielākām priekšrocībām ir tā, ka lauksaimnieki bez izņēmuma visus ražojumus izvērtē par samērā augstām cenām, sevišķi tas attiecināms uz saknēm, augļiem un ogām. Bez tam lauksaimnieki katrā laikā var iegūt naudas līdzekļus no blakus peļņām, strādājot pilsētās un kūrort-

tos, bet tiem lauksaimniekiem, kuŗu īpašumi tuvu pie ūdeņiem, ienākumus dod zvejniecība.

Par ļaunām parādībām var uzskatīt to, ka apmēram $\frac{2}{3}$ no Rīgai tuvām saimniecībām ir «noslaukšanas saimniecības», kuŗas kavē lopkopības pacelšanas darbu. Lauksaimnieki — zvejnieki bieži sev par ļaunu pamet lauksaimnieku darbus, vai pilda viņus ļoti pavirši un nododas zvejai, kas tomēr nekad nav bijusi un nebūs viņu drošais ienākumu avots. Tādās saimniecībās dažreiz pat līdz 80% zemes atmatā, kas ir noziegums pret valsti un pret savu maku. Bez tam kūrorti ar savām daudzām izprieņēmām neveicina taupību un darba gribu, sevišķi tas sakāms par laukstrādniekiem.

Vērojumi rāda, ka pateicoties propagandai, ļoti strauji izplatās lopu ganīšana aplokos, bet tikai šo attīstību kavē stabu trūkums un dzeloņdrāšu augstās cenas.

Pēdējā laikā ļoti lielu vērību lauksaimnieki piegriež būvniecībai, par ko liecina izsniegto nepieciešamības aktu skaits, kas pēdējos pāris mēnešos sniedzas pāri simtam. Apmēram 50% no būvētajiem ceļ jaunas, modernas kūtis, 25% — dzīvojamās ēkas un 25% veic dažādus pārbūves darbus. Jāsaka, ka ķieģeļi un šiferis ir iemantojuši lauksaimnieku uzticību.

Pamazām sāk pieaugt interese par skābbarības tvertnēm un lauksaimnieki pārliecinājušies, ka to izbūve ar L. L. K. veidņiem iznāk lēti. Ceru, ka nākošo vasaru veidņi nemaz nestāvēs brīvā.

Ļoti plaši lauksaimnieki ķērušies pie purvu kultivēšanas, pārvēršot tos zālājos, bet šo darbu kavē traktoru trūkums. Ir atsevišķi pagasti, kuŗiem nav pieejami ne privāti, ne arī valsts traktori.

Lēnām, bet droši palielinājas mašīnu koplietošanas punktu tīkls, un ceru, ka dažos pagastos nākošo rudenī purvus ars ar sabiedrību traktoriem.

Kultivējot lielas purvu platības, lauksaimnieki pārliecinājušies, ka izdevīgi pašiem audzēt zāļu sēklas, izlietojot tās jaunierīkojamo pļavu un ganību apsēšanai un arī piesējai. Pārpalikumu viņi var katrā laikā pārdot par samērā augstām cenām. Uz nākošo vasaru ir pieteikušies 11 jauni zāļu sēklu audzētāji.

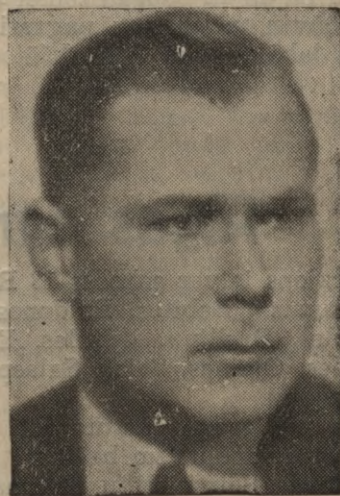
Lauksaimnieki izpratuši arī kūdras lielo nozīmi. Vairākas saimniecības lieto dedzināšanai kūdras, bet ļoti plaši rajonā pa-

tērē kūdras pakaišus. Tikai lauksaimnieki sūdzas par kūdras samērā augstām cenām. Sanāksmēs un pārrunās atkārtoti aizrādīts par kūdras pašražošanas priekšrocībām, bet varu teikt, ka vēl ir maza paļāvība uz saviem spēkiem šinī nozarē un trūkst savstarpējas uzticības. Naudas līdzekļu trūkums, ar ko aizbildinājas vairāki lauksaimnieki, nav tas galvenais šķērslis.

Attiecībā par zemes aršanu rudenī nebūtu ko iebilst, jo visi tīrumi gandrīz 100% ir aparti, bet pie zemes mēslošanas jautājumiem līdz pavasarim būs vēl stingri jāpastrādā. Līdz šim vēl daudzi lauksaimnieki nepareizi izlieto mākslīgos mēsļus, sējot tos par agru vai par vēlu vai pavisam nevietā.

Iepriecinoša parādība tā, ka lauksaimnieki arvien vairāk griežas pēc padomiem dažādos jautājumos. Lai lauksaimniekiem būtu ērtāk, no Rīgas attālākos pagastos padomus sniedzu personīgi pagastu valdēs, bet tuvākiem — L. L. K. birojā Rīgā.

Rīgas agronomiskais rajons izveidots samērā nesen — tikai 1936. g. pavasarī, tomēr saprašanās ar lauksaimniekiem jau nodibināta. Lauksaimnieku darba griba un pieaugošā interese visu ko izprast un visu ko strādāt apzinīgi, visā drīzumā dos

Lauksaimniecības kame-
ras Rīgas raj. agr. B.
Lūsis.

pateicīgus augļus, pacels rajona lauksaimniecības kultūru un viņu personīgo labklājību, bet līdz ar to arī visas valsts labklājību.

B. LŪSIS,
Rīgas rajona agronomis.

Lopkopības stāvoklis Rīgas I rajonā

Pirmā Rīgas lopkop. rajonā ietilpst piejūras novads no Slokas līdz Saulkrastiem, ieskaitot arī Doles salu. Jūrmalas joslā zeme ir pavieгла smilts, tālāk no jūras tā pāriet mālainā smilti. Sastopami arī lielāki vai mazāki kūdrāji. Labu, dabisku zālāju maz, vai arī tie purvaini, piem., ap Babītes ezeru. Visi šie apstākļi spiež lauksaimniekus - lopkopjus domāt par labu mākslīgu zālāju ierīkošanu tirumos vai citās šim nolūkam piemērotās vietās. Jāteic, ka dažās saimniecībās šis darbs jau diezgan plaši izvests, bet ir vietas, kur par šo jautājumu vēl nav sākti domāt. Kā saimnieciska īpatnība jāmin saimniecību stāvoklis 3 pagastos — Babītes, Salas un Kattakalna — kur daļa lauksaimnieku ir tikai savu saimniecību rentnieki, bet to īpašniece ir Rīgas pilsēta. Dažām šāda tipa saimniecībām daudz un sīku streijgabalus, pat nepilnas pūrvietas lietuma un ap 3 klm. atstatu.

Lopkopības rajonā apvienotas 18 pārraudzības biedrības (no tām 1 Jelgavas apr.) ar 392 saimniecībām, 3706 slaucamām govīm, 1112 jaunlopiem un 105 bulļiem, kas iztaisa 21,8 saimniecības ar 205,9 slaucamām govīm caurmērā katrā biedrībā. Jāatzīmē, ka saimniecību skaits pamazām, bet pastāvīgi pieaug. Vienā pārraudzības b-bā no pārraudzības izslēdz tās

K. Zeltiņš, Lauksaimniecības kameras lopkopības sekcijas priekšsēdētājs.

saimniecības, kur nav saimnieciska progresa un kur pārrauga dotos lietišķos norādījumus ignorē.

Lopu ražības caurmērā vēl gan tikai vidējas. Tā 1935./36. gadā uz rajona gada govi ražots 3308 kg piena, 3,93 proc. tauku vai 149,5 kg sviesta. Augstākā caurmēra ražība vienā b-bā uz gada govi — 3920 kg piena, 4,06 proc. tauka vai 183,3 kg sviesta; bet zemākā — 2669 kg piena, 3,65 proc. tauku, 11,7 kg sviesta. Atsevišķās saimniecībās augstākā caurmēra ražība uz 11 g. govīm — 5120 kg piena, 4,36 proc. tauka, 257,3 kg sviesta (br. lopi, Ādažu pag.), bet zemākā uz 8 g. govīm — 1550 kg piena, 3,77 proc. tauka, vai 67 kg sviesta (Babītes pag.). No visām rajonā apvienotām saimniecībām 21 saimniecība devušas vairāk kā 200 kg sviesta caurmērā uz gada govi.

Sugas virziens — noteikti brūno lopu, jo to ir ap 90 proc., bez tam vēl melnraibo ap 4 proc., tikpat sarkanraibo un ap 2 proc. pārējo lopu. Sugas lopu izkopšanas nolūkā b-bās ierīkotas bulļu stacijas, kur novietoti 1 LR un 19 LB I šķiras vaislas bulļi, no kuriem 1 importēts. Bez tiem vēl pietami labi privāti, ciltsgēmatās ierakstīti attiecīgu sugu vaislas bulļi.

Visu pienu, ar samērā nelieliem izņēmumiem, pārdod svaigā veidā Rīgā, vasarā arī Rīgas Jūrmalā un citās vasarnīču vietās. Tīra piena iegūšanai piegriež nopietnu vērību un patikami konstatēt, ka pieaug to saimniecību skaits, kur govīs ikreizes pirms slaukšanas nomazgā.

Siklopu nozares tiek mazāk izkoptas, jo saimniecībām trūkst šo nozaņu pamatbarība — vājpiens. Jau lielāku vērību piegriež putnkopībai, darbojas pat dažas šīs nozares farmas.

Savā laikā un zināmos apstākļos dibinātām pārraudz. biedrībām bij izveidojušies ļoti neizdevīgi darbības rajoni ar tāliem atzarojumiem citu kaimiņu b-bu robežās. Šī nenormālā stāvokļa likvidēšanai ar 1936. g. 1. aprīli izdarīti lielāki pārkārtojumi 3 biedrībās.

T. BĒRZIŅŠ,
Rīgas I raj. lopkop. instruktors

Lauksaimniecības mechanizācija

Lauksaimniecības mechanizēšana patreiz ļoti svarīgs uzdevums mūsu saimnieciskās dzīves tālākā izveidošanā. Apskatot

Rīgas apriņķi, redzam, ka tur lauksaimniecības mechanizācijā gūti ievērojami sasniegumi, bet šim progresam ir jāturpinās arī

uz priekšu, lai varētu līdz mīnimam samazināt tagad tik grūti pieejamo laukstrādnieku skaitu un atvieglot daudzus smagos lauku darbus.

Lauksaimniecības mechanizācijā ietilpst dažādu mašīnu pielietošana, labierīcību ierīkošana un darba rīku uzlabošana un papildināšana.

No mašīnām vispirms būtu minamas ražas novākšanas mašīnas, kuņu atmaksāšanos nevajadzētu aprēķināt vienīgi pēc atvietoto darba roku skaita, bet būtu jāņem vērā arī vairākas citas priekšrocības, kā darba ātrums un kvalitāte. Saimniecības, kuņas pārāk maz lieto šīs mašīnas, ir spiestas karstākos darba laikos pieņemt vairākus papildu strādniekus — dieniniekus, tā uz īsu laiku pārmērīgi sacelot algas un radot strādnieku trūkumu arī pārējās saimniecībās. Būtu jāpanāk tāds stāvoklis, lai ražas novākšanas mašīnas, kā zirga grābeklis, zāles plāvējs netrūktu nevienā saimniecībā, kur vien viņu iegādāšana atmaksājas.

Labības plāvējs būtu piemērots tikai lielākām saimniecībām. Mazākās saimniecībās to var pietiekoši labi atvietot ar zāles plāvēju, kam pievienots labības aparāts vai arī vienkārša koka platforma aiz mašīnas izkaps. Dažiem lauksaimniekiem ir uzskats, ka plaujmašīnas ātri bojājoties, pārpūlējot zirgus un nevisai labi nopļaujot. No saviem ilgajiem piedzīvojumiem varu sacīt, ka gandrīz visi šie pierakstītie mašīnas trūkumi ir nepareizas un paviršas apkalpošanas sekas. Tā, piem., nekārtīgai mašīnas darbībai un it sevišķi izkaps lūšanai par cēloni ir nepietiekošu lūpiņu piespiešana izkaps galvas bumbiņai, pārāk izdilušas kļauņa gultnes, nodiluši izkaps turētāji u. t. t. Lai tamlīdzīgus mašīnu bojājumus lauksaimnieki paši varētu novērst, LLK tehnikas un labierīcību nodaļa rīko lauksaimniecības mašīnu vadīšanas kursus, kur katrs, kas vien to vēlas, var sīki iepazīties ar to, kas darāms, lai mašīnu darbā nerastos traucējumi.

Apskatot traktoru iegādes jautājumu, jāievēro, ka Rīgas apriņķī pārsvarā ir lopkopības saimniecības, kuņās nepieciešams lielāks zirgu skaits siena laikam. Ar šiem zirgiem viegli iespējams veikt arī traktoram piemērotos zemes apstrādāšanas darbus. Traktors neatvietojams būtu vienīgi plēsumu aršanā, kur vairāk kā līdz šim būtu izlietojami kuļmašīnu īpašnieku traktori kopā ar zemkopības ministrijas piemērotajiem arklīem.

Rīgas apriņķa lauksaimniekiem nepieciešami kļuvuši arī smagie automobiļi, ar

kuņiem tie savus ražojumus nogādā Rīgas tirgū. Pēc maniem ieskatiem, šo auto lietošanu nevajadzētu aizkavēt, bet gan drīzāk propagandēt, jo nav cita satiksmes līdzekļa, kas spētu atvietot lēto un parocīgo auto-transportu.

Ļoti liela nozīme lauksaimniecībā ir dažādām labierīcībām. Te vispirms minama mechanizētā ūdens piegāde. Ļoti daudzās saimniecībās viens no sievietes grūtākiem darbiem ir ūdens nešana. Tagad visur cenšas sievietes darbu atvietot ar vīrieša. Šīnī gadījumā ūdens nešanu nevajadzētu vis uzvelt vīrietim, bet gan kādam mehāniskam dzinējspēkam. Man pazīstamākais no tiem ir vēja rotors, kas pareizā izveidojumā ir vienkārši un lēti uzbūvējams. Šāda rotora būve neizmaksā vairāk par 200 ls. Dažu rotoru būvētāju lielie izdevumi un tehniskās neveiksmes izskaidrojamas ar izbūves kļūdām. Tādēļ katram, kuš nodomājis ierīkot vēja rotoru, vajadzētu iepazīties ar kādu izmaksas ziņā pieņemamu paraugu, kas jau ilgāku laiku labi darbojies. Labi izbūvēts vēja rotors darbojas pilnīgi automatiski un ļoti maz bojājas. Vējainos laikos ar ūdens piegādi vien rotoram darba nepietiek. Tad to var izlietot arī vircas sasūkšanai īpašā betona tvertnē, kas novietota tik augstu, lai no tās vircu pēc vēlēšanās varētu ielaist vircas, izvedamos ratos. Tā rotors pilnīgi atvieto vircas sūknešanu rokām un dod iespēju vircu izvest ātri un visizdevīgāki, t. i. lietūs laikā.

Mēslu izvešanu no seklās kūts mēslu krātuvē ievērojami atvieglo gaisa trulis, kuš, neskatoties uz savu 4 — 5 reizes lielāko tilpumu, ir patīkamāki un vieglāki pārvietojams, nekā parastā ričas. Lielākām saimniecībām piemērota labierīcība ir barības šķūņa jumta daļā iekārts tilts, no kuņa lopbarību iegāž šķūnī, tā atvietojo barības kraušānu pantis.

Liela ērtības saimniecībā sagādā arī uzlaboti un papildināti darba rīki. Šeit būtu minama aņamo saku aiztaisīšanas ierīce. Sakām pieliek dzelzs šlēdzējus, kas ļoti ātri un viegli attaisāmi un aiztaisāmi. Šādi iekārtotas sakas arī darbā nekad pašas neattaisās. Mašīnu priekšējā braka pievienojama ar attiecīga gaņuma ķēditēm, kuņas sakām vienkārši pieākē. Šāda ierīce ļoti atvieglo un paātrina zirgu iejūgšanu un izjūgšanu. Līdzīgi ir uzlabojami vairāki sīkumi, kas visi kopā tomēr manāmi atvieglo lauksaimnieka darbu.

Kā redzējam, lauksaimniecības mehānizācijā daudz iespēju, kuņas katram lauksaimniekam jācenšas realizēt arī savā saim-

niecībā. Bet to pienākums, kam Dievs ir devis interesi un spējas tehnikas jautājumos, ir neturēt šīs spējas dikā, bet meklēt un rast arvien jaunus un pilnīgākus izveidojumus lauksaimniecības technikā, izmēģināt tos savās saimniecībās un pēc tam kā

gatavus un nobriedušus augļus sniegt tos citiem, lai arvien pilnīgāks un stiprāks kļūtu mūsu valsts pamats — lauksaimniecība.

Lauksaimnieks A. Osis,

LLK tehnikas un labierīcību sekc. loceklis.

Lauksaimniecība Siguldas rajonā

Siguldas rajonā ietilpst 8 Rīgas apriņķa pagasti: Allažu, Krimuldas, Līgatnes, Mālpils, Sidgundas, Siguldas, Turaidas un Vildogas ar zemes kopplatību 76.722 ha, no tās aņamzeme 18.814 ha. Rajonā 1980 saimniecības. Zemes sastāvā pārsvarā mālaina smilts un smilšains māls, bet ir arī smilts un māla zemes.

Ievērojot labi nostādīto un izdevīgo lopkopību, lauksaimnieki savos laukos ievērojamas platības ierāda lopbarības augiem — āboliņiem, sakņaugiem, auzu - zirņu mīstiem un beidzamā laikā arī pākšaugiem. Daļa tīrumu pārvērsta ilggadīgās kultivētās un aplokos sadalītās ganībās. Lauksaimnieki izpratuši labu kultivētu un aplokos sadalītu ganību nozīmi, ko liecina tas, ka nākošā pavasarī rajona lauksaimnieki paredzējuši sadalīt ierīkotās ganības aplokos 204 saimniecības ar 555.4 ha kopplatību. Tāpat paredzēts ierīkot no jauna sētas kultivētas ganības, ko rāda ienākošie pēprasījumi pēc zāļu sēklām.

Blakus lopbarības augiem audzē tīrgumrudzus un kviešus. Šo sējumu platības pēdējos gados paplašinātas. Dzelzceļu sta-

ciju tuvākā apkārtnē ar labiem panākumiem audzē cukurbietes. Linus rajonā audzē maz.

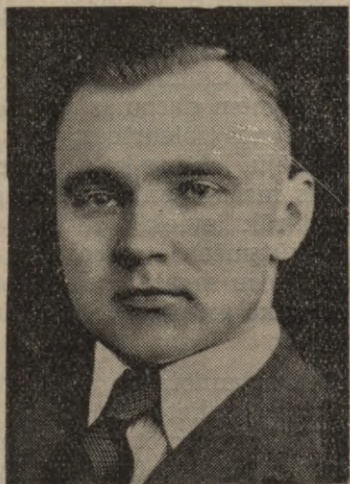
Nopietnu vērību lauksaimnieki piegriež zemes nosusināšanai. Darbojas vairākas meliorācijas sabiedrības, kuņas izrakušas galvenos novadgrāvjus un ķērušās pie sīkās meliorācijas. Pēdējā laikā drenēšanas darbi iet strauji uz priekšu un pagājušā vasarā darbu izvešanas laikā bija sajūtams drenu licēju trūkums. Minerālzemes un zāļu purvu pļavu kultivēšanā lauksaimnieki nākuši pie atziņas, ka vislabākos, ātrākos un drošākos panākumus dod pāraršana un piemērota zāļu maisījuma sēšana. Nosusināto pļavu pāraršanu pagājušā gadā izveida ievērojamos apmēros, kā vilcēju izmantojot traktoru un zirgu darba spēku.

Lai ar mazāk līdzekļiem tiktu pie sētiem zālājiem un ganībām, iesākta pļavu kulturzāļu sēklu audzēšana saimniecības vajadzībām un pārdošanai. Pietekušies vēl jauni zāļu sēklu audzētāji, kuriem izdalīti no kameras pieprasītās zāļu sēklas.

Labības šķirņu jautājumā liela dažādība. Lielais šķirņu skaits jāsamazina un pakāpeniski āpāriet uz vietējiem apstākļiem piemērotākām un labākām šķirnēm.

Vērojama liela interese eksporta kartupeļu audzēšanā. Pagājušā gadā sāka darbību 5 eksportkartupeļu audzētāju grupas. Dārzkopības nozares izkopšanu rosīgi veicina 8 dārzkopības pārraudzības biedrības, vērību piegriežot veco augļu dārzu uzlabošanai, jaunu ierīkošanai, mājas apkārtnes izdaiļošanai, dārzāju un ārstniecības augu audzēšanai. Zirgkopībā stāvoklis sāk uzlaboties, piegriežot vērību smagāka siltasiņu tipa darba zirgu ieaudzēšanai. Nav aizmirsta arī zivkopība, ierīkoti vairāki zivju dīķi. Putnkopība vairākās saimniecībās ir ievēribas cienīga nozare.

Jauno būvniecības likumu lauksaimnieki izmanto intensīvi, pieprasot būvmateriālus ēku jaunbūvēm, pārbūvēm, ārsienu apšūšanai ar ķieģeļiem un jumtu iesegšanai ar šiferi. No 1. jūnija līdz 31. decembrim 1936. gadam būvniecības liefās apskatītas ēkas

Siguldas raj. agr.
P. Lūķis.

97 saimniecībās un sastādīti 67 nepieciešamības akti lielāko tiesu ēku apšūšanai ar ķieģeļiem un jumtu iesegšanai ar šiferi.

Atzīmējams, ka rajonā ap 70 saimniecībās mehānizēta ūdens piegāde ar vēja rotoriem, trieciem un elektrību. Kā labāko

un lētāko ūdens piegādes veidu atzīst vēja spēku, trieci un elektrību. Apgaismošanai elektrisko enerģiju dažu pagastu lauksaimnieki izmanto plašos apmēros.

P. LŪKIS,

Siguldas rajona agronoma v. i.

Lielvārdes agronomiskais rajons

Rajonā ietilpst Birzgales, Jumpravas, Krapes, Lēdmanes, Lielvārdes, Ogresgala, Rembates, Skrīveņu un Tomes pagasti. Augsnas īpašības rajonā ir dažādas: mālaina smilts, smilšains māls, māls, smilts, arī kūdra. Lauksaimniecībā izmantojamā ze-

rībai, kas varētu atvietot daļu audzējamo sakņaugu, vairotu olbaltumvielu daudzumu saimniecībā un palīdzētu atvieglot darba roku trūkumu vasaras mēnešos. Šo trūkumu novērst palīdzēs skābbarības tvertņu veidņi, kas rajona lauksaimniekiem tagad viegli pieietami.

Laukaugu kultūras galveno vietu ieņem lopbarības augi, starp tiem ievērojamu daļu aizņem pākšaugi: viķi un lauku pupas. Arī maizes labību audzēšanai piegriež vajadzīgo uzmanību. Sāk attīstīties arī cukurbiešu sēklu audzēšana, no dzelzceļa tālākos apvidos. Tāpat daudzi lauksaimnieki sāk plašāki audzēt āboliņa sēklas. Linu sējumu platības, darba spēka trūkuma dēļ, rajonā mazinās. Plašāki linus audzē Skrīveņu pagastā.

Kartupeļus audzē diezgan daudz, jo lauksaimniekiem pieietami 2 spirta brūži, kur novietot kartupeļu pārpalikumu. Daudzi lauksaimnieki audzē eksportkartupeļus, galvenā kārtā Bintjē šķirnes, eksportam uz Franciju.

Par sēklas materiālu rūpējas 3 sēklaudzētāju saimniecības, audzējot izkoptu šķirņu rudzus, miežus, auzas un linus.

Iepriecinoša parādība ir plašā kopdarbība tādu mašīnu iegādē, kuŗas iegādāt nav atsevišķiem lauksaimniekiem pa spēkam. Ar labām sekmēm darbojas vairākas mašīnu koplietošanas biedrības, kas veicina traktoru, kūlēju, labības kalšu un citu lauksaimniecības mašīnu un rīku pielietošanu.

Arvien vairāk ieviešas kūdras pakaišu, kā vērtīga kūtsmēsļu vairošanas līdzekļa, lietošana. Kūdru sagatavo nomātos un prievātos purvos, kā arī pērk valsts kūdras fabrikās.

Rosīgi tiek atjaunotas agrākos gados celtās ēkas, kuŗas, nelieterīgi ceļot, ir stipri nolietojušās. Izmantojot atvieglojumus ceļ ugunsdrošas un piemērotas ēkas. Arī daudz tiek izmantots šiferis jumtu segšanai, tā ietaupot vērtīgo meža materiālu.

Lielu atbalstu agronomiskās palīdzības

Lielvārdes raj. agr.
P. Freijs.

me ir 43,3% aŗamzeme, 2,2% augļu un sakņu dārzu, 24,3% pļavu un 27,2% ganību.

Galvenā vērība tiek piegriezta lopkopībai. Ir daudzas saimniecības ar vērtīgiem ganāmpulkiem. Izcilus panākumi ir Krapes pagasta lauksaimniekiem ar brūno lopu audzēšanu, kas dod arī vērtīgu vaislas materiālu citu pagastu lauksaimniekiem.

Daudz darīts zālāju ielabošanā ar pļavu un ganību pārrašanu un kultivēšanu, vecā zelmeņa uzlabošanu, mēslojot un piesējot zāļu sēklas un ganību apzogošanu. Arī tīrumos lauksaimnieki sāk pāriet no vairākgadīgā uz div- un viengadīgo āboliņu, kas ievērojami ceļ iegūstamās rupjās lopbarības daudzumu un uzlabo visu laukaugu kultūru ražas.

Vēl samērā maz vērības piegriež skābba-

darbā dos 9 rajona paraugsaimniecības, ku-
ras uzskatāmā veidā palīdzēs lauksaimnie-
kiem gūt atziņas saskaņotai un plānveidi-
gai saimniekošanai.

Svētīgu darbu rajonā strādā mazpulki un
arī Skrīveru 2-gadīgā lauksaimniecības sko-
la, audzinot jaunatni zemkopja darbam tē-
vu sētās.

Lauksaimniecības biedrību dibināšana
ievadīta un rod lauksaimniekos dzīvu pie-
krišanu, jo aug apziņa, ka tikai kopīgā dar-
bā var celt lauku kultūru un saimniecisko
labklājību.

PAULIS FREIJS,

LLK Lielvārdes rajona agronoma p.

Lauksaimnieku darbs Vidrižu rajonā

No Vidrižu rajonā ietilpstošiem pagastiem
Duntes, Skultes, Pabažu un Biriņu robežo-
jas ar Rīgas jūras līci, bet Lēdurgas, Vidri-
žu un Sējas pagasti stāv attālāk no jūras
krasta.

Saulkrastu jūrmala ir jauka un patīka-
ma atpūtas vieta, kas vasarās saista dau-
dzus vasarniekus — īstas atpūtas cienītā-
jus. Turpretī jūrmalas lauksaimniekiem da-
bas veltes nav lielas, jo gar Rīgas jūras līci
pārsvārā maz auglīgā smilts augsna. Arī
satiksme ar lielākiem centriem šiem jūr-
malas lauksaimniekiem līdz 1934. gadam,
t. i. Rīgas-Limbažu dzelzceļa līnijas atklā-
šanai bija neērta — tuvākā stacija bija ap
30 klm.

Tagad, kas satiksmes jautājums nokār-
tots, kad ar zemes ierīcības departamenta
atbalstu beidzamos gados izvesti plaši me-
liorācijas darbi, lauksaimniekiem rōdas ie-
spēja izvest siko meliorāciju, kultivēt gani-
bas, pļavas, ražot kūdru pakaišiem, kurinā-
šanai un mazauglīgo zemju ielabošanai. Šo
iespējamību izmantošanā patreiz novēroja-
ma liela rosība.

No jūras attālākās saimniecībās zeme
visdažādākā: sākot ar Biriņu pag. Eikažu
mālu, un beidzot ar Vidrižu Gāršmuižas iz-
skatotām meža augsnām.

Rajonā par svarīgāko nozari izveidoju-
sies lopkopība, it sevišķi Biriņu apkārtņē,
kur vairākās saimniecībās, piem. H. Dzelzī-
tim, Biriņu pag. Spieķos., B. Štākam Biri-
ņu p. Dābrās, kā arī L. Sarkanbārdim Pa-
bažu Eipuros ir izlīdzināti LB virziens ga-
nāmpulki.

Pārējos pagastos govju ražība samērā ze-
ma, jo saimniecības neražo pietiekoši labu
rupjo barību. Vēl maz ir labu kultivētu
ganību un izkoptu lopu. Interese par lopu
ražības uzlabošanu patreiz dzīva. Tō rāda
arī tas, ka nākošā pavasarī paredz uzlabot
ganības un iedalīt aplokos ap 250 saimniecī-
bas, 700 ha lielu platību. Arī pārraudzības
b-bās biedru skaits beidzamā laikā vairojas.

Rajona lauksaimnieki samērā labi zirg-
kopji. Patreiz rajonā atrodas vienpadsmit

pirmās šķ. vaislas ērzeļi — pārsvārā Olden-
burgas. Aitkopības ceļšanai ierīkotas trīs
saimniecībās sugas aitu audzētavas.

Otra svarīgākā nozare graudkopība. Ti-
kai turpmāk jāiekārto pareiza augseka —
jāizskauž Jāņu papuve un jāierobežo lielā

Vidrižu raj. agronoma
v. i. J. Brilts.

labību šķirņu dažādība. Šajā darbā palidzi-
gas būs sēklaudzētāju saimniecības, ku-
ras jau nākošā vasarā audzēs tikai raj. piemē-
rotas, selekcionētas labības šķirnes. Pagā-
jušā rudenī lauksaimnieki organizēti izsū-
tīja ap 4000 kg Stendes un Priekuļu rudzu
sēklas. Arī zaļu sēklu audzētāju skaits
strauji vairojas, nākošā pavasara sējai lauk-
saimn. jau pasūtījuši 450 kg kultūrzāļu sēk-
lu. Arī vasarāju sējai selekc. labību sēklas
materiālu izsūtīs organizēti, sadarbībā ar
vietējām kooperatīvām organizācijām.

Vidrižu un apkārtnes lauksaimnieki au-
dzē arī kartupeļus vietējam spirta brūzim.
Dažos pagastos ievērojamu vietu ieņem arī
linkopība, tikai beidzamos gados šī nozare
sašaurinās, jo nav labu linu mārkū.

Agronomiskās palīdzības darbā lielu vēribu piegriez paraugsaimniecību izveidošanai, jo ar šīm saimniecībām iespējams parādīt lauksaimniekiem, kā agronomiskās zināšanas pieskaņojot praktiskam darbam un vajadzībām.

Patreiz lauksaimniekiem svarīgs un sāpīgs ir laukstrādnieku jautājums, sevišķi Vidrižu rajonā, kur vietējo laukstrādnieku maz. Tāpēc lauksaimnieki, izprazdami stāvokļa nopietnību, uzcēluši un arī paredz celt mājiņas strādnieku dzīvokļiem. Ūdens piegādes jautājumā līdz šim maz kas darīts, jo tikai 70 rajona saimniecībās ir kūti iebūvēts ūdens vads, 13 saimn. ir vēja rotors un 9 saimniecībās triecis.

Lai iepazīstinātu lauksaimniekus ar ūdens piegādes veidiem un iespējamībām, kā arī citiem techn. jauninājumiem, pag. vasarā kopā ar LLK tehnikas un labierīcību nodaļu 6 rajona pagastos organizēja ceļojošās labierīcību izstādes, mašīnu un rīku demonstrējumus, kas guva dzīvu atsaucību.

Jūrmalas lauksaimniekiem neveiksmes un rūpes sagādā lielais daudzums laukak-

meņu. Lai lauksaimniekus iepazīstinātu ar jauno akmeņu celšanas ierīci „Talcenieku“, pag. vasarā Duntē un Skultes pag. notika akmeņu celšanas talkas, kurās kopīgiem spēkiem dažās stundās atbrīvoja (iztīrīja) vairāku māju papuves laukus no akmeņiem. Sakarā ar šiem demonstrējumiem tagad rajonā sekmīgi darbojas 8 «Talcenieki», un lauksaimnieki par šo ierīci izsakās ļoti atzinīgi.

Lauksaimniecisko zināšanu izplatīšanai rajonā noorganizētas papildu skolas ar lauksaimniecības nodaļu. Šādas papildu skolas pag. gadā darbojās Skultes un Vidrižu pag., šogad Duntē, Skultē, un Bīriņu pagastos.

Ja agronomiskie darbinieki ilgstošā darbā izpētīs sava rajona īpatnības, izpratis katra pagasta vajadzības, strādās roku rokā ar jaunajām lauksaimniecības b-bām un jauno arāju saimi — mazpulku dalībniekiem, tad ceļš no lauku saimniecībām uz agronomisko biroju kļūs vēl īsāks un līdznāks, par svētību mūsu valsts pamatnozarē — lauku saimniecībai.

J. BRILTS,

Vidrižu rajona agronoma v. i.

Lopkopība Siguldas rajonā

Siguldas rajonā darbojas 2 brūno sugas lopu audzētāju biedrības un 23 lopkopības pārraudzības biedrības ar 25 vaislas buļļu

Siguldas raj. lopkopības instr. V. Auziņš.

stacijām. Pārraudzībā apvienotas 546 saimniecības ar 5348 slauc. govīm, vai caurmērā uz biedrību 24 saimniecības ar 233 slauc. govīm. Rajonā ietilpst Siguldas, Allažu, Mālpils, Mores, Nītaures, Līgatnes,

Vildogas, Turaidas, Krimuldas un pa daļai Bīriņu pagasti.

Aplūkojot atsevišķu lauksaimnieku un vecāko pārraudzības biedrību panākumus lopkopībā, redzams, ka kultivētu ganību, rupjās barības un spēkbarības sagādāšanai piegriezta visnopietnākā vērība. Tāpat daudz uzmanības, prasmes un pūļu veltīts lopu izlases un audzēšanas darbam. Ganāmpulku izkopšanai pielietoti vērtīgākie buļļi. Starp tiem: Bellis LB 81 imp., Kristoffers Tranegaards LB 115, imp., Holme-gors Kristoffers LB 117, imp., Toms Jutis LB 103, imp., Karmens Tranegaards LB 742, Leifs Dyrelunds LB 842, imp., Kullis-Hejagers LB 1098, imp. un citi, pēdējā laikā stacijās novietotie vērtīgie īpatņi.

Lopi pēc spalvas krāsām, ieskaitot jaunlopus, sadalās sekoši: brūno 6392, sarkanraibo 473, melnraibo 382 un dažādu 220. No slaucamo govju skaita ciltsgrāmatā ierakstītas LB — 343, KB — 1246, LR — 5, KR — 38, LM — 3, un KM — 83 govīs. Nedaudzie sarkanraibie lopi sastopami Mores, bet melnraibie Līgatnes lopkop. pārraudz. biedrībā. Pārējās biedrībās audzē vienīgi brūnos lopus.

caurmēra ražība 1935.-36. g. uz rajona 4592,9 „gada govīm“ bija 3113 kg piena ar 3,96 proc. tauku vai 142 kg sviesta. Izēdināts no kopējā barības daudzuma 30,2 proc. rupjās barības, 15,8 proc. spēkbarības, 12,8 proc. sakņaugu, 8,6 proc. zaļbarības un 32,6 proc. ganības. No biedrībām augstāko ražu, vairāk kā „birkavu“ sviesta no govju gadā uzrādīja Krimuldas I, sasniedzot 3970 kg piena ar 4,15 proc. tauku, vai 190 kg sviesta. Allažu I 3820 — 4,01 — 176, Krimuldas II 3652 — 4,03 — 170, Allažu II 3624 — 4,06 — 169, Allažu III 3666 — 3,97 — 167 un Jūdažu 3535 — 4,05 — 165 kg sviesta. Atzīmējams, ka minētās biedrībās ganības barības vienību daudzums sniedzas pat līdz 40 proc. no izēdinātās barības kopdaudzuma.

Augstražīgie ganāmpulki ar caurmēra ražību 200 kg sviesta un vairāk, pagājušā gadā bija 24 saimniecībām. No tām augstākā ražība Krimuldas Aizupu J. cīruļa saimniecībā, sasniedzot uz 8,4 govīm 5246 kg piena ar 4,38 proc. tauku vai 265 kg sviesta. Piezīmējams, ka šīs saimniecības zemes kopplatība ir 11,5 ha. Atsevišķas govju ar sviesta ražu 250 kg gadā un vairāk bija 65. Starp tām 12 govju ar ražu virs 300 kg sviesta. Augstražīgākā govju rajonā ir A. Osim Allažu Zvirgzdos, 34 Brūklene KB 11311 III izdevusi 7455 kg piena ar 4,49 proc. tauku vai 387 kg sviesta.

Siguldas rajona lopkopji, rūpēdamies par lopu veselīgu ēdināšanu, kopšanu un audzēšanu panākuši ne tikai augstas ražas atsevišķos gados, bet arī govju ilgražību. No tādām minamas H. Liepiņa, Krimuldas Sunišos, 13. Valda LB 628, kuŗa 11,2 gados iz-

devusi 66.116 kg piena ar 4,54 proc. tauku, vai 3469 kg sviesta, V. Krūmiņa Allažu Kalnamūķinos, 10. Ausma KB 2149 — 14 gados 72.808 — 3,98 — 3338, S. Baumaņa Allažu Vecklintēs, 8. Olma LB 281 — 14 gados — 66.886 — 4,17 — 3210 un 12. Brīna KM 675 — 13 gados 55.552 — 3,91 — 2500 un J. Krūmiņa Allažu Lejasmūķinos, 3. Maile KB 325 — 12,8 gados — 62.808 — 3,63 — 2615 kg sviesta. No minētām govīm likvidētas Brīna un Maile.

Lopkopju labos panākumus un vērtīgo vaislas materiālu pareizi novērtējuši gan tuvāko un tālāko novadu lauksaimnieki, pieprasdami un iegādādamies ievērojamu skaitu vaislas staciju buļļus, govju un jaunlopus savu ganāmpulku tālākai uzlabošanai.

Tīra piena iegūšanai bez visas pārējās rūpības nepieciešamas gaišas un spodras kūtis. Pazīstamākā lopkopja un nopelniem bagātā lauksaimnieka K. Zeltiņa aicinājuma par lopu mitekļu izbalsināšanu sekojušas divas trešdaļas no apvienotām saimniecībām. Darbu izvešanā sevišķu rosību uzrādīja pārraugi. Vairākās biedrībās balsināšanas darbi izvesti visos lopu mitekļos, arī ēku ārpusē.

Pagājušais gads pārraudzībā apvienotiem lopkopjiem ir devis nepilnu simtu jaunu līdzgaitnieku. Tie atzinuši, ka lopkopības pārraudzība ir pirmsākums, pamats un saīte, kas vieno agronomiskai palīdzībai un tuvina kaimiņu sētas kopējam lopkopības izkopšanas darbos.

V. AUZIŅŠ,

Siguldas rajona lopkop. instr.

Lopkopības stāvoklis Pļaviņu rajonā

Tagadējais Pļaviņu lopkopības rajons izveidots 1935. g. aprīlī, kad Latvijas lauks. kamerai uzsākot darbību, pārkārtoja agrāko organizāciju Pļaviņu rajonus. Rajona centrs ir Pļaviņu pilsēta, un tā darbība skar četrus apriņķus: Rīgas, Madonas, Jēkabpils un Daugavpils.

Rajonā apvienotas 18 lopkopības pārraudzības biedrības un uz 1. decembri 1936. g. bija 460 saimniecības ar 3581 slauc. govīm, 1454 jaunlopi un 96 buļļi. No tiem brūnie — 2931, sarkanraibie 1024, melnraibie 103, dažādi 1073.

Kā no pievestiem skaitļiem redzams, tad rajonā galvenā vērība piegriezta brūno lo-

pu audzēšanai un šis darbs arī labi sekmējies.

Sarkanraibos lopus audzē apm. viena ceturta daļa rajona lauksaimnieku, — galvenām kārtām rajona Jēkabpils apr. daļā.

Melnraibo lopu izkopšanai piegriezusies tikai K. Galviņa saimniecība Pļaviņu Mežrijās. Vaislas materiāls iepirkts no L. u. pētīšanas s-bas «Rāmavas» un no A. Līvena Maz-Mežotnē. 1935.-36. g. Mežrijās uz 31,6 g. govīm ražots 4040 kg piena, t. proc. 3,96. Atsevišķu melnraibo govju audzēšanai citās rajona saimniecībās ir vienīgi gadījuma raksturs.

Ražīgākais brūno lopu ganāmpulks Pļavi-

viņu rajonā pieder P. Mežsētam, Kalsnavas Apšumuižā, kur uz 17,0 gada govīm 1935.-1936. g. ražots 5052 kg piena, tauku proc. 4,22.

Visaugstākās caurmēra ražības no gada govīs 1935.-36. g. iegūtas 454. Vietalvas—Odzianas IV. l. p. b-bā, kur uz 202,7 gada govīm raž. 3186 kg piena, tauku proc. 3,94, 144 kg sviesta. Rajona caurmērs uz 3139,2 gada govīm ir 2719 kg piena, tauku proc. 3,99, 125 kg sviesta.

Lai uzlabotu lopu ēdināšanas apstākļus un panāktu lētu ražošanu, tad lielākā daļa rajona saimniecību nopietnu vērību piegrižušas labu ganību un zālāju ierīkošanai.

Tira piena iegūšanas veicināšaras nolūkos vairākas saimniecības izmanto kūdras pakaišus.

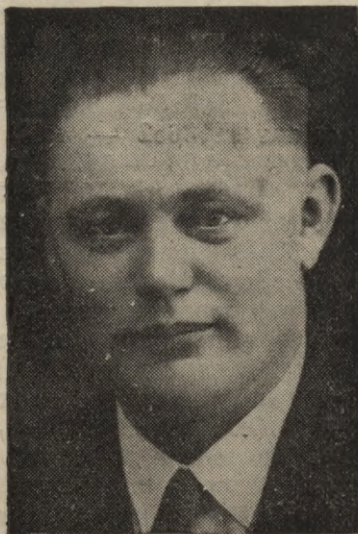
Lopkopības pārraudzības b-bas apvienoto saimniecību skaits turpinā pieaugt. Lauksaimnieki sāk saprast lopkopības pārraudzības lielo nozīmi un vairāk uzticēties agronomiskiem darbiniekiem.

Nobeidzot savu ziņojumu, uzaicinu visus lauksaimniekus, kas vēl nav apvienojušies lopkopības pārraudzības biedrībās, visā drīzumā to izdarīt. Lopkopības pārraudzība nav nekāda greznība, kas piemē-

rota tikai turīgākiem lauksaimniekiem. Tā nepieciešama katram lauksaimniekam.

T. PĒTERSONS,

LLK Pļaviņu rajona lopkop. instruktors.

Lauksaimniecības kame-
ras Pļaviņu raj. lopko-
pības instr. T. Pētersons

Lopkopju sasniegumi Skrīveņu-Kokneses lopkopības rajonā

Skrīveņu - Kokneses rajonā gandrīz visi lauksaimnieki izkopj savās saimniecībās Latvijas brūnās sugas lopus, bet tomēr var atrast lauksaimnieku grupas, kuriem liela vēlēšanās izkopt LR sugas lopus. Rajonā pašlaik 22 lopkopības pārraudzības b-bas un 2 Latvijas brūno sugas lopu audzēšanas b-bas.

Par vienu no augstāzīmīgākām ir izveidojusies M. Liča saimniecība Krapes Jumtos. Sviesta ražas katru gadu cēlušās. M. Liča saimniecība par priekšzīmi citiem par būt lētā sviesta un piena ražošanā, labu ganību un pļavu ierīkošanā, jo 1 kg sviesta ražojusi par 1,04 ls, bet 1 kg piena pašizmaksa 5,3 sant. Lētā ražošana panākta ar labu ganību un pļavu ierīkošanu. Lopi ganās aplokos.

Skrīveņu - Kokneses rajonā kā Latvijas rekordiste bij A. Nigala Krapes Lejasnigalēs govīs 14 Baiba LB 2225-c, kas ceturtā pienā 1934.-35. pārraudzības gadā izdeva 8304 kg piena ar 4,38 proc. tauku vai 420

kg sviesta. Saimniecībā priekšzīmīgas ganības un pļavas, govīs ganās aplokos.

Lauksaimniecības kame-
ras Skrīveņu-Kokneses
raj. lopkopības instr. K.
Pūliņš.

Sadalot pēc pagastiem, visvairāk augst-ražīgo ganāmpulki ir 40 Krapes lopkopības b-bā. Savu ganāmpulku ražīgumu krapieši ir sasnieguši ar pļavu un purva kultivēšanu, tad izdarot pareizu lopu izlasi un izmantojot vērtīgus vairošanas bulļus. Visi augstvērtīgie ganāmpulki sastāv no LB un KB govīm.

Latvijas brūnās sugas govīs (3610,9 gada govīs) ražojušas caurmērā gadā 2799 kg piena ar 3,95 proc. tauku vai 127 kg sviesta. Latvijas sarkanraibās sugas govīs (138,7 gada govīs) ražojušas caurmērā gadā 2237 kg piena ar 4,07 proc. tauku vai 105 kg sviesta.

L. l. kamera, pārņemot ar 1935. g. 1. aprīli lopkopības pārraudzības darbu vadību, Skrīveru - Kokneses lopkopības rajonam piedalīja 24 lopkopības pārraudzības b-bas ar 446 saimniecībām un 3810 slaucamām govīm, jeb caurmērā katrā b-bā 18,6 saimn. ar 158,7 slaucamām govīm. Ņemot vērā, ka dažas b-bas, kas agrāk darbojās zem L. L. C. S., saimniecību un govju mazā skaita dēļ nebija dzīves spējīgas, tad vajadzēja tās apvienot vai pievienot pārēšām lopk. pārraudz. b-bām. 1935.-36. pārraudz. gadā tika nodibinātas no jauna 6 LB bulļu, 3 vairošanas kuiļu, 1 vairošanas teļa stacijas un 5 putnu audzētavas, kā arī apgādāti lauk-

saimnieki ar 6 LB govīm un 32 LB telēm. Šogad, t. i. 1936.-37. gadā ir nodibinātas 2 jaunas lopkopības pārraudz. b-bas, 7 LB vairošanas bulļu, 2 vairošanas kuiļu stacijas un lauksaimnieki ir apgādāti ar 7 LB govīm, 18 LB telēm un 3 LB bulļiem.

Ja apskatām šīgada darbību, tad jāsaprot, ka tā ir gājusi uz priekšu, ko apliecina b-bu pieaugums rajonā, kā arī saimniecību un govju skaita pieaugums b-bās. 1936. g. 1. oktobrī Skrīveru - Kokneses rajonā skaitījās 22 lopk. pārraudz. b-bas, 540 saimn. ar 4586 slauc. govīm, 22 LB, 5 LR stacijas vairošanas bulļi un 8 LB privāti bulļi, jeb caurmērā uz katras lopkopības pārraudzības b-bas 24,6 saimniecības ar 208,5 slaucamām govīm un 1,6 vairošanas bulļiem.

Beidzot vēl gribu piezīmēt, ka katram lopkopim jācēnšas savā saimniecībā uzlabot lopbarības ražošanu. Ar to paliekam arvien mazāk atkarīgi no dabas nelabvēlīgiem apstākļiem, jo iekoptie, kultivētie zālāji arī neizdevīgā vasarā dod, kā parasts, augstas ražas. Zāli agri nopļaujot un žāvējot zārdos, ievāc daudz augstvērtīgas rupjās barības. Arī atālus var izžāvēt pat lietainā laikā.

KR. PŪLIŅŠ,
LLK Skrīveru-Kokneses
lopkopības instruktors.

Lopkopība Ķeipenes-Madlienas rajonā

Ķeipenes - Madlienas lopkopības rajonā ietilpst Ķeipenes, Kastrānes, Zaubes, Ķeču, Taurupes, Mengeles, Plāteres, Lēdmanes, Madlienas, Lauberes un Sidgundas pagasti. Lopkopības izkopšanas darba veikšanai darbojas 23 lopkopības pārraudzības biedrības, kā arī 24 ar valdības pabalstu un 5 privātiem līdzekļiem, ierīkotas vairošanas bulļu stacijas.

Rajons pēc sava ģeogrāfiskā stāvokļa atrodas, samērā, tālu no dzelzceļa stacijām un satiksmes centriem, kamdēļ saimnieciskās dzīves attīstība ir gājusi gausāk uz priekšu, kā citos Rīgas apriņķa novados. Lauksaimnieki lielas cerības liek uz jaunbūvējamās Rīgas - Ērgļu dzelzceļlīnijas drīzu tālākvirzīšanu, kas nestu svētību plašam apgabalam.

Lopkopības izkopšana pēdējā laikā, sevišķi pēc lauksaimniecības kameras nodibināšanas, strauji gājusi uz priekšu. Ir būtiska lielāka uzticība sabiedriskiem lopkopības izkopšanas pasākumiem un vispār agronomiskai palīdzībai. Lopkopības pārraudzības biedrības strauji paplašinās un

nostiprinās. Viena gada laikā lopkopības pārraudzības biedrībās sastāvošo saimniecību skaits pieaudzis par 20 proc. Patreiz rajona lopkopības pārraudzības biedrībās sastāv 630 saimniecības ar 4632 slaucamām govīm un vēl arvien šis skaits turpina pieaugt. Aizvien vairāk lopkopjos nostiprinās pareizais uzskats, ka tikai caur lopkopības pārraudzības biedrību iespējama sekmiņa lopkopības pacelšana.

No visiem pārraudzībā esošiem lopiem 75 proc. brūnie, bet no tiem tirsugas vēl tikai nedaudzi: apm. 1%. 15% ir sarkanraibie lopi, bet 10% dažādi. Sarkanraibos lopus izkopj galvenā kārtā Mengeles pagastā. Tomēr panākumi, šo lopu izkopšanā nav iepriecinoši, jo trūcis laba vairošanas materiāla. Pēdējā laikā diezgan vērtīgu LR ganāmpulku no Saikavas Jaundrūvēniem ievadis T. Vāvers, Ķeipenes Ozolkalnā.

Lopu caurmēra ražība uz gada govī rajonā 1935-36. pārraudz. g. ir 2686 kg piena pie 3,95 proc. tauku, kas dod 122 kg sviesta.

Atsevišķa ganāmpulka augstākā raža uz

gada govi ir bijusi J. Atslēdžiņa saimniecībā, Madlienas Indulos: 4879 kg piena pie 3,87 proc. tauku vai 218 kg sviesta. Tai pašai saimniecībai pieder arī rajona rekordgovs Dina KB-16.989, kas 1935.-36. pārraudzības gadā ražojusi 7030 kg piena pie 3,68 proc. tauku, kad dod 296 kg sviesta.

Lopu ēdināšana vēl pa lielākai daļai trūcīga. Šogad daudzās saimniecībās stipri sajūtams lopbarības trūkums.

Cūkkopības stāvoklis zem vidējā.

Zirgkopībā, pateicoties valsts vaislas ērzeļu stacijām, sasniegti diezgan labi panā-

kumi. Tiek izkopta Oldenburgas un Hanoveras suga.

Dzīva interese ir par aitkopību. Pēdējā laikā ar valdības pabalstu ierīkotas 2 aitauudzētavas un vairākas atsevišķas vaislas teķu stacijas.

Ir noteiktas izredzes, ka lopkopība un līdz ar to visa saimnieciskā un kulturālā dzīve rajonā ies uz augšu.

RŪD. VIĻUMSONS,
LLK Ķeipenes-Madlienas rajona
lopkopības instruktors.

Mājsaimniecība Lielvārdes rajonā

Arī Lielvārdes rajona lauksaimnieki izpratuši mājsaimniecības nozīmi. Ar 1936. g. 15. maiju pie Lielvārdes Lauksaimniecības b-bas «Auseklis» nodibināts mājsaimniecības instruktora postenis. Instruktores uzturēšanā piedalās 6 apkārtējo pagastu pašvaldības, aizsardžu pulciņi, lauksaimniecības b-bas u. c. sabiedriskas organizācijas

Lielvārdes lauksaimniecības b-bas mājturības instr. V. Greize.

Darbu instruktore uzsākusi ar jūnija mēnesi. Vasarā regulāri katru mēnesi apmeklāti visi pagasti un noturēti kursi augļu pārstrādāšanā. Lai gan vasarā nama mātes saistītas pie daudziem mājas darbiem, tomēr tās pratušas iekārtoties un apmeklēt arī kursus. Šajā darbā tika piesaistītas arī mazpulku daiļnieces. Vasaras darbu rezultāti bija redzāmi I. rajona izstādē Skrīveros, kur piedalījās kā vecā tā jaunā paaudze.

Rudens mēnešos sarīkoti kursi gaļas pārstrādāšanā, krāsošanā ar stādu krāsām un rokdarbos. Rokdarbos galvenā vērība piegriezta nacionālā stilā izkopšanai, pielietojot tikai nacionālos motīvus.

Noturēti priekšlasījumi un pārrunas par darba apgērbiem, virtuves pārkārtošanu — tehniskām labierīcībām un ēdienu kartes pārveidošanu. Cerams, ka arī turpmāk lauksaimnieces ar tādu pat interesi un enerģiju turpinās iesākto mājsaimniecības darbu. Darba rezultāti neizpaliks, ja nama mātes mājsaimniecības darbā vairāk atbalstīs arī vīrieši — saimnieki. Tas sevišķi mināms par tehniskām labierīcībām u. c. darbu atvieglojošiem rīkiem.

V. GREIZE,
Lielvārdes lauks. b-bas «Auseklis»
mājsaimniecības instruktore.

Dārzkopība Siguldas rajonā

Siguldas dārzkopības rajons aizņem ap 2100 kv. km, t. i. vienu trešdaļu no Rīgas apriņķa. Viņā ietilpst šādi 18 pagasti: Alažu, Bīriņu, Inčukalna, Krimuldas, Kēču, Ligatnes, Lēdurgas, Mālpils, Mores, Nītau-

res, Pabažu, Ropažu, Sējas Sidgundas, Siguldas, Turaidas, Vildogas un Zauces. Dārzu kopplatība pēc 1929. g. skaitīšanas datiem 1961,58 ha vai 1,78 proc. no lauksaimniecībā izmantotās zemes, kas ir drusku

viens Rīgas apriņķa (1,68) caurmēra. Pirmās vietā stāv Ligatnes, Krimuldas un Vildogas pagasti. Tāpat kā visās nozarēs, arī dārzkopībā sastopama liela dažādība atsevišķās saimniecībās. Samērā daudz priekšzīmīgi koptu dārzu — tā Siguldas pilsētā, tad Bīriņu un arī citos pagastos, bet vēl vairāk ir veci, nolaisti. Arī vienā otrā jaunsaimniecībā vēl nekas nav darīts.

Tomēr visumā Siguldas dārzkopības rajons ir rošīgs. No 19 Vidzemē esošām dārzkopības pārraudzības b-bām 11 ir Siguldas rajonā. Še apvienotas 110 saimniecības ar 90 ha veco augļu dārzu, bet var droši sacīt, ka ar jauniem stādījumiem šī platība tagad ir jau vairāk nekā dubultota.

Bez tam no 1934. gada pastāv Allažu dārzkopības pārraudzības b-bu apvienība, kas dibināta uz kooperācijas principiem un apvieno apkārtējās dārzkopības pārraudzības biedrības. Iegādāts savs smagais auto, kas savāc un nogādā biedru ražojumus Rīgas tirgū. Galvenā kārtā audzē dārzājus, — gurķus, zirņus, tomātus, garšaugus un ārstniecības augus. Bez tam 1934. g. uzcelta kalte, kas izmaksājusi 10.000 ls. — Pēdējā laikā iekārtota arī galdniecība standartkastu pasūtīšanai. Apvienībā ir 6 dārzkopības pārraudzības b-bas. 1936. gada apgrozījums par 25.000 ls.

Nevar neminēt arī atsevišķas b-bas. Tā, Allažu 2. dārzkopības pārraudzības b-ba ievērojama ar ārstniecības augu un ēterisko eļļu ražošanu inž.-ķīmiķa vadībā. Daudz kas darīts un kvalitātes ziņā daudz sasniegts.

Kā viena no vecākām un rošīgākām mīnāma Siguldas I dārzkopības pārraudzības b-ba, kas ievērojami paplašinājusi augļu dārzus savās saimniecībās, kā arī daudz audzē dārzājus, gāršaugus un to sēklas. Tas pats jēmsaka arī par citām dārzkopības pārraudzības b-bām attiecībā uz dārzāju un gāršaugu

audzēšanu, ko piegādā Rīgas tirgum un konservu fabrikām.

Ievērojamas vēl ar augļu dārziem ir Ligatnes, Mālpils un Carnikavas pārraudzības b-bas. Tāpat arī atsevišķas saimniecības ar lieliem — 6 ha — augļu dārziem. Kā jau teicu, visās pārraudzības b-bās, tāpat visā rajonā galvenā dārzkopības nozare tomēr ir — augļkopība, — jauno dārzu stādīšana.

Galvenā šķirne — sīpoliņš, kas ievērojami dominē par pārējām. Otrā vietā varētu likt Akeru. Dārzos augļu koku vēzis, un ieņēmīgākās šķirnes stipri cieš.

Siguldas rajona dārzkopības instr. L. Cīrule.

Loti novārtā, izņemot centrus, ir mājas apkārtnes izkopšanas un apstādīšanas, resp. izdaiļošanas jautājums. Bet interese par to ir liela, tā kā varbūt pēc gada par to vairs nebūs jārunā, bet tikai jāprieccājas.

L. CĪRULE,

Siguldas rajona dārzkopības instruktore.

Valsts zemes bankas aizdevumi Rīgas apriņķī

Lauksaimnieku zemes īpašumu skaits. Pēc 1929. g. lauksaimniecības skaitīšanas datiem Rīgas apriņķī skaitās 15.217 lauksaimnieku zemes īpašumi 341.015 ha kopplatībā, no tiem 7.434 vecsaimniecības un 7.783 jaunsaimniecības. No šī skaita banka kreditējusi 12.300 saimniecības, vai 61% no kopskaita, pie kam jaunsaimniecības kreditētas visas un no vecsaimniecībām 4.517 saimniecības, vai 61% no vecsaimniecību kopskaita. Bez tam banka pārņēmusi arī

Rīgas jūrmalas pilsētas 1.480 apbūves gabalu izpirkšanas maksas. Bankā iekļāto saimniecību zemes kopplatība sastāda 279.000 ha, vai 82% no visa apriņķa lauksaimnieku zemes īpašumu kopplatības. Tas nozīmē, ka bankā iekļāts vairāk par četrām piektdaļām no visiem Rīgas apriņķa lauksaimnieku zemes īpašumiem kā pēc skaita, tā pēc zemes platības, un tikai nepilna piektā daļa nav iekļāta bankā.

Bankas aizdevumi. Bankas aizdevumu

kopsuma Rīgas apriņķa saimniecībām uz 1937. g. 1. janvāri sastāda 27 milj. ls, kas dod caurmērā 2.200 ls uz katru kredīto saimniecību, vai 97 ls uz 1 ha iekārtās zemes kopplatības. Līdzīgi citiem apriņķiem, arī Rīgas apriņķī pirmo vietu ieņem aizdevumi ēku būvei, sakarā ar iedalīto jaunsaimecību apbūvi un karā nopostīto ēku atjaunošanu. Būvniecības aizdevumus Rīgas apriņķī saņēmušas 9.270 saimecības, vai 61% no saimecību kopskaita apriņķī, un šo aizdevumu kopsuma sastāda 10,5 milj. ls, vai 39% no aizdevumu kopsomas apriņķī uz 1937. g. 1. janvāri. Otrā vietā nāk izpiršanas maksa par piešķirto zemi 10.200 saimecībām par 9,5 milj. ls, kas sastāda 35% no aizdevumu kopsomas. Tiem seko privāto īstermiņa parādu pārjaunošana, pārvedot tos bankas ilgtermiņa aizdevumos. Rīgas apriņķī privātie īstermiņa parādi pārjaunoti 2220 saimecībām par ļoti ievērojamu sumu — 2,2 milj. ls, pie kam parādu pārjaunošana skārusi 15% no saimecību kopskaita apriņķī, kas nozīmē, ka privātie parādi pārjaunoti katrai septītai saimecībai. Salīdzinot ar citiem apriņķiem, samērā lielas sumas Rīgas apriņķī izsniegtas arī meliorācijai un zemes piršanai: meliorācijai 2.320 saimecībām 1,5 milj. ls un zemes piršanai 650 saimecībām 1,3 milj. ls. No pārējām vajadzībām lielākas sumas izsniegtas mantojuma daļas izmaksai 340 saimecībām 0,6 milj. ls un inventāra iegādāšanai 1.260 saimecībām 0,6 milj. ls.

Bez atzīmētām aizdevumu sumām, kādas skaitās uz 1937. g. 1. janvāri, Rīgas apriņķa saimecībām no izsniegtiem aizdevumiem dzēsti 3 milj. ls, saskaņā ar likumu par 300 ls dzēšanu katrai saimecībai, kas lietderīgi izlietojušas aizdevumus. Pieskaitot arī dzēstās sumas, izsniegto aizdevumu kopsuma Rīgas apriņķa saimecībām sastāda 30 milj. ls, vai caurmērā 2.440 ls uz katru kredīto saimecību un 108 ls uz 1 ha iekārtās zemes kopplatības. Kā pēc kredīto saimecību procenta, tā pēc izlietotā kredīta apmēriem Rīgas apriņķis ieņem pirmo vietu Latvijā, un blakus tam var nostāties tikai vēl Jelgavas apriņķis, ko pa daļai var izskaidrot, ar to, ka abi šie apriņķi pieder pie karā visvairāk cietušiem apriņķiem, kas arī prasa lielākas sumas saimecību atjaunošanai, nekā mazāk cietušos apriņķos.

Bankas iegūtās un pārdotās saimecības. Bezzemieku apgādāšanai ar zemi banka ieguvusi Rīgas apriņķī 43 zemes īpašumus 2.711 ha kopplatībā par 434.200 ls, maksājot caurmērā 160 ls par 1 ha zemes kopplatības, vai 176 ls par ha derīgas zemes. Iegūtie objekti sadalīti 130 saimecībās, caurmērā 21

ha katra, kas pārdotas bezzemiekiem pret nelielu iemaksu, atstājot pārējo piršanas sumu par ilgtermiņa aizdevumu uz 41 gadu. —

Pienotavu apvienošana. Pārkartojot un lietderīgāki izveidojot pienotavu tīklu, Rīgas apriņķī pienotavu skaits samazinājies no 56 uz 31 patstāvīgu pienotavu. Pienotavas apvienojot, no aizdevumu kopsomas tām dzēsti 203.000 ls, un aizdevumu atlikums sastāda 400.000 ls. Rīgas apriņķa pienotavas 1935. gadā ražojušas 34.000 mucuņš sviesta, vai 9,4% no visu Latvijas pienotavu ražotā sviesta daudzuma. Pēc ražotā sviesta daudzuma pārējie Vidzemes apriņķi pārsniedz Rīgas apriņķi, tomēr te jāievēro, ka Rīgas tuvuma un ērtās satiksmes dēļ 9 pienotavas sviestu neražo, bet piegādā pienu un krējumu Rīgai. Lielākās pienotavas Rīgas apriņķī ir Jaunpils (3.407 muc. sviesta), Līgatnes (3.329) un Krapes (3.144). Bez šīm 3 pienotavām pāri par 2.000 muc. sviesta vēl ražojušas 3 pienotavas, 9 pienotavas ražojušas 1000—2000 muc. un 7 pienotavas zem 1000 muc. sviesta. Sviesta ražošanas izmaksa Rīgas apriņķī iznāk caurmērā 27,1 sant. par 1 kilogramu, ar ko Rīgas apriņķis ierindojas 5. vietā, pēc Madonas, Valkas, Jēkabpils un Tukuma apriņķiem, kur ražošanas izmaksa iznāk caurmērā 25,3—26,7 sant. par 1 kg sviesta. Pēc pienotavu apvienošanas un to darbības tālākas racionālizēšanas noteikti sagaidāma arī ražošanas izmaksas turpmāka samazināšanās, un jau tagad Rīgas apriņķa 7 pienotavās tā sastāda tikai 20—25 sant. Visumā pienotavu tīklu Rīgas apriņķī var uzskatīt par labvēlīgi nokārtotu, lai gan dažu mazāku pienotavu apvienošana vēl būtu vēlama.

Dzirnavas. No citiem lauku rūpniecības uzņēmumiem lielāka nozīme lauksaimniekiem ir dzirnavām. Rīgas apriņķī atrodas 103 dzirnavas, neskaitot Rīgu, no tām 43 tvaika vai motora, un 60 ūdens dzirnavas. Pie 35 dzirnavām ierīkoti arī koku apstrādāšanas uzņēmumi, un 14 dzirnavās iekārtota arī vilnas apstrādāšana. Lielāku dzirnavu ar valčiem un pilnīgu iekārtu visiem maļšanas veidiem ir 20, pie kam dažos pagastos pat vairākas — piem. Kokneses, Līgatnes un Lēdurgas. Bankas aizdevumu kopsuma dzirnavām Rīgas apriņķī sastāda 0,5 milj. ls, ieskaitot arī izpiršanas maksu par piešķirtiem objektiem no valsts zemes fonda. Dzirnavu skaits Rīgas apriņķī uzskatāms par vairāk kā pietiekošu lauksaimnieku vajadzību apmierināšanai, un vairākos pagastos pastāv pat 4—5 dzirnavas (Kokneses. Doles. Ropažu. Babītes u. c.), tikai dažu kilometru attālumā vienas no otrām. Salīdzinot ar citiem apriņķiem, arī

lielāko dzirnavu skaits ar valčiem Rīgas apriņķī ir samērā augsts, un arī tās dažos gadījumos šķir tikai dažu kilometru liels attālumš.

Elektrības vadu tīkls. Rīgas apriņķis var arī lepoties ar samērā plaši izbūvētu elektrības vadu tīklu, kas aptver 35 pagastus, un kuŗa kopgarums pārsniedz 1100 kilometrus. Šo tīklu apgādā ar elektrības strāvu divi lielākas spēkstacijas: Juglas valsts elektrības uzņēmums un A.-S. Brasla, kas arī izlietojušas Valsts zemes bankas kredītu. Bez tam dažos pagastos pastāv arī nebelas vietējās spēkstacijas, kas apkalpo tikai tuvāko apkārtni. Lielākā spēkstacija ir Juglas valsts elektrības uzņēmums ar divām palīgstacijām. Šī spēkstacija ar savu tīklu aptver 28 pagastus Rīgas apriņķī, no Ādažiem līdz pat Koknesei, Kastranei un Sigūldai, un bez tam arī vairākus Bauskas un Jēkabpils apriņķu pagastus. Juglas spēkstacijas vadu tīkla kopgarums ir 987 kilometru, no tā Rīgas apriņķī 910 kilometru; patērētājiem piegādātās strāvas daudzums 1,4 milj. kilovatstundu gadā, no tā Rīgas apriņķī 1.2 milj.; abonentu kopskaits 3395, no tiem Rīgas apriņķī 2934. No Rīgas apriņķa abonentiem ir 753 lauku saimniecības, ap 300 lauku rūpniecības uzņēmumi, pašvaldību iestādes un sabiedriskas organizācijas, bet pārējie — pilsētu iedzīvotāji, jo Juglas spēkstacija piegādā strāvu arī V. cmilgrāvam, Jaunciemam un Burchardciemam Rīgas robežās, kā arī Sigūldas un Ogres pilsētām. — A.-S. Brasla spēkstacija atrodas Cēsu apriņķī, uz Cēsu un Rīgas apriņķu robežām. Tā piegādā strāvu Rīgas apriņķa 9 pagastiem un vairākiem pagastiem Cēsu un Valmieras apriņķos. Tīkla kopgarums ir 323 kilometru, no tā Rīgas apriņķī 179 kilometru; piegādātās strāvas daudzums 340 tūkst. kilovatstundu gadā, no tā Rīgas apriņķī 144 tūkst.; abonentu kopskaits 695, no tiem Rīgas apriņķī 348, kuŗu starpā 221 lauku saimniecība.

Apūkotie dati rāda, ka abas spēkstacijas apkalpo galvenā kārtā Rīgas apriņķi, un viņu tīklam pieslēgtas 974 lauku saimniecības Rīgas apriņķa 35 pagastos, vai caurmērā 28 saimniecības katrā pagastā. Pieskaitot arī sīkos vietējos elektrības strāvas ražotājus, elektrību izmanto vairāk par 1000 lauku saimniecību, vai piecpadsmitā daļa no lauku saimniecību kopskaita apriņķī. Mūsu apstākļos, kur saimniecības atrodas samērā tālu viena no otras, kādēļ arī atsevišķu saimniecību pieslēgšanās tīklam iznāk samērā dārga, tas jau uzskatāms par ievērojamu sasniegumu. Ķeguma lielās spēkstacijas izbūve dos iespēju izmantot

elektrību kā apgaismošanai, tā darbam visām Rīgas un arī citu apriņķu saimniecībām. —

Saimniecību izsoles. Rīgas apriņķī 1936. gadā izsolēs pārdotas 56 lauku saimniecības, no tām 13 lielākas par 30 ha, 14 saimniecības 10—30 ha lielas un 29 saimniecības mazākas par 10 ha. Salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, kad pārdotas 79 saimniecības, izsolēs pārdoto saimniecību skaits 1936. gadā ir par 23 saimniecībām vai par 30% mazāks, kas liecina par saimnieciskā stāvokļa jūtamu uzlabošanu. No 1936. gadā pārdotām saimniecībām banka nosolījusi 3 saimniecības, 40 ha kopplatībā par 6.750 ls tālākai pārdošanai bezzemniekiem. Gandrīz visas pārdotās saimniecības bijušas pārmērīgi apgrūtinātas privātiem parādiem, un tām arī ar parādu pārjaunošanu vairs nevarēja līdzēt, jo parādi pārsniedza saimniecības vērtību. Bez tam 4 gadījumos īpašnieks miris, un mantinieki nerūpējās par parādu kārtošānu. Plašos apmēros izvestā privāto parādu pārjaunošana Rīgas apriņķī, kur tie pārjaunoti katrā septītai saimniecībai, devusi lielu atbalstu lauksaimniekiem saimniecisko grūtību pārvarēšanā un novērsusi privātiem īstermiņa parādiem apgrūtināto saimniecību pārdošanu izsolēs, ar to lielā mērā samazinot izsolēs pārdoto saimniecību skaitu.

Galvas pilsētas tuvums un ērtie satiksmes ceļi dod Rīgas apriņķa lauksaimniekiem ievērojamas priekšrocības, salīdzinot ar citiem apriņķiem; tie var izdevīgi novietot savus ražojumus galvenajā patēriņa centrā, var ērtāki un izdevīgāki iegādāties nepieciešamos rūpniecības ražojumus, tiem arī vieglāki sasniedzama pareiza informācija dažādos jautājumos un vieglāki iegūstami padomi un norādījumi būvniecības, lauksaimniecības un vispār saimnieciskos jautājumos. Bet galvas pilsētas tuvumam arī savas sliktās puses: daudziem Rīgā radi, draugi un pazīstami, kas arī neskopojas ar saviem «padomiem», sevišķi naudas lietās, un kuŗiem arī lauksaimnieks izpalīdzēdams paraksta kādu vekseli vai obligāciju, kas bieži vēlāk pašam jāizpērk. Sekojot dažādiem padomiem, vai redzot, kādas atsevišķas nozares izdevīgumu zināmā momentā, lauksaimnieks bieži aizraujas un pārsteidzas, domādams uzlabot savu saimniecību ar kredīta palīdzību. Viņš ņem kredītu, kur vien tas iegūstams, lai arī tas lauksaimniecībai galīgi nepiemērots. Tam seko maksājumu grūtības, kuŗu rezultātā var pat pazaudēt savas dzimtas vairāku gadu desmitu vai pat simtu ansaimniekotās mājas.

Samērā augstā suma (2,2 milj. ls), par kādu pārjaunoti privātie parādi Rīgas ap-

riņķī, un diezgan lielais izolēs pārdoto saimniecību skaits rāda, ka Rīgas apriņķa lauksaimnieku viena daļa parakstījusī dažādu saistību dokumentus ar pārāk vieglu roku, nedomājot daudz par iespējamām sekām. Tas nedrīkst vairs notikt, un turpmāk jāievēro vislielākā apdomība kredita lietās un dažādu saistības dokumentu parakstīšanā. Samērā augstās aizdevumu summas, kādas banka izsniegusi Rīgas apriņķim, savukārt rāda, ka valsts palīdzība kaŗā nopostīto saimniecību atjaunošanā un jaun-

saimniecību ierīkošanā bijusi ļoti plaša. Ar pēdējos gados izdarīto privāto īstermiņa pārdādu pārvešanu bankas ilgtermiņa aizdevumos, nokārtotas arī Rīgas apr lauksaimnieku maksājumu grūtības, un turpmākā saimnieciskās attīstības gaita ievirzīta uz pareiza ceļa arī tām saimniecībām, kuŗas, zem dažādu apstākļu ietekmes, bija no tā novirzījušās. Palikt uz šī ceļa — ir nepieciešams priekšnosacījums turpmākai saimnieciskai attīstībai.

H. DZELZĪTIS.

Valsts zemes bankas pārvaldnieks.

Rīgas apriņķa veselības sargi

Gādība par iedzīvotāju veselību uzlikta veselības departamentam, kas tad arī kārtē un uzrauga medicīniskā personāla un tā vadībā nodoto veselības iestāžu darbību. Šī darbība izpaužas divos galvenos virzienos: pirmkārt, saslimuša cilvēka ārstēšanā, un iedzīvotāju aizsardzībā pret saslimšanu. Otrais no šiem darba laukiem ir sevišķi plašs un augsti vērtējams. Pašreizējais uzdevums neatļauj man tuvāki apstāties pie vispusīgas ārstu pienākumu noskaidrošanas, bet došu vienīgi pārskatu par tiem soļiem, kādi sperti Rīgas apriņķa, iedzīvotāju veselības labā. Rīgas apriņķī, ieskaitot arī pilsētas, praktizē 51 ārsts; no tiem 29 strādā kā rajonu ārsti. Tā tad caurmērā divas pagastu pašvaldības apkalpo viens ārsts, kas attāluma un tāpat arī atlīdzības ziņā viegli sasniedzams vistrūcīgākām iedzīvotāju aprindām. Patiesi grūti iedomāties, vai vēl ir kāda valsts, kur medicīniska palīdzība būtu tik labvēlīgi nokārtota, kā pie mums. Par nožēlošanu, līdz šim rajona ārsts veica tikai viņam ar likumu uzliktos saslimušo ārstēšanas pienākumus. Plašais veselības aizsardzības darbs gulās vai vienīgi uz apriņķa ārsta pleciem. Tādā kārtā uzraudzība par veselīgiem dzīves apstākļiem (arī pārtikas vietām), kā arī vērtīgas pamācības plašākām aprindām par veselības kopšanas pamatprincipiem palika novārtā. Šo nenormālo stāvokli veselības departamenta tagadējā vadība paredzējusi novērst, jau tuvākā nākotnē nodibinot skolu ārstu tīklu arī uz laukiem un saistot rajonu ārstus pie sanitāri-higiēniskā darba. Tad rajona ārsts tiešām būs savu uzdevumu augstumos — sava rajona veselības sargs. šinī vietā nevaru atstāt nepieminētu, ka atzinības cienīgu veselības aizsardzības darbu veic arī vairākas organizācijas ar savu ārstu priekšlasiņumiem. Te būtu jāmin

bieži vien cilā arī higiēnas jautājumus; tā-aizsargu organizācija, kas sanitārosursos pat minami mazpulki un Jaunatnes sarkanais krusts, kas ar saviem izdevumiem sekmejuši higiēnas pamatjēdzienu piesavināšanos jaunai paaudzei. Pēdīgi svētīgu darbu ir veikusi arī Latvijas lauksaimniecības kamera, sarīkodama spodrības nedēļu.

Dzemdniecības palīdzība apriņķī apmierinoši nostādīta, jo katrā pagastā darbojas caurmērā pa vienai vecmātei, kas sniedz dzemdētājam palīdzību bez atlīdzības. Turpretim zobu ārstu tīkls apriņķī vēl stipri trūcīgs: pilsētās darbojas 11 ārsti un uz laukiem — 17. Bojātie zobi bieži vien ir dažu nopietnu slimību perēkļi, un liels vairums šādu zobu sastopams pie mūsu nākotnes nesējiem jau agrā bērnībā. Skaidrs, ka pienācis laiks stāties arī pie šī jautājuma labvēlīgās kārtēšanas. Ar likumu nokārtota aizsargu baku potēšana un izdots tuberkulozes apkaŗēšanas likums, ar kuŗa palīdzību mēs ceram šīs sērgas draudīgos apmērus ierobežot. Arvienu rodas lielāks skaits dzirdīgo, kas savus bērnus potē pret difteriju, kā arī apdraudētos jaunpiedzimušos — pret tuberkulozi. Visi šie soļi tomēr mūs nav pasargājuši no lipīgām slimībām. 1936. g. Rīgas apriņķī ir reģistrēti 385 saslimšanas gadījumi ar tuberkulozi draudīgā stadijā (no tiem ārstējas sanātorijās 84), ar vēdera tīfu — 43, mazalām — 225, skarlatīnu — 235, un gada beigās pārstaigāja visu apriņķi influenza. Par laimi, skarlatīna un influenza, kas skāra lielāku iedzīvotāju skaitu, pagāja samērā vieglā veidā, tomēr darbi dažās skolās bija traucēti. Novērojumi rāda, ka lielākais vairums saimniecību arvienu vēl atstājis nenokārtotu sasāpējušo aku un atēju stāvokli; arvienu vēl pirtis nepaceļas starp pārējām saimniecību ēkām tik strauji, kā to varējam gaidīt. Šie trūkumi

stipri nelabvēlīgi atsaucas uz iedzīvotāju veselību un saimniecību sanitāro stāvokli.

Lai pārskats būtu pilnīgs, vēl uzrādīšu tās ārstniecības iestādes, kādas atrodas Rīgas apriņķī. Vispirms, iestādes, kas veic saslimušo ārstēšanu: slimnīcas, sanātorijas un pa daļai sēravoti. Par pēdējiem tuvāki neminēšu, jo par tiem pieejami atsevišķi apraksti. Viena slimnīca ar 35 gultām atrodas Pļaviņās un to uztur L. S. Kr. Pļaviņu nodaļa, un otra — ar 10 gultām atrodas Līgatnes papīru fabrikā, ko uztur vietējā slimnīcas kase. Sanātorijas iekārtošanas gan privātas personas, gan sabiedriskas organizācijas. Privātas sanātorijas ir trīs: 2 — Rīgas jūrmalā, 1 — Priedainē.

Sabiedrisko iestāžu sanātorijas ir šādas:

Latvijas tuberkulozes apkaņošanas biedrības bērnu sanātorija «Gauja» Garkalnē ar 95 gultām un 1 ārstu un otra bērnu sanātorija Ogrē ar 70 gultām un 1 ārstu; Latvijas Sarkanā Krusta Krimuldas sanātorija kaulu tuberkulozes slimniekiem ar 160 gultām un 3 ārstiem; Latvijas skolotāju slimnīcas sanātorija plaušu slimniekiem Inčukalnē ar 30 gultām un 1 ārstu; Rīgas centrālās slimnīcas bērnu sanātorija Ogrē ar 145 gultām un 1 ārstu, Kooperatīvu un sabiedrisko iestāžu darbinieku slimnīcas sanātorija Ogrē «Saulstari» ar 56 gultām un 1 ārstu (sanātorija atvērta tikai vasaras mēnešos) un žīdu «Bikur Cholim» sanātorija plaušu slimniekiem Priedainē ar 18 gultām un 1 ārstu. Tālāk uzrādāmas iestādes, kas veic novāji-

nāto organismu nostiprināšanu pret varbūtējiem slimību uzbrukumiem, ir atpūtas nami pieaugušiem un vasaras kolonijas bērniem. Tās uztur dažādas sabiedriskas organizācijas un slimo kases un darbojas tikai vasaras mēnešos. Atpūtas nami atrodas Bīriņos, Igatē, Ķemeņos un Rīgas jūrmalā; vasaras kolonijas — Baldonē, Baltezerā, Ogrē, Rīgas jūrmalā, Ropažos, Saulkrastos, Siguldā un Ulbrokā (pie Rīgas). Visas šīs iestādes, protams, darbojas valsts mērogā, t. i. tās pieejamas visiem sirgstošiem pilsoņiem.

Noslēgumā lai būtu man atļauts norādīt uz kādu ievērojamas cienīgu darbu un, cik man zināms, vienīgo valsti, kas pastrādāts Rīgas apriņķī 1929.-30. mēc. gadā. **Norādītā gadā tika izvesta sistemātiska visu skolu, pagastu un nespējnieku namu sanitārā apskate.** Apskate pamudināja pašvaldības uz rūpīgāku savu pienākumu pildīšanu sanitārā laukā, kas nepalika arī bez saviem svētiem panākumiem.

Viss veselības sargu darbs, kā redzams, tiek vadīts un veikts neatliekamam mērķim — straujākam veselīgas dzīves uzplaukumam, kas mazinātu zīdaiņu mirstības apmērus un sekmētu tautas izturību pret veselību graužošām ietekmēm. Šī laikmeta gars prasa no mums visiem vienoto gribu un darbu, un ar šādu apziņu strādādami arī veselības druvā, mūsu tautas dzīvais spēks zels un plauks jo koši.

Dr. J. A. VITOLS,
Rīgas apriņķa ārsts.

Tūristu maršruti Rīgas apriņķī

(Interesantākais un ievērojamākais Rīgas apriņķī)

Rīgas apriņķis iezīmē Rīgas — Latvijas sirds — plašākās apkārtnes novadu. Tamdēļ tūrisma ziņā tas sevišķi var interesēt gan Rīgas iedzīvotājus, kuriem pilsētas tuvumā atrodas jaukas un interesantas vietas, kuras īsajā nogalē (vīkēndā) var ērti un lēti apcelot, gan arī pārējos pilsoņus, kuri braucot uz galvas pilsētu pa ceļam var iegriezties ievērojamākās vietās. Ceļojumiem pa dzimto zemi nav tikai nolūks dot vaļas brīžos jauku atpūtu, bet gan dziļi nacionālpolītisks mērķis: siet latvi pie dzimtās zemes un tautas. Tāpēc mūsu dzimtenes ceļnieku plašā saime, kuras rindām pagājušā vasarā pievienojās arī strādniecība un lauksaimnieki, ceļo pa Latviju, lai redzētu, novērotu un pazītu dzimtās zemes plašumu, skaistumu un varenumu, lai pazītu viņas dzižo senatni un topošo gaišo nākotni, lai pazītu savas tautas garu, darbu un dzīvi, jo viss tas kopā ņemot iedzīva ikvienā kvēlu mīlestību savai zemei. Un jāsaka, ka dzimtenes ceļniekam Rīgas apriņķis sniedz atbildes uz visiem viņu interesējošiem jautājumiem: te ir ko redzēt un novērot lauksaimniecības, lopkopības un dārzkopības ziņā, rūpniecības nozarēs, darba dzīvē, senat-

nes pieminekļos, nākotnes Latvijas izbūves posmos (piem. Ķegums), pagātnes Latvijas ciešanu brīžos (Nāves sala, kauju joslā bijušie Daugavas rajoni, kur uz drupām zēl jauna dzīvība) u. t. jpr.

Rīgas apriņķī ir ideāli ceļojumu maršruti, ar kuriem būtu jāsaņem nākošā pavasarī visas tās neskaitāmās skolu, organizāciju, strādnieku u. t. t. ekskursijas, kas lapām plaukstot, pirmā pavasara saulē dosies pa dzimtenes ceļiem, jo vispirmā kārtā mums jāpazīst, labi jāpazīst sava tuvākā apkārtnē, kas taču ir dzimtenes mīļākā daļa. Napoleons teicis, ka tas savu dzimto pusi — Korsīku — pazītu arī aklš būdams un tikai pēc zemes smaršas. Lūk, tā ir dzīla tēvzemes mīlestība, kā mūsu dziesminieks tik skaisti saka: „Visi sapņi tevī sieti, mana dzimtā puse skaistā“. Lai propagandētu tuvējā Rīgas apriņķa pareizu pazīšanu, šajā īsajā rakstīnā pievedīšu viņa galvenos tūristu maršrūtus, izejot no centra — Rīgas, konspēktīvi norādot, kas katrā vietā apskatāms:

1. Rīga — Rāmava (universitātes farma — Ķekava (skats uz vēsturisko Doles salu, kas senlaikos saukta par Ķēniņsalu, jo te it kā dzīvojis

libju ķēniņš; Ķekavas šoseju pamazām LLK apdēstis ķiršu alejām; Ķekavas baznīcas mugurienā redzamas Napoleona kara lodes) — **Bērmentē** (koku skola) — Klanģu pilskalns — **Daugmales** jeb Baltgalvju pilskalns (varens pilskalns, zemgaļu ostas vieta), — **Nāves sala** (pieminekļis, latviskā sarga mājiņa) — interesantās akmeņlauztuves — pārcelties uz **Ikšķili** (pirmās vācu akmeņpils vieta Baltijā, pirmās bīskapa Domas — sv. Māras katedrāles drupas) — **Tome** (plaša un interesanta zivju audzētava), — **Ķegums** (Latvijas plānveidīgas elektrofikācijas sākums, grandiozās spēkstacijas izbūves darbi). Šo maršrūtu var variēt ar nākamo.

2. **Rīga — Salaspils** (vēsturiskajā Mārtiņvalā atradusies otrā vācu akmeņpils un otrās baznīcas vieta Baltijā, te izcīnītas liktenīgas cīņas; Salaspilī pie zviedru skanstīm 1635. g. notika išķiroša kauja starp zviedriem un poļu-kurzemieņu apvien. kara pulkiem, kurā vēlākais zviedru valdnieks Kārlis IX tikko izglāba dzīvību) — **Ikšķile** (sk. 1. maršrūtu) — **Ogre** (dārzu pilsēta, akmeņainā Ogres upe, Zilie kalni un pilskalni tuv. apkaimē) — **Ķegums** (sk. 1.) — **Lielvarde** (pilsdrupas. Lāčplēša cīņu vieta ar Melno brunieku, Lāčplēša kaps, pilskalns, jauki Daugavas krasti) — **Lieljumprava** (Mēra uzkalniņš, Daugavas krasti, Andr. Pumpura un Ivandes Kaijas dzimtene) — **Skrīverī** (loti ievērojams un rets dendroloģisks parks, vācu pilsdrupas, lībiešu kapeņes; plkv. J. Zemītāna dzimtene; iepretim Skrīveriem, Kursas krastā **Jaunjelgava**, hercogu laikos dzīvs tirdzniecības centrs) — **Aizkraukle** (pilskalns, pilsdrupas, Augstie kalni, tuv. kalķu un ķieģeļu ceplī) — **Koknese** (sena Hanzas pilsēta, svarīga ordeņpils vieta, brīnīškā Pērtes leja, I. Pļaujas svētķu vieta; izejpunkts ceļojumem

gar klinšainiem Daugavas krastiem uz **Staburagu**).

3. **Rīga — Baldone** (ziemās un vasaras kūrvieta, valsts sēravoti, jauka apkārtnē: Morisona kalns, Līlijezers, Vanagkalns u. t. t.). Šis maršrūts savienojams ar 1. maršrūtu, atpakaļceļu pēc Ikšķiles apskates mērojot caur Baldoni. Caur Baldoni cita gaita ved uz Iecavu un Bausku.

4. **Rīga — Beberbeķi** (dzirnavu ezers) — **Babiņezers** (2610 ha) — **Ložmetēju kalns** (Latvju strēlnieku Golgāta) — **Sloka** (sena pilsēta; apsk. akmeņlauztuves un celulozes fabrika) — **Kaugurciems** (Slokas jūrmalā, neaizmirstamā varoņa, kalpakiēšu kapt. P. Zolta un viņa 5 līdzcīnītāju pieminekļis). — No Slokas gājiens uz **Ķemeņiem** (valsts sēravoti un moderna viesnīca — baltā pils atpūtai un dziedniecībai; parks, dūnu lauki, **Kaņierezers**, atgriezies mājup caur **Rīgas Jūrmalu** („Baltijas Rivjēra“).

5. **Rīga — Uzvaras līdums** (25 km, te Olaines purvam atkarotā zemē pag. gada 23. sept. valsts prezidents guldīja pamatakmeni pirmajai Līdumnieku saimniecībai) — **Jelgava**.

6. **Rīga — Vecāķi** (augstākās kāpas, plūstošas kāpas arok mežu) — **Carnikava** (Gaujas grīva, nēģu zvejniecības centrs) — **Dr. K. Ulmaņa sala** (Dzirnezerā) — **Saulkrasti** (īpatni jauka peldvieta Vidzemes jūrmalā). Atgriezies uz Rīgu pa jūru ar tvaikoni vai caur **Bīriņiem** (pilskalns, ezers, Grāmatrūpnieku sanātorija) — **Murjāniem** (jauks vasarnīcu rajons Gaujas krastos; Lojas upes klintis) — **Ropažiem** (ordeņa laika pilsdrupas Juglas krastā).

7. **Rīga — Ulbroka** (bērnu kolonija) — **Zaķumuiža** (Rīgas garšīgā dzeņamā ūdens avots) — **Lielie Kangāri** (īpatni dabas skati abpus kalna grēdas mugurai) — **Suntazi** (pilskalns, veca baz-

Skats uz Gauju

nīca, jauks parks, ūdens dzirnavas) — **Keipene** (parks) — **Madliena** (dibin. Turaidas Kaupo meita Mačaļa, kas te uzcēlusi baznīcu; pilskalns; Ogres krasti).

8. **Rīga** — **Kīsezers** — **Juglas kanālis** — **Lielais un Mazais Baltezers** — **Daugavas** — **Gaujas kanālis** — **Gauja** — **Dzirnezers** (laivu tūrismam).

9. **Rīga** — **Ropazi** (sk. 6. maršrūtu) — **Sīgulta** (Preses pils, ordeņa laika pilsdrupas; dzīvais Satezeles jeb Līvu pilskalns ar Kraukļu un Pētera alām tuvumā; jaunais Gaujas tilts); **viņpus Gaujas Turaida** (Gūtmaņa ala, Turaidas Rozes kaps, Turaidas pilsdrupas ar izbūvēto skatu torni, Šveices māja, kur notika pirmās skolotāju konferences Latvijā, kuŗas piedalījās arī Kronvalds; Kaupo Lielais pilskalns) — **Krimulda** (pilsdrupas, Latv. Sark. Krusta kaulu tuberkulozes sanātorija, Kubezeles pilskalns, Velnala) — **Līgatne** (ievērojamā papīru fabrika; dziļas gra-

vas un klintis) — **Nītaure** (pilskalns, Mergupes gravas, parks, Kauku gravā dzirnavas) — **Mālpils** (ordeņa pils drupas, pilskalns, stāvas gravas, dzirnavas) — **Allaži** (Mežmuižas gravas 7 avoti, akmeņlauztuves, kas devušas materiālu Brāļu kapu izbūvei, kaļķu un kīģeļu cepli, priekšzīmīgas lauksaimniecības) — Mazie Kangari — Rīga.

Pievestās tūristu gaitas rāda, ka Rīgas apriņķis dzimtenes ceļniekam ir vērtīga ceļojumu vieta gan no vēsturiskā, gan dabas skaistuma, ģeoloģiskā, gan tautas dzīves un darba interešu viedokļa. Pirms katra ceļojuma tikai attiecīgi jāiepazīstas ar apceļojamā maršrūta vēstures likteņiem, tad jaukais ceļojums būs ikvienam bijis arī teicams pašizglītības veids mūsu vēsturē. Pazīsim tuvējo Rīgas apriņķi.

Kārlis Vanags,

Ie. min. tūrisma inspektors.

Ko iegūstam no purviem

Rīgas apriņķis bagāts purviem, kas uzskatāmi par zemkopībai nelietojamiem zemes gabaliem, lai gan tie satur lielas bagātības, kuŗas izmantojot, ievērojami paceļam valsts labklājību. Pēc Nacionālās spēku pētišanas kom. aprēķiniem, purvu enerģijas (kurināmā) krājumi pietiekoši vairāku gadu simtu lielam patēriņam. Purvi savā sastāvā stipri atšķiras, un ne visus tos atmaksājami izmantot.

Lai veicinātu purvu bagātību sekmīgāku izmantošanu, valdība nodibināja valsts kūdras pārvaldi (Rīgā, Jēkaba ielā 10-12, tālr. 24884), kuŗas kūdras fabrikas ražo kūdras pakaišus un smeltni, kurināmo kūdru un kūdras izolācijas plātes. Tā arī Rīgas apriņķī atrodamas divas valsts kūdras fabrikas — Salaspils un Slokā. Purvus pirms viņu izmantošanas rūpīgi jāizpēta un jāsapatavo — pareizi jānometliorē. Purvos, atkarībā no viņu sastāva un izmantošanas veida, jāiegulda lieli kapitāli. Bez nepieciešamām ražošanas un pārstrādāšanas mašīnām jāierīko arī šķūņi — pakaišu kūdras žāvēšanai, nojumes.

Salaspils kūdras fabrikā šķūņu un nojumju kopgarums ir patreiz ap 6 klm, kas šogad būs jāpalielina vēl par apm. 3 ar pus klm, jo citādi nevarēs apmierināt pakaišu un smeltnes kūdras lielos pieprasījumus. Salaspils kūdras fabrika ražo no mazzadalijušās gaisa sausas kūdras mīkstas un elastīgas kūdras pakaišus un smeltni, kuŗiem piemīt liela mitruma uzsūkšanas spēja (4 reizes vairāk par salmiem), tie slīkti vada siltumu, kāpēc topiem uz viņiem patikama guļa, kas savukārt atsaucas uz lepu veselību un viņu ražotspējām. Ar kūdru kaisītās kūts gaiss ir tīrs un bez

smakas. Smeltnes kūdra ir pakaišu izsijas (smalkumi), kuŗus labiem panākumiem plaši pielieto dārzkopībā, puķkopībā, vispārīgi zemes uzlabošanai, atejas vietās — smaku novēršanai. Lai veicinātu un atbalstītu dārz- un lauksaimniecības, minētos kūdras pakaišus un smeltni fabrika pārdod zem pašizmaksas — ar lielu valsts piemaksu. Kurināmo kūdru Salaspils kūdras fabrika ražoniecīgos vairumos savām vajadzībām, un to kā kurināmo materiālu nepārdod. Pagājušā gadā Salaspils kūdras fabrikā ražotos kūdras pakaišus un smeltni lielā vairumā eksportēja pat uz Ameriku, un vietējam tirgum paredzētos vairumos izpārdeva jau pagājušā gada beigās, kāpēc šīgada sezonā pakaišu un smeltnes kūdras ražošanu uzsāks pastiprinātā veidā, iepriekšējā gada ražu pat četrkārtojot.

Slokas kūdras fabrikā no labi sadalījušās kūdras ražo augstvērtīgu kurināmo mašīnkūdru ar apm. 4500 cal. siltuma saturu, kuŗu minētā labuma dēļ jau izpārdeva pag. gada rudenī. Arī kurināmās kūdras ražošanu Slokas kūdras fabrikā šīgada sezonā pastiprinās — dubultos, jo šī ir vienīgā kūdras fabrika Rīgas pavārtē, kuŗā ražo katrā saimniecībā tik nepieciešamo materiālu kurināšanai. Viena tonna šīs kūdras ir līdzvērtīga 2 ar pus līdz 3 steriem pirmā labuma bērza malkas. Plašāki lietojot kurināmo kūdru (saudzējot mums tā retos mežus), kūdras pakaišus un smeltni, ievērojami pacelsim savas valsts lauksaimniecisko un tautsaimniecisko labklājību.

V. VANAGS,

Valsts kūdras fabrikas pārvaldes revidents.

Rīgas Jūrmala

1920. g. bijušos Rīgas Jūrmalas peldu miestus apvieno vienā pašvaldībā, piešķirot tai pilsētas tiesības. Savu saimniecību uz kara laikā izpostītās teritorijas jaunā pašvaldība uzsāk, saņemot pūrā tikai saistības pret apgādības ministriju par valsts tapšanas un ciņu laikmetā vietējiem iedzīvotājiem izsniegtiem pārtikas līdzekļiem. Pašvaldības stāvoklis pirmā laikā ļoti grūts, jo izpostītās ēkas un iznikušie zemeņu dārzi nekādus ieņēmumus nevar dot ne to īpašniekiem, ne pašvaldībai.

Iestājas liels agrārās reformas laikmets un Rīgas Jūrmalas dažādo kategoriju gruntsgabalu nomnieki kļūst par to īpašniekiem. Drošais pamats rosina uzņēmību: pamazām atjaunojas izpostītās ēkas, sāk zaļot zemeņu dārzi. Rīgas Jūrmala, tagad kā vienota pašvaldība, atgriežas uz tā savas attīstības ceļa, kāds tai bija lemts pirms pasaules kara, vairāk kā 100 gadu ilgajā laika posmā vasarnieku un peldu viesu skaits pakāpeniski pieaug un Rīgas Jūrmala kā pašu mājās, tā ārzemēs pazīstama kā plašākā, visvairāk apmeklētā un vasaras atpūtai vispiemērotākā peldu vieta. Retais tagad nebūs dzirdējis par tām priekšrocībām, ar kādām daba apveltījusi Rīgas Jūrmalu kā peldu vietu un, kas ārzemniekiem devis tiesību to nosaukt par Baltijas Rivjēru. 1936. gadā reģistrēto peldu viesu skaits atkal sasniedz 35603, starp kuņģiem vairāk tūkstošu ārzemnieku.

Kaut gan pašvaldības saimnieciskais pamats ir un paliks peldu vietas ienākumi un jūrmalnieku ieņēmumu pamats ir vasarnīcas un vasarnieki, tomēr nevar neatzīmēt jūrmalnieku otru ieņēmumu avotu — dārzkopību. Jūrmalas zemeses plaši pazīstamas jau pirms pasaules kara un pašvaldības pirmos pastāvēšanas gados ātri atgūst savu populāritāti. Kļuvuši par īstiem savu gruntsgabalu saimniekiem, jūrmalnieki zemes kultivēšanā strādā vēl labāk. Kul-

tivēto zemes gabalu skaits ar katru gadu pavairojas, pavairojas arī ražoto zemeņu daudzums. Pēc pēdējiem skaitišanas datiem zem augļu un ogu dārziem Rīgas Jūrmalā ir 171,53 ha. Droši var pieņemt, ka šīs platības $\frac{9}{10}$ aizņem zemeņu dārzi un $\frac{1}{10}$ pastāvīgo jūrmalnieku nodarbojas ar zemeņu audzēšanu, sevišķi tas sakāms par Mellužu un Asaru rajoniem. Bet kā katrai labai parādībai ir savas ēnas puses, tā savas ēnas puses ir arī šai intensīvajai zemeņu audzēšanas attīstībai Rīgas Jūrmalā. Pēdējos 5—6 gadus zemeņu cenas tik zemas, ka ar algotiem strādniekiem zemeņu dārzu apstrādāšana vairs neatmaksājas. Tikai tie gruntsgabalu īpašnieki vēl vienmēr uztur savus zemeņu dārzus agrākā platībā, kas tos spēj apkopt un apstrādāt ar saviem ģimenes locekļiem. Pēdējie par intensīvo darbu saņem parasto strādnieku atalgojumu.

Neilgajā pašvaldības darbības laikā viņas materiālais stāvoklis jūtami nostiprinājies un daudz darīts nepieciešamo labierīcību iekārtošanā, kā peldu viesu, tā pastāvīgo iedzīvotāju labā. Pilsētas kapitāls uz 1936. g. 1. janvāri ir jau 1.776.857,06 ls. Ja citās pašvaldībās pirms 1934. g. 15. maija kārtīgas saimniecības šķērslis bija šķiru politika, tad Rīgas Jūrmalas saimniecībā vēl lielāku postu nesa «galu» politika. Jūrmalnieku lielais vairums nevarēja aizmirst tos laikus, kad katrs rajons pastāvējis par sevi un tālāk par sava rajona robežu ielu tie nevēlējās neko ne redzēt, ne saprast. Pašvaldība neko nedrīkstēja darīt vienā rajonā, ja to pašu nevarēja darīt arī visos pārējos rajonos. Ar 1934. g. 15. maija pārvērtībām arī šie kavēkli novērsti un iespēja turpmāk veikt pilsētas labierīcības darbu plānveidīgi ar katru turpmāko gadu kļūst lielāka.

A. JANSONS,

Rīgas Jūrmalas pilsētas galva.

Ķemeri

Braucot no Rīgas Tukuma virzienā mēs, nobraucot garām skaistai Rīgas Jūrmalai un Siokas pilsētai, nonākam pēc 46 kilometru brauciena mūsu visā pasaulē pazīstamā dziedniecības pilsētā — Ķemeros. Vēstures materiālos Ķemeri minēti 1561. gadā, bet kā dziedniecības vieta minēta jau

ar 1796. gadu. Pirmā valsts peldu iestāde dibināta 18. jūlijā 1838. gadā, kuŗu uzskata par Ķemeri sēravotu iestādes dibināšanas dienu. Sēravotiem pēdējos gados valdība piešķīrusi plašus līdzekļus, pateicoties kam izbūvēta moderna, higiēniska peldu iestāde, kuŗa spēj apkalpot pa vasaras

laiku līdz 15.000 slimnieku, moderna, pēc beidzamām prasībām viesnīca-sanātorija priekš apmēram 120 slimniekiem stacionārai ārstēšanai un varākiem simtiem slimnieku privātos dzīvokļos; izbūvēts plašs parks, sporta laukumi, jūras paviljons ar skaistu skatu uz jūru. Ierīkots auto ceļš līdz Slokas ezeram, izbūvēts ezera paviljons, ierīkota laiviņu pietātne ūdens sporta mīļotājiem. Pie sēravotu izbūves daudz pūliņu pielicis viņu direktors Dr. J. Lībietis.

Apkārt sēravotu iestādei izauga ciems, kuŗam 1928. gadā piešķirtas pilsētas tiesības. Pasaules kara laikā Ķemeŗi stipri cieta no ugunsgrēka, bet pēckara gados strauŗi apbūvēti, pa lielākai daļai gan ar vaŗarnīcām. Beidzamos gados izdoti būvnoteikumi, kas atļauj būvēt tikai tādas ēkas, kuŗas arī ziemā apdzīvojamas.

Pilsētas plašo apkārtni aizņem lieli kūdras purvi; vietām gandrīz pašā zemes virsū iznāk plienakmens slāni, citur giūda, daudz vietās velkas smilŗu kāpu kalni.

Apkārtnē nav labvēlīga plaŗākas, intensīvākas lauksaimniecības attīstībai, kamdēļ arī tos 8 mēneŗus pilsētas iedzīvotājiem, kad peldviesi prom, zūd tā'āka darba iespēja. Pilsētas valde paredzējusi pakāpeniskai bezdarba likvidēšanai amatniecības kursu sarīkošanu mājŗūpniecības attīstīšanai plaŗākos iedzīvotāju slāņos ziemas laikā.

Pilsētā uzcelta moderna pamatskola, izbūvēts asfaltēts tirgus laukums, tiek šosētas ielas, apstādītas kokiem. Vasaras laikā peŗdu viesus no putekļiem pasargā, pilsētas valdes iegādātais ielu laistāmais auto. Viss veikts galvenā kārtā ar pilsētas pašas līdzekļiem.

Ja metam skatu uz peldviesu sastāvu, redzam, ka mēs, latvieŗi ļoti maz protam cienīt savu veselību un izmantot šo zemes bagātību, — mūsu sēravotus. Peldviesu skaitā ārkārtīgi augsts procents cittautieŗu samērā ar latvieŗiem.

Cienīsim savu zemi, cienīsim savus kūrortus!

L. T.

Kādēļ Ķemeŗi zemniekam vajadzīgi un vai viņi arī ziemā lietderīgi izmantojami?

Zemnieka darbs pavasarī, vasarā, rudenī un ziemā gandrīz bez izņēmuma norit brīva gaisā; tas lielā mērā no vienas pusei veselību uzlabo un cilvēku norūda, bet tanīs pašos klimatiskos darba apstāŗļos arī lielas briesmas veselībai. Mūsu zemē klimats ļoti mainīgs un nepastāvīgs. Samērā retām saulainām, siltām dienām seko veselās nedēļas tumŗu, apmākuŗos un drūmu; retām sausām un mierīgām dienām seko pārpilnībā vējainas un mitras; šīs bieŗās un piepeŗās klimatiskās maiņas uzstāda zemnieka veselībai tik augstas prasības, kādas viņa organisms bieŗi nevar pildīt un maz pamazām rodas vesela virkne slimību, kuŗas, kaut zemnieka dzīvību pa lielākai daļai arī neapdraud, padara viņu uz ilgāku laiku darba nespējīgu un savai izārstēšanai prasa daudz līdzekļu un pūļu. Es ŗeit runāju par reumatiskām slimībām — sāpēm locītvās, muskuļos, nervos, kas bieŗi savienotas ar locītavu kropļojumiem, uzpampumiem, muskuļu izzūŗšanu (atrofiju) un tamlīdzīgiem grūti ārstējamiem ķermeņa bojājumiem.

Paŗķirstot valsts statistiskās pārvaldes gada pārskatus par daŗiem gadiem, mēs redzam, ka apaļos skaitļos Latvijas iedzīvo-

tāji ar daŗādām slimībām gadā saslimst apmēram 1.000.000 gadījumos, no kuŗiem pēc augŗminētās statistikas uz reumatiskām slimībām krīt apmēram 11 proc. — jeb apaļos skaitļos pāri par 100.000 gadījumu gadā; ja ievērojam, ka reumatiskas slimības pa lielākai daļai ir ilgstoŗas, kas uz 1. ku laiku atņem saslimuŗam darba spējas un ja ŗeit pieskaitām tās milzu sumas, ko katrā atsevičķā gadījumā izdod par zālēm, daŗādām saulēm, diatermijām, masāŗām u. t. t., tad katram būs saprotams, ka posts, ko reumatiskās slimības atnes Latvijas tautai un tautsaimniecībai — sniedzas vairākos miljonos latu gadā. Tā ir milzu suma, kuŗu samazināt ir valdības un katra apzinīga pilsoņa svēts pienākums. Laimīgā kārtā pati daba mums ir devusi līdzekli ŗos izdevumus stipri samazināt — tāds līdzeklis ir Ķemeŗu sēravoti un joda — sēra bagātās dūņas. Gadu simteņu novērojumi daŗādās zemēs un arī Latvijā rāda, ka sērūdēns un sēra — joda bagātās dūņas dod izcilus panākumus reumatisku slimību un viņu seku ārstēšanā, slimības ilguma pāisīnāšanā un galīgā izdziedēšanā. Tādēļ arī Ķemeŗiem piekrīt seviŗķa loma ŗī tautas posta mazināšanā. Bez reumatiskām slimībām vēl vesela virk-

ne citu ar labām un paliekošām sekmēm dziedējamās Ķemeļos — šeit vispirms mināmas dažādas kroniskas sieviešu slimības, kuņģu posts nav daudz mazāks par reumatismu un kuņģa arī Ķemeļos stipri uzlabojas un galīgi izzūd; tāpat nervozu sirdsslimību, vispārējās nervozitātes un saguruma, kā arī tā saukto kompensēto sirdsslimību ārstēšana labi padodās Ķemeļiem; šeit pievienojamas arī kuņģa, zarnu, aknu, nieru slimības un dažādi vielu maiņas traucējumi — kā cukura slimība, aptaukošanās, gikts un citi, kuņģi Ķemeļos ar vislabākiem panākumiem ārstējami taisni sākot ar pagājušo gadu, kad tika atklāta jaunā pelcīestāde — viesnīca, kas atvērta visu gadu un blakus pilnvērtīgai Ķemeļu ārstniecībai ar dūņām, sērūdeni, ar dažādām ogļskābes, skābekļa un citām piedevām, vēl atļauj plašā mērā pielietot ārstēšanu ar slimību labvēlīgi ietekmējošām dietām, zarnu skalošanu, inhalācijām (ieelpošanu), dažādām dušām un daudz citiem līdzekļiem un paņēmieniem. Latvju tautas patiesā pateicība pienākās mūsu tagadējai valdībai, kuņģa nav žēlojusi līdzekļus jaunās peldiēstādes — viesnīcas izbūvei un izveidošanai par pirmklasīgu dziedniecības vietu, kas darbojās cauru gadu. Šis pēdējais apstāklis sevišķi

svarīgs zemniekiem, kuņģiem, darbu pārpilnībā pavasarī, vasarā un agrā rudenī, nav izdevīgi ārstēties vasarā, bet derīgi izvest Ķemeļos vajadzīgo ārstēšanos citā laikā, kas tagad ērti izdarāms vēlos rudens, ziemas un agra pavasara mēnešos, kad darbu vairums ir pabeigts un jākrāj spēki un veselība nākamam gadam. Pie tam ārstēšanās tagad samērā lēta — saņemot rajona ārsta slimības zīmi, jāmaksā par peldēm viena trešā daļa vai puse, skatoties pie kādas ārstnieciskas palīdzības grupas zemnieks pieder. Naudā tas iztaisa 25—35 latus mēnesī; istaba par to pašu laiku maksā 20—30 latu; ziemas laikā prāvus krājumus uztura var paņemt no mājām l. lzi — tā kā ar dažiem desmit latu kabatā var izvest ziemā sekmīgu ārstēšanos Ķemeļos. Par saaukstēšanos nav ko bīties, jo uz vēlēšanos Ķemeļu sēravotu iestādes slēgtie auto par dažiem desmitiem santīmu slimniekus aizgādā uz peldēm un atpakaļ uz dzīvokli. — Kam ietaupījumi un ienākumi atļauj, tas var ziemā ar vislielākām modernām ērtībām pieņemt ārstēšanos un dzīvot pašā peldiēstādes viesnīcā, protams, maksa daudz vairāk — apmēram 250—270 latu mēnesī, ieskaitot ārstēšanos, istabu un pilnu pansionu.

Dr. J. LĪBIETIS.

Baldones sēravoti

Baldones sēravotu vērtīgās dziednieciskās īpašības mūsu senči pratuši cīnīt jau vairākus gadusimtenus, kā to norāda avotā atrastie vecie naudas gabali — „zieda nauda“. Priekš 140 gadiem celto pirmo dziedniecības iestāžu darbība jau priekš pasaules kara, atradāmās vēl privātās rokās, ir uzrādījusi ļoti labus panākumus; bet jo sevišķas sekmes un plašāku nozīmi sēravotu dziedniecības iestāde sāk iegūt pēc viņas pārņemšanas valsts īpašumā sākot ar 1920. gadu. Ērtā autobusu satiksme (45 minūtes) no Rīgas, skaistie priežu un egļu meži, kalnainā apgabala sausais veselīgais skuju meža gaiss un ar katru gadu jaunie uzlabojumi vannu iestāžu iekārtā, — viss tas kopā ir tādu priekšrocību apvienojums, kuņģis aicināt aicina slimo un darbā nogurušo meklēt veselību un atpūtu Baldonē. Slimnieku skaits no 200 sezonā ir pāraudzis 10 gadu laikā jau 1000 un izsniegto vannu un komprešu skaits ir pieaudzis no 2000 līdz 18.000. Pēdējā gadu desmitā ir uzceltas jaunas dūņu vannu un komprešu ēkas,

paplašinātas un atremontētas vecās sērūdens vannu telpas, kur bez sērūdens vannām izsniedz arī sēra-slāpekļa un sēra-ogļskābās vannas, pielietojot visus vēlamos ārstēšanas paņēmienus. Tādā kārtā jau tagad Baldones sēravotu iestāde ir nostādāma līdzvērtīgi dažam labam ārzemju kūrortam ar pasaules slavu. Pieaugot slimnieku skaitam, rodas tomēr nepieciešamība celt jaunas dziedniecības ēkas un paplašināt līdzšinējās, modernizējot iekārtu pēc jaunākiem paraugiem. Ar valdības labvēlīgu atbalstu iestādes vadība jau tagad uzsākusī šo kūrorta pārveidošanas darbu.

Līdz pavasarim ir paredzēts pārveidot un izdailot kūrorta centru — iestādes tuvāko apkārtni un uzsākt arī ēku jaunbūves darbu. Pagājušā gada vasarā, pateicoties valsts Vadoņa labvēlīgajam ierosinājumam, kūrortā ir atklāts jauns sporta peldbaseins, modernākais visās Baltijas valstīs, ar ūdensstrūklām, trampīnu daīlēcējiem, dušām, sauļošanās un vingrošanas laukumiem; nākošā vasarā šo brīvdabas peldēta-

vu paplašinās vēl ar dažām jaunām labierīcībām, nostādot viņu vienā līmenī ar labākām šāda veida Vakareiropas peldētavām.

Direkcija ir arī iekārtojusi par 5 ls mēnesī gultas vietas, kur slimnieki var samērā ērti pavadīt savu ārstēšanās laiku sēravotos; nākošā vasarā paredzēts šo gultas vietu skaitu pavairot un gādāt arī par nespējīgo slimnieku apkopšanu; tiek gādāts arī,

lai pārtikas līdzekļi būtu pēc iespējas lēti. Tādā kārtā laucinieki, kuņiem ar likumu ir paredzēti atvieglojumi ārstēšanās ziņā, var saņemt pilnvērtīgu ārstēšanos līdz ar uzturu un dzīvokli jau par 50—60 latu mēnesī, bet pārējiem slimniekiem šī ārstēšanās izmaksā 20—30 latu vairāk.

Dr. A. NEUMANS,

Baldones sēravotu iestādes direktors.

Pļaviņu pilsēta

Pļaviņu pilsēta, atradāmās Rīgas apriņķa vistālākā stūrī, Daugavas labā krastā, ietekmēta no apkārtējās dabas skaistuma un krāšņajiem Daugavas krastiem, līdzīgi pārējām Rīgas apriņķa pilsētām izveidojusies galvenā kārtā par dārzu pilsētu.

Pļaviņas pēc savas attīstības ir viena no visjaunākām Rīgas apriņķa pilsētām, lai gan pilsētas tiesības ieguvusi agrāk kā pārējās māsas Ogre, Sigulda un Ķemeņi.

Pļaviņu gadu skaits nav liels. Kā ciems, sākusi attīstīties tikai š. g. simteņa sākumā ap 1903. g., un it sevišķi uzplaukusi, kad tika atklāts Pļaviņu - Gulbenes - Valkas dzelzceļš, kā arī atcelti noteikumi, kuņi noliedza atvērt Pļaviņās tirgotavas un uz puspurvīetas zemes celt vairāk kā vienu ēku. Tai laikā, tagadējās 4 km garās dārzu pilsētas vietā atradās vecs plostnieku krogs, Stukmaņu (tagadējās Pļaviņu) stacijas ēkas un Rumpes linu noliktavas. Nedaudz vēlāk, pateicoties izdevīgajam ģeografiskam stāvoklim, visa Ziemeļaustrumu Vidzemes un Latgales tirdzniecība un satiksme gāja caur Pļaviņām. Līdz ar to uzplauka tirdzniecība un attīstījās rūpniecība. Pateicoties izejvielām, tika uzceltas stikla un dolomīta apstrādāšanas fabrikas, kas deva darbu un maizi lielam Pļaviņu iedzīvotāju skaitam.

Tomēr, neskatoties uz straujo attīstību, priekš kara Pļaviņas nebija ieguvušas savu pašvaldību un līdz ar to savu patstāvību, bet bija tikai ciems Stukmaņu pagastā. Šis apstākļi lielā mērā iespaidojis pilsētas ārējo izskatu, kā arī kavējis viņas pilnīgāku izveidošanos.

Posta un šausmu dienas pilsēta pārdzīvoja kara un lielnieku valdīšanas laikā. Ēkas tika sagrautas un nopostītas. Iznīcināta tirdzniecība un rūpniecība. 1919. g. lielnieki Pļaviņas pārvērta par apriņķa pilsētu ar visiem revolūcionāriem tribunāliem un koncentrācijas nometnēm.

Pateicībā par mūsu tautas un zemes at-

brīvošanu no svešām varām, Pļaviņu apkārtnes iedzīvotāji, ģenerālim **Jānim Baldim**, pie nama, kuņā atradās viņa štābs, pēc mūsu valsts otrreizējās atbrīvošanas no politisko varu važām, 1934. g. 17. jūnijā atklāja piemiņas plāksni.

Neskatoties, ka Pļaviņas bija izveidotas par militāra rakstura iestāžu centru, pļaviņieši veidoja arī savu iekšējo pārvaldi. Tā 1919. g. 22. jūnijā tika sasaukta visa Pļaviņu iedzīvotāju sapulce, lai dibinātu patstāvīgu pašvaldības vienību, un tika izvēlēta pirmā miesta pagaidu valde, kuņa savu darbību uzsāka ar tukšu kasi un izpostītu pilsētu. Ar likumu miesta pašvaldības tiesības Pļaviņām piešķirtas 1922. g., bet pilsētas tiesības 1927. g. 26. aprīlī. Pilsētas nosaukums «Pļaviņas» cēlies no agrākām zemnieku mājām, uz kuņu zemes tā tagad atrodas.

Uz kara izpostīto drupu kaudzēm, tagad paceļas jaunā ziedošo dārzu pilsēta ar 255 vien- div- un trīs stāvu namiem un 1500 iedzīvotājiem, no kuņiem 91,5% latviešu.

Lai gan Pļaviņu pašvaldība savu darbu uzsāka bez jebkādiem līdzekļiem, tad tomēr pilsētas laibierīcību iekārtošanā ir sasniegusi ievērojamus panākumus. Pilsētas 1936. gada budžets 85.400 ls ir realizējies pilnos apmēros. Pilsētas izbūves un iekārtošanas darbs veikts pēc pilsētas tiesību iegūšanas 1927. gadā, t. i. pēdējos 10 gados.

Pļaviņu pilsētas pārvaldes darbību kārtu un vada ieceltā valde.

Tomēr vislielākie panākumi sasniegti pēc 1934. g. 15. maija vēsturiskiem notikumiem, kad pilsētas pašvaldības tika atsvabinātas no politisko grupu nelietderīgiem prātojumiem un neauglīgiem stridiem. Pilsētas saimniecība nu varēja netraucēti attīstīties un veikt lielākus darbus.

Tā apkārtējo lauksaimnieku, kā arī pilsētnieku vajadzībām ir izbūvēts piemērots tirgus laukums, uz kuņa katru ceturtdienu notiek rosīga tirdzniecība. Tāpat uzcelta

piemērota gaļas apskates un svaru ēka. Pilsētas pašvaldības pārvaldes vajadzībām atremontēts nams un kancelejas telpas. Jaunu ietērpu ieguvušas arī pamatskolas telpas, kurās mācās pāri par 200 dažādu tautību skolnieki, pilsētas un apkārtējo laucinieku bērni. Pilnīgi jaunas skolas telpas tika izbūvētas pilsētas ģimnazijai, kurā mācās ap 128 skolnieku. Iekārtota pilsētas bibliotēka ar vairāk kā 1000 sējumiem, pēdējo katru gadu paplašinot ar jauniznākušām grāmatām.

Tāpat arī gādāts par pilsētas iedzīvotāju ērtībām un labierīcībām. Iekārtots elektriskās apgaismošanas tīkls, kuram var pieslēgt visus dzīvokļus, pat attālākā pilsētas nomalē. Izbūvētas arī dažas galvenās ielas. Nojauktas vecās pagājušo laiku atliekas un sagruvušo ēku drupas, uz kurām nākotnē pacelsies latvju tautas garu un daili izteicoši stalti nami, parki un sabiedriski laukumi.

Tālākā darba plānā paredzēts lielāku vēribu piegriezt pilsētas ārējai izdaiļošanai un vēl iztrūkstošo labierīcību iekārtošanai. Vispirms nodomāts pārveidot Vienības parku, pieskaņojot pēdējā apkārtni jauncelāmam Vienības namam, kurā paredzēts koncentrēt pilsētas un apkārtnes kultūralo un sabiedrisko dzīvi. Uzposis arī valdības jaunceltās tūristu uzgaidāmās nojumes ap-

kārtni, ierīkojot terasveidīgu ziedošu puķu un zālāju laukumu. Šeit zemes uzpildījuma darbi jau iesākti pagājušā gada rudenī. Turpinās arī pilsētas ģimnazijas un pamatskolas apkārtnes tālāku izdaiļošanu ar krāšņuma kokiem un ziediem.

Moderna sporta stadija būvei pilsētas valde Latgales divīzijas štāba rīcībā nodevusi attiecīgu zemes gabalu, kā arī ikgadus budžetā šai vajadzībai paredz līdzekļus.

No sacītā redzams, ka pilsētas pašvaldība savu nelielo līdzekļu robežās, galvenā kārtā pēdējo 2 gadu laikā, ir veikusi lielu pilsētas atjaunošanas un celtniecības darbu. Neskatoties uz to, nākotnē veicamo darbu saraksts ir stipri liels un pilsētas valde centīsies tos izvest arī dzīvē.

Mēs apzināties, ka katra labierīcība, katrs jauns dzīves sasniegums un iekārtojums nāk par labu pilsētas un visas valsts iedzīvotājiem, arī lauksaimniekiem. Pilsētas pašvaldība, aizvien savā darbā ir sapratušies ar laukiem un viņu pašvaldībām.

Pļaviņu pilsētas pašvaldības un iedzīvotāju vārdā sveicu vienoto latviešu saimi lielajā zemnieku dienā š. g. 23. janvārī. Lauki un pilsētas sadosimies rokas vienotam darbam, par svētību mūsu valstij un prieku Vadamim.

P. LĀCĪTIS,

Pļaviņu pilsētas galva.

Pļaviņu pilsētas ugunsapdrošināšanas biedrības uzplaukums

Pļaviņu pilsētas savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība iesāka savu darbību 1932. g. 27. aprīlī ar 7 biedriem. Tagad biedrībā ir apvienoti 96 biedri, kuri apdrošinājuši savus kustamus un nekustamus īpašumus par 263.070 ls. Biedrībā apdrošināti visi Pļaviņu pilsētā atrodošies vērtīgā-

kie īpašumi. Visā b-bas darbības laikā ir bijis tikai viens ugunsnelaimes gadījums, kur cietušam biedrim izmaksāta atlīdzība 2000 ls apmērā. Biedrības apdrošinātie īpašumi pārappdrošināti F. m. ugunsapdrošināšanas nodaļā.

Pļaviņu patērētāju biedrības darba panākumi

Pļaviņu patērētāju biedrība dibināta 1919. g. 30. novembrī un darbojas nepārtraukti vairāk kā 17 gadus, neatlaidīgi sekojot kooperācijas principiem par tautas apvienošanu pašdarbībā un kopdarbībā.

Pļaviņas atrodas 5 apriņķu galu krustojumā, kas stipri šķir katru saimnieku sadarbību, jo lai gan lielums esam viena tauta, tomēr katra apriņķa, tāpat katra pagasta iedzīvotāju intereses lielākā vai mazākā mērā ir ciešāki saistītas savās dzīves vietās pašvaldībā — pagastā, nekā kad plašākas apkārtnes ļaudis sanāk kopā. Neskatoties uz to, Pļaviņu patērētāju b-ba ir

pulcinājusī no visiem šiem 5 apriņķiem un kādiem 10 pagastiem sapus biedrus, kuri pēc iespējas ir apmierinājuši savas vajadzības biedrības veikalā un to devuši darbu un ienākumus biedrības pasākumiem, no kā biedrība ir varējusi iegūt un uzcelt savu namu 50.000 ls vērtībā, tā nostiprinot un uzkrājot nedalāmus kapitālus, fondus. Tāpat arī biedri no peļņas ir uzkrājuši krietnas sumas personīgas dalības naudas, kas lai būtu par gaišāko piemēru visiem, ko var panākt caur sabiedrisku pašdarbību un kopdarbību.

Pļaviņu krājaizdevu sabiedrība

Uzklausot valdības aizrādījumu, par kooperatīvi saimniecisku organizāciju apvienošanās, Pļaviņu krājaizdevu s-ba un Pļaviņu un apkārtnes krājaizdevu s-ba „Āvots“, saprazdamas apvienošanās lieko nozīmi sabiedriskā un saimnieciskā ziņā, 19. maijā 1936. g. apvienojās vienā Pļaviņu krājaizdevu s-bā. Apvienošanās lielā nozīme jau šai īsā pastāvēšanas laikā ir stipri jūtama, ko pierāda straujais noguldījumu un biedru skaita pieaugums.

Biedrībā patreiz skaitās 590 biedri ar paju kops. 24.000 ls, noguldījumu 55.000 ls, aizdevumi 153.000 ls, bilance 180.000 ls. Aizdevumus izsniedz par 7 proc., par noguldījumiem maksā 5—5,5 proc. gadā.

Bez tam Pļaviņās rosīgi darbojas Pļaviņu brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, vienmēr un visur sadarbotamās ar laukiem.

Sigulda

Par Siguldas attīstības sākumu uzskata 1889. g., t. i., kad atklāja Rīgas-Valkas dzelzceļa līniju. Līdz tam laikam Siguldai, tāpat kā citām lauku muižām, piemita tīri lauksaimnieciskais raksturs. Jaunais dzelzceļš un krāšņā daba Siguldai pievilka tūristus un vasarniekus un radās vajadzība pēc piemērotām viesnīcām, pansijām un vasarnīcām. Līdz pasaules kara sākumam Siguldā jau bija uzceltas 83 ēkas. Pasaules kara laikā gandrīz viena trešdaļa Siguldas ēku tika pilnīgi vai daļai izpostītas.

Sevišķi strauji Sigulda sāka apbūvēties pēc kara gados. Izvedot agrārreformu, Siguldu ierindo bieži apdzīvoto vietu skaitā. 1926. gadā Siguldai piešķirtas ciema tiesības, bet divus gadus vēlāk Sigulda jau ir pilsēta.

Siguldas pilsētas administratīvā teritorija ietver 9,0 kv. km lielu platību. Pastāvīgu iedzīvotāju pēc 1935. g. skaitīšanas ziņām bija 1618, no tiem 94 proc. latviešu. Tā Sigulda ir īsti latviska pilsēta.

Siguldā ir pavisam 805 gruntsgabali. Dzīvojamu ēku skaits jau sniedzas pie 400.

Ar gandarījumu jāatzīmē, ka valsts nāk palīgā pilsētai, pārņemot un uzturot tos caurbraucamos ceļus, kas savieno laukus ar pilsētu un pa kuriem notiek dzīva satiksmē. Ar sevišķu prieku pilsēta vēro un seko jaunā Gaujas tilta un ceļa izbūves darbiem. Jaunais tilts ar saviem pievedceļiem ne tik vien izcels mūsu kūrortu un ienesīs lielāku rosību Siguldas saimnieciskā dzīvē, bet jo cieši vienos Siguldu ar Krimuldu un Turaidu, jo tikai visu šo triju dabas jaukumiem bagāto apvidu cieša kopā saistīšana un viņu kopīga un piemērota izkopšana dos tūristiem un iebraucējiem pilnīgu un iespaidīgu krāšņuma kopainu.

Pēdējos gados pilsētas pašvaldība sevišķu vērību piegriezusī labierīcībām un pilsētas izdaiļošanai. Ierīkoti apstādījumi, laukumi, parki, celiņi, uzstādīti atpūtas soli. Gādā par tūristu ērtībām un vajadzībām, ne

Siguldas raj. mājtur. instr.
Rute Barševska.

tik vien Siguldā, bet arī Krimuldā un Turaidā. Pilsētas valde nolēmusī pielikt visas pūles, lai izvestu lielākus darbus Siguldas izkopšanā un izdaiļošanā, padarot Siguldu līdz ar viņas tuvāko apkārtni tūristiem un viesiem pievilcīgāku un interesantāku.

Sigulda tic darbam, bet zina arī ka darbs un dzīve šinīs laikos no katra prasa daudz enerģijas un fiziskas izturības, tamdēļ ikkatram vajadzīga arī atpūta un spēku atjaunošana. Tādu spēku atjaunošanu var gūt vislabāki tur, kur atpūtas meklētājs atrod veselīgus dzīves apstākļus, mieru un

krāšņu dabu. Šim nolūkam Siguldas kūrorts visvairāk piemērots.

Kas gan nav dzirdējis par Siguldas vēsturiskiem pilskalniem un pilsdrupām, brīnišķīgo Gaujas leju, stāvajām kraujām un pasākainiem ličiem. Katrs pilsonis te var gūt ne tik vien lielisku atpūtu Siguldas dzidrajā un veselīgajā gaisā, bet līdz ar to viņa acij atklājas arī skaistās Latvijas krāšņākās dabas ainavas.

Siguldā atrodas arī Latvijas Preses pils, kuŗu patlaban pārbūvē. Pils iekšieni pilnīgi pārveido par ērtām un mājīgām atpūtas telpām ar visām ērtībām un labierīcībām. Ikkatrs varēs izmantot pils viesmīlību, gūt atpūtu un izklaidēšanos. Bez tam Preses pils būs skaista reprezentēšanās vieta mūsu preses darbiniekiem tanīs gadījumos, kad tas viņiem būs nepieciešams, uzņemot svešu zemju viesus. Siguldas pilsētas pašvaldība cer, ka viesu pieplūdums Siguldas pili

atstās labvēlīgu iespaidu arī uz visu Siguldas saimniecisko dzīvi.

Ar patiesu prieku jāatzīmē, ka arī valsts sekmē mūsu pilsētas uzplaukšanu, rūpējoties par ērtu satiksmi ar galvas pilsētu. Uz Siguldu no Rīgas ikdienas atiet 9 pāri viicienu, bet ar pavasari laidīs apgrozībā arī autobusus pa Vidzemes šoseju līdz Siguldai. Ērta un parocīga satiksme turpmāk stipri pavairoš kā vasarnieku, tā arī tūristu skaitu uz šejieni.

Sigulda solās sagaidīt un pavadīt savus viesus vienmēr sirsnīgi, gādāt, lai viņi redzētu visu to skaistumu un jaukumu, ko Sigulda ar savu krāšņo apkārtni var sniegt, rūpēties par to, lai neviens viesis neaizbrauktu neapmierināts, lai visi te justos labi.

P. MAZĪTIS,

Siguldas pilsētas galvas biedrs.

Valsts Bulduru dārzkopības mācības iestādes un to saimniecības

Rīgas Jūrmalas pilsētā, Bulduros, pastāv divas zemkopības ministrijas dārzkopības skolas: 1) Bulduru dārzkopības skola, kuŗu 1911. gadā nodibināja ķeizarkās dārzkopības biedrības Rīgas nodaļa, vēlākā Rīgas dārzkopju biedrība, un kuŗu 1920. gadā pārņēma savā rīcībā un īpašumā zemkop. ministrija, kas ar 1923. gadu skolas viengadīgo kursu pārveidoja divgadīgā, un 2) augstākā tipa dārzkopības skola ar divgadīgu kursu — Bulduru

dārzkopības vidusskola, kuŗu nodibināja 1930. gadā un kuŗā uzņēma divgadīgo dārzkopības skolu absolventus, kas pēc skolas beigšanas pavadījuši 2 gadus dārzkopības praksē.

Bulduru dārzkopības skolu tās 25 gadu pastāvēšanas laikā beigušas pavisam 592 personas. No 214 personām, kuŗas šo skolu beigušas pēdējos 6 gados (1931.—1936.), Vidzeme devusi nospiedošo vairākumu — 152 absolventus jeb 71% Zemgale — 31 absolv. jeb 14,5%, Kurzeme — 26 jeb 12,1% un Latgale — 5 jeb 2,3%. Pēc aprinķiem skaitot, Rīgas apr. stāv pirmā vietā ar 87 absolventiem jeb 40,7%; tālāk seko Cēsu apr. ar 13%, Valmieras apr. ar 9,3%, Jelgavas ar 7,5%.

1936./37. māc. gadā skolas abās klasēs mācās 86 audzēkņi, no kuŗiem 38 jeb 44,2% dod Rīgas apr.

Bulduru dārzkopības vidusskola savos 6 pastāvēšanas gados devusi 5 izlaidumus ar 97 absolventiem. Tā kā dārzkopības vidusskola ir vienīgā šāda tipa skola Latvijā un tās audzēkņi sastādās no visas Latvijas 4 zemāko dārzkopības skolu absolventiem, tad statistika par šo skolu var zināmā mērā raksturot ikvienas zemākās dārzkopības skolas absolventu, kā arī katra apgabala un aprinķa jauno dārzkopju tiekšanos pēc pilnīgākas un dziļākas dārzkopības izglītības, kādu dod dārzkopības vidusskola.

Valsts Bulduru dārzkopības vidusskolas direkt. agr. E. Robiņš.

Pie Bulduņu dārzkop. māc. iestādēm pastāv saimniecība — farma ar 84 ha zemes, no kuŗas zemē dārzjiem un aŗamzemes atrodas 22 ha, parka un meŗa 5 ha, pļavām un ganībām 39 ha un nederīga zeme 18 ha. Zem stikliem (augu mājas un lecektis) saimniecībā ir apm. 1700 kv. m. Pēdējos 6 gados saimniecības 27 slaucamas govīs izdevušas gadā caurm. 3402 kg piena ar 3,6% tauku.

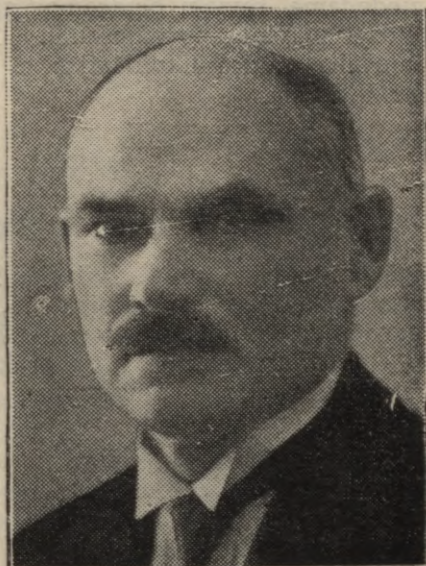
Bulduņu dārzkopības skolu farmas saimniekošanas rezultāti latos:

Iepemts skaidrā naudā	1933./34. s. g.	1934./35. s. g.	1935./36. s. g.
No kokaudzētavām	15.708	19.010	12.533
Zemstikla kultūrām, puķēm u. dārzājiem	4.296	5.771	11.804
Lopkopības	9.748	11.207	11.320
Laukkopības	1.195	885	998
Daŗādi ienākumi	5.076	5.634	10.342
Pavisam	36.023	42.507	46.997
Skaidra peļņa no visas saimniecības	1.510	1.337	4.970
Iemaksāts valsts ienākumos	510	1.015	1.410

Skolu saimniecības dārzu un aŗamzemes pamatā ir izskalota jūras kāpu smiltis, kas prasa ne tikai trūdvielas un barības sāļus, bet arī mākslīgu ūdens piegādāšanu. Pļavu un ganību augsna ir Lielupes zemajā krastā veidojies zāļu purvs, kuŗu nav iespējams kaut cik uzlabot bez nākotnē paredzamā apm. metru augsta zema vaļņa uzbēruma gar Lielupes krastu un pamatūdens līmeņa pazemināšanas ar sūkņu palīdzību. Tomēr, kā skaitļi rāda, skolu saimniecība ir sevi attaisnojusi arī sliktajos augsnes apstākļos. Saimniecības vājo augsnu atsver tās ģeografiskais stāvoklis, kas nodrošina saimniecības raŗojumiem kā vietējās pilsētas vasarnieku, tā arī galvas pilsētas iedzīvotāju tirgu. Bez tam lielu piekrišanu bauda skolu kokaudzētavu raŗojumi, kas, kā zināms, smiltis augsnā izveidojas ar sevišķi labu sakņu sistēmu, kas vēlāk ikkuŗos augsnu apstākļos nodrošina jaunajam kociņam vai krūmam spēcīgu un strauju attīstību.

Arī Bulduņu skolas sevi ir attaisnojuŗas, izlaiŗot dzīvē daudz lietpratīgu un krietnu skaitu jauno dārzkopju un dārzkopības instruktoru. Pilsētas un kūrorta varbūtējo nelabvēlīgo ietekmi uz skolu jaunatni Bulduros atsver 1) laba prakses iespēja vispusīgi izveidotā skolu saimniecībā līdz ar darba

disciplīnu, 2) iespēja jau skolas laikā gūt ārpus skolas dārzkopības praksi un līdz ar to zināmus ienākumus vasarnīcu dārzos, tos iekārtojot un apkopjot, 3) izcilie daŗādo speciālo priekŗmetu mācības spēki, kas sevišķi dārzkopības vidusskolai sastādās no Rīgas labākīem lietpratējiem, kā arī vairākiem Latvijas universitātes mācības spēkiem.

Valsts Bulduņu dārzkopības skolas pārzinis P. Dindons.

Bez tam dārzkopības vidusskolā nodrošināta netraucēta mācības gaita arī trūcīgiem audzēkņiem, jo bez parastajām valsts stipendijām tiem iespējams saņemt līdz 250 latu gadā atmaksājama pabalsta no stipendiju fonda, kas sastādās no skolotāju ikmēneŗu atvilkumiem no algas, skolnieku kopgalda zināmas atlikuma daļas un Rīgas Jūrmalas pilsētas pašvaldības ikgadus iemaksājamas stipendijas 500 latu apmērā.

Neskatoties uz samērā lielo absolventu skaitu, ko sevišķi pēdējos gados dod mūsu dārzkopības skolas dārzkopju bezdarbnieku nav. Taisni otrādi, jūtams dārzkopju trūkums. Sevišķi liels pieprasījums ir pēc dārzkopības vidusskolas absolventiem un piedzīvojuŗiem dārzkopjiem ar lielāku praksi.

Tas liecina, ka Latvijas dārzkopības attīstības gaita ir ļoti strauja. Un ņo gaitas straujumu nenoliedzami veicina arī mūsu dārzkopības mācības iestāŗu absolventi.

Agr. E. ROBIŅŠ,

Valsts Bulduņu dārzkopības vidusskolas direktors.

Valsts Nurmīžu 2-g. lauksaimniecības un mājturības skola

Skolai ir 2 nodaļas: lauksaimniecības — zēniem un mājturības — meitenēm. Viņas uzdevums sagatavot izglītotus saimniecību vadītājus un saimnieces. Tā atrodas 3 klm. no pieturas Vildoga starp Siguldu un Ligatni.

1923. g. skolu ierīkoja Rīgas apriņķa valde, ziedodama, sevišķi beidzamos gados, daudz līdzekļu viņas izveidošanai. 1935. g. pēc apriņķa valdes likvidācijas tā pāriet valsts īpašumā.

Pastāvēšanas laikā skolu ir apmeklējuši 488 audzēkņi. Pēc ievāktām ziņām, 80% no viņiem strādā savās vecāku mājās, kas pietiekoši attaisno skolas uzdevumu. Mācības laiks zēniem 2 ziemas un 1½ vasaras un meitenēm 1 gads. Skolā uzņem pamatskolu beigušos. Skolnieku praktiskiem darbiem ir ierīkota saimniecība un praktiskie darbi ir obligāti. Pie skolas no 1933. g. darbojas mazpulks, kurā tagad 33 biedri.

Vecbebru 2 g. biškopības-dārzkopības skola

ir vienīgā šāda tipa skola Latvijā, kuru nodibināja biškopības centrālbiedrība, bet tagad pārņēmusi lauks. kamera. Skolas mērķis — audzināt teorētiski un praktiski sagatavotus biškopjus — dārzkopjus, apzi-

ņoties. Pastāv arī bišu māšu audzētava, kā viena no vecākām Latvijā, kura apgādā draveniekus ar labām rezervēm bišu mātēm. Labi nostādīta mākslīga šūnu darbnīca, kurā izgatavo mākslīgās šūnas no vaska, kā arī pieņem vecas šūnas no draveniekiem pārstrādāšanai mākslīgās šūnās. Dārzkopības prakses iegūšanai pie skolas atrodas vecais augļu dārzs, kā arī skolas pašas ierīkotais jaunais paraugaugļu dārzs un koku audzētava.

Mājturības un rokdarbu prakses iegūšanai pie skolas atrodas labi nostādītas darbnīcas kā meitām, tā arī zēniem. Laukkopības praksi iegūst skolas farmā, kuras koplatība ir 70,30 ha.

Skolas mācības plāns iedalīts divi daļās: divas ziemas — teorijā un divas vasaras praktikā, no 15. oktobra līdz 1. maijam teorijā un no 1. maija līdz 15. okt. praktikā skolas dravā, dārzā un farmā. Skolā uzņem abēju dzimumu personas ar pilnu pamatskolas izglītību, ne jaunākas par 15 gadiem.

Skolu viņas pastāvēšanas laikā no 1922. g. līdz 1936. g. apmeklējuši 355 audzēkņi. Divi daļas palikušas savu vecāku saimniecībās, kur pierādījuši labas sekmes, nepilnā 3. daļa meklējuši darbu ārpus tēva mājām kā biškopības — dārzkopības instruktori, dravu vai dārzu pārraugi.

A. BERGMANIS,
skolas un farmas pārzinis.

Vecbebru biškopības -
dārzkopības skolas pārzinis A. Bergmanis.

nīga un sekmīga darba veikšanai minētās nozarēs, kā arī sniegt visas nepieciešamās zināšanas lauksaimniecībā un mājturībā. Biškopības prakses iegūšanai pie skolas atrodas labi nostādīta mācības drava, kurā audzēkņi praktizējas dažādos dravošanas

Valsts zivju audzētava Tomē

atrodas uz Daugavas kreisā krasta, iepretim Ķeguma stacijai. Audzētavas izbūve uzsākta 1928. g. un nobeigta 1929. g. rudenī.

Tās galvenā ēka līdz ar iekšējo iekārtu izmaksājusi līdz 60.000 ls, bet audzētavas galvenā dīķa izbūve līdz ar ūdensvadu

15.000 ls. Audzētavas zivju mazuļu attīstīšanas aparātu iekārta atļauj ievietot audzētavā zivju apaugļotu oliņu:

lašu 4.000.000 gab., vai taimiņu oliņu — 6.000.000 gab., jūras sīgu — 10.000.000 gab., vai ezersīgu oliņu — 20.000.000 gab.

No 1930. līdz 1936. g. valsts zivju audzētava Tomē ir izlaidusi pavisam sekojošus daudzumus zivju mazuļu: lašu — 6.596.000, taimiņu — 4.546.000, foreļu — 192.700, jūras sīgu — 7.952.000, ezersīgu

— 59.909.000, repšu — 3.350.000 un līdaku — 1.905.000; kopā — 84.449.700 gab. Viena mazuļa pašizmaksa līdz ielaišanai ūdenī iztaisa 0,001 ls.

Audzētava patlaban rosīgi turpina zivju dīķu izbūvi izmēģinājumu un novērojumu izvešanai saldūdens zivsaimniecībā.

P. Eglītis,

Zemkopības min. zivkopības speciālists.

Carnikavas nēgi

Kas gan nepazīst iecienīto delikatesi — Carnikavas nēgi un Daugavas lasi. Patiesi, visā pasaulē nav labākas zivs par Daugavas lasi, kas aizceļo pat uz Parīzes gardēžu galda, un Carnikavas nēga, kā netrūkst ne Varšavā, ne Berlīnē. Nēģis ir vienīgā zivs, kas saglabājusi no mūsu vecās zemes jaunības laikiem savu mīksto, krimstaiveidīgo mugurkaulu un pārtikdams no uzsūktām, pa daļai, augu atliekām, dod pirmklasīgu laba galda sastāvdaļu.

Pastāvīgā nēģu dzīves vieta ir gan jūra, bet vasaras otrā pusē nēģi pārņem «neapzināmas ilgas» doties savā nākošā pavasara kāzu ceļojumā pretim saldūdeņu strāvmēm. Un te nu visās mūsu upju grīvās nēģis pirmo un, pa daļai, arī pēdējo reizi satiekas ar taču zvejnieku, kas ne ar mazākām ilgām uz viņu labi sen jau gaida. Tie nēģi, kas atrod upes vidū atstāto brīvaci, vai arī citādi gar murda malu aizpeld «nezināmās tālēs», dod nākošo jauno pieaugumu, bet pārējie, kas atraduši uz tača novietoto murdu, nonāk tā sauktā Carnikavas «nēģu fabrikā». Braucēji pa Rīgas — Rūjienas dzelzceļu būs novērojuši pie paša Gaujas tilta spoguļojamies Gaujas piekusušā straumē staltu, baltu pili ar skatu torni pret jūru. Šī pils tad arī ir nēģu centrālā kopapstrādāšanas celtnē, resp. «nēģu fabrika».

Valsts vadība ar tālredzīgu skatu ir apvienojusi šie lielāku zvejnieku skaitu, kam nozvejotie nēģi jācep un jāsagatavo tirgum ne tā, kā senāk — savas mājas maizes krāsnī, bet speciāli izbūvētās un higiēniski iekārtotās telpās un ceptuvē. Še tad arī nēģi tiek šķiroti, cepti lēnā ogļu karstumā, sadalīti pēc labuma, presēti, sagatavoti

un iesaiņoti tirgum. Ar to valdība arī ir panākusi uzlabotu marku un standarta precī, kas brūni izcepusi un ogļu gāzēs konservējusies, ilgāk uzglabājas. Senākais «pelēko» nēģu veids arvien vairāk izzūd, jo taupot malku, tos mazāk cepa, bet vairāk sutināja karstā ūdenī, kas savukārt nedod iespējamo uzglabāšanas ilgumu. Tāpat, ar katru gadu iet mazumā plakanie, vai tā sauktie izspiestie un presētie nēģi, kas zem preses zaudējuši daļu no savām ekstraktvielām un kur zem preses iespējams pa daļai noslēpt cepšanas defektus, apdegumus un, plānāki izpresējot, piedot lielāku izskatu.

Bez nēģiem, Gauja senāk deva tirgum arī jūtamu vairumu taimiņu. Neraugoties uz valdības pūlēm ar zivju saudzēšanas laiku un vietu noteikšanu, zivju mazuļu perināšanu plašos apmēros un ielaišanu zvejas ūdeņos, — taimiņu vairums, kā jūrā, tā upēs pēdējos gados jūtami samazinājies. Arī nēģu zveja ar katru gadu, kaut ne tik straujā gaitā, kā taimiņi, raujas mazumā. Par tēvu tēvu lielajiem lomiem vairs tik nostāsti kutinā sirdis. Še zināmā mērā Gaujas zveju iespaido arī Gaujas — Daugavas kanālis, kas paņem un novada uz Baltezeriem apm. $\frac{1}{3}$ no Gaujas ūdeņiem.

Tomēr — tāpat kā Gauja nekad nerims savus ūdeņus jūrā velt, šie Gaujas ūdeņi, tuvējie ezeri un jūra nekad nerims sagādāt saviem zvejniekiem maizes kumosu, ja vien ne tik valdība, bet arī zvejnieki paši neaizmirsīs mazās zivis saudzēt, ievērot nārstu laikus un no perinātavām ākošos mazuļus likt izzvejoto pieaugušo zivju vietā. —

ED. GRANTSKALNS.

Lauksaimniecība Ādažu rajonā

Ādažu agronomiskā rajonā ietilpst Ādažu, Inčukalna, Mangaļu un Ropažu pag. Galvenās lauksaimniecības nozares ir lopkopība un kartupeļu kultūra. Ar lopkopības ražojumiem un kartupeļiem rajona lauksaimnieki apgādā Rīgas tirgu. Pārējās nozares un kultūras mazāk attīstītas un apmierina tikai pašu saimniecību vajadzības.

Lopkopība visattīstītākā ir Ādažu pagastā, kur darbojas 5 lopkopības pārraudzības biedrības un 46 proc. no visām siaucāmām govīm atrodas pārraudzībā. Kā ziņāms, augstražīgo ganāmpulku skaita ziņā Ādažu pagasts ieņem pirmo vietu Latvijā. To skaits pagastā ir 16. Daudzas saimniecības jau izveidojušās par sugas lopu pārdevējām. Ar atzinību jāatzīmē rosība Ropažu pagastā. Tur pirms viena gada darbojās tikai divas lopkop. pārraudz. b-bas, kamēr tagad to skaits jau sasniedzis 6.

Ienesīgas lopkopības pamatā jāliek labas pļavas un ganības. Lai sekmētu ganību ierīkošanu, katrā paraugsaimniecībā ierīkoti un vēl turpina ierīkot ganību apiokus. No šīm saimniecībām pārējās varēs ņemt priekšzīmi.

Pļavu lielākā daļa vēl cieš no pārmērīga mitruma. Jāatzīmē tomēr, ka pļavu meliorācijas darbiem rodas arvienu vairāk piekritēju. Rajonā daudz arī tādu pļavu, kur mitruma stāvoklis apmierinošs, bet siena ražas zemas vājās mēslošanas dēļ. Lai veicinātu pareizu pļavu mēslošanu, katrā paraugsaimniecībā ierīkoti pļavu mēslošanas izmēģinājumi, kas dod pamācību

Lauksaimniecības kame-
ras Ādažu raj. agr.
V. Tomsons.

un drosmi ne tikai tās īpašniekam vien, bet arī daudziem kaimiņiem.

Ādažu rajonā zeme piemērota kartupeļu kultūrai. Audzē galda šķirnes Rīgas tirgum, kā arī sēklas kartupeļus eksportam. Tā 1935. g. rudenī uz Franciju eksportēja 23 kv. sēklas kartupeļu, bet 1936. g. jau 250 kv. un uz priekšu šī nozare attīstīsies vēl plašāk. Kā ziņāms, zemes Ādažu rajonā stipri smilšaina, un tās uzlabošanā liela nozīme kūdrai. Patlaban darbojas 5 kūdras ražotāju grupas. Šis skaits katrā ziņā jāpalielina, jo pašu ražotie kūdras pakaiši tomēr izmaksā lētāk, nekā valdības ražotā.

Paraugsaimecību tīkls rajonā jau pilnīgi izveidots. To skaits ir 9. Šinīs saimniecībās cenšas izveidot visas nozares, sevišķi uzsvērot lopkopību un tās dabīgos pamatus — pļavas un ganības. Paraugsaimecībās aicina uz apspriedēm pārējos lauksaimniekus, lai pārrunātu par saimecību uzlabošanas jautājumiem, kā arī par tekošiem lauksaimniecības darbiem. Šinīs saimecībās apmeklētāji ne tikai dzird, bet arī redz jau sasniegtos un ievadītos darbus.

Tālāk manā darbā daudz palīdz pagastu vecākie, ievietojot pag. valžu apkārtrakstos manus ziņojumus par svarīgākiem lauksaimniecības sezonas darbiem. Šis paņēmiens dod iespēju savu rīcību pārvērtēt arī tiem lauksaimniekiem, kas uz priekšlasījumiem neiet, lauksaimniecības literatūru neļasa, kas vēl nav sākuši domāt par savu saimecību uzlabošanu. Lieli palīgi man arī lopkopības pārraugi. 3—4 reizes gadā sasaucu pārraugu apspriedes pa pagastiem un informēju par to, ko saimecības apmeklējot ieteikt. Tas nāk par labu ne tikai lauksaimniecības attīstībai vien, bet arī uz pārraugu sāk skatīties kā uz īstu saimecības palīgu.

Lauksaimniecības žurnālu izplatīšanu stiprā mērā veicina saimecību uzlabošanu. Jāvēlas, lai tos turpmāk lasītu ikvienā saimecībā, jo tie 8 latī, ko izdod par „Latvijas Lauksaimnieku“, bagātīgi atmaksājas.

No 1936. g. 1. aprīļa līdz 1937. g. 1. janvārim esmu apmeklējis paraugsaimniecības 80 reizes un 114 pārējās saimecības. Doti padomi 122 lauksaimniekiem birojā un pagastu valdēs. Paraugsaimecībās notikuši 18 praktiski demonstrējumi un lauksaimnieku apspriedes, ko apmeklējuši 322 lauksaimnieki.

V. TOMSONS,
LLK Ādažu rajona agronomš.

Kokneses agronomiskais rajons

Kokneses agronomiskā rajonā ietilpst: Aizkraukles, Bebru, Iršu, Kokneses, Pļaviņu, Odzienas, Viskaļu un Vietalvas pag. ar 2426 saimniecībām. Galvenās lauksaimniecības nozares — lopkopība, grandkopība un cukurbiešu audzēšana. Atsevišķās saimniecībās lopkopība uzrāda jau ļoti labus panākumus, bet ganāmpulku caurmēra ražība vēl zema, trūkst labu zālāju un kultivētu ganību.

Laukaugu ražas vidējas, bet pēdējos gados pamazām iet uz augšu, pateicoties labākai zemes sagatavošanai, uzlabota sēklas materiāla pielietošanai un pareiza sējas laika ievērošanai.

cukurbiešu audzēšana daudziem lauksaimniekiem dod prāvus ienākumus. Zirgkopība palikusi otrā vietā. No sīkām nozarēm rajonā putnkopība uzrāda strauju attīstību. Jau tagad ir saimniecības, kurās gada ienākums no putnkopības sasniedz 300—400 ls.

Rajonā izraudzītas 8 paraugsaimniecības. Tās apmeklētas 57 reizes, 223 gadījumos apmeklētas citas saimniecības, 389 lauksaimniecībām sniegti padomi.

Darbs mazpulku labā: nodibināti 3 maz-

pulki, darbība atjaunota divos. Bez tam, jaunais laiks prasījis arī Kokneses rajona

Kokneses raj. agronoma
v. i. J. Jauntirāns.

darbinieku aktīvu līdzdarbību zemnieku, mežu, kūdras un spodribas dienu sarīkojumos.

J. JAUNTIRĀNS,
Kokneses rajona agronoma v. i.

Dārzkopības stāvoklis Daugavas rajonā

Bieži vien rudenos var sastapt Rīgas tirgos lauksaimniekus ar augļu vezumiem pat no 70 km attāluma. Par dārzkopības attīstību veicinošiem faktoriem uzskatāmas arī Daugavas rajona pilsētas: Ogre un Pļaviņas un arvienu pieaugošie Ikšķiles, Lielvārdes, Skrīveņu un Kokneses ciemi. Šo ciemu sīksaimnieki diezgan plaši nodarbojas ar augļkopību un sakņkopību, ražodami savam uzturam un pa daļai arī Rīgam tirgum. Beidzamos gados sāk audzēt arī ārstniecības augus un dažādu dārzāju sēklas. Dārzkopībai izdevīgākie apstākļi ir Daugavas un viņas straujo pieteku skaistajos krastos, kur daudz siltu, saulainu, ar labu zemi apveltītu kalnu un pakalnu. Siltuma ziņā šis upju piekrastes un pakalni pārspēj līdzenumus; arī mitruma apstākļi še labi nokārtojami. Piedzīvojumi 1298.-29. g. rādīja, ka šais zemēs nelabvēlīgos klimatiskos apstākļos labi pārcieta pat daudzas gleznas šķirnes.

Lauksaimniecības kameras Lielvārdes raj. dārzkopības instr. P. Namnieks.

Daugavas rajons dārzkopībai, īpaši augļkopībai, ļoti piemērots, — nevien satiksmes ērtību, bet arī audzēšanas ziņā. Nereti ir bijusi izdevība redzēt milzeņus mālābolus un sīpoliņu kokus 80—120 g. vecumā, no kuriem ir novākts 1935. un 1936. gadā vairāk kā 600 kg labu augļu no viena koka.

Dārzkopībai Daugavas rajonā vēl plašas iespējamības. Vēl daudz ir jāražo labu un skaistu augļu. Ražas izvērtēšanai piegriežama lielāka vērtība. Lauku māju un īpaši sabiedrisko celtnu apkārtnē vairāk apstādāma un uzkopjama. Cerēsim, ka jaunā lauks. b-bas dārzkopības sekcijas sadarbībā ar LLK dārzkop. darbiniekiem nākamībā šos uzdevumus godam veiks.

P. NAMNIEKS,

LLK Lielvārdes rajona dārzkopības inst.

Daugavas novada mazpulkus insp. agr. V. Uiska.

Keipenes rajona lauksaimniecība

Keipenes rajonā ietilpst Keipenes, Kas-trānes, Suntažu, Lauberes, Madlienās, Plā-teres, Meņģeles un Taurupes pag. Zeme šinī rajonā pēc sastāva un īpašībām ļoti dažāda, sākot ar vieglu smilti un beidzot ar smagu necaurīdīgu mālu un plienu. Pļavas purvainas, ar sliktu zelmeni un zemām siena ražām. Labu dabīgu un kultivētu pļavu ir maz. Galvenās lauksaimnieku ienākuma nozares piensaimniecība, cūkkopība, pēdējos gados arī graudkopība un Lau-

beres spirta dedzinātavas apkārtnē kartupeļu audzēšana. Tiršķirnes lopu rajonā maz un ēdināšanas apstākļi tikai vidēji labi. Vēl ir saimniecības, kur lopus gana uz kailām norām un uz purvainām ar krūmiem aizaugušām ganībām. Taisni šim ganību jautājumam vasarā un rupjās barības sagādāšanai ziemai agronomiskās palīdzības darbā tiek piegriezta vislielākā vērtība, propagandējot aplokos iedalītas mākslīgas ganības tīrumos un pastiprinātu rupjās barības ražošanu ziemas periodam. Ar gandarijumu jākonstatē, ka šinī darbā ir arī panākumi, sāk iet pareizo ceļu savas lopkopības pacelšanā.

Kā piensaimniecības blakus nozare minama cūkkopība. Bekoncūku audzēšana, tālo dzelzceļa staciju dēļ maz izplatīta. Cūkas pārdod kautā veidā Rīgas tirgū. Lai cūkkopība vēl vairāk attīstītos, tad būtu vēlams Suntažu stacijā noorganizēt bekoncūku pieņemšanu. Linus audzē lielākais vairums saimniecību. Tie dod lauksaimniekiem gan samērā lielus brutto ienākumus, bet ņemot vērā dārgo darba spēku un strādnieku trūkumu, linkopībai ir tendence Keipenes rajonā sašaurināties. Pēdējos gados, pateicoties maizes labības tirgus nokārtošanai, arī no graudkopības lauksaimnieki gūst ienākumus. Pagājušā gadā gan labību ražas stipri cieta no sausuma un tāpēc pārdodamās labības Keipenes rajonā stipri maz.

Keipenes raj. agr. J. Viļāns.

Lauberes spirta dedzinātavas apkārtņē, kur zemes smilšainākas un kartupeļu kultūrai piemērotākas, lauksaimnieki audzē arī kartupeļus spirta dedzinātavas vajadzībām. No jaunām kultūrām pagājušā vasarā Suntažu, Lauberes un Kastrānes pag. parādījās cukurbietes, kas deva apmierinošas ražas un pierādīja, ka arī šī kultūra var tikt audzēta ar sekmēm Ķeipenes rajonā.

Valdības izdots jaunais būvniecības likums pag. vasarā ienesa lauksaimniecības

būvniecībā lielu rosību. Sevišķi plaši izmantoja ķieģeļus ēku ārsienu apmūrēšanai tie lauksaimnieki, kam Suntažu stacija tuvu. Līdz 1937. g. 1. janv. būvniecības jautājumā apmeklētas 53 saimniecības un izsniegti 53 būvniecības nepieciešamības akti.

Noslēdzot jāpiemin, ka 1935. g. atklātā Rīgas-Suntažu dzelzceļa līnija ienesa Ķeipenes rajonā vēl nepiedzīvotu rosību.

J. VILĀNS,

Ķeipenes raj. agronoms.

Dārzkopības stāvoklis Ķekavas rajonā

Ķekavas rajons vairāk piemērots kauliņu augļu kokiem, jo augsna satur daudz kaļķa, kas nepieciešams koku un augļu attīstībai. Citiem augļu kokiem, kā ābelēm un bum-bierēm, šis rajons zemes īpašību dēļ mazāk piemērots.

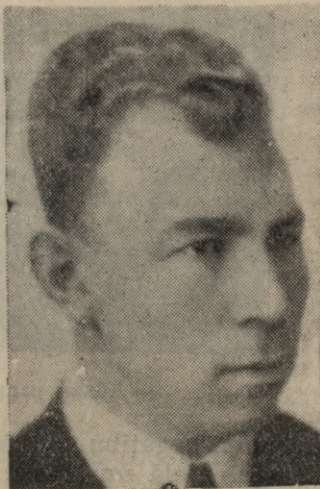
Ar piemēroto augsnu kauliņu augļu kokiem Ķekavas rajons ir izveidojies par īpatnēju ķiršu rajonu ar vietējām ķiršu šķirnēm, kuŗas gan pēc analīzes datiem nav sevišķi augstu vērtējamās. Vistuvākās nākotnes uzdevums ir esošās šķirnes atvietot ar vērtīgāku ķiršu šķirni, tādējādi iegūstot vērtīgākas ogas un līdz ar to pavairoties saimniecību ienākumi.

Sakņkopība tikai pēdējos gados diezgan labi attīstījusies, bet vēl daudz jāstrādā, lai varētu pilnā mērā izmantot izdevīgos tirgus apstākļus un arī uz vietas pašu saimniecībās daudz vairāk patērētu vērtīgu un veselīgu uzturu vielu.

Līdz šim iemesls zemai dārzkopības attīstībai pa daļai bija dārzkopības zināšanu trūkums, bet tā kā tagad nepieciešamos padomus katrs uz vietas var saņemt, tad paredzu, ka dārzkopība ļoti strauji attīstīsies.

Mēs visi labi zinām, ka dārzkopība ir mūsu estētisko jūtu vairotāja un veselīgu uz-

turas vielu devēja. Apzinoties to, mums daudz, daudz jāstrādā, lai izveidotu šo no-

Ķekavas raj. dārzkopības instr. F. Sirmais.

zari tādu, kāda tā mums nepieciešama un kādu to mūsu tautas vadonis vēlēties redzēt.

F. SIRMAIS,

Ķekavas rajona dārzkopības instruktors.

Dārzkopība Doles rajonā

Doles rajonā dārzkopība pašreiz atrodas vēl tikai sākuma stadijā. Dabīgais pamats šīs nozares uzplaukšanai ir Rīgas tuvums, jo Dole Rīgai var dot agros dārzājus, bet vēl labāk agrās zemenes, ķiršus un vasaras ābolus. Apstākļi, kas kavē dārzkopības attīstību, ir Doles rajona samērā neauglīgās smiltszemes, un laba piemēra trūkums tu-

vākā apkārtņē. Tāpēc arī Doles rajonā pirms kaŗa augļu dārzu bijis ļoti maz. Tikai tanīs vietās, kur smilti klāj dibena morēnas māla nogulšņi, apm. 50 gadus atpakaļ iestādīti ķirši, divas šķirnes — sarkanie un brūnie. Sevišķi sarkanie ķirši izrādījušies par teicamu, ārkārtīgi ražīgu šķirni, un kaut gan kaŗa laikā vecie stādījumi ir nopostīti.

sakņu atvases devušas jaunus kokus, kas tagad dod lieliskas ražas. Doles rajona brūnais ķirsis ir mazvērtīgāks, ar sīkām odziņām. Pēdējos 3—4 gados Doles rajonā vērojama liela rosība jaunu augļu dārzu stādīšanā.

Lai dotu stādāmo materiālu jauno dārzu ierīkošanai, Doles pag. ir ierīkotas 2 kokaudzētavas. Kasīķa kokaudzētava

Doles salā audzē galvenām kārtām ābelītes; Bērzamentes kokskola ir vecākā un plašākā šīnī rajonā un audzē kā augļu kokus, tā arī krāšņuma stādus. Sevišķu vērību Bērzamentes kokskola piegriež ķiršu un upeņu salīdzinošiem pētījumiem.

CĒZARS SERĢIS.

Ādažu pagasts

aptver 400 kv. kilometru platību, ar 1067 nekustāmiem īpašumiem, 3500 pastāvīgiem iedzīvotājiem. Vasarā iedzīvotāju skaits pieaug uz 7000.

Pagasts vairāk kā 10 kilometrs stiepjas gar Rīgas jūras līci, abpus Gaujas ietekai

Ādažu pagastā darbojas šādas biedrības: Carnikavas labdarības b-ba, kas dibināta 1875. g. kā dziedāšanas b-ba un kuŗas kuŗis piedalījies 2. 3., 4., 7. un 8. dziesmu svētkos; brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība pagastā jau darbojas 35 gadus. Tai pieder

Ādažu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

jūrā. Pagasta ūdensbagātību sastāda sekošas upes: Gauja, Lielā un Mazā Juglas, Krievupe, Tumšupe, Puska, Uika, Lilaste, Dzirnupe, Gaujas-Daugavas kanāls, daudzas Gaujas attekas un ezeri: Ķīšu, Mazais un Lielais Baltezers, Langstiņu, Sudraba, Sekšu, Sunišu, Dūņu, Lilastes, Dzirnezers u. c., skaitā 30.

Rīgas pilsētu ar ūdeni apgādā uz Mazā Baltezersa krasta būvētā ūdenssūkņu iestāde.

Zeme smilšaina un purvainā. Rīgas tuvumā, tāpat attīstītas lopkopības un zvejas ietekmēts, pagasta saimnieciskais stāvoklis apmierinošs. Pagasta pašvaldībai pieder nekustāmi īpašumi par 356.420 ls, bet parādu uz tiem 33.600 ls. Tekošā gada budžets 56.000 ls. Pagasts uztur 4 pamatskolas, ārsta māju un nespējnieku patversmi. Pēc 1934. gada 15. maija pagasts uzbūvēja Carnikavas pamatskolas mūra ēku un tādu pašu saimniecības ēku par 68.000 ls un apstādīja 20 kilometrus šosejas ar liepām un citiem kokiem.

Straumes māja, divas motoršļirces un 4 rokas šļirces. Nedaudz jaunākas ir Ādažu lauksaimniecības biedrība un Ādažu savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība. Jau

Ādažu raj. mājturības instr. Alīde Flintere.

16 gadus rosīgi darbojas Ādažu aizsargu nodaļa. Ādažu krāj-aizd. sabiedrība darbojas no 1929. gada un viņas bilance sasniegusi 160.000 ls.

No Ādažu pagasta cēlušies vairāki mūsu universitātes mācības spēki: profesors Dr. med. J. Prīmanis, viņa brālis vec. doc. M. Prīmanis, vec. doc. Andrejs Teikmanis un privātdocents Dr. chim. Bruno Jirgensons un daudzi citi ievērojami kulturas un saimnieciski darbinieki.

Pagastā atrodas pasta-telegrafa kantoris un 6 pasta-telefona palīgnodaļas ar 240 telefona abonentiem.

Pagastu šķērso Rīgas—Ieriķu un Rīgas—Rūjienas dzelzceļu līnijas. Pagastā atrodas

Tuberkulozes apkaņošanas biedrības Gaujas sanātorija, Rīgas pilsētas Baltezera bērnu kolonija, Rīgas latviešu labdarības bērnu atpūtas nams Ropažu ciemā, Latvijas pagastu darbvežu biedrības atpūtas nams Carnikavā, Darba kameras atpūtas nams pie Baltezera, dūņu-minerālūdeņu dziedniecības iestāde Sužu muižā, Brīvdabas muzejs uz Juglas ezera ziemeļu krasta.

Tūristu interesi saista šī pagasta daudzo upju un ezeru priežu mežiem apaugušie krasti un Lielā Baltezera 5 ar jauktiem kokiem apaugušās salas, kā arī Dr. K. Ulmaņa sala Dzirnezerā.

PĒTERIS LĪBTĀLS,

Ādažu pag. darbvedis.

Zvejas rūpniecība Carnikavā

nodibināta 1924. gadā. Viņas dalībnieku skaits 30, sastāvotšs no vecsaimniekiem, jaunsaimniekiem un amatniekiem, kuņu nodarbošanās blakus lauksaimniecībai ir zvejniecība, jo saimniecību zemes platības ir mazas. Zvejo Gaujā nēģus un lašus. Šo

zivju zvejošanai Gaujā ierīkotas īpašas ietaises — tači. Sabiedrība uzcēlusi nēģu izstrādāšanai īpašu fabriku, kuņa tos pārstrādā un sagatavo kā iekšzemes, tā arī daļai ārzemes tirgiem.

Aizkraukles pagasts

atrodas Rīgas apriņķa dienvidu austrumu daļā un apmēram 12 kilometru garumā stiepjas gar Daugavas klinšainajiem krastiem. Aizkraukles pagasta dibināšana, jeb izcelšanās meklējama sirmā senatnē vēl pirms vācu bruņinieku ienākšanas mūsu zemē.

stā pastāv pavisam 254 saimniecības ar 6575,20 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes. Pagasta nekustamas mantas kopvērtība 1.152.884 ls, bet ar pašvaldības nodokli apliekamās nekustamas mantas kopvērtība 1.086.972.— ls. Pagasta budžets sastādīts ar normālām nodokļu likmēm un

Aizkraukles pamatskola.

Senatnē Aizkraukle ir bijusi ievērojams politisks un saimniecisks centrs.

Tagadējā Aizkraukles pagasta platība apaļos skaitļos ir 100 kv. kilometri. Paga-

tekošā saimniecības gadā sabalansēts uz 24.860.— ls.

Pagastā reģistrēti 1380 iedzīvotāji.

Pēc 1934. gada 15. maija ir pārbūvēta

skolas ēka, pie pagasta nama iestādīta Vieniības birze, kā arī apstādīta pagasta sabiedrisko ēku apkārtnē. Pagastā pastāv 6-klasīga pamatskola ar 4 skolotājiem.

Kā vēsturiskas vietas pagastā būtu pieminami: «Pilskalns» pie Kalnaziedu mājām, Augstie jeb Kraukļu kalni pie Aizkraukles mācītāja muižas un Muldas akmens Melķitāru māju robežās.

Aizkraukle pelna ievēribu ar krāšņo dabu: Daugavas krastu ar Skanstes kalniem pie Samēnu līča, Teļu kancelēm pie Tomiņu mājām, Aizkraukles muižas parku un apkārtni, Augstiem kalniem pie mācītāja muižas un Aizkraukles baznīcas apkārtni.

Pagastā rosīgi darbojas šādas sabiedriskas organizācijas: Aizkraukles draudzes dziedāšanas biedrība, dibināta 1868. gadā, kuŗa ir vecākā biedrība visā apkārtnē, ar

savu kuŗi piedalījusies gandrīz visos Latvju vispārējos dziesmu svētkos, Aizkraukles savstarpējā apdrošināšanas biedrība, Aizkraukles lauksaimniecības mašīnu koplietošanas biedrība un Aizkraukles krāj-aizdevu sabiedrība.

Pārsvārā Aizkraukles pagastā ir mālaines zemes, bet ir sastopamas arī smilšainas un purvainas zemes. Pirmskaŗa apstākļos zeme deva apmierinošas ražas, bet pēckaŗa gados lauku ražas stipri cieš no nenokārtota gruntsūdens stāvokļa un dažādiem augu kaitēkļiem.

Kā ieverojamākās lauksaimniecības nozares pagastā minamas: graudkopība un lopkopība un pēdējā laikā diezgan plašos apmēros tiek ražotas arī cukura bietes.

J. PANDERS,

Aizkraukles pag. darbvedis.

Allažu pagasts

atrodas 13 klm. dienvidos no Siguldas. Pagasts aptver 156 kv. klm. lielu platību, kuŗas rietumu malu aizņem ap 5400 ha lieli mežu masīvi un 600 ha lielais Laugas purvs. Pagastā netrūkst krāšņo dabas skatu un vēsturisku vietu. Katra tūrista uzmanību var saistīt jaukā Kaļķu grava pie Mežmuižas, 3 klm. atstatumā no Silciema stacijas,

uzkalniņi no 13. g. s., kuŗi atrodas pie Saknišu mājām.

Pasaules kaŗa laikā Allažu pagastā pretinieku armijas izcināja lielākas kaujas. Kaŗa laikā izpostītas pilnīgi vai daļai 60—70 proc. saimniecību. Jaunas dzīves celšana uz drupām allažniekiem pēckaŗa gados prasīja daudz enerģijas, pūļu un līdzekļu. Tagad kaŗa sistās brūces aizdzijušas, par ko liela pateicība pienākas mūsu nacionālai valdībai par piešķirtiem atvieglojumiem kaŗā izpostītām saimniecībām.

Pagastā 1506 iedzīvotāji un 290 zemes īpašumi, no kuŗiem 213 jaun- un amatnieku saimniecības. Nekustamas mantas taksācijas kopvērtība 856.889 ls un lauksaimnieciski izmantojamās zemes kopplatība — 7320 ha. Tekošā saimniecības gada budžets ar normālām nodokļu likmēm līdzsvarots uz 20.700 ls. Pagasta pašvaldībai pieder 3 saimniecības, tautas nams, 6-kl. pamatskola, pagasta nams un nespējnieku patversme. Skolas ēka uzcelta 1926. gadā, bet internāts izbūvēts 1935. gadā. Allažu 6-kl. pamatskolā darbojas 3 skolotāji un mācās 111 skolēnu. Pagasta nams celts pirms kaŗa. Tautas nams uzbūvēts, atjaunojot kaŗa laikā nopostīto bijušo pagasta skolu. Izrikojumu zāle piemērota 500—600 apmeklētāju uzņemšanai, kas vietējiem apstākļiem atzīstams par apmierinošu. Nespējnieku patversme atbilst tagadējām prasībām un tanī dzīvo 20 nespējnieku.

Pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis labs. Arī pagasta nodokļu iekasēšana

Allažu pagastvalde un tehniskie darbinieki.

ar saviem stāvjiem kaļķakmeņu krastiem un daudzajiem avotiem, kuŗu straumi atjautīgi izmantojis Kaļķugravu dzirnavu īpašnieks, uzbūvēdams «Mazo Ķegumiņu» elektrības ražošanai. Otrs tāds pats «Ķegumiņš» atrodas Sostes mājās, kur elektrības ražošanai izmanto Tumšupītes mākslīgi radīto ūdens kritumu. Ne mazāk jauks ir ceļojums pāri Mazajiem Kangaru kalniem, starp Plānupi un Allažu dzirnavām. No vēsturiskām vietām mināmi lībiešu kapu

pēdējos gados strauji gājusi uz labo pusi; tas liecina ne tikai par maksātāju saimnieciskā stāvokļa uzplaukumu, bet jo vairāk — par valstiskās apziņas pieaugumu, ko devis vēsturiskais 1934. g. 15. maijs.

Pagasta iedzīvotāju saimnieciskais stāvoklis caurmērā labs. Zemes sastāvs gan samērā nevienāds un tā ne visai auglīga, bet zemkopji to apstrādā, netaupot pūles un līdzekļus, tā kā zemkopībai labvēlīgos gados, dod apmierinošas ražas. Galvenās lauksaimniecības nozares: lopkopība un graudkopība. Lielu vērību piegriež sugas lopu audzēšanai. Pie ļoti labi attīstītas lopkopības pagastā tomēr nepastāv pienotavas (ja neskaita Mālpils piensaimnieku sabiedrību, kurā pienu nodod tikai daļa lauksaimnieku), kas izskaidrojams ar Rīgas tuvumu un labi nostādītā satiksme ar to. Lauksaimnieki katru dienu ar vairākām auto mašīnām savus piena ražojumus nogādā Rīgas tirgos vai arī noņēmējiem uz vietām. Vispār — Rīgas tuvums atvieglo lauksaimniekiem pārdot savus ražojumus bez lielākas starpniecības. Iedzīvotāju saimniecisko stāvokli raksturo arī tas, ka caurmērā katrā otrā mājā iznāk pa telefona un radio aparātam. Jāatzīmē, ka Allažu telefona centrāle ir lielākā lauku automatiskā centrāle. Pagastā samērā plašs arī elektriskās apgaismošanas tīkls. Strāvu piegādā valsts autonomais Juglas elektrības uzņēmums.

Pagastā labi nostādīta arī dārzkopība, galvenā kārtā audzē ārstniecības augus, sēklas un dārzājus tirgus patēriņam. Bez tam brāļi J. un K. Kalniņi ierīkojuši savā kokaudzētavā arī skuju eļļas spiestuvi. Viena no rosīgākām dārzkopju organizācijām — Allažu rajona dārzkopības biedrību apvienība pēdējā laikā uzcēlusi pat speciālu augu, augļu un labības žāvētavu.

Ārpus praktiska un saimnieciska rakstura lietām allažnieki neaizmirst rūpēties arī par savām garīgām un kulturālām vajadzībām. Vietējās sabiedriskās organizācijas rosīgi darbojušās pagājušās mežu dienās. Izdailoti Brāļu kapi un uzkopta vietē-

jā draudzes kapsēta. Patlaban Allažu ev.-lut. draudze uzsākusi kaŗa laikā nopostītās mācītāja mājas atjaunošanas darbus un cer tos veikt nākošajā gadā. Kaŗa laikā nopostīto baznīcu draudze atjaunojusi agrākos gados. Tā celta pēc prof. archit. Kundziņa meta un arhitektoniskā ziņā pieskaitāma ievērojamākām lauku baznīcām. Kulturāli-sabiedriskā laukā rosīgi darbojas vietējā aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, b-ba «Allažu jaunatne», draudzes dāmu komiteja un mazpulks. Arī pagasta valde pagājušā gadā rīkojusi divus plašāka veida sarīkojumus, starp tiem arī vietējos zemnieku svētkus. Pagastā vēl darbojas: Brāļu kapu komiteja, lauks.-rūpn. b-ba «Ražotājs», savstarpējā ugunsapdrošināšanas b-ba, krāj-aizdevu sab-ba, 4 lopkopības pārraudzības biedrības, sugas lopu audzētāju biedrība, 2 dārzkopības pārraudzības biedrības, lauksaimniecības biedrība, biškopības biedrība, un 3 meliorācijas sabiedrības.

Ir arī allažniekiem savi ievērojami kulturas un saimnieciski darbinieki. Jo sevišķi un ar pamatotu lepnumu allažnieki atminas to laikmetu, kad viņu vidū kā agronomijas students darbojās mūsu tagadējais valsts vadonis Dr. K. Ulmanis.

Noslēdzot šo apskatu jāatzīmē, ka tiklab pagastā esošās organizācijas, ka arī atsevišķi pilsoņi izpratuši jaunā laika garu un ciešā sadarbībā vēlas pielikt savas rokas valsts celšanas darbā.

FR. ERNESTSONS,
Allažu pagasta darbvedis.

Allažu 6-kl. pamatskola.

Kā darbojas kooperatīvā sabiedrība

Allažu rajona dārzkopības biedrību apvienība.

1931. gada rudenī smagās saimnieciskās depresijas laikā allažniekos radās doma rast saimniecībām blakus lop- un graudkopībai jaunus ienākumus. Tādēļ 1932. g. pavasarī sāka darboties Allažu I. dārzkopī-

bas pārraudzības biedrība, audzējot dārzaugus konservu fabriku vajadzībām. Blakus šim pasākumam enerģiskie brāļi Kalniņi, Kalna Rumpos, sāka mēģinājumus ārstniecības un garšaugu kultivēšanā, un pēc sekmīgiem rezultātiem nodibinājās Allažu II. dārzk. p. b-ba.

Tā sadarbībā ar Siguldas dārzkop. pārraudzības biedrību un ar Jūdažu un Vildogas biedrībām nodibinājās 1934. gadā Allažu rajona dārzkopības biedrību apvienība.

Apvienība organizē un vada dārzaugu, garšas un tehnisko augu kultivēšanu savu biedru saimniecībās un gādā par tirgu šiem ražojumiem. Sezonas laikā ar apvienības smagiem automobiļiem biedru ražojumus katru dienu nogādā Rīgas tirgū, pie kam dārzaugu iesaiņošanai lieto tikai noteikta tipa standartkastes, kuņas pagatavo apvienības darbnīcās. Apvienība apgādā sēklas un augu aizsardzības līdzekļus. Apvienība izbūvējusi siltās lecektis un au-

gu māju biedru saimniecībām vajadzīgā dēsta izaudzēšanai.

1936. g., apvienība uzcēlusi un iekārtojusi kalti.

Kaltētavā žāvē netikai dažādus tehniskos, dārzaugus, garšaugus un ārstniecības augus, bet arī ābolus un labību. Pie tam pēdējo var izžāvēt līdz 10 ton. 24 stundās.

Bez šīm ierīcēm, Allažu II. d. p. b-bas rīcībā, kuņa strādā galvenokārt ar ārstniecības augiem, ir 3 atsevišķas žāvētavas, drogu pārstrādājamās mašīnas un ēterisko eļļu pārtvaicējamā ierīce. E. LIEPIŅŠ, apvienības priekšsēdētājs.

Babīte

Babītes pagasts teritoriālā ziņā Rīgas apriņķī ir viens no lielākiem, ar kopplatību 28.700 ha, resp. 287 kvadratkilometri, no kuņas Rīgas pilsētai piederošās zemes, meži un purvi 18.690 ha. Pagasta nekustamu, ar nodokļiem apliekamo īpašumu kopvērtība 1.596.611 ls un budžets 1936./37. g. 33.600 ls. Pastāvīgie iedzīvotāji 2007, bet gada laikā ienākošie laukstrādnieki — ārzemnieki 389. No pagasta 420 saimniecībām 65 dzimtsaimniecības, bet pārējās — Rīgas pilsētas nomas objekti, no kuriem ie-

gas tirgū arī no Babītes parādās pirmie lauksaimnieku ražotie kartupeļi, jo ir saimniecības, kas dēsta ap 20 kvint. agrīno kartupeļu. Pateicoties centīgam darbam un zemes pastiprinātai mēslošanai, ražas vidēji labas, bet siena ražas atkarīgas no jūras ūdens paisuma, jo pļavas robežojas ar Babītes ezeru. Lauksaimnieki pacēlušī jautājumu par Babītes ezera apkārtnes nosusināšanu. Zemes apstrādāšanā un kultivēšanā lielā mērā pielieto traktoros, kuņu pagastā 5. Ganāmpulku uzlabošanai lauk-

Babītes pag. valde un tehniskie darbinieki.

vērojamu daļu pārņēmusi valsts, kas, sevišķi pēdējā laikā, piešķir ilggadīgiem lietotājiem par dzimtu. Ar šo zemju pāriešanu dzimtsīpašumā atdzīvojas būvēšanās un atplaukst saimniecību apstākļi.

Viss pagasts, izņemot nedaudz uzkalnīkus, ir gandrīz viens līdzenums, ar smilšaini purvainu zemi bez māla, grants un akmeņiem. Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās un ienākumu avots ir lopkopība, graudkopība un sakņkopība. Pavasarī Rī-

saimnieki arvien vairāk iegādājas sugas govīs.

Ceļi smilšaini un labošanai lieto tikai skuļas un viršus, kamdēļ, sevišķi pavasaros un rudenos, neraugoties uz Rīgas tuvumu un uz to, ka pagastu šķērso divas šosejas, satiksmes grūtības diezgan lielas.

Pagastā darbojas viena 6-kl. pamatskola un divas pirmās pakāpes pamatskolas, kuņas strādā 7 audzinātāji. Arī pagasta nams atrodas bij. skolas ēkā. Pagastam

nav sabiedriskiem sarīkojumiem atbilstošas celtnes un tās trūkums jūtami atsaucas uz vietējo sabiedrisko dzīvi. Kaut gan daudz darīts, tomēr pagasts ar sabiedriskām celtnēm lepoties nevar. Pašvaldības ēku būvēm jau uzkrāti ap 40.000 ls. Tuvākā laikā paredzēts celt pagasta namu un paplašināt 6-kl. pamatskolu.

Visrosīgāki darbojas aizsargu nodaļa, aizsardžu pulciņš, lauksaimniecības biedrība un skolotāju saime ar mazpulkiem. Pavisam pagastā darbojas 24 kulturāla un saimnieciska rakstura organizācijas, starp tām krājaizdevu sabiedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība, izglītības biedrība, 3 lopk. pārraudzīb. biedrības, 3 mednieku biedrības, elektrības patērētāju un 2 lauksaimniecības koplietošanas biedrības u. c.

Babītes pagasts dziļi pārcietis pasaules kara un Latvijas atbrīvošanas cīņu laikus. Vēl tagad visā pagastā atrodamas ierakumu un dzeloņdrāšu žogu vietas. Babītes Brāļu kapi, pēc kritušo skaita, ir lielākie Latvijā. Šais kapos guldīti ap 4500 kritušo, visvairāk latviešu strēlnieku pulku karavīru, kas pag. gada vasarā pārvesti no 30 atsevišķām vietām uz kopējiem kapiem pie Antiņu mežsarga mājām. Kapos izdaiļos pēc sevišķa plāna un kapos guldītiem cels jaunu pieminekli. Brāļu kapu kopšanas un izdaiļošanas darbus veic Brāļu kapu komitejas Babītes nodaļa. Arī vietējā sabiedrība rosīgi piedalās lielajā darbā.

Babītes pagastā ietilpst lielāko kauju vietas — daļa no Ložmetēju kalna, Tīreļa un Cenas purvos, Beberbeķu apkārtnē u. c. Šīs vietas pagastā apmeklē daudz ekskursantu no tālākas apkārtnes.

Ievēribu pelna Babītes ezers ar lielu pī-

ļu bagātību. Babītes pagastā dzimis latviešu laikraksta („Mājas Viesis“) pirmais redaktors — latvietis Ansis Leitāns. Pagastā telefonu abonē 103 saimniecībās. Pastāv divas ev.-lut. baznīcas, kas kara laikā bija nopostītas, bet tagad atjaunotas.

KĀRLIS SEGLIŅŠ.

Babītes Brāļu kapos kritušiem strēlniekiem uzceltais piemineklis.

Baldones pagasts

Baldones pagasta valde, tehniskie darbinieki un aizsargu nod. pr-ks.

ir agrāko Baldones un Mercendorfas pagastu savienojums ar 2113 iedzīvotājiem. Nekustamu īpašumu kopvērtība 792.030 ls un tekošā gada budžets 28.000 ls. Uz š. g. 1. janvāri no nodokļiem iekasēti 84,6 proc. pret 45,4 proc. uz pag. gada 1. janv. — Pagastā atrodas sēravotu kūrorts. Pagājušā vasarā kūrorta apmeklētāju skaits, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, pieaudzis. Pagasts uztur nespējnieku patversmi ar 10 nespējniekiem. Pagājušā gada novembrī iesvētīja jauno 6-kl. pamatskolas namu, kas celts pēc doc. arch. Augusta Raistera projekta un izmaksāia 126.000 ls. Pašlaik

skolu apmeklē 220 bērnu. Pie skolas pastāv mazpulks un skautu pulciņš. Veco skolas ēku nodomāts pārbūvēt rajona ārsta, vecmātes un policijas kārtībnieku dzīvokļiem.

Pagastā darbojas aizsargu nodaļa, krāj- aizdevu sabiedrība, Baldones lauksaimniecības b-ba dibin. 1880. g., sēravotu labierīcību un namīpašņu biedrība, bibliotēkas biedrība, ugunsdzēsēju biedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība un meliorācijas sabiedrība.

E. KRONBERGS,

Baldones parr. darbveža v. i.

Baldones 6-kl. pamatskola.

Baldones sēravotu labierīcības

un namīpašnieku biedrības sākumi meklējami 1893. gadā, bet tagadējā veidā tā ir 15. maija notikumu radīts auglis. 1935. g. 24. februārī šī b-ba radās apvienojoties ar citām biedrībām. Biedrības mērķis — rūpēties par Baldones un apkārtnes izdaļošanu un pacelšanu kā saimnieciski, tā garīgi. Pašlaik b-bā 126 biedri, no tiem 16 mūža biedri. Līdzekļus mērķu sekmēšanai b-ba gūst galvenā kārtā no izrikojumiem sezonas laikā (īpaši gadskārtējiem bērnu zvētkiem). Biedrība var uzrādīt darbā arī rezultātus. Cauru gadu apgaismotās ielas ir biedrības nopelns. Izlabotie ceļi Baldonē un jauns ceļš līdz Riekstu kalnam (5 km) ir biedrības nopelns. Slēpošanai iekārtotie

ceļi Morisonā un Riekstu kalnā (ar tramp-linu) ir b-bas panākums. Tāpat vēl var pieminēt Baldones populārizēšanu ar dažādām piemiņas lietām un ērtību sagādāšanu sezonas viesiem.

Tas ir darīts līdz šim. Bet b-ba uz priekšu apņēmusies dot vēl daudz vairāk, jo b-bas rosīgai valdei ir enerģisks priekšsēdētājs — Vecmuižas virsmežzinis K. Kuks, kas kopā ar sēravotu direktoru Dr. A. Neumanu pag. vasarā veselu mēnesi apceļoja vairākus ārzemju kūrortus, lai gūtu jaunus ierosinājumus un tos pielāgotu Baldones sēravotu nostādīšanai par priekšzīmīgu kūrortu.

P. LAPSINŠ,

B. S. L. u. N. b-bas sekretārs.

Baldones virsmežniecība

No virsmežniecības kopplatības 18.756 ha, Rīgas apriņķa robežās ietilpst 13.138 ha. Pēc agrārreformas nodots sadalāmā valsts zemju fondā 1127 ha, līdz ar ko meža zemes platība ir samazinājusies par 8 proc. No 11.716 ha meža zemes 80 proc. aizņem-

ta ar skuju kokiem, 15 proc. ar lapu kokiem un 5 proc. ar retainēm un neapmežotām platībām; 1422 ha nemeža zemes sastādās no aņamzemes, pļavām, purviem, ceļiem un ūdens. Pēc audžu vecuma 43 proc. platības aizņemta ar jaunaudzēm, 32 proc.

ar briestaudzēm un 20 proc. ar audzēm cērtamā vecumā. Izsniegumi gada normas apmēros aplēsti uz 28.400 m³, pie kam no augošā 23.900 m³ un atmirušā meža 4500 m³.

Izsniegumi vietējo iedzīvotāju apmierināšanai ar būvmateriāliem un kurināmo tekošam gadam aplēsti uz 19.300 m³, kas sastāda 70 proc. no gada normas, pie kam būvkoku 8900 m³ (46 proc.) un kurināmā 10.400 m³ (54 proc.). Ar būvkokiem un kurināmo pilnīgi tiek apmierinātas Baldones, Doles un Daugmales un pa daļai Katlakalna, Salaspils un Ikšķiles pagasta iedzīvotāju vajadzības.

Kaut arī būv- un malkas koku izsniegšana normēta, pagastu valdēm un it īpaši pagastu vecākiem būtu jāpanāk izsniegumu vēl tālāka samazināšana, tādējādi atbalstot un sekmējot valdības nodomus un centienus ugunsdrošo ēku būvniecības veicināšanā un paplašināšanā.

Katra tālredzīga lauksaimnieka pienākums ir kultivēt kaut nelielu stūrīti meža, lai nebūtu jānonāk grūtā stāvoklī tad, kad valsts meži nespēs dot kaut arī tikai daļu no vajadzīgiem meža materiāliem.

A. TRAUČIŅŠ,
virsmežzinis.

Biriņu pagasts

Pagasta teritorija ir apmēram 35 km gara, sākas netālu no Gaujas upes, pretim Siguldai un beidzās pie jūras. Pagasta kopplatība 109 kilometri, kuŗu apdzīvo 1850 iedzīvotāji, bet vasaras laikā iedzīvotāju skaits daudz lielāks. Pie jūras līča jau pirms simts gadiem nodibināta peldu vieta Neibade, kuŗa tagad pārdēvēta par Saulkrastiem un pateicoties dzelzceļa satiksmei, apkārtējiem dabas jaukumiem un veselīgam gaisam, tā arvienu vairāk pievelk peldu viesus.

Pagastu šķērso Rīgas - Rūjienas dzelzceļš un trīs pirmās šķiras ceļi, no tiem divas šosejas. Tā kā dzelzceļa stacija atrodas pie jūras, pagasta vienā galā, to var izlietot tikai maza daļa pagasta iedzīvotāju, bet pārējiem jāiztieks ar autobusu satiksmi, kuŗa ne visai ērta un satiksmes ziņā iedzīvotājiem daudz kas ko vēlētis.

smilšains māls. Piekrastes iedzīvotāji nodarbojas ar zveju, bet pārējie ar graudkopību un lopkopību.

Pagastā atrodas diezgan plaši mežu un purvu masīvi, zemes ienesīguma vērtība 1.005.747 lati. Pašvaldības tekošā gada budžets līdzsvarots uz 29.213 ls, ar normālām nodokļu likmēm. Taupīgi saimniekojot, pagasta pašvaldība uzkrājusi ap 20.000 ls kapitālu. Bez tam, pašvaldībai pieder viena lauku māja, uz kuŗas zemes atrodas pagasta nams, Biriņu skola un nespējnieku nams, visas mūŗa celtnes. Pagasta pašvaldība uztur trīs otrās pakāpes pamatskolas ar 11 skolotājiem, kuŗās mācās 295 skolēni.

Pagastā darbojas sekošas organizācijas: Biriņu bibliotēkas biedrība, dibināta 1903. gadā, krāj-aizdevu sabiedrība „Bite“, dib. 1902. g., Biriņu savstarpējā apdrošināšanas biedrība, dibināta 1884. g., Biriņu piensaim-

Biriņu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Atrodoties šādā ģeografiskā stāvoklī, saimniecību zemes īpašības ir dažādas: jūras piekrastē viegla smiltis, tālāk glūda un

nieku sab., dib. 1922. g., Krimuldas-Eikažu piensaimnieku sabiedrība, dib. 1910. g., Saulkrastu labierīcības biedrība, dibināta

1926. g., Bīriņu aizsargu nodaļa, dib. 1920. g., Bīriņu mednieku biedrība, Pēterupes meliorācijas sabiedrība, Neibades zvejnie-

darbības uzsākšanu 1929. gadā visas pašvaldības ēkas tiek apgaismotas ar elektrību, tāpat arī ļoti daudzas saimniecības ir

Bīriņu tautas nams.

cības biedrība un 2 lopkopības pārraudzības biedrības.

Līdz ar elektrības spēkstacijas „Brasla“

Bīriņu 6-kl. pamatskola.

pievienojušās un turpina pievienoties elektrības tīklam.

Pagastā atrodas 3 telefona centrāles, no tām divas automatiskās, ar vairāk kā 170 abonentiem un 5 pasta iestādes. Bez tam daudzi iedzīvotāji izlieto kaimiņu pagastos esošās pasta iestādes, tā kā laikrakstu un korespondences saņemšana visiem iedzīvotājiem sevišķi parocīga.

Pasaules kara laikā frontes tuvuma dēļ visiem pagasta iedzīvotājiem bija jāizvācās, tādēļ diezgan daudz ēku bija galīgi nopostītas un palikušas sapostītas, bet zemnieki visus kara postījumus novērsuši un tagad nopostīto ēku vietā paceļas staltas celtnes.

R. PĻAVIŅŠ,
pagasta darbvedis.

Birzgales pagasts

Birzgales pagasts atrodas uz Daugavas kreisā krasta 60 km no Rīgas. Pagasta robežas saietas ar Jēkabpils un Bauskas apriņķiem. Birzgales, agrāk Lindes, pagasta sastāvā ietilpa Lindes, Birzgales un Mācītāja muižas un 96 zemnieku mājas. Izveidot agrārreformu, bij. muižu zemes 1922. g. sadalīja 184 jaunsaimniecībās.

1925. gadā pagastam pievienoja Jumpravas pagasta Kurzemes daļu ar 51 saimniecību un vēlākos gados no Vecmuižas pagasta 6 saimniecības.

Pagasta kopplatība 208 kv. km, pastāvīgo iedzīvotāju skaits 2439, nekustamās mantas kopvērtība 2.010.980 ls.

Zemes sastāvs pagastā dažāds: smiltsmāla zeme, bet ir arī neauglīgā smilts zeme un purvi.

Pagasta kopplatībā ietilpst 8948 ha valsts meža, kas dod pagasta iedzīvotājiem ienākumus ziemā. Arī jaunbūvējamai Ķeguma spēkstacijai vajadzīgie koka materiāli tiek ņemti no Birzgales mežiem.

Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās —

zemkopība un lopkopība. Gadā ražo pārdošanai apm. 600 to. maizes labības, 500 to cukurbiešu un 1200 mucīņas sviesta.

Lauksaimniecības ražojumu nogādāšanai uz Rīgu un citām pilsētām pagaidām trūkst labu satiksmes ceļu.

Sabiedrība ņem par aizdevumiem 5 un 6 procenti gadā un tās darbības gadi katreiz noslēgušies ar peļņu.

Lindes savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība dibināta 1922. gadā. Apdrošina pret uguni pagasta lauksaimnieku ēkas, in-

Birzgaļes 6-kl. pamatskola.

Pagasta pašvaldības īpašumi ir 28,9 ha zemes un uz šīs zemes celtas ēkas: pagasta nams, nespējnieku nams, skola un ārsta māja.

Nodokļus iekasē sekmīgi.

1935. gadā pagasta pašvaldība ar valdības atbalstu nobeidza 6-kl. pamatskolas pārbūvi, kurā ieguldīti naudā 77.700 ls un pagasta iedzīvotāju klausas.

Pagasta pašvaldība ir stājusies pie pagasta biedrību apvienības nodibināšanas, kuŗas mērķis ir pabeigt pagasta centra, Birzgaļes ciemā, esošā tautas nama izbūvi.

Vecākā sabiedriskā organizācija pagastā ir Lindes krāj-aizdevu sabiedrība, dibināta 1903 gadā. Sabiedrības bilance ir 124.470 ls, no kuŗas sumas kapitāli 20 proc. un noguldījumi 40 proc.

ventāru un lauku ražu. Biedrībā apvienoti 230 biedri, kapitāli 22.000 ls.

Bez augšminētām saimnieciskām organizācijām pagastā vēl darbojas patērētāju biedrība, piensaimnieku s-ba, 2 lauksaimn. b-bas un 4 meliorācijas biedrības.

No kulturālām organizācijām rosīgi darbojas Birzgaļes aizsargu nodaļa, Birzgaļes nacionālā jaunatnes biedrība.

No ievērojamākiem kulturas darbiniekiem pagastā darbojušies kā mācītājs Vecāis Stenders un kā pirmais skolotājs dzejnieks F. Mālbergis. Pagastā dzimuši dzejnieks Andrejs Pumpurs un rakstnieks Jānis Purpukē.

Darbveža v. i. J. ANTONS.

Bebru pagasts

Bebru pagasts ar saviem 1700 iedzīvotājiem atrodas pie Madonas apriņķa robežām un tālu no lielākiem centriem. Zemes auglība caurmērā vidēja un cieš no mitruma. Lauksaimniecībā piekopj vairākas nozares: piensaimniecību, graudkopību, linkopību un pa daļai arī cukurbiešu audzēšanu. Iedzīvotāju nodarbošanās saistīta tikai ar lauksaimniecību, bet ziemas mēnešos atbalstu sriedz arī meža darbi.

Pēc agrārreformas izvešanas pagastā ir 270 saimniecības. Bijušo muižu centros

ierīkotas skolas — Jaunbebras 6-kl. pamatskola, bet Vecbebras biškopības centrāl-biedrība ierīkojusi biškopības - dārzkopības skolu, kas patlaban atrodas LLK pārziņā un pulcina sevī 70 audzēkņus. Ir Bebras arī I pakāpes pamatskola. Abas pamatskolas ēkas ir nepiemērotas skolas vajadzībām.

Bez minētām skolu ēkām pagastā pilnīgi apmierinošā stāvoklī ir pagastnams, nespējnieku patversme un doktorāts ārstam un vecmātei. Vēl pagasta robežās ir 1 pienotava, 3 krejotavas, 1 kooperatīva veikals,

apteka, 8 privāti veikali, linu punkts, alus darītava, dzirnavas, 2 telefona nodaļas, 3 pašta nodaļas un 2 mašīnu koplietošanas punkti.

starpējās apdrošināšanas biedrība, Bebru krāj-aizdevu sabiedrība. Pirmā dibināta 1922. gadā un pēc dažām neveiksmēm pašos pirmajos gados, tagad iemantojusi labu uz-

Bebru pagasta valde, tiesa un tehniskie darbinieki.

Pagastā liels sabiedrisko telpu trūkums, ko paredz novērst aizsargi ar pagasta pašvaldības dāvātās ēkas izbūvi par aizsargu namu. Sevišķi grūti tikt galā ar ceļu labošanu, jo visā pagastā, kas ir 24 km garš un

ticību, apvienojot 200 biedrus, uzkrājot kapitālus par 14.000 ls un piemērojot caurimēra tarifu 0,2 proc apmērā no apdrošināšanas sumas.

Krāj-aizdevu sabiedrībā apvienoti 150

Bebru pagastnams.

līdz 12 km plats, nav dabūjama grants.

Ar 1934. gada pārmaiņām sevišķi uziabojies pašvaldības finansiālais stāvoklis. Minētā gada rudenī bija ļoti daudz nenokārtotu maksājumu, un policija pat apkārtējā daļu no ienākošiem nodokļiem. Tagad parādu nav. Ir uzkrāti noguldījumi bankā un sagatavoti materiāli skolas būvei par 30.000 ls. Saticība iedzīvotāju un darbinieku starpā, kā arī rosība — pieņēmusies.

Iedzīvotāju labklājību un saderību veicina pagasta apmēros darbojošās Bebru sav-

biedri. Arī šī sabiedrība no savas dibināšanās 1924. gadā ir uzkrājusi kapitālus par 14.000 ls un izmanto galvenā kārtā Latvijas bankas un Latvijas tautas bankas kredītus, ņemot par aizdevumiem 5—7 proc. un maksājot par noguldījumiem 4 un pus — 6 proc. gadā.

Vecbebru piensaimnieku sabiedrība dibināta 1925. gadā un apvieno 70 piena vedējus. Būdamā apmēros neliela, ar motora iekārtu, tā tomēr sasniegusi labus rezultātus, resp. izmaksas, kas līdzinājas labāko pieno-

tavu sasniegumiem. Sabiedrības kapitāli pēc nesenās īpašumu pārvērtēšanas ir par 7000 ls. Sabiedrība uztur arī mašīnas koplietošanai.

Kulturālo darbu pagastā veic aizsardzes un aizsargi, Jaunbebru bibliotēkas biedrība, kas apvieno 70 biedrus un Kokneses ev. lut. draudzes sieviešu komitejas Bebru nodaļa.

No pārējām organizācijām Bebru pagastā darbojas 2 mazpulki, 5 meliorācijas biedrības un 3 lopkopības pārraudzības biedrības.

A. PREISS,

Bebru pagasta vecākais.

Lauksaimniecības kameras biškopības-dārzkopības skola Vecbebrās.

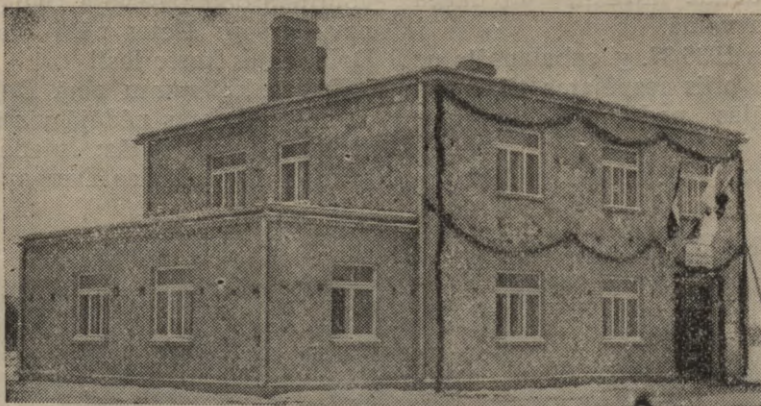

Daugmales pagasts

sastāv no īsi pēc kara apvienotiem Līves un Bramberģes pagastiem un atrodas 34. km no Rīgas uz dienvidaustrumiem, izstiepts gar Daugavas kreiso krastu un tā kopplatība ir 3089,92 ha, ar taksēto kopvērtību 340.679 ls. Tekošā gada budžets — 10 proc. virs normas, — 10.400 ls. Pašvaldībai parādu nav. Pagastu apdzīvo 391 vīrietis, 436 sievietes. Zeme caurmērā viegla, smil-

ki. Pasaules kara laikā pagasts tika gandrīz pilnīgi nopostīts. Pēc kara, it sevišķi pēdējo 2 gadu laikā, karā nopostīto ēku vietā paceļas glītas dzīvojamās un saimniecības ēkas, kā arī sabiedriskas celtnes.

Pašvaldība uztur 2 skolas. — 6-klasīgā pamatskola atrodas pagasta vidū, glītā 2. stāvu ēkā, un to apmeklē 104 skolnieki, un 1. pak. pamatskola atrodās pagasta lejas

Daugmales pag. veselības kopš. punkts.

šaina, ar maz izņēmumiem pagasta lejas galā, kur bieži sastopāms māls un sakarā ar to — ierīkoti vairāki māla ķieģeļu ceplī. Vispār iedzīvotāji, blakus sīkajām lauksaimniecībām, nodarbojas kā zvejnieki un laivinie-

galā, pēc kara atjaunotā ēkā, un to apmeklē 22 skolnieki.

Pagastā darbojas savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, lauksaimniecības mašīnu koplietošanas biedrība un kultūras

biedrība. Kultūrāli-sabiedrisko dzīvi traucē piemērotu telpu trūkums, ko cer tuvākā nākotnē novērst, uzceļot jaunu pagasta namu ar sarīkojumu telpām.

Pagasta robežās atrodas Nāves sala ar pieminekli kritušiem latviešu strēlniekiem.

Daugmales 6-kl. pamatskola.

Muzeja ēkā domāts sakrāt vēsturiskos materiālus un to apdzīvcis kāds no strēlniekiem, kas piedalījies cīņās Nāves salā un varēs sniegt daudzajām ekskursijām paskaidrojumus par cīņu gaitām šai vietā.

Pagasta lejas galā atrodas Tēču pilskalns, kas pēdējo 2 gadu laikā izrakumos devis bagātīgus vēsturiskus materiālus.

Pagasta robežās 1935.-36. g. Latvijas sarkanais krusts ar tauta labklājības ministrijas atbalstu uzcēla glītu 2 stāvu mūra ēku veselības kopšanas punktam. Šis punkts nes daudz svētības veselības kopšanā nevien pagasta robežās vien, bet arī attālākā apkārtnē, jo to apmeklē daļa Salaspils, Baldones un Doles pagastu iedzīvotāju. Punktā katru dienu atrodās māsa - vecmāte, kas sniedz padomus un palīdzību visiem pa brīvu. Ārsts un zobārsts punktā atrodas katrs vienu dienu nedēļā.

M. MELLENS,

Daugmales pag. darbvedis.

Doles pagasts

ir viens no tiem daudzajiem mūsu valsts pagastiem, kuŗi pasaules karā vissmagāki cietuši. Pāri par 90% no visām pagasta saimniecībām bija karā galīgi nopostītas. Tagad gan dzīve ievirzījies normālās sliekšņos, bet kara postījumu sekas liek vēl vienmēr sevi just. Jutusi to arī pagasta pašvaldība, jo Pulkarnes skolas un nespējnieku patversmes jaunbūves, pagasta nama, Salas skolas un tautas nama kapitālie remontu prasījuši daudz līdzekļu un darba bezmaksas kļaušu veidā.

Pagasta budžets 1936/37. g. sabalansēts uz 34.040 ls, bet tas bijis iespējams tikai paugstinot normālās nodokļu likmes par 20%.

Galvenā pagasta iedzīvotāju nodarboša-

nās ir lopkopība un piensaimniecība. Koppienotavas pagastā nav. Visus piensaimniecības ražojumus pārdod Rīgas pilsētas tirgos tieši patērētājiem. Vēl atzīmējama diezgan intensīva kartupeļu un, sevišķi pēdējos gados, attīstījusies cukurbiešu audzēšana, kas, pateicoties ērti sasniedzamai galvas pilsētai un Jelgavas cukurfabrikai, lauksaimniekiem dod jūtamus ienākumus. Diezgan jūtamus ienākumus pagasta iedzīvotājiem dod arī zveja Daugavā. Kuŗš gan nav garšojis Doles nēģi vai Daugavā pie Doles salas ķerto lasi!

Dabas krāšņumu ziņā Doles pagasts arī nav ierindojams pēdējā vietā. Daugava to sadala divās daļās: viena daļa pagasta saimniecību atrodas Daugavas kreisā kras-

Doles pagasta valde, revīzijas komisija un tehniskie darbinieki.

tā, bet mazākā daļa Doles salā, ko robežo tā saucamās «sausā» un «lielā» Daugava. Vasaras laikā izbraukums pa Daugavu līdz Doles salai, Salas pamatskolai ar tās veco parku, vai Ķekavai dod tūristiem daudz patikama. Atzīmējamas vēl Ķekavas un Bērzes upītes ar saviem dzirnavu ezeriem, kuŗus bieži vien apmeklē Rīgas sportistimaksšernieki Senvēstures cienītājus var interesēt vecais latvju Klangukalna pilskalns, kas 1935. g. izrakumos deva tik daudz vērtīgu materiālu par mūsu senvēsturi.

P. CAUNE,
Pagasta darbvedis.

Doles „Pulkarnes“ pamatskola.

Doles pagasta nams.

Doles-Ķekavas baznīca ar tautas namu.

Dreiliņu pagasts

piekļaujas Rīgas pilsētas austrumu daļai. Iedzīvotāju 1102, vasaru darba laikā 1500; saimniecību 91. Pagasta platība 31,32 kv. km.

Zeme pagastā lielāko daļu smilšaina; lauksaimnieki pa daļai audzē labību un cukurbietes, bet viens no galveniem ienākumiem ir lopkopība un jauno kartupeļu un sakņaugu raža, ar kuriem jau agrā vasarā

celts priekš kara. Ēka plaša, telpas gaišas, iekārtotas samērā labi.

Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 13.700 ls. Nenokārtotu maksājumu pašvaldībai nav, tāpat nav agrāro gadu nodokļu parādu. Visas pagasta sabiedrības ēkas atrodas labā stāvoklī, glīti atremontētas. Pagasta pašvaldība rūpējusies arī par šo ēku apkārtnes izdaļošanu.

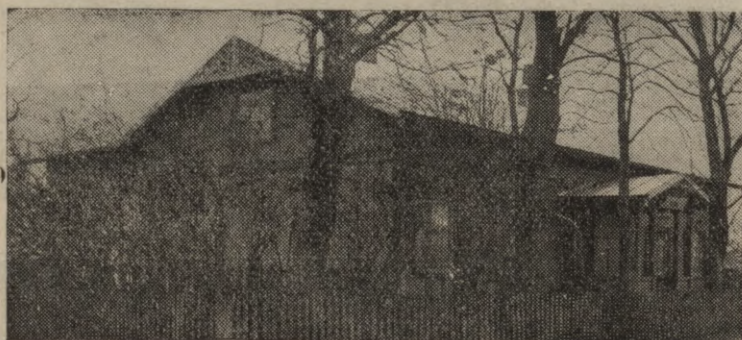
Dreiliņu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

lauksaimnieki apgādā galvas pilsētu.

Pagastā attīstās plaša rūpniecība: Juglas ezera krastā darbojas akc. sab-bas Eduārdas Brūns un b-dri papīru fabrika. Uzņēmums acīmredzot uzplaukst un daudziem iedzīvotājiem doņ darbu un peļņu.

Pagastā darbojas 6-kl. pamatskola ar 6 skolotājiem un 113 skolēniem. Skolas nams

Ceļi pagastā samērā labi. Pagastu šķērso Rīgas - Madonas šoseja un līdz pagasta robežai pienāk no Rīgas, Bīķernieku ielas turpinājums — pilsētas šoseja. Neērtības vienīgi rada šī pagasta, kā arī austrumos esošiem kaimiņu pagastu iedzīvotājiem Rumpmuižas apaļo akmeņu bruģis. Tas ir taisnākais ceļš nokļūšanai uz Rīgas Vidzemes tir-

Dreiliņu pagastnams.

Dreiliņu Bīķeru 6-kl. pamatskola.

gu un pilsētas centru, bet tas patreiz atrodas vezumniekiem - zirdziniekiem gandrīz nelietojamā stāvoklī. Pārējos ceļus uzlabo ar šlagu, kurū izved no Rīgas, jo pagastā nav pieejama ceļu labošanai piemērota grants.

Sabiedriskā dzīve pagastā, Rīgas pilsētas tuvuma dēļ, nerit sevišķi strauji, bet arī ne gausi. Pagastā ir aizsargu nodaļa, mazpulks, L. jaun. sark. kr. pulciņš, meliorācijas, lopkopības pārraudzības biedrības un krāj-aizdevu sabiedrība. **J. VITOLIŅŠ,**
Dreiliņu pagasta darbvedis.

Ikšķiles pagasts

ar 2442 iedzīvotājiem skaita ziņā ieņem 6. vietu starp 57 Rīgas apriņķa pagastiem. Pēc Sprēstiņu novada pievienošanas Ogresgala pagastam un Ogres pilsētas teritorijas atdalīšanas, Ikšķiles pagasts ir 190 kv. km.

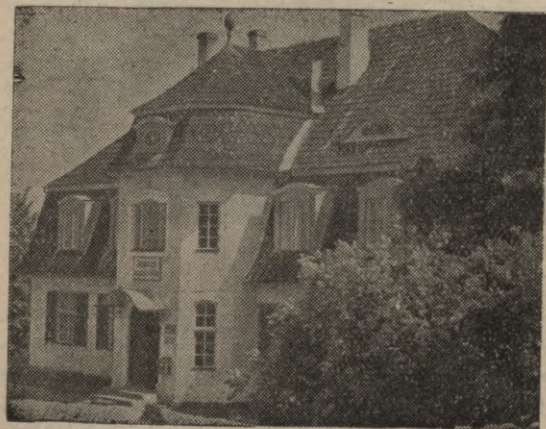
Pagasta saimniecisko attīstību lielā mērā sekmē izdevīgie satiksmes apstākļi — 35 km līdz Rīgai — kas ļauj lauksaimnieku ražojumus nogādāt tieši Rīgas tirgū. No lauksaimniecības nozarēm galveno vietu

Ikšķiles pagasta valde, tiesa un sabiedriskie darbinieki.

liels un, atrazdamies Daugavas labā krastā, ar Berkavas novadu ap 7 km iesniedzas arī tās kreisā pusē. Sis pagasta ģeografiskais stāvoklis, t. i., tik ciešā draudzība ar mūsu likteņupī Daugavu, arī iemesls tam, ka Ikšķiles pagastu visos laikos smagi skārus karu vētras. Daudzas reizes dažādos kaņos galīgi nopostītas pagasta apdzīvotās vietas. Pasaules kara un atbrīvošanas cīņu laikā, atrodoties tieši frontes joslā, tuvos kaimiņos Nāves salai, pagasts zaudējis 90% saimniecību un visas sabiedriskās celtnes. Nenopostīti palikuši tikai daļa Tīnužu un Kranciema novadu. Pateicoties lielai saimnieciskai rosībai, kara brūces jau krietni apdzijušas. Uzcelta jauna, stalta baznīca, Turkalnes 6-kl. skolas ēka, kultūras biedrības nams un daudzas privātas ēkas. Atjaunota Elkšņu 6-kl. skolas ēka.

ieņem graud- un lopkopība, ap 30 saimniecības audzē cukurbietes. Piena daļu nogādā tieši Rīgā, daļu pārstrādā Tīnužu pien-

Ikšķiles pagastnams.

Ikšķiles baznīca.

saimnieku s-bas koppienotavā. Patlaban pagastā 421 saimniecība ar 8512 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes.

Sevišķi jūtami pagasta saimnieciskā dzīve uzplaukusi kopš 1934. gada lielajiem notikumiem, jo pēdējā laikā Ikšķīle ātri izveidojas par jaunu vasarnīcu rajonu, kam labvēlīga jaukā apkārtnē un ērtā satiksme. Lauksaimnieki daudz izmanto ugunsdrošo būvmateriālu atviegloto iegūšanas iespēju. Pagastā prāvs skaits labi nostādītu saimniecību, starp citu Latvijas kara invalidu savienība Tīnužos ierīkojusi priekšzīmīgu saimniecību un atpūtas namu kara invalidiem.

Pagasta valdei telpas fonda piešķirtā bij. barona vasaras pili, kas glīti atremontēta. Turpat mitinās arī rajona vecmāte, veselības kopšanas punkts un Tīnužu pasta palīgnodaļa.

Pagasta pašvaldības saimnieciskais stāvoklis atzīstams par labu. 36.600 ls lielais 1936/37. gada budžets izpildās bez nodokļu likmju paaugstināšanas. Lietpratīgā saimniekošana ļāvusi izdarīt arī prāvus ietaupījumus. Atzīstama arī nodokļu nomaksas gaita, kas uz 1. janvāri devusi 80% iekasētu nodokļu. Labi nostādīta sociālā apgāde. Bijušā papes fabrikā ierīkota priekšzīmīga nespējnieku patversme, kur pie kopgalda uzturā 14 nespējnieku, bet 50 sociāli apgādājamo saņem pabalstus ārpus patversmes.

Pagastā darbojas ap 10 organizācijas, no kurām par plašāko un intensīvāko izveidojusies Ikšķīles aizsargu nodaļa ar sporta pulciņu.

Labi nostādītas divas 6-kl. un viena 4-kl. skolas ar 10 skolotājiem. Skolās kopgaldi.

G. ELEPANS,
pagasta darbvedis.

Inčukalna pagasts

Nav Inčukalna pagastā sevišķu dabas vērtību, ar ko lepoties, un tomēr Inčukalna vārds diezgan plaši pazīstams, it sevišķi pilsētnieku — rīdzinieku vidū. Pēdējie ne tikai izbrauc šeit lielā mērā vasarā zaļumos, bet daudz gan brauc arī ziemā un pēdējā laikā pat uz pastāvīgu dzīvi. Tam visam par iemeslu Inčukalna sausais veselīgais gaiss, priežu meži, ērta satiksme ar Rī-

Saimniecisku priekšrocību pagastam nekādu nav. Zeme gandrīz tikai viegla smilts, pa nelielai daļai mālaina smilts. Iedzīvotāju ienākumi vienīgi no lopkopības un peļņām. Kaut arī ienākumi līdz ar smilšaino zemi ir diezgan niecīgi, tad tomēr atzīmējama iedzīvotāju centība savu stāvokli uzlabot.

Pagasta pašvaldības saimnieciskais stāv-

Inčukalna pagasta pašvaldības darbinieki.

gu gan pa dzelzceļu un šoseju un citas pagasta labierīcības un priekšrocības. Raksturīgi arī tas, ka no pagasta 467 saimniecībām 304 ir vasarnīcas un sīksaimniecības un tikai 163 saimniecības ar lauksaimniecisku raksturu.

voklis labs, kas arī redzams no tā, ka pēdējos gados izdevies uzkrāt lielākas sumas priekšā stāvošai I pakāpes pamatskolas jaunbūvei un 6-kl. pamatskolas paplašināšanai un, neskatoties uz iepriekšējām daudzām jaunbūvēm: kā pagasta namu, ne-

spējnieku namu, skolu un tautas namu — pašvaldībai nav nekādu parādu. Bez parastiem pašvaldību īpašumiem pagastam pieder arī tautas nams, viesnīca un maiznīca, no kuŗiem pašvaldība gūst arī daļu ienākumu.

Pagastā darbojas dažādas organizācijas, kuŗas izrāda ļoti aktīvu darbību gan kultūrā, gan saimnieciskā laukā.

J. PERLBAČHS,
Inčukalna pagasta valdes darbvedis.

Inčukalna 6-kl. pamatskola.

Skolotāju slimības sanātorija Inčukalnā

Inčukalna Karļzemniekos, skaistā dabas stūrītī, 40 km no Rīgas, 6 km no Inčukalna, stac. atrodas Latvijas skolotāju slimības sanātorija. Kopā ar lauksaimniecības farmu tā aizņem apm. 66 ha lielu platību. Šo īpašumu slimības kase nopirka 1925. gadā. Jau 1926. g. sākumā galvenā ēka bija tik tālu pārkārtota, ka varēja uzņemt pirmos slimniekus.

Tagad sanātorijā piemīlīgi un labi iekārtotas slimnieku istabas 30 personām. Ir skaistas atpūtas telpas ar klavierēm un plašu bibliotēku, glīta ēdamzāle. Ārsta kabinetā labs Rentgena staru aparāts, kalna saule, diatermijas aparāts, medicīniska literatūra u. t. t.

Nepieciešamās labierīcības papildina ērts gulbieris, plaša virtuve, pagrabi, noliktavas. Arī šīgada budžetā paredzētas ievērojamas summas sanātorijas labierīcībām.

Slimības kase vadība iegulda daudz pūļu un līdzekļu savas sanātorijas izveidošanā.

Līdz šim sanātorijā jau ārstējušies ap 600 slimnieku. Uzņem tikai ar aktīvu plaušu tuberkulozi slimus. Tie pirmām kārtām ir slimie skolotāji. Sākot ar pagājušo gadu uz mūsu sanātoriju savus tbc slimniekus sūta arī lauku darbinieku slimības kase. Slimniekiem neliela piemaksa: 18 ls mēnesī. Valsts darbinieki pirmos 3 mēn. piemaksā 2,95 ls dienā, vēlākos mēn. 1,60 ls dienā. Var tikt uzņemti arī lauku iedzīvotāji. Piemaksa ap 90 ls mēn. Privātiem dienas maksa 7 ls (citu nekādu piemaksu nav). Slimniekus no stacijas uz sanātoriju un atpakaļ nogādā sanātorijas automobilī. Tuvākas ziņas sniedz slimības kase Rīgā, Dzirnauvu ielā 12-14 un sanātorija (tāl. Murjāni 45).

Ārstnieciskā palīdzība: tiek sniegts viss tas, ko patreizējā medicīnā zinātne atzīst par vajadzīgu racionālā tbc ārstēšanā.

Dr J. ROZĪTIS.

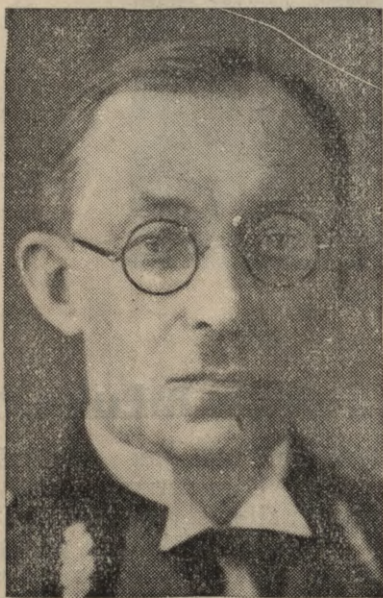
Inčukalna virsmežniecība

Šī ir tuvākā valsts virsmežniecība mūsu galvas pilsētai. Tās meži aptver Inčukalna, Allažu, Ropažu un Ādažu pagastus. Virsmežniecības kopplatība 33.950 ha. Ietilpstošie Ādažu pagastā Carnikavas meži

paredzēti Vidzemes jūrmalas izveidošanai.

No kopējās virsmežniecības platības derīgu meža zemju ir 28.600 ha. 1300 ha ir lapu koku mežu, bet pārējie skuju koku, no tiem liela daļa priežu silu uz trūcīgām

smilšu augsnām. Virsmežniecības sauso priežu silu posts ir arī meža biežā degšana, ko izsauc dzelzceļa vilcieni un neuzmanīgā apiešanās ar uguni no daudzajiem pilsētas apmeklētājiem. Tukšās meža zemju platības ceļu tuvumā ir šo iemeslu sekas. Katra degšana arvienu vairāk pasliktina jau tā vājās meža augšanas apstākļus. Posta novēršanai virsmežniecība uzbūvējusi vajadzīgās vietās uguns novērošanas tornus un ierīkojusi 309 km ugunsaizsargu joslu. Izdegumu apmežošanas noskaidro-

Inčukalna virsmežzinis K. Eiche.

šanai virsmežniecība jau agrākos gados ievadījusi mēža atjaunošanas pētījumus un izmēģinājumu darbus. Strādājot noskaidrotā virzienā, 1936. gadā apmežoti 352 ha, bet sākot ar 1925. g. — 2925 ha. Tani pašā laikā nostiprināts un apmežots 280 ha pie jūras plūstošu smilšu kāpu.

Stādu iegūšanai apmežošanas un izdaiļošanas vajadzībai virsmežniecībā ierīkotas 8 stādu audzētavas. Plašākā audzētava Inčukalnā, kuņā audzē arī augļu kociņus. No audzētavām 1936. g. izniegts 76.000 lapu un 2200 skuju koku stādu, 5600 krāšņuma krūmu un 450 augļu kociņu un ogulāju krūmu.

Pateicoties ērtam transportam, koki atrod labu pieprasījumu un tiek labi samaksāti.

Saimnieciskos darbos virsmežniecība devusi krietnu peļņu lauksaimniekiem un strādniekiem.

Beidzot ar labpatiku jāmin, ka virsmežniecības veiktais darbs pievērsis citu mūsu meža rajonu speciālistu interesi. Šinī sarakstā 7 gadu laikā virsmežniecību apmeklējuši 350 ekskursanti. Arī Latviju apmeklējušie citu zemju mežkopji ir bijuši virsmežniecības viesi. No Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm, Kanādas, Japānas, Ķīnas, mežkopju ekskursantu grupas no Somijas, Vācijas, Igaunijas, Lietuvas un lauksaimniecības speciālistu grupa no Francijas.

K. EICHE,

Inčukalna virsmežzinis, mācīts mežkopis.

Jumpravas pagasts

Jumpravas novads vēsturiskos avotos ir jau minēts ar 1682. gadu, kad Lieljumpravas muižu — kopā ar Lieljumpravas novada zemniekiem — reducēja zviedru valdība. 1868. gadā sāk darboties Lieljumpravas pagasta valde, jau neatkarīgi no muižas un viņas vadības. Reizē ar šo nodibinās arī Lieljumpravas pagasts ar 92 saimniecībām un apm. 1300—1400 iedzīvotājiem, kuņu saimniecību novietne ir labais un kreisais Daugavas krasts.

Pasaules karā pagasts — atrazdamies uguns joslā — cietis par 90%, pie kam nopostītas arī visas sabiedriskās ēkas. Pēc Latvijas valsts nodibināšanās pagasts nosaukts tagadējā nosaukumā — Jumpravas pag., un robežu noapaļošanas nolūkos no tā atdalās kreisais Daugavas krasts un pievie-

nojas Birzgales pagastam. No bēgļu gaitām atgriezušies, jumpravieši ķēras pie personīgo un sabiedrisko ēku atjaunošanas un jaunbūves. Neskatoties uz to, ka gandrīz katram jumpravietim sava pēckaņa dzīve bija jādibina uz pelnu kopiņas, tagad Jumpravas pagasts lepojas ar daudz diženām celtnēm: atjaunoto dievnamu un nespējnieku patversmi, biedrību un pagasta namu jaunbūvēm un pārbūvēto Valdemāra pamatskolu.

Patreiz Jumpravas pagasts ir 110 kv. km liels ar 87 pirmskaņa saimniecībām, 108 uz valsts zemes fonda nodibinātām, un Jumpravas ciemu ar 1600 iedzīvotājiem. Zemes auglība ir labāka par vidēju un sastāv — Daugavmalā no auglīgas smilts, bet pārējās vietās no melnās smilts ar māla apakškar-

tu. Pagasta budžets svārstās ap 22.000 — 25.000 ls.

Pēc 1934. gada 15. maija idzīvotājos ir radies dzīves un darba prieks, kas arī ievērojami atsaucies uz maksājumu kārtošānu,

jo no partiju laikos uzkrājušāmieš nodokļu parādiem — 16.000 ls — tagad skaitās tikai ap 2000 ls.

PĒTERIS MATULIS,
Jumpravas pagasta darbvedis.

Jumpravas labdarības biedriba

1872. gadā Jumpravas pag. Daugavas skolas skolotājs A. Āboliņš, būdams enerģisks un spējīgs koŗa vaditājs — nodibināja Lieljumpraviešu dziedāšanas kori. Pastāvot vācu muižnieku varai, citāda veida biedrību dibināšana nebija iespējama.

Dažus gadus vēlāk pagasta otrā galā, tā saucāmieš «mežgaliešiem» nodibinājās otrs koris Nikolaja skolas skol. J. Oltes vadībā, kuŗš vēlāk apvienojās ar Āboliņa kori.

Āboliņš iegādājies arī Lieljumpraviešu dziedāšanas korim karogu, kuŗš no 1872. g., neskatoties uz pārlaistām dzīves vētrām, vēl tagad svinīgos gadījumos brīvi plivo.

Šādu latviešu zemnieku plašu organizēšanos ar bažām vēroja Jumpravas barons Nikolajs Fitinghofs. Lai varētu koŗa darbību kontrolēt, viņš nodeva tam muižas veco brūzi un vajadzīgos kokus nama celšanai, kuŗu arī uzcēla.

1881. gada 21. martā, kad biedrību dibināšana uz laukiem bija jau vieglāk iespējama, lieljumpraviešu dziedāšanas koris pārveidojās Jumpravas labdarības biedribā.

1912. gada 26. jūnijā tika likts pamatakmens pirmam biedribas namam uz Suķu māju gruntnieka Andreja Rudziša zemes. Šo zemes gabalu biedriba no labvēļa Rudriša ieguva ilggadīgā nodā. Nama celšanā ar līdzekļies piedalījās Jumpravas krājāizdevu sabiedriba, Jumpravas lauksaimniecības biedriba un Jumpravas sav-

starpējā ugunsapdrošināšanas biedriba.

1917. gadā, pasaules kara vētrai pāri ejot, nams un visa apkārtnē tika nopostiti.

1924. g. jūlija mēnesi bija iespējams stāties pie nama atjaunošanas.

Cik ārkārtīgi liela bija iedzīvotāju interese kļūt pie savas gaismas pils, redzams no tā, ka nama celšanai brīvprātīgi ziedotas ap 1500 zirgu un 1000 kājnieku dienas. Arī šoreiz pārējās biedribas, kā Jumpravas krājāizdevu sabiedriba, Jumpravas lauksaimniecības biedriba, lauku mednieku biedriba «Nimrods», kuŗām vēlāk pievienojās arī Jumpravas savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedriba — piedalījās ar saviem līdzekļiem. Nams uzcelts nepilnu 6 mēnešu laikā. Viņā atrod un atradis viesmīlīgas telpas visas pagasta kultūrālās un saimnieciskās organizācijas.

Pie biedribas pastāv koris un teātra trupa. Ir sava bibliotēka ar vairāk kā 1000 sējumu vērtīgu grāmatu, kuŗas bez atlīdzības pieejamas visiem pagasta iedzīvotājiem. Biedriba ik gadus pabalsta divus skolniekus, kuŗu atbalstīšanai pastāv pirmā biedribas priekšnieka Rudziša novēlējums.

1936. g. 24. februārī visas nama atjaunošanā dalību ņēmušās biedribas savstarpēji apvienojās nama lietāšanā un uzturēšanā.

Biedriba cenšas un centusies arvien strādāt kultūrālo darbu tautas labā.

A. MĀRTINSONS.

Liel-Jumpravas patērētāju b-bas nams Jumpravā.

Kastrānes pagasts

ir 85 kv. klm. liels ar 1273 iedzīv. un 252 apdzīvotām vietām. Nekustāma īpašuma vērtība 952.482 ls un tekošā gada budžets 23.000 ls.

Pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis sevišķi uzlabojies pēc 15. maija pārvērtībām. Vecie nodokļu parādi gandrīz likvidēti un tekošā gada nodokļi ienāk bez sevišķām grūtībām.

Kastrānes pagasts apvienots 1890. g. no atsevišķiem Kastrānes un Vatrānes pagastiem. Par pagasta namu tānī laikā bija izbūvēts bij. Diedziņa krogs, kuŗš pasaules kaŗā nopostīts. 1922. gadā nopostītais pagasta nams atjaunots un pie pagasta nama

žādo politisko partiju intrīgu dēļ pie skolas jaunbūves netika. Tagad pagasta padome vienbalsīgi nolēmusi ķērties pie skolas jaunbūves un tam nolūkam tiek uzkrāts vajadzīgais kapitāls.

1933. g. uzbūvēta nespējnieku patversme, kuŗā nespējniekiem ērta un gaiša dzīve.

Zemes sastāvs pagastā nevienāds: pa lielākai daļai māls un smilšu māls. Lauksaimnieku galvenie ienākumi: no graudkopības, lopkopības un pa daļai no linkopības. Satiksmes ziņā pagasts atrodas labā stāvoklī: to šķērso Rīgas—Ērgļu jaunbūvētais dzelzceļš un Rīgas Lubānas I. šķ. ceļš

Kastrānes pagasta valde un tehniskie darbinieki.

izbūvēta izrīkojumu zāle ar plašu skatuvi un zāle var uzņemt līdz 500 apmeklētājus.

Pagastā pastāv 4-kl. pamatskolas, kuŗas šī laika prasībām nav piemērotas. Ap

ar labi nostādītu auto satiksmi.

Pagastā darbojas sekojošas organizācijas un biedrības: aizsargu nodaļa, Krāj-aizdevu sabiedrība, Savstarpējā ugunsapdrošinā-

Kastrānes pagastnams.

1925. g. bija paredzēts sākt būvēt jaunu 6-kl. pamatskolu. Tam nolūkam jau bija sagatavoti koka materiāli, pievesti akmeņi un izgatavots arī plāns jaunbūvei, bet da-

šanas sab. un Izglītības b-ba «Zieds», kuŗa ir no vecākām biedrībām pagastā. Kultūrāli sabiedriskās dzīves centrā stāv aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, kas dar-

bojas sevišķi rosīgi. Aizsargu organizācijas darbību atbalsta pagasta pašvaldība un pārējā sabiedrība.

15. maijs pagasta dzīvē ienesis jaunu garu un darba mīlestību un šī gara vadībā

pagasta pašvaldība savus pienākumus ar labām sekmēm veiks arī uz priekšu.

J. HOCHBERGS,

Kastrānes pag. valdes darbvedis.

Katlakalna pagasts

atrodas Rīgas apriņķī, Rīgas pilsētas pievārtē, dienvidos, 12 km garā joslā, abpus Daugavai, piekļaudamies Rīgas pilsētai. Zeme pa lielākai daļai mazvērtīga — neauglīga smilts un nenosusināti purvāji. Pagastā 594 saimniecības ar 2612 iedzīvotājiem, kuŗu sastāvs dažāds un lielpilsētas tuvuma dēļ mainīgs. Galvenais iedzīvotāju ienākums lauksaimniecība, — lopkopība un dārzsaimniecība. Papildienākumi zveja un ūdens darbi Daugavā. Pēckaŗa gados, samazinoties ūdens darbiem Daugavā un zvejas ienākumiem, pagasta iedzīvotāju saimnieciskais stāvoklis ar maz izņēmumiem slikts, jo saimniecību uzlabošanai, kas priekškaŗa gados, kad iedzīvotāji darbu atrada ārpus mājas, nav piegriezta vajadzīgā vēriba. Teikto sevišķi arī pēckaŗa gados ietekmēja un pat pasliktināja tas apstākļis, ka līdz šim pagasta saimniecību lielākā daļa bija Rīgas pilsētas rentsmājas, kur katrs saimniecībaš un to ēku uzlabojums, netaupot zemnieka čaklās darba rokas, bija jāizpērk saimniecībā neatgūstamiem līdzekļiem — augstajām rentsmaksām. Tagad līdz ar līdzšinējo rentsmāju apmaiņšanu pret valsts fonda zemēm un to piešķiršanu viņu lietotājiem par dzimtu, stāvoklis mainās. It sevišķi pēc 15. maija pārgrozībām labi pārdomātiem un izdotiem likumiem. **Piešķirtās saimniecībās vērojama rosīga apbūvēšanās, zemes kultivēšana, tās izkopšana — purvājus pārvēršot auglīgās pļavās un tīrumos.**

Pagasta budžets ar 20 proc. visu nodokļu likmju paaugstinājumu tekošā saimniecības gadā līdzsvars uz 28.000 ls. Pagasts uztur divas sešklasīgas pamatskolas, no kuŗām Pļavniekkalna skolas ēka līdzekļu trūkuma dēļ līdz pat šim laikam nav izbū-

vēta paredzētā apmērā, bet Krusta skolas ēka Daugavas labā pusē, skolas vajadzībām nepiemērota, atrodas ģeografiski neizdevīgā vietā un pievestā apstākļa dēļ izsauc lielāku skolnieku skaita aizplūšanu uz Rīgas pilsētas un kaimiņu pagastu skoiām, kas prasa katru gadu vairāk par 3000 ls līdzekļu proporcionālo skolu uzturēšanas izdevumu segšanu ārpus pagasta.

Pagastā darbojas ugunsapdrošināšanas, bibliotēkas, lopu pārraudzības, izglītības biedrības, krāj-aizdevu sabiedrība, aizsargu organizācija ar aizsardžu pulciņu, vanagu un skautu organizācijas. Pie skolām pastāv mazpulki, skolu kooperātīvi un Jau-natnes sarkanā krusta pulciņi.

Sabiedriskā dzīve pagastā rosīga, bet tās kārtīgu norisi traucē pienācīgu telpu trūkums, jo vienīgā sabiedriskā telpa, kas pieder pašvaldībai, ir pagasta nams ar izrīkojumu zāli un skatuvi bez blakus telpām.

Pasaules kaŗa laikā pagasta teritoriju šķērsojusi frontes josla, pār ko liecina vēl līdz šim uzglabājušies kaŗalaika rēģi, izrakumi laukos, drašu aizžogojumi mežos un cīņās kritušo kaŗavīru kapu zīmes — krusti ceļmalās.

Pagastā savā laikā dzīvojis un tagad Katlakalna kapsētā atdusās Garlībs Merķelis, latviešu brīv-laišanas apustulis. Pie viņa pieminekļa, kuŗu cēlusi Rīgas latviešu biedrība, katlakalnieši svinīgos gadījumos pulcējas smelties spēkus darbam un stiprina jau sava laika dedzīgākā latviešu brīvības kaŗotāja un dzimtbūšanas grāvēja sludinātās taisnības, cilvēku mīlestības, tikumības un brīvības jūtas.

A. BURKEVICS,

Katlakalna pagasta darbvedis.

Keīpenes pagasts

Pirms kaŗa pagasts sastāvēja no divām muižām: Jaunkeīpenes un Veckeīpenes, 33 gruntspašnieku un 16 muižas rentes mā-

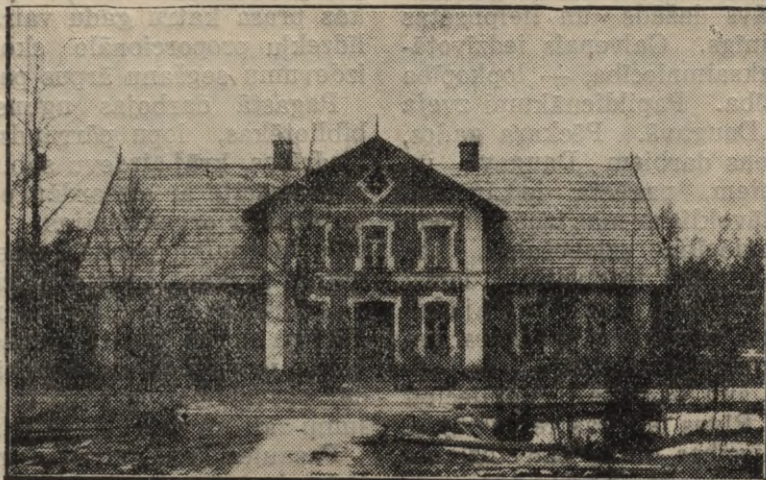
jām. Pagasta robežu noapaļošana izvesta divas reizes, ar ko pagastam piedalītas 17 un atgrieztas 3 saimniecības. Pagasta

platība, pēc robežu noapaļošanas, 5213 ha, ar 1100 iedzīvotājiem un 169 apdzīvotām vietām, no kurām 137 ar lauksaimniecības raksturu, bet pārējās 32 amatnieku un apbūves gabalu saimniecības. Nekustamas mantas kopvērtība 562.728 ls, bet ar nodokļiem apliekamās — 526.369 ls. Tekošam gadam budžets līdzsvarots uz 15.000 ls.

Agrāk pagastā pastāvēja divas skolas: I pak. pamatskola un Ķeipenes pagasta Madlienas II pak. pamatskola. I pakāpes pamatskola ir likvidēta un pārvērsta par nespējnieku patversmi, bet II pak. pamatskola — par 6-kl. pamatskolu, kuŗu uztur

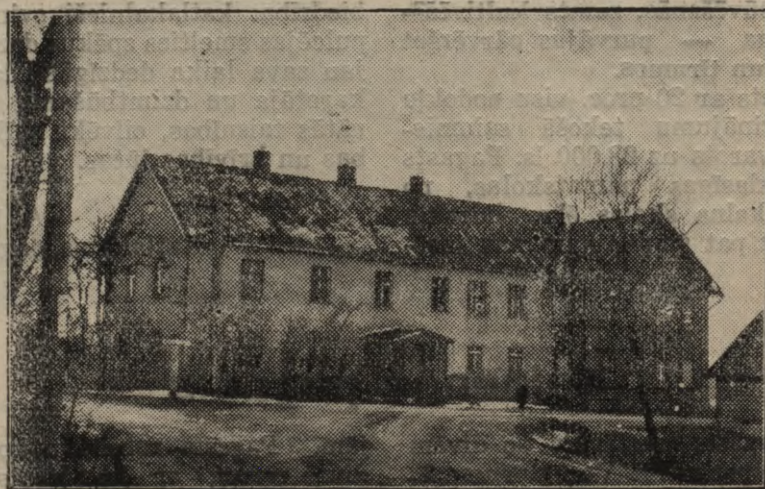
Ķeipenes pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Ķeipenes pagasta nams.

kopēji ar Madlienas pagasta pašvaldību. Skolā darbojas 6 skolotāji pie 170 skolēniem. Neskatoties uz to, ka skolas ēkai 1873. g. uzcelts otrs stāvs un 1911. g. ēka

paplašināta ar divstāvu būvi un pēc kara izvesti lielāki kapitālremonti un pārbūves darbi, skolas telpas izrādās par šaurām un neatbilst tagadējām prasībām. Lai rastu

Ķeipenes 6-kl. pamatskola.

izeju, būs jādoma par skolas ēkas paplašināšanu.

Lauksaimnieki galveno vērību piegriež lopkopībai un cenšas izkopt savus ganāmpulkus, kas arī viņu galvenais ienākums. Mazākā mērā attīstīta graudkopība un cūkkopība. Cukurbietes neaudzē, jo tuvumā nav dzelzceļu stacijas. Pagasta zemes sastāvs ļoti dažāds. Ievērojamu upju pa-

gastā nav, bet ir gan ezeri, kā Pečora, Plauža un mazais Abzišu ezers. Ezeros sastopamas dažādu pašugu zivis.

Pagasts ietver divas apdzīvotas vietas: Madlienas ciemu un Jaunķeipeni, kā paredzamo dzelzceļa staciju. Abās šīs vietās tiek izvesti lielāku celtnu jaunbūvju darbi.

A. SILIŅŠ,

Ķeipenes pagasta valdes darbvedis.

Ķeipenes lauksaimniecības veicināšanas biedrība

Lauksaimniecības biedrība pagastā pastāv no 1880. g. Biedrībai uz agrārā likuma pamata par īpašumu piešķirti Madlienas ciemā bijušās ārsta mājas kaŗā nopostītie mūŗi ar nelielu zemi. 1928. g. šai biedrībai pievienojās Latvijas mazsaimnieku veicināšanas biedrības Ķeipenes nodaļa un Latvijas jaunatnes savienības Madlienas nodaļa un no šī laika biedrība pastāv ar savu tagadējo nosaukumu.

Biedrības darbības rajons Ķeipenes pagasts un Madlienas ciemam piekļaujošās Madlienas un Plāteres pagastu daļas. Pēc grunts īpašuma piešķiršanas biedrība stājās pie biedrības nama būves, pirmkārt izbūvējot veikala telpas. Šos darbus biedrība veica ar pašas sagādātiem līdzekļiem, būvmateriālu ziedojumiem, piekalpojumiem un Kulturas fonda pabalstiem. Darba darītāji sāka paši neticēt savam darbam un tā biedrības dzīve galīgi atslāba un iesāktā biedrības ēkas būve apstājās, jo biedrības biedru no 50 noslidēja uz 10 biedriem. Pacēlās jautājums, ka šo iesāktu un nepieciešamo celtni nav iespējams uzcelt un tā ir jālikvidē. Pēc 1934. gada 15. maija radās jauna darba griba un palikušie biedri ievēlēja valdi, sāka domāt par ēkas turpmāko būvi un 1934. g. izbūvēja zāli ar 400 sēdvietām un blakus telpām. Būvi nobeidza 1934. gada rudenī un iesvētīja oktobra mēnesī. Biedrībā patlaban 70 biedru. Pie biedrības pastāv celmu laužamā mašina un triumfs.

Tekošā gadā biedrība izbūvēja labības šķirotavu, apgādājot labības tirāmās mašīnas.

Biedrības īpašuma vērtība 22.000 ls, bet valsts aizdevumi un privātie parādi kopā 15.000 ls. Biedrības gada ienākumi no veikalu nomām 2000 ls un sarīkojumiem ap 1000 ls.

Tā soli pa solim, vagu pa vagai, kopējo darbu turpinot un izveidojot, lai ir biedrības turpmākie mērķi.

A. SILIŅŠ,

biedrības priekšnieks.

Lauksaimniecības kameras Ķeipenes-Madlienas raj. lopkopības instr. R. Viļumsons.

Ķēču pagasts

Ķēču pagasts atrodas 90 km. no galvas pilsētas — starp Nitaures, Zaubes, Kosas un Drabešu pagastiem. Pagasta kopplatība 88 kv. km., iedzīvotāju — 1150, bet vasaras mēnešos 1300. Lauksaimnieciski izmantojamā zeme novērtēta nodokļu ņemšanai par

830.431 ls. Budžets tekošam gadam — 19.000 ls.

Tekošā gada nodokļi un agrāko gadu parādi kārtoti apmierinoši. Uz 1. janvāri iekasēti nodokļi 80 proc. apmērā un pašvaldības ricībā pašreiz atrodas 7000 ls brīvas

naudas. Pēdējos pāris gadus pagasta finansiālais stāvoklis jūtami uzlabojies.

Lauksaimniekiem galvenos ienākumus dod lopkopība. Saimniecību zemes labums vidējs.

Pašvaldībai pieder sekoši īpašumi: pagasta valdes nams ar 17 ha zemes, nespējnieku patversme, policijas kārtibnieka ēka (pašreiz būvē) un 2 skolas nami ar 17,5 ha zemes un saimniecības ēkām. Pagastā darbojas viena 4 kl. un viena 5 kl. pamatskola

un citām organizācijām 1936. g. pavasarī iestādīja Vadoņa birzi. Pagastā darbojas sekošas organizācijas: aizsargu nodaļa, mazpulkš izglītības biedrība, piensaimniecības sabiedrība, savstarp. ugunsapdrošināšanas b-ba, pārraugu b-ba, mednieku b-ba.

Ķēču izglītības b-ba dibināta 1924. g. B-bai pieder nekustams īpašums — Annas muižas centrs ar lielu augļu dārzu. No augļu dārza un vecām pilsdrupām ļoti skaists skats uz Annas ezeru. B-bā apm. 60

Ķēču pagasta padome, valde un sabiedriskie darbinieki.

ar 4 skolotājiem un 111 skolēniem. Nespējnieku patversmē atrodas 10 nespējnieki, bet ārpus patversmes uztur 33 nespējniekus. Nespējnieku nams šīnī būdzeta gadā kārtīgi izremontēts un katram nespējniekam iegādāta jauna dzelzs gulta. Rajona ārsta pagastam nav — šai ziņā pagasts pievienots pie Nitaures un Zaubes pagastiem.

Pagasta pašvaldība kopīgi ar aizsargiem

Ķēču-Annas pamatskola.

biedru un tai pieder savs nams ar skatuvi un bibliotēku kā arī citas ēkas.

Piensaimnieku sabiedrība dibināta 1923. g. un darbojas Annas muižā, kur tai piešķirts nekustams īpašums — bij. muižas kūtis u. c. ēkas. Pienu nodod 220 saimniecības. 1936. g. pārstrādāti 1.762.800 kg. piena un ražoti 72.300 kg. sviesta. Pašlaik apstrādāšanas izdevumi ir 30 sant. par kg. S-bas pārvalde cenšas atrast izeju lai apstrādāšanas izdevumi nākotnē samazinātos. Savstarpējā ugunsapdrošināšanas b-ba dibināta 1886. g. un ir viena no vecākām b-bām apkārtnē. Biedrībā apvienoti 147 biedri. Kulturēlā dzīvē pēc 15. maija vērojama pieaugoša rosme. Galveno lomu te spēlē vietējā aizsargu organizācija, mazpulkš un izglītības biedrība.

Ķēču pag. pašvaldības priekšgalā atrodas ilggadīgais pašvaldību darbinieks Arnolds Melkus, kuŗš no Latvijas dibināšanas laika ir bijis pastāvīgs padomes priekšsēdētājs un atjaunotā Latvijā pagasta vecākais.

JĀNIS CAUNE,

Ķēču pag. valdes darbvedis.

Kokneses pagasts

Kokneses pagasts atrodas Rīgas apr. austrumu daļā un ir viens no lielākajiem apriņķi. Pagasts aptver 160,7 kv. kilometrus.

Zemes īpašumu pagastā ir 601 un aŗamzemes platība galvenām kārtām smilts un smilšains māls. Nekustamas mantas vērtība

aplūkšanai ar nodokļiem ir 1.832.393. — lati. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits pēc pēdējās tautas skaitīšanas 3042 (vīr. 1425, siev. 1617). Vasarās šis skaits daudz pavairojas, jo Koknese ir lieliski apveltīta ar dabas jaukumiem un ar labu satiksmi, kādēļ vasarās to daudzi izmanto kā atpūtas vietu.

Kokneses pagasta valde.

Pagasta budžets ir 50.106,— lati ar 20% nodokļu likmju paaugstinājumu, kas nepieciešams līdzekļu sagādei skolas būvei..

Pilsēta vēstures gaitās un biežajos kaŗos trīs reizes galīgi nopostīta, tā kā vēlāk nav bijis cilvēku, kas tur vēlētos apmesties uz dzīvi un pilsētu atjaunotu. Tagad senie zemes saimnieki, pateicoties agrārreformai, saņemot savu īpašumu atpakaļ, Koknesi strauji apbūvē un Kokneses stacijas apkārtnē, arī senās pilsētas vietā, ir izveidojies prāvs ciems ar 164 apdzīvotām vietām

nīcas lielāko tiesu pieder mūsu zinātniekiem, literātiem un māksliniekiem.

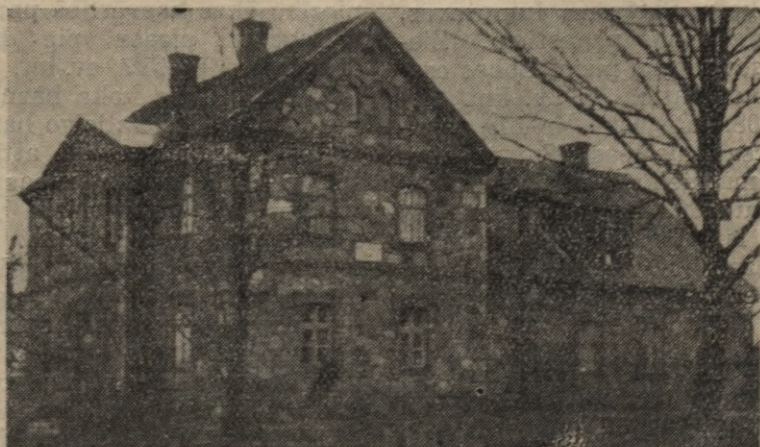
Lauksaimnieku galvenie ienākumi ir graudkopība, cukurbiešu un kartupeļu kultūras un lopkopība. Nedaudz nodarbojas arī ar dārzkopību, bet ziemās brauc peļņā mežu darbos, jo 34,4% pagasta platības sastāda meži, galvenokārt valsts — Kokneses virsmežniecības masīvs.

Viens no mūsu zemes jaukākiem stūrīšiem ir Daugavas krasti no Pļaviņām līdz Koknesei, Pērses ieteka Daugavā ar apm. 3 metri augstu dabīgu ūdens kritumu, Kokneses vēsturiskās pils drupas un parks.

Pagasts uztur divas sešklasīgas pamatskolas ar 9 skolotājiem un 294 skolēniem.

Kultūrālā dzīvē rosīgi strādā Kokneses kultūras biedrība, kuŗai pieder biedrības nams ar plašu izrikojumu zāli un bibliotēku, un vietējā aizsargu nodaļa. Sevišķi stipras pagasta saimnieciskās organizācijas — Kokneses savstarpējā apdrošināšanas biedrība, Kokneses krāj-aizdevu sabiedrība un Kokneses kooperatīvs.

Reti saskanīgi šīs biedrības sastrādā ar pagasta pašvaldību. Pirmos pēckaŗa gados Kokneses kooperatīvs lielākas sumas ziedoja skolu un citu ēku atjaunošanai. 1933. gadā Kokneses savstarpējā apdrošināšanas biedrība ziedoja pagasta nama apdēstījumiem 450,— ls, ar kuŗiem līdzekļiem tagad pie pagasta nama ierīkots jauns augļu dārzs

Kokneses pagastnams.

un vairākiem tirdzniecības uzņēmumiem, kas apkalpo plašu apkārtni. Ik nedēļas — trešdienās — notiek plaši tirgi, kur apkārtejo pagastu lauksaimnieki pārdod savus ražojumus. Pagastā ir 4 dzirnavas un 1 spirta dedzinātava.

Agrākās Bilstiņu muižas robežās, starp Daugavu un Pērsi, ļoti jaukā vietā izveidojusies vasarnīcu kolonija, kur vasar-

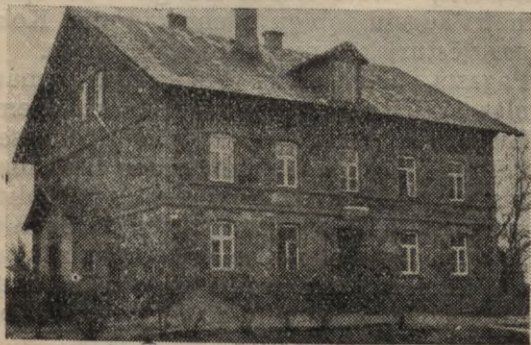
ar apm. 120 augļu kokiem un nākamā pavasarī pagasta nama apkārtni greznos jauks košuma dārziņš.

1936. gadā Kokneses savstarpējā apdrošināšanas biedrība ziedoja 15.000 ls un Kokneses krāj- aizdevu sabiedrība 2000 ls skolas jaunbūvei.

Pagasta Balbieŗu sešklasīgā pamatskolā, enerģiskā skolas pārziņa Bernharda Lie-

piņa vadībā, ierīkots prāvs augļu un košu-
ma dārzs ar botānisko stūrīti, iekārtota
plaša rokdarbu darbnīca ar 14 ēvelsolim,
interesants skolas muzejs un mācības li-
dzekļu krātuve. Pie skolas ir mazpulks.
Krievkalna sešklasīgā pamatskola mitinās
Kokneses pareizticīgo draudzei piederošā
ēkā, telpas nepiemērotas un šīs skolas va-
jadzībām tuvākā laikā paredzēts celt mō-
derno skolas ēku, kam līdzekļi pa daļai jau
ir sagādāti.

Nespējnieku patversmē pašvaldība uztur

Kokneses Krievkalna 6-kl. pamatskola.

Kokneses Balbiņu 6-kl. pamatskola.

30 nespējniekus. Ārpus patversmes pabal-
ta 83 nespējniekus.

Ja agrāk pagasta pašvaldībai visās malās
bija parādi, tā kā pat pagasta slimniekus
neviens slimnīca neuzņēma bez iepriekšē-
jas pagasta valdes iemaksas, tad tagad šā-
du parādu nav vairs nemaz un pašvaldībai
ir radušies brīvi līdzekļi 34.436 ls, kas no-
guldīti kredītiestādēs.

J. BRAKŠKIS,

Kokneses pagasta darbvedis.

Krapes pagasts

atrodas Lobes upes līcotā, ar bērzu birzēm
un eglu audzēm izrotātā zemes līdzenumā,
kaimiņos ar Viskaļu, Skrīveņu, Jumpravas,
Lēdmanes un Madlienas pagastiem. Zie-
meļu rītos pagasta robeža pieiet Lobes eze-
ram. Pagasta kopplatība 75 kv. km. Ie-
dzīvotāju — 1008. Pagastā ir 149 saim-
niecības (55 vecsaimniecības, 88 jaunsaim-
niecības un 6 amatnieku saimniecības) ar
zemes kopplatību 5662 ha un taksācijas
vērtību 517.831 ls. Pagasta pašvaldības
1936./37. g. budžets ir 17.834 ls. Pagasta
pašvaldībai pieder nekustami īpašumi: pa-

gastnama, skolas un nespējnieku mājas
saimniecību zemes un sabiedriskās un saim-
niecību ēkas kopvērtībā par 179.400 ls.

Pagasts pieder pie Kokneses-Krapes
draudzes. Vietējā ev.-lut. baznīca celta
1857. g. bijušās koka baznīcas vietā. Pa-
gastā ir arī pareizticīgo baznīca.

Rosīga saimnieciskā attīstība pagastā
sākusies pēc gruntniecības nodibināšanas
laikiem un pakāpeniski nostiprinājusies
līdz tagadējam stāvoklim. 1882. gadā pa-
gastā nodibināta savstarpējās apdrošinā-
šanas biedrība, kurā tagad apvienotas
gandrīz visas pagasta saimniecības. Tani
pat gadā dibināta un darbību uzsākusi
Krapes krājaizdevu kase, kurai 323 biedru.
Tās bilance 31. decembrī sasniegusi
165.000 ls. Par noguldījumiem maksā
5 proc. rentes, bet par aizdevumiem ņem
5 un 6 proc.

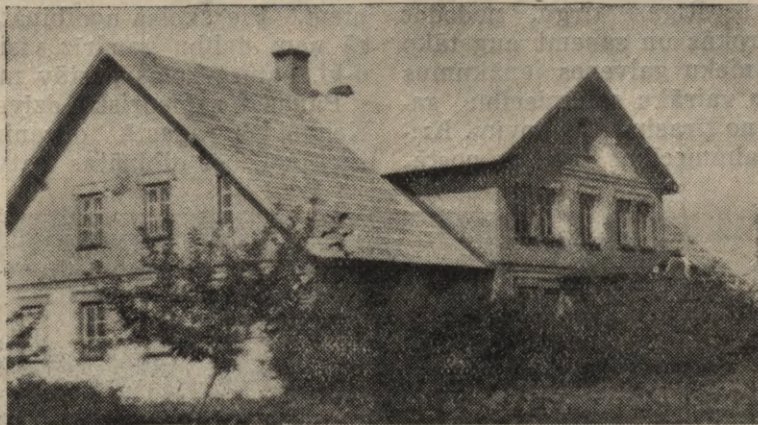
1911. g. dibināta: Krapes piensaimniecī-
bas sabiedrība un Krapes lopkopības pār-
raudzības biedrība „Lobe“. Krapes pien-
saimnieku sabiedrībā apvienotas sekojošas
bijušās biedrības: Lielā pagasta un ap-
kārtnes piensaimnieku sabiedrība, Viskaļu
piens. s-ba un Jumpravas pag. „Daugava“. Labo ceļu, bet jo vairāk lētās piena apstrā-
dāšanas dēļ pienotavai pienu piegādā saim-

Krapes pagasta valde.

niecības no apkārtējiem 11 pagastiem 20 km radiusā, gan tieši, gan caur krejotavām. Pagastā pirmā vietā ir lopkopība. Lauksaimniekos vērojama interese par mākslīgo ganību un kultivēto pļavu ierīkošanu. Tāpat izkopta graudkopība un sakņkopība.

ba un pamatskolas mazpulks. Pamatskolu apmeklē 95 bērni. Skolā 3 skolotāji. Sarīkojumiem pagasta nama otrā stāvā iebūvēto zāle, kas uzņem līdz 300 apmeklētāju. Pagasta pašvaldība kopīgi ar sabiedriskām organizācijām un virsmežniecības darbinie-

Krapes pagastnams.

Ēkas pagastā lauksaimniecībā labas. Ugunsdrošas ēkas celtas jau 50 gadus atpakaļ. No 1936. g. augusta Krapes Moderniekos rosīgi darbojas Lēdmanes pat. biedr. Krapes nodaļa.

Sabiedrisko darbu veic Krapes kulturas biedrība, aizsargu nodaļa kopā ar aizsardžu pulciņu, ev.-lut. draudzes sieviešu komiteja, Krapes un apkārtnes biškopības biedri-

kiem pēc 1934. g. 15. maija iedēstījusi 15. maija gatvi, Miera aleju un Vadoņa birzi. Bez tam ik pavasarus meža dienās apstādītas sabiedriskās ēkas, aizsargu laukums un atsevišķas saimniecības. Vēsturiskas vietas, kas atrodas pieminekļu valdes aizsardzībā, ir Krapes bij. muižas parks un Siliņu kapu kalns.

J. MARGA,

Krapes pagasta vecākais.

Krimuldas pagasts

Krimuldas vārds minēts vēsturē jau 13. g. s. beigās, kad Krimuldas novadā uzcelta baznīca un bruņinieku pils. Tagadējais Krimuldas pagasts līdz 1757. g. bijis sadalīts 5 pagastos: Kuršu, Aizgales, Totes, Kauliņa un Stārasta ar 91 saimniecību, bet

pēc tam apvienots 2 pagastos — Engelharthes un Krimuldas, kas savukārt apvienoti vienā Krimuldas pagastā 1896. gadā. Tagadējā pagasta platība ir 76,04 kv. km ar 273 saimniecībām un 1748 iedzīvotājiem.

Krimuldas pagasts ieņem izcilu stāvokli

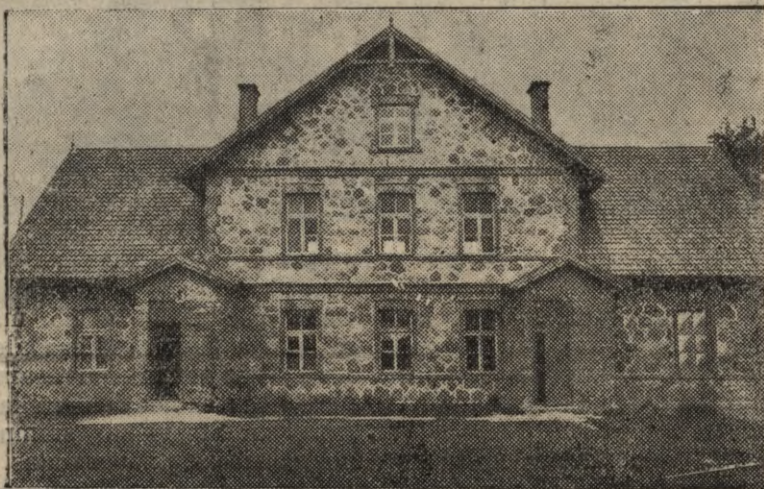
Krimuldas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

ar savu vēsturisko gaitu, krāšņajām dabas ainavām un labi nostādīto saimniecisko stāvokli.

Pagastu šķērso Rīgas — Limbažu asfaltētā šoseja, kas dod iespēju lauksaimniekiem katrā gada laikā nogādāt lauksaimniecības ražojumus Rīgas tirgū, nododot tieši patērētāju rokās un saņemt augstāko cenu. Lauksaimnieku galvenos ienākumus dod lopkopība un vairāku saimniecību ganāmpulki sastāv no tīrasīņu LB govīm. Krimuldieši savas saimniecības cenšas nostā-

Skolām piegriezta liela vēriņa. Pirmskolu dibinājis māc. Ulmanis 1830. g. Pēc tam skolas izdalītas un bijušas vairākas, bet 1927. gadā uz Engelhartes zirga pasta nama drupām uzcelts stalts skolas nams. Skolā darbojas 3 skolotāji ar 112 skolēniem. Pie skolas nodibināts kopgalds, kurā ņem dalību gandrīz visi skolēni. Pie 6-kl. pamatskolas pastāv mazpulks.

Pagasta sabiedriskā dzīve rit ļoti rosīgi. Krimuldas pagastā organizācijas nav no vecajām, bet dibinātas Latvijas pastāvēša-

Krimuldas pagasta nams.

dīt uz racionāliem pamatiem un tās pie-skaitāmas pie intensīvām saimniecībām. Vairākas Krimuldas pagasta saimniecības nostādītas priekšzīmīgi un tās apmeklē ekskursanti no tāliem apvidiem.

Labi nostādītā saimnieciskā dzīve veicinājusi arī pagasta pašvaldības, sabiedriskās un kultūrālās dzīves attīstību. Pagasta nekustamas mantas vērtība nodokļu ņemšanai 1.393.919 ls, tekošā gada budžets 29.000 ls. Nodokļi iekasēti uz 1. janvāri 82 proc.

Krimuldas 6-kl. pamatskola.

nas sākumā. Organizācijām un biedrībām liela nozīme saimnieciskā ziņā. Krimuldas patērētāju biedrība dibināta 1920. gadā un apgādā lauksaimniekus ar lauksaimniecības mašīnām, darba rīkiem un citām precēm. Tā arī ir izvērtusies par vienu no spēcīgākām apkārtnes biedrībām. Savstarpējā apdrošināšanas biedrība dib. 1921. g. Krimuldas piensaimnieku s-ba — 1926. g. Krājaizdevu s-ba — 1923. g. Mašīnu koplietošanas b-ba — 1924. g. un 4 lopkopības pārraudzības biedrības. Pirmās lopkopības pārr. b-bas dibinātājs 1911. g. bijis tagadējais pagasta vecākais Jānis Robiņš.

Pie saimniecisko organizāciju un biedrību dibināšanas lieli nopelni ilggadīgam pagasta vecākam Jānim Robiņam, kas pašreizējā strādā pagasta pašvaldības un sabiedriskā dzīvē jau 36. gadu. Pagājušā gada rudenī Robiņš nodibināja lauksaimniecības biedrību, tā vienodams un celdams pagasta labklājību. Par ilggadīgu darbību iekšlietu ministra kungs Robiņam 1935. g. izteica pateicību sevišķā rakstā.

EIZENS BLANKS,
Krimuldas pagasta darbvedis.

Krimuldas sanātorija

Sanātorijas pastāvēšana iegājusi 15. darbības gadā. Šie gadi bijuši veltīti speciālam uzdevumam — palīdzēt kaulu un locītavu tuberkulozes slimiem. Sanātorija novietojusies dabas dižuma jaukā vietā; to prasījis sanātorijas uzdevums, jo slimnieku atveseļošanās ir atkarīga arī lielā mērā no dabas un klimata veltēm, tādēļ Gaujas augstajā krastā izveidojusies Latvijas lielākā šā veida dziedniecības iestāde. No 1922. gada, kad sanātoriju atvēra 50 slimniekiem, viņa visu laiku augusi, tagad izmantotas visas iespējamās telpas un pašreizējais slimnieku skaits ziemā sasniedz 165, vasarā 200. Vasarai tuvojoties slimnieku pieplūdums lielāks, jo valsts un pašvaldību jaunie budžeti dod plašāku iespēju sniegt ārstniecisku palīdzību arī sirgstošiem ar tuberkulozi. Šinī gadā laikā arī mums telpu jautājums labvēlīgāks, jo blakus ziemas mājai varam slimniekus ievietot saulīšanās lievenī. Šai celtnē 50 slimnieki dienu un nakti pavada

brīvā gaisā. Kaulu un locītavu tuberkulozes ārstēšanas veids prasa ilgstošu palikšanu uz gultas, tādēļ slimnieki mēnešiem ilgi saistīti ar dzīvi sanātorijā. Tas apstākļi atļāvis izveidot slimnieku nodarbi. Bērni skolas gados aizņemti ar skolas mācībām, pārējie izvēlas rokdarbus pēc savām tieksmēm un spējām. Daži no mūsu slimniekiem izmācījušies slimības laikā ārodu, kuņu vēlāk, kā sev piemērotāku nodarbošanos, izvēlējušies arī pēc atveseļošanās.

Sanātorijas saimniecība ļoti cieši saistīta ar Krimuldas muižas lauku un dārzsaimniecību, kas sagādā lielu daļu pārtikas produktu. Produktus pieved arī apkārtnējie lauksaimnieki, tādā ceļā atvieglojot sanātorijai produktu piegādi un transportu.

Līdz ar Gaujas jaunbūvējamā tilta nodošanu satiksmei, Sarkanais krusts turēs sanātorijā sanitāro auto slimnieku transportam, apkalpojot ne tikai sanātoriju, bet arī plašo apkārtni.

Lauberes pagasts

Lauberes pagasts atrodas starp Suntažu, Kastrānes, Ķeipenes, Madlienas un Lēdmanes pagastiem. Pagasta kopplatība 8193,75 ha ar 1107 iedzīvotājiem un 195 saimniecībām. Vērtība nodokļu aprēķināšanai 628.254 ls.

Šī gada budžets ar 10 proc. nodokļu likmju paaugstinājumu 16.880 ls.

Pagastā 6 kl. pamatskola, kurā darbojas 3 skolotāji ar 78 skolniekiem. Pie skolas mazpulks un L. J. Sarkanā krusta pulciņš ar kooperātīvu.

Kulturāli sabiedrisku dzīvi pagastā vada aizsargu nodaļa ar savu kori un bibliotēkas biedrība.

Pagastā darbojas vēl šādas organizācijas: Lauberes - Ozolu piens. s-ba «Ozols» ar di-

vām krejotavām un mašīnu koplietošanas punktu ar labības tīrāmām un šķirojamām mašīnām, krāj-aizdevu sabiedrība, 3 lopkopības pārraudzības b-bas, 3 meliorācijas s-bas.

Rūpniecības uzņēmumi bez tvaika pieņotavas — B. Feldhuna spirta dedzinātava, kuŗa 1935.-36. g. ražoja 8610 litru spirta.

Apvienojoties ar Lēdmanes patērētāju b-bu atvērta Lauberes nodaļa.

Pagastā atrodas pasta telefona palīgodaļa pagasta namā ar visām operācijām un 60 telefona abonentiem.

J. EGLĪTIS,
Pagasta vecākais.

Lēdmanes pagasta

robežas saduras ar Lielvārdes, Jumpravas, Krapes, Madlienas, Lauberes un Rembates pagastiem un ir 49,58 kv. klm. liels. Lēdmanes pagastam cauri tek Ogres un Lobes upes, kuŗas pagastu sadala vairākās daļās; tas pagasta iedzīvotājiem gan nav ērti un

izdevīgi satiksmes dēļ, bet toties šīs upes dod krāšņus dabas jaukus, it sevišķi vasarā tūristiem un zvejas sporta cienītājiem sagādā daudz jauku brīžu.

Pagastā pastāvīgais iedzīvotāju skaits ap 900, bet sezonas strādniekiem ieplūstot sa-

Lēdmanes pagastnams.

sniedz 1000. Nekustamu īpašumu vērtība 580.938 ls, tekošā gada budžets 12.500 ls: nodokļu likmes normālas.

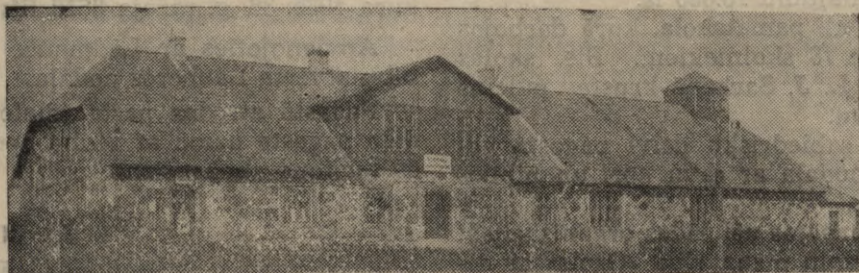
Pagastā ir 6-kl. pamatskola ar 3 skolotājiem un 93 skolniekiem. Pagasts tuvākā laikā pārbūvēs skolu, kam jau tiek uzkrāti līdzekļi. No saimnieciskām organizācijām sekmīgi darbojas Lēdmanes un apkārtnes piensaimnieku sabiedrība ar diviem prāviem krējošanas punktiem Jumpravas un Rembates pagastos. Sevišķi strauji progresē Lēdmanes patērētāju b-ba ar nodaļām Krapes un Lauberes pagastos un nē ilgā laikā sasniegusi lielu apgrozību. Pagastā darbojas arī Lēdmanes krāj-aizdevu s-ba, uguns apdrošināšanas b-ba un lauksaimniecības b-ba. Pie pēdējās darbojas mazpulks. No kultūrālām organizācijām darbojas Izglītības b-ba «Atvase» un Tautas nama savienība. Pēdējā ietilpst saimnieciskās un kultūrālās organizācijas un ir pašai savs izrīkojumu nams.

Lauksaimnieku galvenā nodarbošanās lopkopība. Tad seko graudkopība un sakņkopība, kuŗā galvenā kārtā ietilpst kartupeļu audzēšana spirta dedzināšanai. Sekmīgāku lauksaimniecības attīstību kavē nenokārtotais Ogres-Madlienas šosejas izbūves jautājums, kuŗas virziens gan ir nosprausts un darbi uzsākti, bet diemžēl nezināma apstākļa dēļ pārtraukti un nevirzās uz priekšu.

Rosīgi pagastā darbojas aizsargu nodaļa un mazpulks. Pagasts kopēji ar Krapes un Lauberes pagastiem uztur rajona ārstu, kuŗš novietots pagasta centrā. Pagastā darbojas arī aptieka. Pagasta pašvaldību darbinieku un iedzīvotāju starpā saskaņa laba. Labas attiecības arī ar kaimiņu pašvaldībām un organizācijām, jo katrs saprot, ka kopējs darbs un kopēji mērķi var tikai celt pašu un valsts labklājību.

O. MARGA,

Lēdmanes pagasta vecākais.

Lēdmanes tautas nams.

Lēdurgas pagasts

118,6 kv. klm. liels ar 1613 iedzīvotājiem atrodas Rīgas apriņķa malā, pie Valmieras un Cēsu apriņķu robežām. Pēdējos gados pagastu robežu noapaļošanas nolūkā atdalītas pagasta teritorijas daļas ap 30—35 proc. pie-

vienotas Turaidas, Vidrižu un Stienes pagastiem. Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās graudkopība, lopkopība un cūkkopība. — Zeme ir viegla (smilts un smilšu māls), no dabas mazauglīga, ko liecina daudzie prie-

Lēdurgas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

žu meži, un tomēr, pateicoties Lēdurgas pagasta zemkopju neatlaidīgai centībai un nenogurstošam darbam, pielietojot visus ražas pacelšanas līdzekļus, izdodas ievākt caurmērā vidēju graudu ražu. Labāk padodas rudzi, auzas un kartupeļi, bet mieži un kvieši sliktāk. Audzē arī griķus un linus. Linu ražošana ir noslīdējusi zem, tāpēc, ka nav strādnieku. Pļavas purvainas ar mazvērtīgu zelmeni, tāpat ganības: purvi un priedulāji. **Pļavas un ganības maz vēl kultivētas un tāpēc arī lopkopība atrodas vēl pirmā attīstības pakāpē.** Līdz šim vēl diezgan maza vēriba piegriezta ganāmo pulku uzlabošanai. Vispārīgi pagasta saimnieciskais stāvoklis vidējs. — Pagasta pašvaldības 1936.-37. gada budžets līdzsvarots uz 31.561 ls ar 20 proc. paaugstinājumu tāpēc, ka budžetā uzņemti 6080 ls skolas jaunbūvei. Starp citu, pagastam pieder divas lauku mājas un budžets realizējas apmierinoši. Pagasta pašvaldība uztur 3 pirmās pak. pamatskolas un 1 otrās pak. pamatskolu, kuŗas nākāmā laikā apvienos vienā 6-kl. pamatskolā.

Pagastā darbojas Lēdurgas krāj-aizdevu sabiedrība, Savstarpējā uguns apdrošināšanas biedrība, patērētāju biedrība «Vienība», Piensaimnieku sabiedrība, I un II lopkopības pārr. b-bas un Lauksaimniecības biedrība. — Biedrības ar kultūrāliem mērķiem: Lēdurgas saviesīgā biedrība un biedrības Latvju jaunatnes Lēdurgas nodaļa. Par pagasta iedzīvotāju drošību stāv nomodā Lēdurgas aizsargu nodaļa. Pēc ģeogrāfiskā stāvokļa šis pagasts ir neapskaužams, lielie purvi aizņem 20—25 proc. visas pagasta platības, apgabals ir vairāk līdzens ar maz dabas jaukumiem. Skaistākās vietas ap Braslas upes krastiem, Aģes un Aijažu ezeriem, kā arī pašā pagasta centrā. Še saitek ceļi no visām pusēm. Pie Lēdurgas ievērojamākiem notikumiem pieskaitāms tas, ka še ir dzimuši un dzīvojuši sabiedriskie darbinieki: Garlībs Merķelis (1769. g.), ģenerālis Mārtiņš Vācietis (1873. g.) un rakstnieks Mārtiņš Liepa (1874. g.). —

V. ANDERSONS,
pagasta darbvedis.

Lēdurgas pagastnams.

Lēdurgas lauksaimniecības biedriba

savu sākumu var skaitīt no 1898. gada, kad jau agrāk, 1879. g. nodibinātā Nabes zemkopības biedriba no mazā Nabes pagasta pārnāk uz Lēdurgu kā visas Lēdurgas draudzes centru un pārdēvējās par «Lēdurgas-Nabes lauksaimniecības biedrību» ar sēdekli Lēdurgā. Līdz 1903. g. biedriba pastāvē ar šo nosaukumu un ir «Vidzemes vispārderīgās un ekonomiskās Societātes» (Terbatā), zaru biedriba. — 1903. g. biedriba pieņem lauksaimniecības biedrību normālstātūtus, izstājas no vāciskās Societātes un darbojas tālāk kā Lēdurgas lauks. biedriba, pie kam biedrības rajons ir visa plašā Lēdurgas—Turaidas draudze. Šai laikā, — no 1903.—1915. g. biedriba darbojās ļoti rosīgi sava priekšnieka Vidrižu Kaln-Ennes mājas īpašnieka Ādama Tentēļa vadībā, bet pasaules karš pārtrauc biedrības darbību,

kaŗa laikā zūd biedrības manta, visas grāmatas; nomirst ilggadīgais biedrības priekšnieks Tentelis. Tikai pēc pasaules kara 1924. gadā, biedriba sāk darboties uz jaunapstiprinātu statūtu pamata, atkal apgādā saviem biedriem māksl. mēslus, (no 1928. g. šo darbu pārņem Lēdurgas piens. sabiedrība) — iegādā biedru vajadzībām labības šķirojamās mašīnas (4 Triumfus, 1 spirāli), augļu koku miglotāju, sarīko kursus, ekskursijas, ierīko vaislas kuīļu stacijas u. t. t. Ir par biedru Konzumā, L. lauks. centrālbiedrībā. Ziedo Lēdurgas mazpulkam, aizsargiem u. c. Vāc līdzekļus labības kaltes celšanai uz biedrībai piederošā zemes gabala. Biedrībai 1936. g. ir 92 biedri.

J. ZVIRGZDIŅŠ,
biedrības priekšnieks.

Lielvārdes pagasts

atrodas Daugavas labā krastā, augšpus Ķeguma spēkstacijas. Ķeguma ūdens pacēlums veidos jaunu pagasta robežu, veidos jaunus satiksmes ceļus. Protams, šie pārveidojumi atstās jūtamu iespaidu, kā uz pagasta iedzīvotājiem, tā arī uz pagasta saimniecību. Spēkstacijas būve un jaunās šosejas izbūve nodarbina, kā strādniekus pie darbiem, tā arī lauksaimniekus materiāla

piektdaļas no pagasta platības un iedzīvotājiem, un pievienoja jaundibinātam Ogresgala pagastam. Pagastam 1925. g. no Rembates pag. pievienoja saucamo Idavas novadu, bet 1931. g. no tā paša pag. tagadējo Lielvārdes ciemu. Patreiz pagastā 530 apdzīv. vietu ar 1.240.808 ls nekustāmās mantas vērtības un sevi aptver 62 kv. klm. Valsts mežu 1261,5 ha. Budžets tekošam

Lielvārdes pagasta valde.

piegādē, ar ko tie gūst līdzekļus labākai iztikai. Pagasts, līdz 1924. gadam sastāvēja no 2 daļām, kurās pilnīgi atdalīja Rembates pagasts. 1924. gadā, no pagasta atdalīja pagasta atsevišķo novadu, kas sastādījās divi

gam apstipr. 42.984 ls ar 20 proc. likmju paaugstinājumu.

Pasaules karā pagastā bija palikusi pāri viena mežsarga māja, dzelondrāšu piestāpitie, tranšejām un blindāzām izbūvētie

lauki un sētas. Iedzīvotāji izkaisīti. Tagad ceļās saimniecības ēkas, gan pagaidu, gan arī pastāvīgas. Kā pirmā 1921. g. atmirdz pamatskola, kuŗu vēlāk pievieno Ogresgala pagastam; tad 1924. g. tiek atklāta otra — Kaibalas pamatskola. Celtne stalta — 2 stāvu. Trūkst pie tās senatnes 3 ozoli, bet vieta atzīmēta ar 1935. g. 15. maijā dēstītiem jauniem trīs ozoliem. 1927. g. tiek lietošanai nodots pagasta nams, bet 1930. g. jaunceltā nespējnieku namā, tiek ievietoti nespējnieki. Kulturālā darba nesaskaņu rezultātā 1928. g. pacēlās divi tautas nami. Pēc 1934. g. 15. maija apvienojās kulturas darbs vienā namā, bet otrs nodots pagasta pašvaldībai — skolas būvei, kuŗa pārbūves darbi patreiz norit. Nams tiek būvēts 250 skolniekiem ar internātu, skolotāju dzīvokļiem, darbnīcu, aktu zāli u. c. Pārbūve izmaksās ap 60.000 ls. Līdzekļus pusi uzkrājusi pašvaldība, bet otru pusi nāksies sagādāt aizņēmumu ceļā, lai būvi varētu nodot lietošanai nākošā mācības gadā. Atzīmējams, ka pašvaldība 1933. gadā ieguva īpašumā Lielvārdes muižas centru ar daļu no krāšņā parka. 1934. g. decembrī arķibīskaps Grīnbergs iesvētīja ev.-lut. draudzes

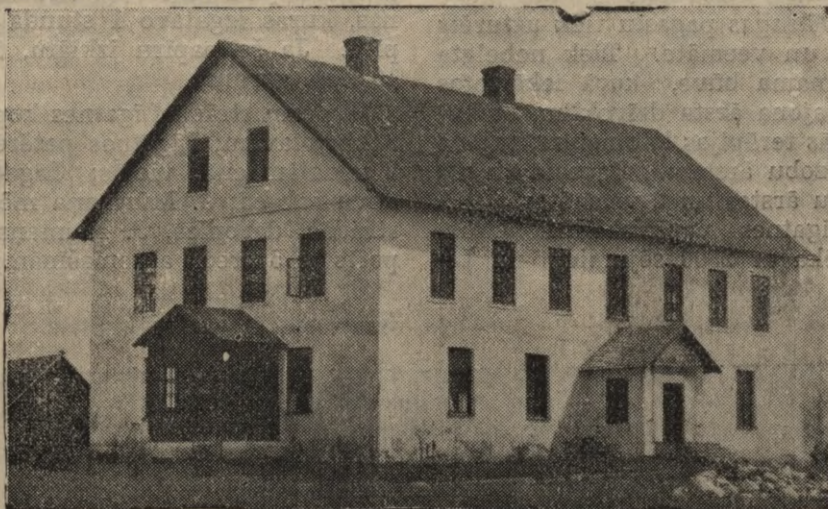

Lielvārdes pagastnams.

baznīcu, bet 1936. g. jūnijā metropolīts Augustīns iesvētīja pareizticīgās draudzes baznīcu. Pagastā pastāv divas 6-kl. pamatskolas ar 254 skoln. un pirmskola ar 46 sk., ar 10 šo skolu audzinātājiem. Smags traucējums skolas darbā izjūtams skolas nama trūkumā, jo skola mitinājas vairākās ēkās, kuŗas neatbilst skolu prasībām.

J. STARKIS,

Lielvārdes pagasta vecākais.

Lielvārdes Kaibalas 6-kl. pamatskola.

Līgatnes pagasts

Līgatnes pagasts atrodas Rīgas apriņķa austrumu malā. Iedzīvotāji 3200, 366 saimniecības. Pagasta platība 116 kv. klm. Pagastā ir Līgatnes stacijas un Līgatnes pārfabrikas ciemi.

Budžets līdzsvarots uz 50.920 ls ar nodokļu likmju paaugstināšanu par 10%, lai rastu līdzekļus rajona ārsta nama būves nobeigšanai.

Lauksaimnieku galvenais ienākums ir no

Līgatnēs pagasta valde un tehniskie darbinieki.

lopkopības un graudkopības, zeme ne visai auglīga, smilts un māls ar augsti stāvošu grunts ūdeni.

Darbojas 2 pamatskolas, Līgatnes 6-kl. pamatskola atrodas uz Līgatnes upes kreisajā krastā, staltā namā, ar ērtām telpām. Skolā 160 skolēnu, strādā 5 skolotāji, pie skolas pastāv mazpulks un Cerības pulciņš. Līgatnes 6-kl. pamatskola atrodas Līgatnes papīrfabrikā, fabrikas dotās telpās, skolā 136 skolēni, strādā 5 skolotāji.

Kopīgi ar Vildogas pagastu tiek uzturēts rajona ārsts un vecmāte. Tiek nobeigta rajonā ārsta nama būve, kurā iekārtotas ērtas telpas rajona ārsta dzīvoklim, ambulancei, fizikālās terapijas kabinetam, rajona vecmātei un zobu ārstam. Pagastā strādā 2 ārsti, 2 zobu ārstes un 2 vecmātes.

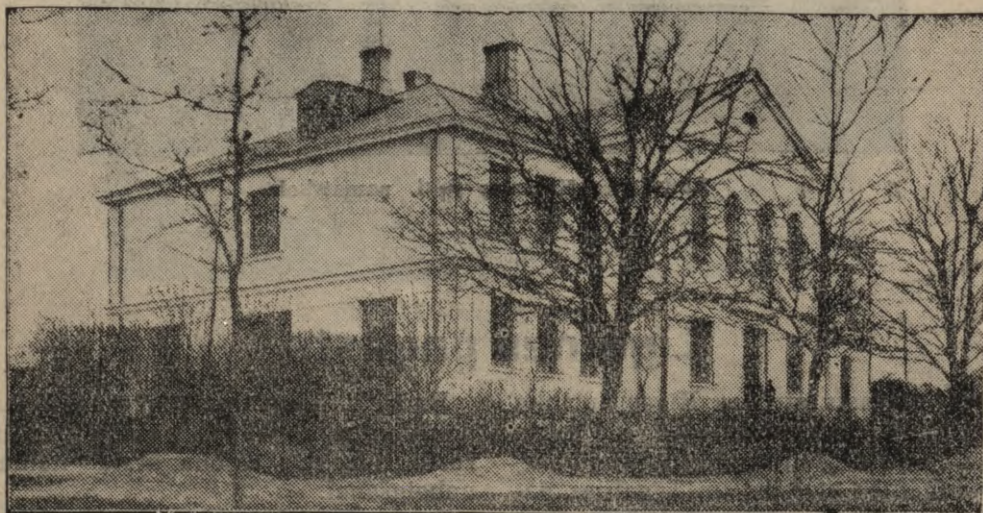
Darbojas Līgatnes papīrfabrikas slimokases bibliotēka ar 2300 sējumiem un Lī-

gatnes saviesīgās biedrības bibliotēka ar 800 sējumiem.

Pagastu šķērso Rīgas-Ieriķu dzelzceļš, Vidzemes un Līgatnes-Nītaures šosejas. Darbojas Līgatnes pasta telegrafa-telefona kančtoris, Ķempu pasta telegrafa-telefona palīgnodaļa un Slāņu telefona palīgnodaļa.

Darbojas 26 tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumi. Līgatnes papīrfabrika, vecākā papīrrūpniecība Latvijā, darbojās jau 17. g. simt. Papīru ražošanai strādā 3 papīrmašīnas, kuņas izgatavo 1 stundā 1000 kg. papīra. Ja šo papīru izklātu, tad sasniegtu 10 klm. garumu.

Bez tam strādā Līgatnes koppienotava ar 9 krejotavām; Līgatnes patērētāju b-ba ar 2 nodaļām citās vietās; Līgatnes krāj-aizdevu sab-ba; J. Mūrmaņa mēch. koku apstrādāš. darbnīca, J. Neimaņa auto transports ar 5 preču automašīnām; Ernesta Zā-

Līgatnes 6-kl. pamatskola.

Līgatnes patērētāju b-bas nams Līgatnē.

lītes — Springšļos, vilnas apstrādāšanas, tūbu un koka liestu un tupeļu fabrika; M. Plūcis — Šķēpeles dzirnavas; M. Trofimovs — Vissendorfas dzirnavas; E. Engelhartā — Ķempu dzirnavas un elektriskā spēkstacija.

Sabiedriskā dzīvē aktīvi darbojas Līgatnes aizsargu nodaļa, Līgatnes saviesīgā b-ba, pie kuŗas pastāv bibliotēka un koris, kas ņēmis dalību 3., 4. un 7. vispārīgos dziesmu svētkos, Līgatnes un apkārtnes medn. b-ba «Vanags», Paltmales savstarp. ugunsapdroš. b-ba, Ķempu savst. ugunsapdroš. b-ba, Līgatnes savst. ugunsapdroš. b-ba, Līgatnes I un II lopkopības pārraudzības b-ba, Līgatnes mājturības veic. b-ba, Ķempu lauks. veicin. b-ba un Līgatnes papīrfabrikas strādnieku un kalpotāju arod biedriba. Ugunsapkaŗošānai nodibināta

1929. g. Līgatnes brīvprātīgo ugunsdzēsēju b-ba. B-ba ir iegādājusī ugunsdzēsēju auto un motoršļirci, ir ieguvusi savā īpašumā bijušās Paltmales muižas pils ēku, kuŗā izbūvētas izrikojuma telpas ar skatuvi, kuŗās notiek sab. organizāciju sarīkojumi.

Līgatnes upe savā lejas galā pie Līgatnes papīrfabrikas dziļi iegraužas zemes garozā un sasniedz pamatiežus, kas vietām izveido stāvas klinšu krauŗas upes dziļajā ielejā. Līgatnes upes labajā krastā paceļas sens pilskalns, no kuŗa atveras ļoti plašs skats. Pārredzama gaŗāmejošā krāšņā Gauŗas leja un Cēsu augstiene. Šīs ir tūristu iecienītākās ziemas un vasaras ceļojumu un apmešanās vietas. Pastāv vairākas tūristu mītnes.

PĒTERIS PRIEDĪTIS,
Līgatnes pag. darbvedis.

Līgatnes piens. sab. nams Līgatnē.

Madlienas pagasts

Madlienas pagasts 99,72 kv. klm. liels, ar 1552 pastāvīgiem iedzīvotājiem. Pagastā 273 apdzīvotas vietas ar nekustāmas mantas kopvērtību 938.647 ls. Lauksaimniekiem

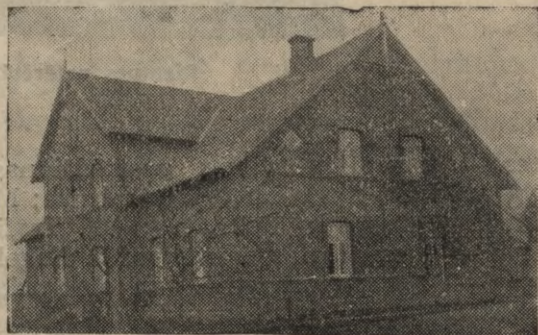

Madlienas baznīca.

galvenos ienākumus dod piensaimniecība, graudkopība un sakņkopība, bet vienīgi kartupeļi, kuņģus nodod vietējā spirta dedzinātavā. Zemes labums zem vidēja.

Pagasta pašvaldība saimnieko ar normālām nodokļu likmēm. Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 21.900 ls. Pēc kara atjaunots kara laikā nopostītais pagastnams. Uzcelta 6-kl. pamatskola un nespējnieku

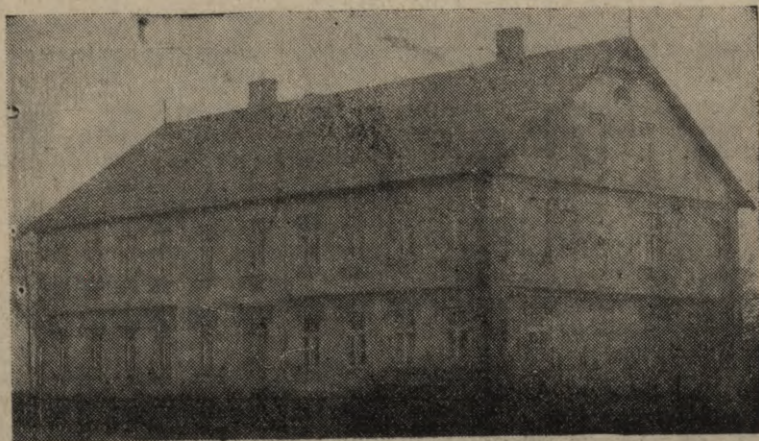
nams. Pagastā ietilpst Madlienas ciems, kurā pagasta sabiedrība kopēji ar Ķeipenes un Plāteres pagastu sabiedrībām uzcēlusi doktorātu, slimnīcu un rajona veterinārēku ar lopu ambulanci, kurā ēkā pašreiz ievietots veselības punkts, rajona ārsts, vecmāte, kā arī Madlienas rajona veterinārārsts. Ciemā vēl atrodas 6-klasīga pamatskola, kurā mācās 180 skolnieku. Skolu uztur Madlienas un Ķeipenes pagastu pašvaldības. Bez pašvaldību sabiedrības ēkām ciemā atrodas pasta kantoris, policijas kārtībnieks, aptieka, baznīca, sūcģāzes — spēka dzirna-

Madlienas pagastnams.

vas un vairāki rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumi.

Pagastā rosīgi darbojās Madlienas pagasta krāj-aizdevu sabiedrība, kurai 360 biedri, bilance 221.118,17 ls un ugunsapdrošināšanas biedrība ar 430 biedriem — ar bilanci 34.619 ls. Pēdējā no 1. janvāra 1937. g. uzsāka arī dzīvības apdrošināšanas operācijas. Bez tam vēl pagastā darbojas kultūras

Madlienas-Zādzene 6-kl. pamatskola.

biedrība «Straume», pārraugbiedrība, brūno lopu audzēšanas biedrība, biškopības un meliorācijas sabiedrības un citas.

Pagastam cauri tek straujā Ogres upe ar saviem skaistajiem krastiem, kuŗa dod darbu vietējiem strādniekiem pie koku pludināšanas.

Kulturālo dzīvi vada pagasta valde un kulturālās organizācijas. Pagasta sabiedrība kopā ar organizācijām ierīkojusi pie pagasta nama plašu parku un augļu dārzu, kā arī iedēstījusi 15. maija birzi.

R. LIEPIŅŠ,
Madlienas pag. darbvedis.

Mālpils pagasts

Mālpils pagasts ir vidēja lieluma pagasts Rīgas apriņķī. Tas aizņem ap 150 kv. klm. lielu zemes platību, ieskaitot valsts mežus. Caur pagastu tek Mergupe ar Sudes upi, kuŗas savienojoties pie Rikteres muižas, dod iesākumu Lielai Juglai. Pagastā 2052 iedzīvotāji, bet sākoties vasaras darbiem, iedzīvotāju skaits palielinājas līdz 2400.

Pagasta visa nekustamas mantas vērtība ir 1.323.500 ls. Tekošā gada pagasta budžets līdzsvarots uz 30.660 ls, pie kam nodokļu likmes ņemtas normālas. Pagasta pašvaldībai pieder 4 vecsaimniecības, kuŗas iegūtas pirms kuŗa pirkšanas ceļā un kuŗas tagad tiek izmantotas pa daļai pagasta pašvaldības tiešām vajadzībām un pa daļai iznomātas. Bez minētām pagastam pieder Mārupes, kur atrodas 6-kl. pamatskola, doktorāts, kur atsevišķas ēkas rajona ārsta, zobu ārstes, policijas kārtībnieka dzīvokļiem un nespējnieku patversmei, un kaltes, kur ierīkota priekšzīmīga labības kalte pagasta lauksaimnieku vajadzībām. Pagastā ir 6-kl. un Ķikutu I. pak. pamatskolas, kuŗas tekošā mācības gadā apmeklē 250 skolēni.

Vispārīgi pagasta pašvaldības stāvoklis jāatzīst par labu, jo nodokļu iekasēšanas ziņā pēc 15. maija stāvoklis strauji uzlabojies un pagasts nokārto visas tekošās vajadzības

laikā. Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās — lauksaimniecība. Pagasta zemju sastāvs ir vidējs un vairāk piemērots lopkopībai, bet graudkopībai mazāk. Tamdēļ arī pagastā lopkopība ir galvenā nodarbošanās un to sevišķi veicina Mālpils piensaimnieku s-bas pēc kuŗa ierīkotā koppienotava. Graudkopībai lielāku vērību sāka piegriezt tikai pēc tam, kad noteica cietas cenas. Tagad arī graudkopībai pagastā ir svarīga nozīme. Vispārīgi lauksaimnieku stāvoklis uzskatāms par apmierinošu.

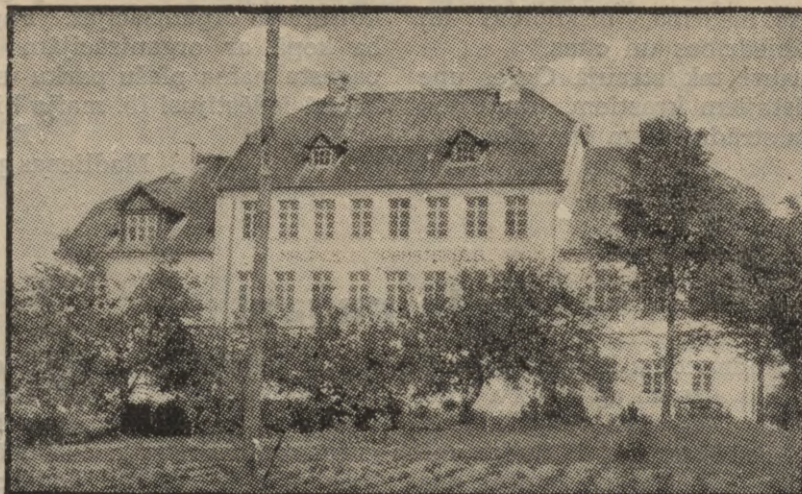
Bez augstāk minētās Mālpils piensaimnieku s-bas pagastā darbojas krāj-aizdevu sab-ba, ugunsapdrošināšanas- kas dibināta 1876. g., patērētāju u. c. saimnieciskas b-bas. Kā lielākās kulturālās organizācijas pagastā darbojas labdarības un Kniediņu izglītības b-bas. Bez minētām biedrībām pagastā darbojas lopkopības un dārzkopības pārraudzības b-bas, meliorācijas s-bas, kūdras ražošanas un citas.

Visas biedrības, kā saimnieciskas, tā kulturālās, ir lielas un spēcīgas, un viņas vada pārbaudīti darbiniek par svētību visam pagastam, jo visu darbinieku starpā valda satiecība un vienības gars.

J. VITOLS,
Mālpils pag. valdes darbvedis.

Mālpils pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Mālpils 6-kl. pamatskola.

Mālpils labdarības biedriba

Mālpils labdarības biedriba dibināta 1881. gadā un pieskaitāma tām vecajām kulturālām b-bām, kas dibinātas tautas atmodas laikmetā. Pirms pasaules kara b-ba attīstījusi rosīgu darbību. Iegūts nekustams īpašums — Mālpils Punduru mājas, kur 1905. g. uzcēla b-bas namu, vienu no pirmajiem plašā apkārtnē. Dažus gadus vēlāk turpat b-ba atvēra progimnaziju, uzcēlot šim nolūkam staltu ēku, kur mācījās jaunatne no apkārtējiem pagastiem.

Pasaules karā visu to izpostīja. Pēc kara b-ba atjaunoja darbību muižas pilī, sariņojot teātra izrādes, koncertus, priekšlasījumus u. t. t. Savā darbībā pabalstījuši trūcīgos skolēnus, maksājot tier. skolas naudu, skolām ziedojusi u. c. 1934. g. panākot

vienošanos un apvienojoties ar mazsaimn. veicin. b-bu, labd. b-ba uzsāka jauna b-bas nama būvi vietējā «Zaķa» krogā. Namu iesvētīja 1935. g. augustā. Nams celts pēc inž. T. Hermanovska projekta. Tur izbūvēta plaša zāle ar balkonu, moderna skatuve ar visām apgaismošanas ierīcēm. Vēl atsevišķa zāle sapulcēm, biedru vakariem, telpas bibliotēkai, aizsargiem, kino kamera u. t. t. Bez tam namā vēl telpas ekonomijai un veikaliem. Tas izmaksāja pāri par 50.000 ls. Nams tiešām kalpo visa pagasta iedzīvotāju vajadzībām. Visāda veida sariņojumi un svinības notiek b-bas namā, kas liecina, ka šis darbs veikts īstā laikā un īstā vietā.

E. Eicēns,

Mālpils labd. b-bas pr-ks.

Mangaļu pagasts

Mangaļu pagasta nams atrodas uz Daugavas labā krasta, netālu no tās ietekas jūrā. Blakus pagasta namam atrodas Daugavgrīvas draudzes Baltā baznīca, ar savu slaido un tālu saredzamo torni. Pagastu robežo: Rīgas pilsēta, Daugava, Rīgas jūras līcis, Ķīšezers un Ādažu pagasts. Pagastu šķērso Rīgas — Vecāķu — Saulkrastu dzelzceļš. Līdz 1922. gadam pagasts bijis viens no lielākiem un priekškaŗa turīgākien pagastiem, bet ar vienas daļas pievienošanu Rīgas pilsētai tas tagad platības ziņā

zem vidējā. Pagasta platība 5000 ha, no kuŗas 2552 ha Rīgas pilsētai un 800 ha valstij piederošu mežu. Nekustāmas mantas kopvērtība 797.088 ls. 1936.-37. g. budžeta kopsuma 19,021 ls ar 10 proc. paaugstinātām likmēm. Pagastā 109 zvejnieku vecsaimniecības, 268 zvejnieku sīksaimniecību un apbūves gabalu un Vecāķu vasarnīču rajons ar 90 apbūvētām vasarnīcām un 120 neapbūvētiem gabaliem. Vecāķu vasarnīču rajons patīkama atpūtas vieta un kā tuvākais kūrorts galvas pilsētai vasaras peld-

Mangaļu pagasta valde.

sezonas laikā ērti sasniedzams ar dzelzceļu, autobusu un pa Daugavas ūdeņiem ar kuģiem.

Zeme pagastā smilšaina un aļamās zemes visai maz. Zemkopji nodarbojas ar sakņkopību un lopkopību, bet galvenie ienākuma avoti zveja Ķīšezerā, Daugavā un jūrā. Pārējo pilsoņu nodarbošanās — ostas un fabriku darbi. Ar linkopību pagastā nemaz nenodarbojās, bet ar graudkopību vienīgi savām vajadzībām. Zveja tiek piekopta ar visiem zvejas veidiem, bet Daugavā un jūrā kā galvenā ir «lašu» zveja. Jūrā bez parastiem lašu vadiem zvejo vēl ar tā sauktiem kūriem. Viens tāds kūrs izmaksā ap 2000 ls. Bieži gadās, ka jūras vētrās tie tiek saplēsti un galīgi iaznīcināti dažu stundu laikā. To vērā ņemot, beidzamos gados kūru zveja bijusi neizdevīga.

Kulturālā dzīve pilnīgi saistās ar Rīgas pilsētu un it sevišķi ar blakus esošo un pla-

ši pazīstamo Bezalkohola b-bu «Ziemeļblāzma». Rosīgi darbojas vietējā aizsargu nodaļa ar nodaļas priekšnieku Pēteri Zakēnu un aizsardžu pulciņš, zvejniecības biedrība, lauksaimniecības biedrība, Baltās baznīcas draudzes pārvalde ar dāmu komiteju; Vecāķu jūrmalas labierības biedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība un divas meliorācijas sabiedrības.

Pagasta sabiedrības uzturēšanā skolu nav, bet uz vienošanās pamata bērni apmeklē blakus esošās Rīgas pilsētas pamatskolas.

Tirdznieciskā dzīvē vadošā vieta Milgrāvja pārtikas biedrībai. No rūpniecības uzņēmumiem pagastā atrodas A/K Dombrovska kokzāģētava un slīpeņu zāģētava. Blakus pagasta robežām atrodas vēl mežu departamenta un Milmaņa kokzāģētavas.

ED. ALKSNIS,

Mangaļu pagasta vecākais.

Mangaļu pagastnams.

Mārupes pagasts

Mārupes pagasts nodibināts 1910. gadā, agrāk bija pievienots pie Olaines pagasta. Pagasta valde ar skolu atrodas Vecā-Bieri-

ņu muižā pie Rīgas pilsētas robežas kuŗa piešķirta pašvaldībai ar 12,856 ha lielu zemi. Pagastā ir 1904 iedzīvotāji, 526 sīksaimnie-

Mārupes pagasta valde.

cības, kuņu kopplatība ir 2185,08 ha. Zemes sastāvs slikts. Visa lauku nekustamas mantas kopvērtība ir 462.118 ls. Caurmēra saimniecību lielums ir no 1,86 ha — 3,72 ha. Galvenais ienākumu avots ir tikai lopkopība. Svaigo pienu katru dienu ved uz Rīgu pārdot. Pagasts saimnieciskā ziņā vājš, budžets līdzsvarots uz 17.139 ls ar 20 proc. paaugstinājumu. Pagastā atrodas viena 6 klasīgā pamatskola, kuņu apmeklē 112 bērni. Pie skolas ir nodibināts mazpulks. Pēc 15. maija 1934. g. vecā skolas ēka tika pārbūvēta. Pārbūvei aizņēmas naudu no Lat-

vijas zemnieku kredita bankas un Tautas bankas un ir vēl parādā kopsumā 7885, 24 ls. Pagastā atrodas aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, kuři darbojās ļoti rosīgi. Pagājušā gadā 6 septembrī lika savam namam pamatakmeni. Zemi nama būvei dāvājusi aizsardžu pulciņa priekšn. M. Rozenberga kundze. Bez tam vēl ir lauksaimniecības biedrība, savstarpējā uguns apdrošināšanas biedrība, lopu pārraudzības biedrība, mednieku biedrība, krāj-aizaevu sabiedrība «Avots» un trīs meliorācijas sabiedrības, kuŗas visas darbojās rosīgi.

Meņģeles pagasts

Ziemeļu robežu apskalojusi, Meņģeles pagastam izvijas cauri krāšņiem krastiem apveltītā Ogrē. Ogres krastos zeme smilšaina, bet pārējā — uzkalniem, lieknām, mežu puduriem apauguši, mazauglīgi plieņi.

Galvenā lauksaimniecības nozare lopkopība, kas atrodas vēl zemā attīstības pakāpē. Pēdējos gados šai nozarei lauksaimnieki sāk piegriezt sevišķu uzmanību. No pārējām nozarēm ienākumu ziņā izceļas līnkopība un graudkopība. No lauksaimniecī-

bu zemes kopplatības 38,8 proc. aramzemes. Saimniecības vidējas, viņu ienesība nav liela. Lielākā daļa no lauksaimniecībā izmantotās zemes cieš pārmērīgā mitrumā. Ar šo apstākli un dzelzceļa stacijas tālumu izsai drojama saimniecību mazā ienesība un lēnā attīstības gaita.

Pašvaldības budžets tekošam saimniecības gadam sastādīts pēc normalām nodokļu likmēm ar kopsumu 16.100 ls. Ar šiem līdzekļiem, bez tekošas darbības izdevumiem, pašvaldība sedz deldējumu un procentes Zemnieku kredita bankai par aizņēmumu 14.000 ls skolas ēkas būvei. Pēdējais postenis jūtami apgrūtina budžetu un nedod iespēju uzkrāt nepieciešamos līdzekļus pagasta nama pārbūvei un bijušās muižas pils remontiem. Pārbūvējot pagastnamu, nodomāts atrisināt pasta un telefona, patērētāju biedrības veikala telpu un darbinieku dzīvokļu jautājumus. Pašvaldība 1934. gadā uzcēla 6 kl. pamatskolas ēku. Būve izmaksāja Ls 40.000,—, pusi no šiem izdevumiem sedza ar uzkrātiem līdzekļiem un pusi — ar valsts aizdevumu. Pēdējos divi gados skola

Meņģeles 6-kl. pamatskola.

saņēmusi no pašvaldības, pateicoties pagasta iedzīvotāju nedalītam atbalstam, mācības līdzekļus un inventāru Ls 2000.— apmērā. Arī vispārējiem un valsts mērķiem parādīta uzmanība līdzekļu robežās.

Kulturālās dzīves vadību pagastā, kopš dibināšanas 1920. gadā, tur savās rokās Meņģeles kultūras biedrība. Rosīgs, pašizliedzīgs, panākumiem bagāts darbs iezīmē šīs organizācijas notecējušos 16 mūža gadus. Uzcelts biedrības nams, iekārtota skatuve, sevišķi pēdējos gados sniegti labi sagatavoti, vērtīgi sarīkojumi.

Arī aizsardzes un aizsargi arvien bijuši čakli pagasta kulturālās dzīves un darba līdzgaitnieki.

Ar labām sekmēm darbojas pagasta saimnieciskās organizācijas: piensaimnieku sabiedrība, patērētāju biedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība, krājaizdevu sabiedrība un 2 lopkopības pārraudzības biedrības. Šo organizāciju darba sasniegumi gads no gada pieaug, vairojot savu biedru rocību un ceļot pagasta iedzīvotāju kopējo labklājību.

J. KALNRIEKSTIŅŠ,
Meņģeles pagasta vecākais.

Meņģeles kultūrbiedrības nams.

Mores pagasts

Pagastā zeme ir smilšaina, kalnaina un slapja; pēc kadastrālās vērtēšanas instrukcijas pielīdzināma VI—VIII. šķ., bet neskatoties uz to, iedzīvotāju turība vidēja un to galvenais ienākumu avots lopkopība. Pagasta pašvaldības īpašumā ir pagasta nams, 6 kl. pamatskola, nespējnieku nams un viena lauksaimniecība, ar kopējo zemes platību 87,08 ha. Īpašumu vērtība ir 125.000 ls. Gada budžets svārstās ap 20.000 ls, hipotekārisku ilgtermiņa parādu ir 4720 ls, bet ietaupījumu ap 15.000 ls, kuŗi domāti izlietot 6 kl. pamatskolas pārbūvei un paplašināšanai. Pēc 1934. g. 15. maija iedēstīta bērzu piemiņas birze, liepu aleja, bērzu aleja, apstādīti gar sabiedriskām ēkām galvenie ceļi un šo ēku pagalmi. Rosīgākās organizācijas pagastā ir savstarpējā apdrošināšanas, mašīnu koplietošanas un piensaimnieku sabiedrības, kuŗu materiālais stāvoklis labs. Šinīs organizācijās bez maza izņēmuma apvienoti visi pagasta lauksaimnieki. Biedru ap-

kalpošanai piensaimnieku sabiedrība 1936. g. uzbūvēja divas krejošanas punktu ēkas. Pēdējos gados redzamu vietu pagastā sāk ieņemt arī kūdras ražošanas sabiedrība un vairākas grupas. Ar pakaišu kūdras ražošanu savu saimniecību vajadzībām nodarbojās apm. 20 proc. lauksaimnieku, tā uzlabo-

Mores pagasta valde.

jot zemes auglību un labāku piena produktu ražošanu.

No Mores pagasta, kuŗš ir atstātu no lielākiem centriem un ielēgts kaimiņu Siguldas, Līgatnes, Nitaures, Zaubes un Mālpils

pagastiem nav nākuši daudz redzami sabiedriski darbinieki.

J. KĀKULIS,
Mores pagasta darbvedis.

Nitaures pagasts

atrodas Rīgas apriņķa ziemeļu daļā, robežas ar Līgatnes, Mores, Zaubes, Ķeču pagastiem un Cēsu apriņķa Drabešu pagastu. Platība

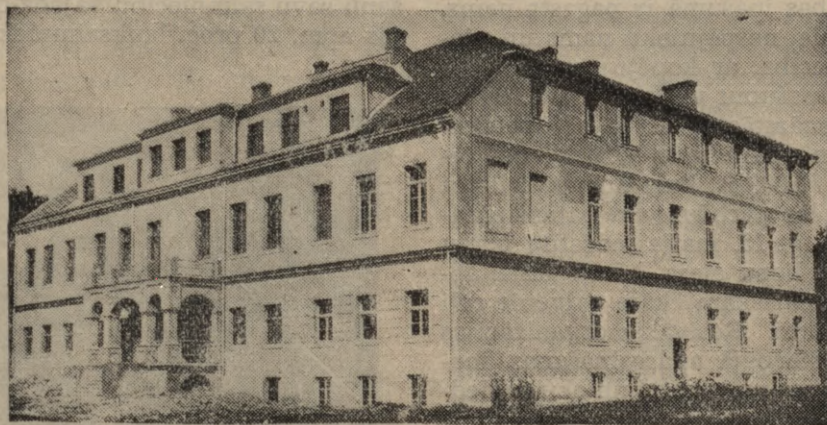
Pagasta tekošā gada budžets līdzsvarots uz 24.000 ls ar nodokļu likmju paaugstinājumu par 10 proc. Nodokļi uz 1937. gada 1.

Nitaures pagasta valde, revīzijas komisija un tehniskie darbinieki.

105 kv. km., iedzīvotāji — 1420, saimniecības — 244. Pagasta centrā atrodas Nitaures ciems, kuŗā novietota pagasta valde, 6 klasīgā pamatskola, nespējnieku nams, rajona ārsts, veterinārārsts, policijas kārtībnieki, vecmāte, aptieka, pasts, miertiesa, virsmežniecība, pienotava, rajona agronoms, ev.-lut. un pareizticīgo baznīcas, vairākas biedrības, veikali, rūpniecības un amatniecības uzņēmumi.

janvāri iekasēti 89 proc. apmērā. Kara laikā pagastā galīgi nopostītas 18 saimniecības, tāpat izpostītas arī pagasta ēkas un iznīcināts viss arhīvs. Tagad kara postījumi atjaunoti un it sevišķi pēc 1934. gada 15. maija stipri uzlabojusies arī iedzīvotāju turība. Galvenos ienākumus iedzīvotājiem dod **piensaimniecība un graudkopība**. Cukurbietes neaudzē, kartupeļus lielāko tiesu tikai pašu vajadzībām.

Nitaures 6-kl. pamatskola.

Pamatskolā darbojās 6 skolotāji, pie pamatskolas pastāv mazpulks. Kulturālā laukā strādā aizsargu nodaļa, abu draudžu dāmu komitejas un izglītības biedrība. Darbību traucē piemērotu telpu trūkums.

1936. gadā pagasts pabeidza celt jauno pamatskolas ēku, atjaunojot 1905. gadā nodedzināto Nītaures muižas pili. Būve izmaksāja ap 80.000 ls no kuņiem valsts aizdevumi 60.000 ls. Skolas telpas ērtas, tā kā šo skolu apmeklē 33 bērni no kaimiņu pagastiem.

Pagastā ar ļoti labiem panākumiem darbojas sekoši kooperātīvi:

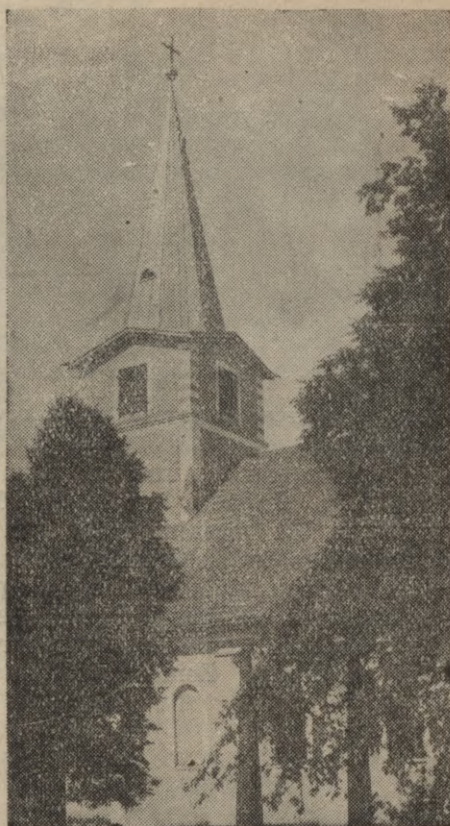
Nītaures patērētāju biedrība, dibināta 1920. gadā, tagad 114 biedri. Ikgadus biedrības darbība noslēgusies ar atlikumiem, no kuņiem daudz līdzekļu atvēlēts dažādiem labdarīgiem mērķiem.

Nītaures savstarpējās ugunsapdrošināšanas biedrība pēc kara savu darbību atjaunojusi 1922. gadā. Biedru skaits 215. Finanšiālais stāvoklis ļoti labs, līdzīgi iepriekšējai daudz palīdzējusi labdarīgiem mērķiem.

Nītaures piensaimnieku sabiedrība darbību uzsākusi 1925. gadā. Pienu nodod 40

Lauksaimniecības kame-
ras Nītaures raj. agr.
A. Pūliņš.

Nītaures baznīca.

biedri un 160 nebiedri, kuņu pārstrādā centrālā pienotava un 4 krejotavas. Sviesta raža augusi no 23.608 kg. 1926. gadā uz 77.500 kg. 1936. gadā, apstrādāšanas izdevumi 1926. gadā 65 sant., 1936. gadā vairs tikai 28 sant. uz 1 kg. sviesta.

Nītaures - Kēču - Mores krāj-aizdevu sabiedrība dibināta 1903. gadā. Biedru skaits 400, bilances kopsuma 220.000 ls. Aizdevumos izsniegusi 180.000 ls, noguldījumi 60.000 ls. Īpašumā ieguvusi Nītaures muižas neatsavināmo daļu.

ROBERTS MIKUS,
Nītaures pagasta darbvedis.

Ogresgala pagasts

nodibināts 1924. gadā, atdaloties no Lielvārdes pagasta t. s. Ogres un Ikšķiles pagasta Sprēstiņu novadiem. Jaundibinātais pagasts atradās pasaules kara frontes rajonā un bija tā nopostīts, ka no visām ēkām pagastā bija palikušas tikai viens siena šķūnis un viena pirts. Pagasta pastāvēša-

nas laikā atjaunotas visas saimniecības ēkas. Pagasta sabiedrība atjaunojusi 6-kl. pamatskolu un Kēķa I p. pamatskolu. Pagasta valde līdz 1935. gada 1. novembrim mitinājās īrētās telpās. 1935. g. 27. oktobrī nāca gatavs jaunceltais pagasta nams, par kura celšanu partiju laikos norisinājās asi

Ogresgala pagasta valde, revīzijas komisija un tehniskie darbinieki.

strīdi. Pagasta nama jaunceltne izmaksāja 19.964,35 ls. Pagasta kopplatība 90 kv. klm, kurā ir 131 vecsaimniecība un 108 jaunsaimniecības un siksaimniecības ar taksācijas vērtību 1.050.948 ls. Pagasta budžets 23.000 ls. Pagastu Ogres upe sadala divās daļās un tilta trūkums pār upi ir sāpīgi sajūtams. Zemes sastāvs gar

Ogres upi pa lielākai daļai smilšu māls un gar Daugavas krastiem smilšains. Galvenā pagasta iedzīvotāju nodarbošanās lopkopība un graudkopība. Savā **īsā pastāvēšanas laikā pagasta sabiedrība uzcēlusi trīs sabiedriskas ēkas un iekrājusi 11.000 ls lielu kapitālu**, kuŗš noguldīts Latv. Zemnieku kredīta bankā. Kapitāla uzkrāšana nepieciešama 6-kl. pamatskolas jaunbūvei, jo līdzšinējā neatbilst savām vajadzībām.

Ogresgala pagastnams.

Pagastā no saimnieciskām organizācijām darbojas Ogresgala piensaimnieku sabiedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība, krājaizdevu sabiedrība, divas lopkopības pārraudzības biedrības, divas meliorācijas sabiedrības un divas lauksaimn. mašīnu koplietošanas biedrības, un no kulturālām: aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, Lejasogres lauksaimniecības biedrība, kuŗai ir arī savs tautas nams, un vietējā ev.-lut. draudzes dāmu komitejas nodaļa. Pagastā pastāv divi mazpulki.

A. PĻAVIŅŠ,
Ogresgala pagasta darbvedis.

Ogresgala piensaimnieku sabiedrība

Ogresgala piensaimnieku s-ba viena no plašākām organizācijām pagastā. Dibināta 1923. g. un uzsākusi darbību kā rokas pienotava Kārļu saimniecības pirtīnā. S-ba strauji uzplaukst, sasniedzot jau pirmā darbības gadā 40 piensadevējus ar 573.749 klgr. piena. Telpas drīz izrādās par šaurām un telpu jautājuma atrisināšanai nāk palīgā vietējā Lejasogres lauks. b-ba, iznomājot viņai piešķirtā bijušā Vārnas kroga mūrus. Jaunās telpās s-ba pārnāk 1926. gadā, pielietojot kā dzinējspēku elektrību.

Augstāko piensadevumu s-bas pienotavā pārstrādā 1930. g., t. i. 1.899.631 klgr.

Notecējušā 1936. g. pārstrādāts 1.100.000 kg piena

Pēdējos gados, kad pienotavās izmaksas iznāca zemākas, nekā nododot pienu Rīgā, s-bai līdz ar to, ka tā atrodas Rīgas tuvumā, nācās ar lielām grūtībām noturēt kaut cik piensadevējus, lai bez zaudējumiem varētu turpināt darbību.

Patreizējais piensadevēju skaits ir 80, no kuŗiem 52 biedru.

K. KEŠANS,
Ogresgala pienotavas vadītājs.

Olaines pagasts

Olaines pagasts cēlies no Rīgas pilsētai piederošās Olaines muižas un ietilpst Rīgas pilsētas patrimonialapgabalā. Arī tagad Rīgas pilsētai pagastā ir lieli īpašumi, galvenā kārtā gan purvāji un meži. Pagasta kopplatība ap 160 kv. km. Pagastu šķērso

nodokļu ņemšanai 954.374 ls. 1936./37. g. budžets 20.296 ls ar normālām nodokļu likmēm. Atjaunojot kara nopostītos pagasta namu un skolas ēku, pagastam ir atlicis ap 15.800 ls liels parāds, kas pagasta saimniecību ne mazākā mērā netraucē. Pagastam

Olaines pagasta valde.

Rīgas - Jelgavas dzelzceļš un Rīgas - Jelgavas šoseja. Pagastā ir Napoleona kara kauju vietas. Pasaules kara pagasts, būdams visu laiku frontes joslā, galīgi nopostīts.

Zeme lielāko tiesu smilts un purvāji (pasaules kara daudzīnātais „Tieļu purvs”); vienā mazā daļā mālaina smilts; visur augsts gruntsūdens. No saimniecību zemes lielākā daļa pļavās un ganībās. Vājās zemes dēļ lauksaimniecības attīstībai apstākļi maz izdevīgi. Tāpēc no graudkopības ienākumu maz. Daļa lauksaimnieku diezgan sekmīgi audzē cukurbietes. Vairāk labuma gūst no lopkopības, jo Rīgas tuvums ļauj turp sūtīt svaigu pienu un citus lopkopības produktus.

Pagasta pašvaldības saimnieciskais stāvoklis pilnīgi apmierinošs. Pēc pēdējās tautas skaitīšanas datiem pagastā 1035 iedzīvotāji. Nekustamās mantas kopvērtība

uzkrāts kapitālu 125.435 ls, noguldījumu 20.252 ls.

Veicinot kulturālās un saimnieciskās dzīves attīstību, pagastā rosīgi darbojas aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, mazpulks, lauksaimniecības biedrība, savstarpējā ugunpadrošināšanas biedrība, krājaizdevu sabiedrība, draudzes dāmu komiteja, trīs meliorācijas sabiedrības, lopkopības pārraudzības biedrība, mednieku biedrība, aerokluba nodaļa. Aizsargi un aizsardzes pie pagasta nama atjaunojuši un glīti uzkopuši Brāļu kapus.

Pagastā ir viena 6-kl. un viena privāta I pak. pamatskola.

Pirms pasaules kara pagastā ilgu gadu dzīvojis un darbojies kā skolotājs dzejnieks un literātūrvēsturnieks Teodors Zeiferts.

Ž. VALDMANIS,
Olaines pagasta darbvedis.

Olaines pagasta nams.

Pabažu pagasts

Pagasts robežojas ar Ādažu, Sējas, Bīriņu, Lēdurgas pagastiem un Rīgas jūras līci. Tas 140 kv. klm liels ar 321 saimniecību un 1400 iedzīvotājiem. Zeme — smilts un smilšu māls un iedzīvotāju galvenā nodarbošanās lauksaimniecība un zvejniecība. Pasaules kara laikā pagasts atradās ugunslinijā, kādēļ iedzīvotāji bija no mājām padzīti, mājas nopostītas un kustamais inventārs izputināts. Pēc kara zemturiem bija jāpieliek daudz līdzekļu un enerģijas, lai varētu atjaunot savas iedzīves.

Līdz ar beidzamā laikā izvilkto Rīgas-Saulkrastu šoseju un Rīgas - Rūjienas dzelzceļu, kuŗi šķērso pagasta robežu, saimnieciskie apstākļi manāmi uzlabojas. Pagasta nekustamas mantas kopvērtība 593.417 ls un 1936./37. gada budžets līdzsvarots uz 16.000 ls. Pagastā viena pirmās pakāpes pamatskola. Bez tam vēl pagasts kopīgi ar Bīriņu pagastu uzrur 6-kl. pamatskolu. Abās skolās mācās 163 pagasta bērni.

Pagastā darbojas aizsargu nodaļa, kam savs pūtēju orķestris, aizsardžu pulciņš, savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, kulturveicināšanas biedrība, lopkopības pārraudzības biedrība, zvejnieku biedrība un mednieku biedrība. Kulturveicināšanas biedrībai pieder savs tautas nams „Ausma“, kuŗā norit pagasta sabiedriskā dzīve. Notikušās mežu dienās apkārt tautas nama robežai iedēstīts eglīšu dzīvžogs un tā parkā iedēstīti ozoliņi un ierīkots krāšņuma dārziņš. I pakāpes pamatskolā un pagasta namā dārzos iedēstīti augļu kociņi un košuma krūmiņi un no I pak. pamatskolas līdz Bīriņu pagasta robežai apmēram 1,5 klm iedēstīta gar ceļa abām pusēm liepu gatve. Pagasta iedzīvotāju kopdzīvē un sadarbībā valda laba saskaņa, kas it sevišķi vērojama pēc 15. maija 1934. gada pārmaiņām.

A. OZOLIŅŠ,
Pabažu pagasta darbvedis.

Plāteres pagasts

atrodas Rīgas apriņķa ziemeļaustrumu daļā, 68 kv. klm. platībā un 928 pastāvīgi iedzīvotāji. Pagastā atrodas Plāteres pilskalna un dienvidus daļā Ogres upe, kur dabas mīļotāji var atrast vienu otru patīkamu skatu.

Zemes sastāvs pagastā, pat atsevišķās saimniecībās, visdažādāks, sākot ar pienu un mālu un beidzot ar smilti un kūdru.

Lai gan pagasts nodibinājies senā pagātnē, vēsturiskie notikumi nav atstājuši viņā redzamas pēdas un atmiņas.

Ar nodokli apņēkamās nekustamās mantas kopvērtība pagastā 544.040 ls. Tekošā gada budžets sabalansēts uz 15.600 ls. Pagasta pašvaldībai pieder bij. Plāteres muižas zemnieku māja Reinluksti ar 38,27 ha zemes, kur novietotas visas pagasta pašvaldības ēkas.

6-kl. pamatskolā 62 skolēni un strādā 3 skolotāji. Ar mācības līdzekļiem un inventāru skola apgādāta labi. Atzīmējams, ka skolēnu kopēdināšanas iekārta pastāv jau ap 50 gadu.

Plāteres pagasta pašvaldības darbinieki.

Plāteres skola.

Doktorāts, veterinārārsta mājoklis ar ambulanci un veselības kopšanas punktu kopīgi Plāteres, Madlienas un Ķeipenes pagastiem atrodas Madlienas ciema.

Uzsākta jauna pagastnama būve.

Pagastā darbojas: aizsargu nodaļa, savstarpējā apdrošināšanas b-ba, krājaizdevu sab-ba, kulturas b-ba „Austrums“, mazpulks un 2 lopkop. pārraudz. b-bas. B-bai „Austrums“ pašai savs tautas nams ar telpām krājaizdevu sab-bai. Sabiedriski-kulturālām, kā arī saimnieciskām organizācijām darbība saskaņota. Atliek vēl savas

lauksaimniecības b-bas atjaunošana un nostiprināšana.

No izcilākiem sabiedriski-kulturāliem darbiniekiem pieminami: no atmodas laikmeta beigu cēliena, toreizējais pagastskolas pirmais skolotājs, tagad „Jaunāko Zīnu“ šefredaktors Antons Benjamiņš un no Latvijas tapšanas laika — tās pašas skolas pārzinis, skaņradis Kārlis Kažociņš. Plāteres pagasta Plavžu mājās kārts šūpulis bijušam artilērijas inspektoram Eduārdam Kalniņam.

BERNARDS AVOTIŅŠ,
Plāteres pagasta darbvedis.

Plaviņu pagasts

Plaviņu pagasts savu tagadējo nosaukumu ieguvis 1925. gadā. Pirms tam saukts Stukmaņu pagasts. Šis pagasts robežo ar Plaviņu un Gostiņu pilsētām, Aiviekstes, Vietalvas, Bebru, Ūdzenas un Kokneses pa-

gastiem, un tā teritorija ietver Daugavas labo krastu no Plaviņu pilsētas robežas līdz Kokneses pagasta robežai, apm. 16 klm garumā. Šai rajonā atrodas visaugstākie Daugavas krasti, pazīstamās Bebrulejas

Plaviņu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

un Oliņu krāces, seno latviešu Lokstenes un Oliņkalna pilskalni un Avotiņkalns, kuŗam iepretim, Daugavas kreisajā pusē, atrodas Liepavots un vēsturiskais Staburags.

Pagasta platība 110 kv. klm, 1695 iedzīvotāji, 375 saimniecību. Nekustamas mantas vērtība 2.240.056 ls. Lauksaimnieku galveno ienākumu dod piensaimniecība, cukurbiešu ražošana un pa daļai graudkopība. Saimniecību zemes labums zem vidējā.

Pagasta pašvaldība saimnieko ar 20 proc. paaugstinātām nodokļu likmēm, lai uzkrātu līdzekļus skolas un pagasta nama kopīgās ēkas pārbūvei. Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 27.000 ls. Pēc 1934. g. 15. maija ievērojami uzlabojies pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis. Tā, piem., uz 1934. g. 1. aprīli skaitījās neiekasētu nodokļu 8433,77 ls un nesamksātu rēķinu 5166,06 ls, bet uz 1936. g. 1. aprīli bija ne-

iekasētu nodokļu tikai 3015,25 ls un nesamksātu rēķinu 850,02 ls.

Pagasta iedzīvotājos vērojams pienākuma apziņas pieaugums, kas spilgti ietekmē arī pašvaldības saimniecību. Pagasta pašvaldības rīcībā atrodas 14.484,32 ls brīvu līdzekļu. Pašvaldība uztur vienu 6-kl. pamatskolu, kur darbojas 4 skolotāji, vienu nespējnieku patversmi un piedalās Pļaviņu un Kokneses rajonu ārstu māju uzturēšanā, kā arī Pļaviņu un Gostiņu pilsētu un Bebru pagasta pamatskolu uzturēšanā.

Pagastā rosīgi darbojas: piensaimnieku sabiedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība, aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, lauksaimniecības biedrība, 3 lópkopības pārraudzības biedrības, 2 meliorācijas sabiedrības, mazpulks un kulturas biedrība.

A. BĒRZIŅŠ,

pagasta valdes darbvedis

Pļaviņu pag. Klintaines 6-kl. pamatskola.

Stukmaņu kultūras biedrība

agrāk dziedāšanas biedrība, dibināta 1884. gadā. Pirmos statūtus starp citiem parakstījis rakstnieks - skolotājs Jānis Puraņķis. Dziedātāju koris sācis darboties jau agrāk, ap 1875. gadu, Cimzes semināru beigušā skolotāja Stučkas vadībā un sastāvējis no apm. 40 dziedātājiem. Pirmskaŗa gados kori ilgus gadus vadījis skol. Arness un koris piedalījies III, IV un V vispārējos dziesmu svētkos, vairākos kopīgos ar citiem kori koncertos un apm. 30 koncertos vietējā pagastā; sarīkotas apm. 35 teātra izrādes, uzturēta sadarbība ar kaimiņu pagastiem.

Laikmetā pēc pasaules kara no 1920. g. kori vada skolotājs J. Skudra un koris piedalījies VI vispārējos dziesmu svētkos, deviņos Staburaga novada dziesmu svētkos un dziesmu dienās Krustpilī, Neretā, Koknesē, Skrīveros, Ogrē un apm. 10 koncertos vietējā pagastā.

Laikā no 1920. g. biedrība sarīkojusi

apm. 60 teātra izrādes, uzvedusi vairākas lielas brīvdabas teātra izrādes (piem., „Mūsu senči“ ar apm. 100 dalībniekiem). Dažas lugas sagatavojuši Rīgas Nacionālā teātra aktieri A. Mierlauks, K. Lagzdīņš. Rīkoti vairāki publiski laivas braucieni pa Daugavu no Pļaviņām līdz Koknesei. Beidzamos 10 gadus kā režisors darbojas J. Kalvītis.

Jau pirms pasaules kara savākti apm. 1000 rbļ. un 800 būvbalķi biedrības nama celšanai, bet kara laikā līdzekļi gājuši bojā. Laikā no 1926.—1931. g. biedrība izbūvē nodedzinātās Stukmaņu muižas pilsmuŗos ērtu biedrības namu.

Biedrībai 4 goda biedri, 4 mūŗa biedri, biedru skaits dažādos gados svārstās no 40 līdz 112. Patlaban biedrības valdes priekšsēdētājs ir Kārlis Meŗvēvers, kas šo amatu 6 atsevišķos posmos ir pildījis 16 gadus, bet biedrībā strādājis ap 30 gadu.

Rembates pagasts

ir Rīgas apriņķa vidēja lieluma pagasts ar 1900 iedzīvotājiem un 316 apdzīvotām vietām uz 83 kv. km lielas platības. Ar savu dienvidu robežu pagasts piekļaujas Daugavas labajam krastam, starp Lielvārdi un Ogresgalu, ietilpinādams savā teritorijā tagad visā valstī populāro Ķegumu, kur tiek būvēta pirmā Latvijas spēkstacija. No Dau-

rembatiešu uzceltais tautas nams pie Lielvārdes stacijas kopā ar Rembates ciemu tika pievienots Lielvārdes pagastam. Sabiedrība projektē celt jaunu namu sabiedriskām vajadzībām pagastnama un skolas tuvumā, bet līdz šī projekta realizēšanai jāizlīdzās ar skolā iekārtotām izrīkojuma telpām.

Rembates pagasta valde un tehniskie darbinieki.

gavas pagasta robežas stiepjas pāri Ogres upei. līdz Suntažu un Lauberes mežu joslai.

Pagasta budžets 1936./37. s. g. pie normālām nodokļu likmēm ir sabalansēts uz 24.562 ls. Pie saprātīgas saimniekošanas iepriekšējie gadi ir noslēgušies ar atlikumiem, kādā kārtā ir arī uzkrājušās rezerves sumas. Lielā pasaules karā pagasts bija galīgi nopostīts, jo pāri tam vācu armija vilka savu stratēģisko ugunsjoslu. Arī visas sabiedriskās ēkas bija nopostītas, bet pateicoties pašvaldības darbinieku pūlēm un sabiedrības lielajai atsaucībai, atkal uzcelts ērts pagasta nams un plaša skolas ēka, bet visi pie šo ēku celšanas ietaisītie parādi segti.

Pagastā viena 6-kl. pamatskola ar 3 skolotājiem un 89 skolēniem. Pirmais skolas nams celts 1876. gadā. 1917. gadā vācu karaspēks skolu nodedzināja. Latvijas valsts pirmajos gados skola mitinās pagaidu telpās un tikai 1926. gadā var atkal ieiet savā namā, kuŗa atjaunošana pagastam izmaksā ap 73.000 latu. Skola labi apgādāta ar mācības līdzekļiem, bet jo sevišķi priekšzīmīgi ir nostādīts kopsalds.

Kultūrālo dzīvi pagastā vada «Latvju jaunatnes» nodaļa, vietējais mazpulks un skola. Kā traucējums intensīvam kultūrālam darbam ir piemērotu telpu trūkums, jo

No saimnieciskām organizācijām kā pirmā mināma Rembates krāj-aizdevu sabiedrība, kuŗa apvieno 347 biedrus. Pateicoties lietpratīgai vadībai, sabiedrība ir stabilākā līdzīga rakstura organizācija plašākā apkārtnē un kredītkooperatīvu krīzes gadus pārcieta bez sevišķām grūtībām. Līdzšinējie darbības gadi ir noslēgušies ar peļņu, no kuŗas prāvas sumas ir ziedotas valstiskiem un sabiedriskiem mērķiem. Vēl ar atzinību minama vietējā ugunsapdrošināšanas biedrība, kuŗa arī darbojas ar ļoti labām sekmēm un darbības gadu noslēdzot nekad nav piemirsusi ar ziedojumiem pabalstīt valstiskus un sabiedriskus pasākumus. Bez minētām biedrībām vēl pagastā pastāv 1 piensaimnieku biedrība, 3 meliorācijas sabiedrības un 4 loppārraudzības biedrības.

Kad Daugavas krastā pacelsies staltā spēkstacija, dodama gaismu un enerģiju visai valstij, tad Ķeguma apkārtnē pieņems citu izskatu, kuŗš būs grandiozs un varens. Tad tūristu straume uz Ķegumu neapsiks un arī jūs būsāt starp tiem. Tikai atceraties iegriezties Ķeguma kalnos, uzkāpt Čanku un vēl citos kalnos, jo no turienes vērot vareno ainavu būs tiešām bauda.

J. VITOLIŅŠ,

Rembates pagasta valdes darbvedis.

Ropažu pagasts,

kuŗš sākas 20 km rītos no Rīgas, ar 33.589 ha kopplatības, ir teorētiski vislielākais šī apriņķa pagasts, tomēr ne visai biezi apdzīvots (2640 pastāvīgi iedzīvotāji ar 506 saimniecībām). Vairāk kā pusi no platības (18.046 ha) aizņem meži un purvi. Pagastā pārsvarā smilts zeme, bet pie Lielās

lām likmēm. Budžeti parasti noslēgušies ar atlikumu.

1936. g. 27. septembrī iesvētīja jauncelto 6-kl. pamatskolas ēku, kuŗai pamatakmeni lika 1934. g. 3. jūnijā. Jaunceltne izmaksāja, neieskaitot bezmaksas klaušu kārtā veikto darbu vērtību, 63,000 ls. Skolā 5

Ropazu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Juglas, sevišķi Zaķu muižas rajonā, un Tumšupes, pagasta lielākām un gaŗākām upēm, atrodas liču pļavas, un tamdēļ lauksaimnieku galvenais ienākumu avots ir — lopkopība, nogādājot pienu un piena produktus tieši Rīgas tirgos un moderniecībās. Pagastā attīstīta arī kartupeļu audzēšana, kuŗus lauksaimnieki nogādā tieši galvas pilsētas patērētājiem.

Pagasta nekustama smantas kopvērtība 2.562.253 ls, budžets 41.500 ls, ar normā-

skolotāji pie 146 skolēniem, no kuŗiem pie koptgaldā piedalās 85 proc.; ierīkots internāts ar 80 dzelzs balti lakotām gultiņām un atsevišķi skapīši produktu novietošanai; elektriska apgaismošana un ūdensvads. 1936. gada pavasarī pie skolas ierīkots jauns augļu dārzs ar 120 augļu kociņiem. Bez šīs skolas pagastā vēl ir Kākcīema I pak. pamatskola ar 2 skolotājiem pie 36 skolēniem. Abām skolām ir radio aparāti, muzikas instrumenti, pietiekoši mācības līdzekļi un klases inventārs. Pie abām skolām pastāv mazpulki.

Pagasta saimnieciskais stāvoklis labs. Tā labklājību veicina Rīgas tuvums un ērtā satiksme ar Rīgu, sevišķi pēc 1935. gada rudens, kad tika atklāta Rīgas-Suntažu dzelzceļa līnija, un 1936. gada rudens, pēc Rīgas - Lubānas šosejas 10 km gaŗa turpinājuma izbūves.

Pagastā darbojas vairākas biedrības: Ropazu krājaizdevu sabiedrība, Ropazu pagasta savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, 4 lopkopības pārraudzības biedrības, 5 meliorācijas sabiedrības. Kulturas dzīves priekšgalā ir aizsargu nodaļa ar aizsardžu pulciņu un jaunatnes biedrība.

A. KRIEVIŅŠ,
pagasta darbvedis.

Ropazu pamatskola.

Ropazu krājaizdevu sabiedrība

dibināta 1902. g. Sabiedrības bilance uz 1936. g. 1. decembri ir — 187.659,34 ls. Biedru skaits — 415.

Sabiedrība apkalpo Ropazu, Suntažu, Allažu, Ādažu, Ikšķiles, Inčukalna un Stopiņa pagastu lauksaimniekus. Visā savā

pastāvēšanas laikā sabiedrība baudīusi ap-
kārtējo iedzīvotāju nedalītu uzticību, ko
pierāda samērā lielā noguldījumu suma
123.530,60 ls. — Bez tam pateicoties vadošo
personu apzinīgai darbībai, pēdējo 15 gadu
laikā bijis jāprotestē un jāievada piedziša-

na tikai no 7 personām, kopsumā par apm.
2500 ls un zaudējumos nekas nav bijis jā-
noraksta. — Sabiedrība jau no 1933. gada
ņem par aizdevumiem 5 proc. un 6 proc. un
maksā par noguldījumiem 5 proc. gadā.

Ropažu pagasta savstarpējā ugunsapdrošinā- šanas biedrība

dibināta 1893. gadā. Biedrība darbojusies
sekmīgi. Biedru skaits pakāpeniski vairo-
jies un tagad ir 406. Biedrība pieņem ap-
drošināšanā, bez ēkām, arī kustamu man-
tu. Lielākos riskus biedrība pārprošina
par 80—95 proc. savstarpējā apdrošināša-
nas centrālā savienībā. Biedrības bilance

uz 1936. g. 1. janvāri — 27.240,87 ls, bet
kapitāls 20.360 ls. No tirā atlikuma bied-
rība katru gadu ziedo aizsargiem, aviācijas
fondam un sniedza atbalstu Ropažu 6-kl.
pamatskolas jaunbūvei, ziedo'ot 4000 ls, un
aizsargu nodaļai 1000 ls patšautenes ie-
gādei.

Salas pagasts

atrodas Rīgas apriņķa rietumu stūrī, 15 km
no Rīgas un robežojas ar Rīgas - Jūrmalas
pilsētu un Slokas un Babītes pagastiem.
Starp pārējiem Latvijas pagastiem tas ie-
ņem īpatnēju ģeografisku stāvokli un tā

Kad 1876. g. Rīgas pilsēta piedāvāja Sa-
las zemniekiem pārdot viņu mājas par
dzimtu, atsaucās tikai trīs nomnieki. Māju
iegūšana par dzimtu īsteni sākās tikai pēc
1900. gada.

Salas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

nosaukums gandrīz pilnā mērā atbilst sa-
vam apzīmējumam — Sala, jo 19 klm ga-
rūmā un 1,5—6 klm platumā ūdeņi to sada-
la trijās salās, norobežojot no divām pusēm
ar Lielupi un vienas — ar Babītes ezeru,
un tikai vienā salas daļā 6,5 klm garumā
tas robežojas cietzemē ar Babītes pagastu.

Jau no Rīgas dibināšanas laika pagasts
piederēis pie Rīgas patrimonālapgabala
un tas bijis neapdzīvots, mežiem apaudzis
smiltājs un purvājs. 1232. g. Rīgas rāte
 nolēmusi, ka zemi šai novadā var iegūt ti-
kai pilsoņi. Zemi tiem izdeva uz nomas no-
teikumiem. Vēlāk pārgāja uz muižu saim-
niecību. 1398. g. pilsētas zemju pārvaldes
grāmatās pirmo reizi minēts vārds pagasts.
Tagadējā Salas pagasta teritorijā tad bi-
juši 2 pagasti: Pleču un Vārkaļu.

Pagastā tagad 196 nek. īpašumi ar ne-
kustamas mantas vērtību 55.905 ls un ze-
mes platību 4926 ha. Pastāvīgo iedzīvotā-
ju skaits 750, bet vasaraš sezonā ar vasar-
niekiem un sezonas laukstrādniekiem —
pieaug līdz 1500. Pagasta robežās pie
Priedaines stacijas atrodas Priedaines
ciems — meža kūrorts sausā smiltājā uz
Lielupes krasta. Sezonas laikā šeit saplūst
daudz vasarnieku.

Par ciema izdaiļošanu un labierīcībām
rūpējas 1930. gadā nodibinātā Priedaines
labierīcības biedrība.

Laukkopībai pagastā nav lielas iespējas
kulturu ziņā, jo mazas aļamzemes platības
(apm. 10 proc. no visas pagasta kopplati-
bas) un smilšu zeme to neatļauj. Zemturi,
izmantodami īpatnējos ģeografiskos ap-

stākļus, kā arī Rīgas Jūrmalas un Rīgas pilsētas tuvumu, no agrākiem laikiem piegriezuši sakņkopībai un lopkopībai un cauru gadu apgādā tuvējo pilsētu tirgus ar saviem ražojumiem. Neliels % lauksaimnieku nodarbojas ar zvejniecību kā blakus nodarbošanos.

Rūpniecības uzņēmumi pagastā neatrodas, tāpat tirdzniecība neievērojama — daži pārtikas veikali Priedaines ciemā. Pagasta teritorijā ietilpstuse no lielā Babītes ezera, kas ļoti iecienīts un pazīstams pilu mednieku aprindās.

Pagasta sabiedriskās dzīves priekšgalā stāv bibliotēkas biedrība un aizsargu nodaļa. Bibliotēkas biedrība kopā ar pagasta pašvaldību izbūvējusi pagasta namā glītu izrikojuma zāli ar skatuvi. Rūpējas arī par pag. nama apkārtnes izdaļošanu.

Vecākā biedrība ir Salas pagasta savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, kas dibināta 1884. gadā.

Bez minētām — vēl pagastā darbojas: mašīnu koplietošanas, lopkopības pārraudzības, 2 zvejniecības un 1 medniecības biedrība. Darbojas I pak. pamatskola ar 25 skolniekiem un vienu skolotāju. Pilnu pamatskolu pagastam neizdevīgi uzturēt, jo Rīgas Jūrmalas un Slokas pilsētu pamatskolas daudz tuvāku par pagasta pamatskolu.

Pašvaldības un privātsaimnieciskā dzīvē vērojams noteikts uzplaukums, it sevišķi pēc 1934. g. 15. maija.

Tā nodokļu maksāšanas ziņā pagasts pēdējos gados izvirzījies pirmās rindās. Parādi pašvaldībai nav un pie 13.400 ls liela budžeta tā saimnieko ar atlikumu. Nodokļu likmes par 20 proc. paaugstinātas, ko prasa lielāki remontu pagasta namā un pamatskolā.

J. DAMBERGS,
Salas pagasta valdes darbvedis.

Salaspils pagasts

Nosaukums Salaspils, kā domājams, cēlies uz Mārtiņsalas, kas atrodas iepretim kaŗa noietnei, kur Daugava sazarojas trijās daļās. Šī sala jau VII g. s. bijusi pazīstama vikingsiem, kuŗi ņe uzcēluši 2,2 m biezu un 1,8 m augstu mūŗa sētu — „Tirgotāju noietni“.

Pagastu pirms vācu ienākšanas apdzīvojuši lībieši. Pēdējās brīvības cīņas starp lībiešiem un bīskapu notikuŗas 1206. g. virsaiŗa Arko vadībā.

Pagasts, atrodoties ērtākā satiksmes ceļā uz Rīgu, vienmēr bijis kauŗas lauks

daudzām cīņām, un tādēļ no 1605.—1613. g. pie baznīcas uzceltas „Zviedru skanstes“, kā pieminēklis ņai vietā 9000 krituŗiem kaŗāvīriem.

1629. g. zviedru ķēniņŗ Gustavs Ādolfs, kā atlīdzību par kaŗa zaudējumiem, pagastu atdevis Rīgas pilsētai. Līdz 1914. g. bijuŗas iepirkuŗas dzimtā tikai 26 saimniecības. No 1914.—1918. g. pagastā, atradamiem kaŗa darbības rajonā, nopostītas 70 proc. saimniecību. Pēc kaŗa lauksaimnieku stāvoklis bija ļoti grūts, jo viss bija jāiesāķ no jauna un vēļ jāmaksā noma

Salaspils 6-kl. pamatskola.

Rīgas pilsētai. Tikai tagad, pārņemot vairākas saimniecības fondā, lauksaimniekiem iespējams tikt pie sava īpašuma un uzlabot saimniecības stāvokli.

Visa zemes platība 75 kv. klm. Iedzīvotāju skaits 1100. No zemes kopplatības 70 proc. smilts un pārējā kūdra un smilts māls. No apakšzemes bagātībām atrodami ģipsakmens, un gandrīz katrā vietā kaļķakmens, merģelis un grants. Lauksaimnieku galvenā nodarbošanās lopkopība un graudkopība. Sīksaimniecības, ņemot vērā Rīgas tuvumu, nodarbojas ar sakņkopību un Daugavmalā dzīvojošie ir laivinieki.

Kulturālā dzīve pēc 15. maija notikumiem jūtami uzlabojusies. Izdalīta pamatskola un tās apkārtnē, un iedēstīta Uzvaras birze. Pagasta saimnieciskais stāvoklis labs, trūkst tikai pagastnama.

Pagastā darbojas aizsargu vienība ar aizsardžu pulciņu, mazpulks, lauksaimniec. veic. b-ba, lopkopības pārraudz. b-ba, izglītības b-ba, savst. ugunsapdr. b-ba, meliorācijas s-ba un krājkase. Trūkst biedrības nama, kur šīm biedrībām veikt savus kulturālos pasākumus.

Ž. MIEŽĪTIS,
pagasta darbvedis.

Salaspils baznīca

ir viena no visvecākām mūsu zemē. Daži vēsturnieki, kā arī poļu katoliskā baznīcu vizitācijas komisija 1613. gadā viņu dēvē par pašu pirmo no visām baznīcām Vidzemē. To cēlis Bremeņu mūks Meinhards 1186. gadā. Baznīca atrodas uz mazas salīņas Daugavas vidū, kādus 25 klm. no Daugavas ietekas jūrā. Baznīca bija novēlēta sv. Mārtiņam, no kam arī cēlies salas tagadējais nosaukums „Mārtiņsala“. Vēsturē viņa minēta kā „Holme“, „Kirchholme“ — baznīcas sala. Šī salas baznīca pastāvējusi kādus 400 gadus. Ilgstošā savstarpējā karā starp Rīgas virsbīskapu un ordeņa mestru baznīcu vairāk reizes nopostā, kamēr 1577. gadā līdz ar jauno pili uzcelta Daugavas labā krastā. Jānim Briesmīgajam Livonijā iebrūkot, ridzinieki baznīcu uzspridzina, lai nebūtu vietas, kur krievu karapulkiem nocietināties. Vēl tagad Mārtiņsalā redzami vecās pils un pirmās baznīcas mūri.

1583. gadā Vidzeme nāk zem poļu varas. Polijas ķēniņš apstiprina jaunas baznīcas celšanas dokumentu un dod atļauju to celt uz Daugavas labā krasta. 1605. gadā zviedru-poļu karā notiek asiņaina kauja pie jaunceltās Salaspils baznīcas un tā stipri cieš. Pēc poļu uzvaras poļu ģenerālkomisārs un karavadoņš Kārlis Hotkevičs liek uz sava rēķina baznīciņu izlabot un nosauc to par Jūrā baznīcu.

Jau 1631. gadā stāsta, ka baznīca atkal tukša un izpostīta. Tad Rīgas ģenerālsuperintendents Samsons uz Gustava Ādolfa pavēli liek izlabot arī Salaspils baznīcu un tāda viņa liekas būt pastāvējusi līdz galīgai pārbūvei 1896. gadā.

Šinī gadā mazo baznīciņu, izņemot vēsturiski vecāko daļu, — altāra telpu, nojauc un tajā pašā vietā paceļas jauna baznīca ar slaidu torni. Bet jau 1915. gadā lielajā

pasaules karā vācieši baznīcu sašauj, 1916. gadā krievi to nopostā.

Atgriežoties no bēgļu gaitām, Salaspils draudze tūlīt vēl nespēj uzsākt baznīcas atjaunošanu, jo papriekš jā rūpējas par savu mītņu uzcelšanu. Tikai 1923. gadā atjauno altāra telpu līdz ar vēsturisko sakristeju. 1930. gadā baznīcas lielo telpu, un 1935. gadā torni ar jaunu zvanu. Salaspils baznīca nu būtu iekšēji un ārēji glīti atjaunota, tikai trūkst vēl ērģeļu. Draudze sākusi krāt naudu jaunām, tikai gan viņai ilgi nāksies gaidīt, jo līdzekļu vajaga krietni daudz.

OTTO JAUNZEMS,

Salaspils dr. ķesteris un ērģelnieks.

Salaspils baznīca.

Sējas pagasts

atrodas ziemeļos Ādažu pagasta Carnikavas daļai un Inčukalnam, dienvidos Pabažu pagastam un rietumos Krimuldas un Biri-

Murjāna vasarnīcu rajonā un arī ap 50 lauku mājās.

4 km no Inčukalna dzelzceļa stacijas ir Murjāns, vecs krogs, kuŗa tuvākā apkārtnē bagāta dabas jaukumiem, un tādēļ tur saceltas diezgan daudz vasarnīcas, kas kopā ar Inčukalna Gaujmalas un Krimuldas Sārmsilu, Gaujas un Lojas krāšņos krastos saceltām vasarnīcām iztaisa ievērojamu ciemu, kuŗš pie tam ērti sasniedzams pa dzelzceļu un pa šoseju ar autobusiem.

Sējas pagasta iedzīvotāju galvenā nodarbošanās ir lauksaimniecība, ar galveno nozari piensaimniecību. Saimniecību skaits ir 269, aŗamzeme ir mazauglīga, 1909 ha kopplatībā, pļavu 1248 ha un ganību 1550 ha. Liellopu skaits ir 1891 gov.

Nekustamu īpašumu ienesīguma vērtība 752.787 ls, kas sedz pagasta 18.000 ls budžetu ar normālām nodokļu likmēm. Pagasta 6-kl. pamatskolā, kas atrodas pagasta centrā, strādā 4 skolotāji ar 145 skolēniem.

Pagastā bijusi kulturas veicināšanas biedrība, kas tagad likvidējas, nododot savu namu un bibliotēku aizsargu nodaļai, tā kā uz pēdējo pāriet visa kulturālās dzīves vadība.

Pagastā pastāv saimnieciski diezgan stipra Sējas patērētāju biedrība, kuŗa, bez savu veikalu apgādāšanas, nogādā uz Rīgu visu Sējas novadā un pa daļai arī Pabažu pagastā ražoto pienu.

Sējas savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība veic lauksaimniecības ēku apdrošināšanu. Lauksaimniecības biedrība ir organizēšanās stadijā. Bez tam pagastā darbojas ugunsdzēsēju biedrība, pārraudzības biedrība, mednieku biedrība un divas mašīnu koplietošanas biedrības.

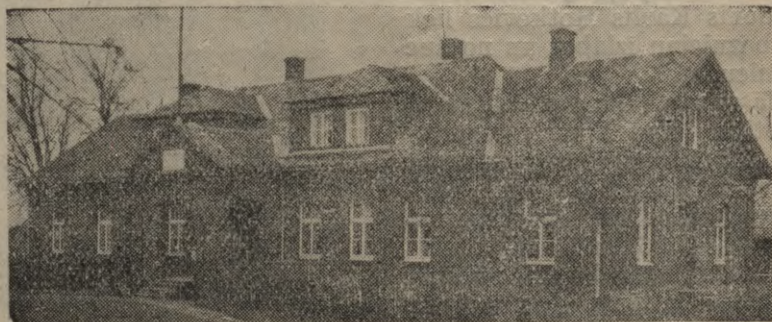
J. EGLĪTS,
pagasta vecākais.

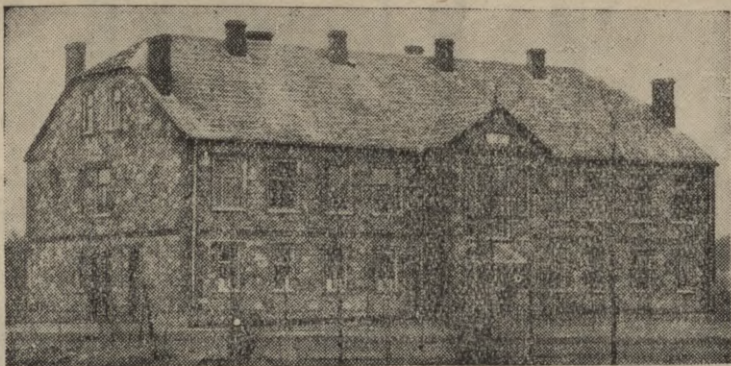
Sējas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

ņu pagastiem, bet rietumos ar starpgabalu pieiet pie jūras. Pagasts aptver 104 kv. km, ko apdzīvo 1350 iedzīvotāji. No pagasta platības diezgan daudz neauglīgu purvāju un meža vietu. Lielos mežus, pasaules kaŗam tuvojoties, muižnieki sāka izcirst, bet visvairāk tie izcirsti kaŗa laikā un tādēļ senās slavenās medību vietas zaudēušas katru nozīmi. Jūrmalas iedzīvotāji nodarbojas ar zveju jūrā, bet upes, kā Gauja, Loja (Loge) un Rāpsta dod maz ienākuma.

Pasaules kaŗā pagasts daudz cietis, 32 vecsaimniecībās nebija atlicis nevienas ēkas. Izpostīts bija pagasta nams un skola, abas bija jaunas mūŗa ēkas. Tagad visas saimniecības atjaunotas, lielākā daļa ar labākām ēkām, kā senāk. Arī saimniecību sastāvs ar aŗamzemes paplašināšanu, meliorāciju un īpaši liellopu sastāva un skaita uzlabošanu ir stipri cēlies. Pagasta nams un skola atjaunoti, ieviesta arī elektriskā apgaismošana. Elektriķa ir visā

Sējas pagastnams.

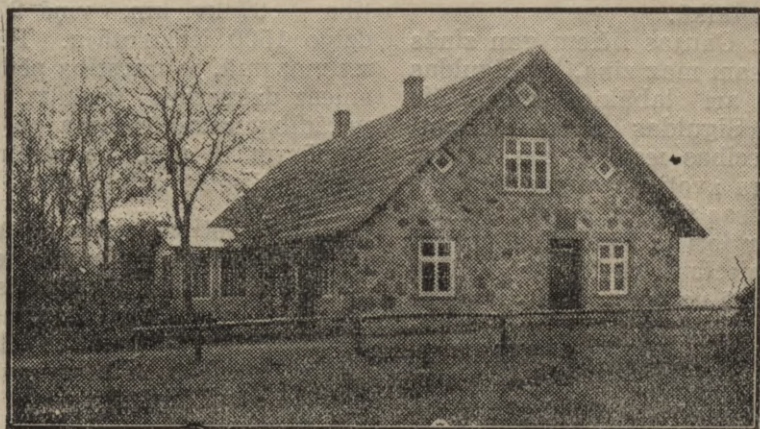

Sējas 6-kl. pamatskola.

Sidgundas pagasts

Sidgundas pagasts atrodas apus Lielās Juglas upei, kuŗas sākums pie Riktāres centra, Sudas un Mergupēm kopā sadodoties.

pašu enerģijai un neatlaidībai, šis kara brūces aizdziedētas. Pašu līdzekļiem, bez aizņēmumiem un pabalsta, atjaunotas visas pašvaldības ēkas un 1928. gadā uzcelts

Sidgundas pagastnams.

Pagasta kopplatība 70 kv. km, ar 165 apdzīvotām vietām un 950 iedzīvotājiem. Iedzīvotāju skaits un apdzīvotu vietu skaits sāk stipri palielināties ar jaunizbūvētā Rīgas-Suntažu dzelzceļa izbūvi un Sidgundas dzelzceļa pietātnes atklāšanu. Zemes taksācijas vērtība 648.698 ls. Tekošā gada budžets 13.850 ls. Pagastā darbojas 6-kl. pamatskola ar 3 skolotājiem pie 70 skolniekiem. Pie skolas darbojas mazpulks.

Sidgundas pagasts daudz cietis pasaules kara laikā. Veselus 6 mēnešus tas atradies bez neviena iedzīvotāja un padots likteņa varā. Vācu karaspēkam ienākot, daļa iedzīvotāju izbēga uz Krieviju, bet palikušos vācieši izsūtīja uz Kurzemi. Pateicoties

ar nelielu Kulturas fonda pabalstu tautas nams.

Pagastā pastāv sekošas biedrības un organizācijas: Riktāres patērētāju biedrība, Riktāres savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, Sidgundas drāmatiskā biedrība „Skatuve“, Riktāres biškopības biedrība, Sidgundas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, 2 lopkopības pārraudzības biedrības un 4 meliorācijas sabiedrības un aizsargu nodaļa ar aizsardžu pulciņu.

Rosīgi darbojas Riktāres patērētāju biedrība, kuŗas nopelns — tautas nama celtnē. Galvenais ienākums — graudkopība un lopkopība.

J. ZIEMELIS,

Sidgundas pagasta vecākais.

Sidgundas 6-kl. pamatskola.

Siguldas pagasts

apņem puslokā Siguldas pilsētu, atrodas aprīnča ziemeļu austrumu malā, 50 km attālumā no Rīgas un ērti sasniedzams kā pa priekšzīmīgo Vidzemes šoseju, tā pa dzelzceļu 1 st. 20 min. laikā.

Par krāšņajiem Gaujas līčiem gan zinās vai visi, bet pavisam maz zina, ka Siguldas pagastā atrodas arī labākie dziedināšie ūdeņi un dūņas. Siguldas Zušu sēravoti un dūņu dziedniecības iestāde, kas 11 km no Siguldas. Sēra avoti un dūņas ir tādas pat un še ārstē visas tās pat kaites, kā Ķemeros. Dūņas ar ļoti labiem panākumiem pielietotas dziedniecībai kā Rīgas un Valmieras slimnīcās, tā uz vietas Zušos, kur ar 1927. g. atklāta, bet pašā pēdējā laikā pilnīgi iekārtota dziedniecības iestāde. Te vasaru lauku klusumā un veselīgā un sausā gaisā daudzi slimie top veseli. Iestāde uz tur arī internātu un iekārtojusi satiksmi ar Siguldu, bet tā mazāk apmeklēta par Ķemeļiem tikai tāpēc, ka maz reklamēta. Minerālus saturošus ūdeņus izdod Cūkaiņu (merģeļa raktuvēs) un Vējiņu avoti.

Pagastam 1889. g. piedalīts bij. Jūdažu pagasts, bet 1926. g. atdalīta Siguldas muiža ar lielu zemes platību, lai dibinātu Siguldas pilsētu. Pagasta tagadējā kopplatība — 97 kv. km, viņā 274 saimniecībās dzīvo 1500 iedzīvotāju. Pēdējie jo gadus iet mazumā, jo mirstība pēdējos gados pārsniedz dzimstību trīskārt. Šī nenormālā parādība izskaidrojama pa daļai ar to, ka apmēram 15 proc. no visām saimniecībām pieder pilsētās dzīvojošiem.

Pagasts stipri cietis pasaules karā, kad te dunēja kaujas un visi iedzīvotāji klīda plašajā Krievijā. Sabiedriskās ēkas tad nopostīja visas, lauksaimnieku galīgi ap 10 proc., bet pa daļai gandrīz visas. Par cīņām liecina četri kapu lauki, kur atdusas vairāki simti kritušo.

Pagastu šķērso Vidzemes šoseja un Rīgas - Ieriķu dzelzceļš. Iedzīvotājiem tāpēc ir ērta satiksme ar Rīgas tirgiem, kur izmantojot tirgus konjunktūru, var ērti likvidēt savus ražojumus.

Siguldas pagasta pašvaldības un tehniskie darbinieki.

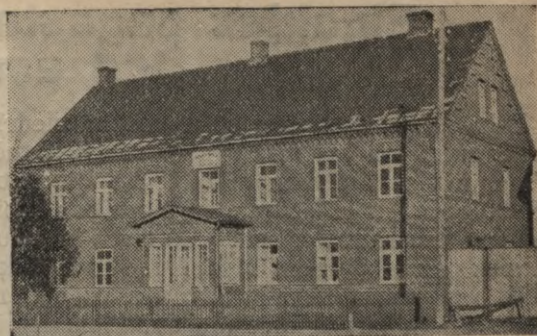
Zeme pēc sava sastāva un īpašībām ļoti dažāda: ir kā smilts, tā smagā māla zeme. Kā kaļķu bagāta, tā arī skābju. Atskaitot smilts zemes, lielāko daļu saimniecību lauki cieš no lieka mitruma. Tā novēršanai ir nodibinātas divas meliorācijas sabiedrības, kas intensīvi darbojas.

Pagastā isā laikā ir izveidojušās saimniecības, kas sevišķu vērību piegriezušas lopkopībai. Blakus lopkopībai labi nostādīta arī cūkkopība. Aitas tur maz. No graudiem vairāk kultivē rudzus, vasaras kviešus un auzas. Linus nesēj tikpat kā nemaz. No blakus nozarēm lauksaimniecībā pēdējos gados attīstās dārzkopība. Tiek kultivēti cukurzirņi (konservēšanai), gurķi, tabaka un garšvielas. Par putn- un biškopību tiek maz gādāts.

Pagastā darbojas viena I pakāpes (Jūdažu pili) un viena 6-kl. pamatskola. Abās darbojas arī mazpulki. 6-kl. pamatskolai galīgi nepiemērotas telpas un tai jāceļ jauna ēka ar steigu, bet tā kā pagastā visi pirms 1934. g. 15. maija ir darījuši visu ko vairāk priekš sevis, nekas, izņemot 8000 ls deficīta sagādāšanu, šajā jautājumā nav darīts. Tagad, kamēr savāks kaut cik naudas, paies pāris gadu, un varbūt tā ap 1940. gadu pie jaunas skolas ēkas tiks arī Siguldas pagasts. Lai savestu kārtībā pagasta finanses, jau tekošā gadā nodokļu likmes ir paaugstinātas par 20 proc. un pagājušā gada vasarā izvesta visu zemju pārvērtēšana, kas dos lielākus ienākumus.

Pagasta pašvaldībai ir arī savs izrikojuma nams gan skaistā stilā celts, bet beidzamajos gados maz apmeklēts, jo apmeklētājus atņem izveidojušies Siguldas pilsēta.

No ievērojamākām pagastā darbojušāmies organizācijām nevar nepieminēt Siguldas krājaizdevu sabiedrību, kuŗa apvieno ap pieci simts biedru un apkalpo Siguldas pagastu un pilsētu. Tās izsniegto aizdevumu kopsuma 150.000 ls. Aizdevumus

Siguldas pagastnams.

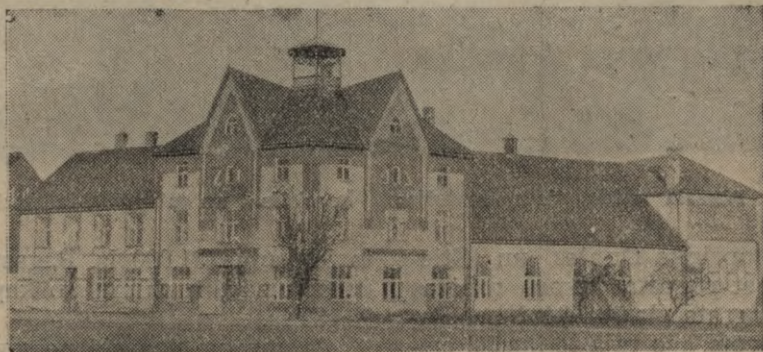
izsniedz par 5 un 7 proc. gada rentes, bet par noguldījumiem maksā 6 proc.

Siguldas piensaimnieku sabiedrība ar krejošanas punktu Jūdažos apvieno 40 saimniecības un ražo gadā ap 200 mucīņu eksportsviesta. Tās uzplaukšanu kavē ļoti ērtā satiksme un svārstīgās tirgus konjunktūras, jo tikko par pienu iespējams dabūt vairāk tieši Rīgas tirgos, lauksaimnieki atrauj sūtījumus. Arī bez tam daudzās saimniecības pienu un tās produktus pārdod tieši Rīgā.

Dārzkopību veicina un pārrauga 4 dārzkopības, lopkopību — trīs lopkopības, un mājturību — divas mājturības biedrības.

Pagasta kulturālā dzīvē pirms kara vadošo lomu spēlēja b-ba „Vidzemes šveice“, kuŗa ar dziesmām un teātriem sagādāja tik daudz līdzekļu, ka uzcēla staltu izrikojumu namu. Pašreiz pagasta kulturālā dzīvē neiet kā vajadzētu. Trūkst vadošas organizācijas, kuŗa diriģenta un teātra vadītāja. Cerēsim, ka pēc lauksaimnieku b-bas nodibināšanās šie stāvokļi labosies, tāpat kā ir labojusies saimnieciskā dzīve un satiecība pēc tautas atmodināšanas 1934. g. 15. maijā, tā kā mēs ar pilnu apziņu jau varam teikt: „darbu tēvu druvām dosim, mīlestību Latvijai.“

ED. PUTNIŅŠ,
Siguldas pagasta darbvedis.

Siguldas pagasta Vienības nams.

Siguldas pagasta izglītības biedrība „Vidzemes Šveice“

B-ba „Vidzemes Šveice“ ir vecākā biedrība Siguldā un arī visā plašākā apkārtnē. Viņa ir visu biedrību māte. B-a dibināta 1880. gadā. Bet doma par biedrības dibināšanu jau radusies sen. Sākumā b-ba saukusies par labdarības biedrību. Tanī laikā bijis jau koris, kurš gatavojies uz otriem vispārējiem latvju dziesmu svētkiem Rīgā. Uz svētkiem braukuši ar zirgiem, jo dzelzceļa vēl nav bijis. Kad aizbraukuši Rīgā, tad izrādījies, ka bez karoga svētkos nevar piedalīties. Tad uz ātru roku sametuši naudu un vienas dienas laikā karogs bijis gatavs, ar uzrakstu „Siguldieši“. Rīcības brīvība tanī laikā bija ļoti aprobežota, bet tomēr biedri rīkojušies ļoti aktīvi un vienoti. Sevišķi čakli Siguldas labdarības biedrība darbojusies no 1906. līdz 1911. gadam, kad biedrības priekšgalā nostājās toreizējais pagasta darbvedis E. Zvaigzne (tag. Rīgas apr. pašvald. vec.). Viņš kopo ap sevi visus pagasta sabiedriskos darbiniekus un jaunatni. Tai pašā laikā Siguldas draudzes skolā strādā skolotājs P. Venners. Labdarības biedrības korī ienes jaunu dziesmas garu un ticību dziesmu varai. Blakus rosīgam korim E. Zvaigzne

noorganizē spēcīgu teātra trupu, kuras vadīšanu pārņem K. Ertners. Labdarības biedrība pabalstījusi skolas, nespējniekus un studējošo jaunatni. B-bai bija lielas grūtības izrikojumu sarīkošanā, jo pašiem nebija sava nama. Tā biedros radās doma celt pašiem savu namu. Tagad, varbūt, vairs nebūtu tās uzņēmības un stipras gribas, kas toreiz namu ceļot, kur pat zemnieki karstā siena laikā neatteicās vest materiālus jauncelāmam b-bas namam. 1910. gadā arī nams iesvētīts. Tad nāca pasaules karš ar savām postošām sekām un no b-bas nama, plašās bibliotēkas un cita inventāra palika tikai biedrības nosaukums. B-ba vairs nespēja savu namu atjaunot un atdeva mūrūs (drupas) pagasta sabiedrībai, kuŗa arī namu atjaunoja un pēc 15. maija 1934. g. nosauca par Vienības namu. Vispārīgi pēc pasaules kara b-bas darbībā manāms atslābums, jo sabiedrība saskaldījās dažādās partijās un nodibināja daudz dažādu biedrību. Tagad biedrībai ir plaša bibliotēka no Kulturas fonda līdzekļiem un klavieres no Kulturas fonda un pašu līdzekļiem.

J. LEIMANIS,

B-bas „Vidzeme Šveice“ priekšnieks.

Skultes pagasts

atrodas apriņķa ziemeļvakaru stūrī un robežojas ar Rīgas apriņķa Biriņu un Vidri-

Saimniecību skaits 444. Nekustamās mantas vērtība 1.237.410 ls. Tekošā gada budže-

Skultes pagasta valde, tiesa, revīzijas komisija un sabiedriskie darbinieki.

žu un Valmieras apriņķa Dunties un Stienes pagastiem, bet pagasta vakaru robežas apskalo jūra. Pagasta platība 8422 ha. Pagasts bieži apdzīvots, jo tajā ietilpst 2 ciemi. Kopējais iedz. skaits — uz 1. janv. 2482

ta kopsuma 31.000 ls. Pagasta pašvaldībai parādu nav, īpašumu un kapitālu kopsuma 72.135 ls.

Apmazeme pagastā ne sevišķi auglīga — jūrmalas saimniecībām viegla smiltis, bet

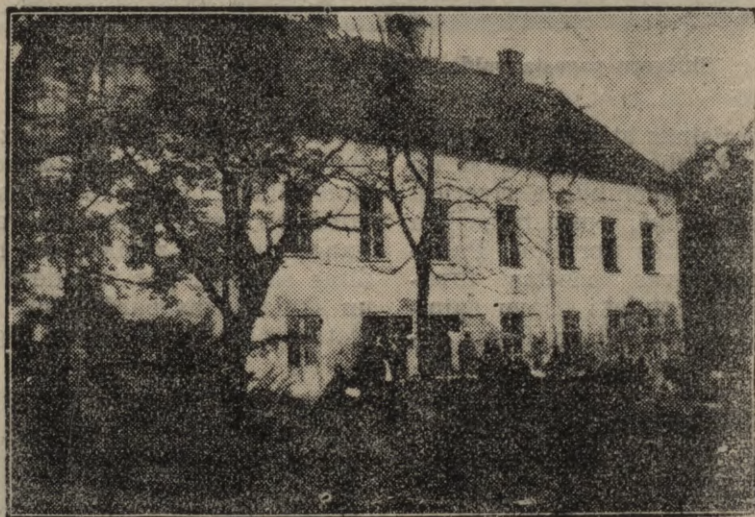
Skultes pagastnams.

pārējām — pliena māls, kurā padodas ne visas laukaugu un labības šķirnes. Zeme stipri cieš no nenokārtotiem mitruma apstākļiem. Pļavas vienīgi minerālzemes un maz mēslojas. Lauksaimnieku galvenie ienākumi no lopkopības, graudkopības un linkopības. Audzē arī cukurbietes. Intensīvu saimniekošanu traucējusi neērtā satiksme, jo līdz Rīgas—Rūjienas dzelzceļa izbūvei tuvākā dzelzceļa stacija bija 45 km., bet šoseja 30 km. Pašreiz pagasta robežās atrodas 3 dzelzceļa stacijas un, kaut lēnām, bet pastāvīgi tuvojas Rīgas—Ainažu šosejas būve, kurās izbūve līdz pagastam gaidīta ar nepacietību, jo smilšainie jūrmalas ceļi neļauj lauksaimniekiem savus produktus nogādāt galvas pilsētā.

stāvošām lētām zivju cenām un neizdevīgiem zvejas apstākļiem, zvejnieku materiālie apstākļi ne visai spoži. Jaunnodibinātais zvejas kooperatīvs «Jūras Zivs» ir daudz darījis tirgus apstākļu nokārtošanai un preces kvalitātes uzlabošanai.

Pagastā darbojas 2 pilnas pamatskolas ar 317 skolēniem un 8 skolotājiem. Pie katras skolas pastāv mazpulks, bet pie II. pamatskolas jau otro gadu papildskola. Skolas ēkas novecojušas un neatbilst tagadējām prasībām, kamdēļ pagasta valde krāj līdzekļus jaunas pamatskolas celšanai, projektējot būvi uzsākt pēc pāris gadiem.

Kulturālo dzīvi pagastā vada aizsargu nodaļa. Sekmīgu darbību lielā mērā traucē telpu trūkums, jo pagastā nav neviena

Skultes kopsienotava.

Bez Skultes ciema, kurā atrodas baznīca, skola, doktorāts, aptieka un lielāks skaits tirgotavu, pagastā ietilpst vēl Zvejniekiems. Apm. 120 ģimenes savu iztiku sagādā ar jūras zveju. Pēdējos gados, pa-

biedrības nama. Pie sasāpējušā telpu jāutājuma kārtošanas stājusies aizsargu nodaļa, vācot līdzekļus drīzumā ceļamā aizsargu nama vajadzībām. No pagasta biedrībām vēl minamas: savst. ugunsapdrošināšanas

biedrība, krāj-aizdevu sabiedrība, piensaimnieku sabiedrība «Straume», lopkopības pārraudz. b-ba «Raža», meliorācijas sabiedrība, kuŗas darbojas ar labiem panākumiem un labdarības biedrība, kuŗa ir vecākā pagastā un darbojusies jau pāri pusgadu simtam.

1936. g. maija mežu dienās iedēstīta Vadoņa birzs un, kā izņēmums plašā apkārtnē, lielceļš no pamatskolas garām pagastnamam apdēstīts augļu kokiem, par kuŗu kopšanu rūpējas abi pagasta mazpulki.

FR. LAMSTERS,
Skultes pagasta darbvedis.

Skrīveru pagasts

viens no lielākiem Rīgas apriņķī un aizņem 15 km garu un ap 8 km platu joslu Daugavas labā krastā.

Skrīveru pagasts ļoti cietis pasaules kara; ilgāku laiku atradās frontes līnijā un nopostīts gandrīz 100 proc. Pateicoties pagasta pilsoņu enerģijai un uzņēmībai, kara pēdas likvidētas, saimniecību un sabiedriskās ēkas atjaunotas.

Pagastā darbojas vairāki rūpniecības uzņēmumi, ir daudz veikalu un amatniecības uzņēmumu. Vecsaimniecību 72, jaunsaimniecību 154, bet apbūves un amatnieku gabalu 374, no kuŗiem lielākā daļa apbūvēti.

Pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis labs. Pašvaldībai pieder 5 nekustami īpašumi. Divi iegūti pag. gadā no Skrī-

Skrīveru pagasta valde, tiesa un tehniskie darbinieki.

Pagasta saimnieciskais stāvoklis visumā labs. Galvenā nodarbošanās graud- un lopkopība. Sevišķi lopkopībā skrīverieši var nostāties līdzās plaši pazīstamajiem lopkopības rajoniem citos apriņķos. Pateicoties dzelzceļa un galvas pilsētas tuvim, pagasta lauksaimnieki savu saimniecību ražojumus var pārdot arī Rīgas tir-

veru kulturas biedrības līdz ar lielu 3 stāvu namu, kuŗā plaša izrīkojumu zāle un citas telpas. Uz šo namu pārdzēts tuvākā laikā pārvietot pagasta valdes un tiesas kanceleju. Ar zemkopības ministriju ievadītas sarunas par tagadējā pagasta nama un skolas ēkas pārdošanu. Šinīs ēkās novietosies valsts Skriveņu 2-g. lauksaimnie-

Jaunais Skriveņu pagastnams.

Skrīveru Pulkv. J. Zemitāna 6-kl. pamatskola.

cības skola. Pagasta pašvaldībai būs jāceļ jauna 6-kl. pamatskola, atbilstoša visām jaunlaiku prasībām. Pagasta budžets 1936./37. g. 32.800 ls.

Skrīveņos atrodas Rīgas apriņķa policijas 4. iecirknis un Rīgas apriņķa 3. iecirkņa miertiesa. Pasta-telegrafa kantoris novietots Skrīveņu stacijas ēkā. Pasta-tel. departaments blakus stacijas uzcēla staltu ēku, kuŗas būve tiks pabeigta šogad. Ēkā bez pasta kantora novietosies arī miertiesa.

Pagastā rosīgi darbojas aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, dzelzceļu aizsargu Skrīveņu nodaļa, Skrīveņu kulturas biedrība, kas plaši pazīstama ar labi noorganizētu dziedātāju kori, Skrīveņu krājaizdevu sabiedrība, piensaimnieku sabiedrība „Austrums“, ugunsapdrošināšanas biedrība, brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, mašīnu koplietošanas biedrība un divas lopkopības pārraudzības biedrības.

Bij. Skrīveņu muižas centrā atrodas universitātes dendroloģiskais parks — viens no ievērojamākiem Eiropā. Šo parku un jaukos Daugavas krastus pavasarī un vasarā ieteicams apmeklēt katram dzimtenes un dabas mīļotājam.

Saimnieciskos sasniegumus skrīveņieši rādīja savā lauksaimniecības un rūpniecības izstādē Skrīveņos pag. g. 22. un 23. au-

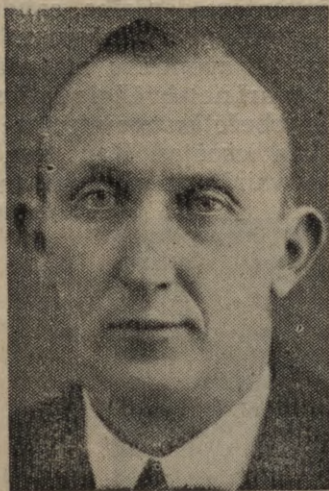
Lauksaimniecības kame-
ras Rīgas-Skrīveņu raj.
vec. kulturtechniķis J.
Upesleja.

gustā; jaunus ierosinājumus un savstarpē-
ju tuvināšanos dos apriņķa zemnieku diena
23. janvārī Rīgā.

J. ĢERĪNS,
Skrīveņu pagasta darbvedis.

Skrīveņu lauksaimniecības skola

ar 2 gad. kursu atvērta 1927. g. To uztu-
rēja Skrīveņu kulturas b-ba. 1933. g. sko-

Valsts Skrīveņu 2-gad.
lauksaimniecības skolas
pārzinis agr. A. Kalējs.

lu pārņēma savā uzturēšanā Rīgas apr.
lauku pašvaldība, bet 1935. g. 1. aprīlī tā
pārgāja valsts pārziņā. Šinī mācības gadā
skolu apmeklē 41 audzēknis, skolotāju per-
sonāls — divi agronomi, mājturības un
rokdarbu skolotāja un viens techniķis,
stundu pasniedzējs. 1937. g. pavasarī pa-
redzēts skolu pārcelt no tagadējām telpām
— bij. Skrīveņu kulturas b-bas namā, uz
pulkv. Zemitāna 6-kl. pamatskolu un Skrī-
veņu pagasta namu ar daudz plašākām tel-
pām. Turpat arī iegūta valsts īpašumā
Kaktiņu saimniecība skolēnu praktiskai
apmācībai. Ļoti nopietna vērība skolā tiek
piegriezta audzēkņu sagatavošanai lauku
praktiskam darbam, audzinot tos par kriet-
niem Latvijas garam un prasībām atbilsto-
šiem lauku sētas turētājiem un kopējām.

Agr. A. KALĒJS,
Skolas pārzinis.

Skrīveru krāj-aizdevu sabiedrība

Mūsu pagastā pirmais kreditkooperatīvs tika nodibināts 1907. g. zem nosaukuma „Skrīveru krāšanas un aizdošanas biedrība”. Biedrības galvenie dibinātāji: pagasta darbvedis J. Sniedze un vietējie zemturī Jorgis Viksne, Fricis Laumanis un Miķelis Auzāns. Vietējā muižniecība un administrācija pret jauno biedrību izturējās naidīgi, un aprīņa priekšnieks sodīja biedrības priekšnieku ar 10 rubļiem tikai par to, ka paziņojumu par valdes sēdekļa pārcelšanu no pagasta nama uz labdarības biedrības namu izlīcis redzamās vietās ne krievu, bet latviešu valodā.

Līdz pasaules karā biedrībā apvienojās 300 biedri un bilance sasniedza 100.000 rbļ.

Karā apstākļu dēļ 1915. g. biedrība bija spiesta pārtraukt savu darbību un eva-

kuētā arhīva atpakaļ nesauņemšanas dēļ 1924. g. nodibināja jaunu Skrīveru krāj-aizdevu sabiedrību, kuŗa strādā ar labiem pānākumiem. Biedrībā uz 1. janvāri skaitās 350 biedri un bilance uzrāda 170.000 ls.

Uzsākot darbību 1924. g., biedrība izsniedza aizdevumus par 12 proc. un maksāja par noguldījumiem 10 proc. gadā. Sabiedrība aizdevumu procentus ar katru gadu centusies samazināt un sākot ar 1936. g. 1. janvāri izsniedz aizdevumus par 5 līdz 6 proc. un maksā par noguldījumiem 4 līdz 5 proc. gadā. Sabiedrība katru gadu ziedojsi daļu no tirā atlikuma aizsargiem, kuŗa aviācijai, skolai, mazpulkam un citām sabiedrības vajadzībām.

A. KALNIŅŠ,
grāmatvedis.

Slokas pagasts

Tur, kur Rīgas jūras līcis visdziļāki ielokās cietzemē, gaŗā un šaurā jūrmalas joslā, kas bagāta lieliem mežiem un plašiem purviem, atrodas Slokas pagasts. Pagasta gaŗākā robeža dienvidos un dienvidaustrumos reizē ir arī Rīgas aprīņa un Vidzemes robeža. No pārējiem Rīgas aprīņa pagastiem Slokas pagastu norobežo Slokas un Rīgas jūrmalas pilsētas un tikai nelielu gabalu — apm. 5 km. platumā tas pieskaŗas Salas pagastam.

Pagasts aptveŗ 180 kv. km lielu platību ar 1503 iedzīvotājiem, 356 apdzīvotām vietām un 530 nekustamiem īpašumiem, no kuŗiem puse nepārsniedz 2 ha platību. Saimniecības, kas lielākas par 25 ha, pagastā ir tikai 4. No valsts ziemas fonda ieprojektēti 950 zemes gabali. Visas zemes piešķiršanas lietas vēl nav galīgi nokārtotas.

Ķemeŗu pilsēta sadala pagastu divās, pilnīgi atsevišķās daļās, kas katra par sevi atrodas īpatnējos apstākļos. No šīm daļām lielākais ir pagasta ziemeļu gals, kur atrodās trīs zvejnieku ciemi: Ragaciems, Lapmežciems un Biģaunciems. Šinīs ciemos dzīvo divas trešdaļas no visiem pagasta iedzīvotājiem. Šo ciemu iedzīvotāji nodarbojās ar zvejniecību jūrā, galvenā kārtā ar reņģu zveju. Zvejnieku materiālie apstākļi samērā diezgan slikti, kam par iemeslu ir nenokārtotais zvejniecības ražojuŗu tirgus un zvejas inventāra dārdzība, salīdzinot arniecīgajām zvejniecības ražojuŗu cenām. Stipri jūtami uz zvejnieku materiālo stāvokli atsaucaŗ arī nelabvēlīgie satiksmes apstākļi un aprobežotās zvejniecības ražojuŗu transporta iespējas. Kaut gan pagasts atrodas tuvu vairākām pilsētām, tad tomēr

Slokas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

zivju nogādāšana līdz šim bija saistīta ar lielām grūtībām, jo slikto ceļu dēļ, vedot zivis uz tirgu, tās stipri bojājas. Tagad šis neērtības novērsta. Cauri visam pagastam un visdzīvākiem zvejniecības rajoniem — Bigaunciem, Lapmežciemam un Raga- ciemam ar valdības gādību tiek izbūvēta šo- seja. Bez tam zemkopības ministrija node- vusi pagasta zvejnieku zivju pārvadāšanai vienu smago auto mašīnu.

Otrā pagasta daļā iedzīvotāji nodarbojas ar lauksaimniecību. Tā kā saimniecību zemes platības ir mazas, tad vislielākā vēriba piegriezta sakņkopībai, pa daļai arī lopko- pībai. Abu pēdējo lauksaimniecības nozaru attīstību veicina labvēlīgie tirgus apstāk- ļi vasarā, kad Rīgas, Rīgas jūrmalas, Slo- kas un Ķemeriņu pilsētu tirgos ļoti izdevīgi pārdod sakņkopības un piensaimniecības produktus. Pienotavu pagastā nav.

Pagasta pašvaldības saimnieciskais stā- voklis ļoti slikts. Budžets līdzsvarots uz 13.656 ls. Visi nodokļi paaugstināti par 20%. Galvenais ienākumu avots ir pašvald. no- doklis (63,3%) un it sevišķi no pagastā dzī- vdošām fiziskām personām (50%). **Nekus- tamās mantas nodoklis, kas citos pagastos sastāda galveno ienākumu avotu, Slokas pa- gastam dod tikai 29,5% no visiem ieņēmumiem,** jo nekustamās mantas kopvērtība ir tikai 285.975 ls. Neskatoties uz lielajām grūtībām, ar taupīgu saimniekošanu panāk- ta ievērojama uzlabošanās saimnieciskos apstākļos. Pēdējos 2 gados iztrūkums un neseptie maksājumi samazinājušies uz pu- si. Nodokļu iekasēšana norit sekmīgi. Uz 1. janvāri 1937. g. neiekasēti nodokļi ir zem 20%.

Pagastā pastāv 6-kl. pamatskola. Skolā strādā 4 skolotāji un to apmeklē 138 skolē- ni. Pēc kuŗa ar valdības pabalstu pagasts uzcēla skaistu skolas ēku. Ēkas būvi nobei- dza tikai 1936. gadā, kad pateicoties nacio- nālās valdības gādībai, pagastam bija ie- spējams saņemt Latvijas zemnieku kredita bankas aizdevums skolas jaunbūves nobei- gšanai.

Pēdējā laikā zvejnieki sāk piegriezt no- pietnu vēribu zvejniecības kooperācijas at- tīstībai. Pagastā nodibinātas divas zvejnie- ku kooperācijas sabiedrības: Sabiedrība «Jūra» un sabiedrība «Zvejnieks». Sevišķi plašu un enerģisku darbību attīstījusi sa- biedrība «Jūra». Šinī sabiedrībā apvienots 51 zvejnieks. Sabiedrība uzbūvējusi divas modernas zivju žāvētavas, kuŗās apstrādā biedru zvejotas zivis. Sabiedrība noorgani-

Slokas pagasta 6-kl. pamatskola Lapmežciemā.

zējusi plašu zivju pārdošanas tīklu, nodibi- not visā Latvijā apm. 35 zivju pārdošanas punktus. Šajos punktos zivis piegādā ar zemkopības ministrijas smago auto. 1936. gadā sabiedrība apstrādājusi un novietojusi tirgū ap 20.000.000 dažādas zivis. Sabiedrī- bās gada apgrozījums ir 65.228 ls, un tai skaitā kapitāli par 25.912 latiem. Sabiedrī- ba nodibinājusi 1930. g. uz tagadējā Rīgas- Tukuma apr. tautsk. insp. J. Alstes un tag. skolas pārziņa A. Paugas ierosinājuma. Šie darbinieki arī tagad atrodas sabiedrības priekšgalā un netaupa pūles nedz laiku, lai vēl vairāk sekmētu sabiedrības darbību un tādā viedā panāktu zvejnieku grūtā mate- riālā stāvokļa uzlabošanu.

Kooperatīvā sabiedrība «Zvejnieks» no- dibināta 1932. g., bet zivju apstrādāšanu un tirdzniecību uzsāka tikai 1936. gadā, kad ar valdības atbalstu nobeidza plašas un moder- nas zivju žāvētavas būvi.

Meliorācijas lietu kārtošana stipri aktīva meliorācijas sab- ba «Jāņupīte», kuŗa apvie- no 43 biedrus un kuŗa paveikusi apm. 2 km gaŗa novadgrāvja rakšanas darbu, kas nes lielu svētību plašai apkārtnē. Novadgrāv- ja uzturēšanu kārtībā izdara sabiedrība ar biedru sniegtiem līdzekļiem.

Pagastā vēl sekmīgi darbojas aizsargu no- daļa, brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība un Latvijas kultūras veic. biedrības noda- ļa «Kaņiers», kuŗai ir plaša bibliotēka.

Pagastā līdz šim nebija neviena lauk- saimniecības biedrība un tās trūkums stip- ri izjūtams, kādēļ 1936. g. decembra mēnesī nodibināja Slokas pagasta lauksaimniecības biedrību pēc Latvijas lauksaimniecības ka- meras 1936. gadā izdotiem lauksaimniecību biedrību statūtiem.

A. KALNPŪRS,
Slokas pagasta darbvedis.

Sloka — vecākā pilsēta Rīgas apriņķī

Savu vārdu dabūjusi no Slokas upītes, kas še ietek Lielupē un minēta jau 1255. g. Sevišķi pilsēta atdzīvojās 19. g. simteņa beigās, pēc kārtējas tvaikoņu satiksmes atklāšanas ar Rīgu 1863. gadā un Rīgas—Tukuma dzelzceļa līnijas atklāšanas. 1915.—1920. gadam Sloka stipri cietusi pasaules un atbrīvošanas kara. 1925. g. Slokas robežas paplašināja, pievienojot tai Kaugurciemam un Mācītāja gruntis. Tagad pilsētas administratīvā platība ir 16 klm, dzīvojamo ēku 873, no kuŗām lielākā daļa koka vienstāvu. Sloku var uzskatīt par dārzkopības pilsētu. Lielākā daļa no gruntsīpašniekiem audzē zemenes un avenas, kuŗas te labi padodas, dodot galveno ienākumu dzīves vajadzībām. Iedzīvotāju skaits pēc 1935. g. skaitīšanas ir 4651 no tiem 2178 vīriešu un 2473 sievietes — 85 proc. no tiem latviešu tautības. Tirdzniecība atrodas latviešu rokās. Lielākā rūpniecība Slokā ir Baltijas celulozes fabrika, kuŗa nodarbina apmēram no 800—1000 strādnieku, tā apgādādama ar darbu un maizi vairāk kā pusi no pilsētas iedzīvotājiem.

Pēc pasaules kara pati pilsēta bija stipri cietusi. Pilsētas valde bija spiesta ielikt lielus līdzekļus, savedot kārtībā ielas, laukumus, ietnes, skolas namus un citas ēkas. Ierīkoja akmeņlauztuves, cerēdama, ka tās dos peļņu, bet tās tikai iedzina pilsētu pa-

rādos, kuŗus tagad nākas grūti kārtot. Partiju laikos pilsētas saimniecība bija novesta pie sabrukuma. Algas nebija izmaksātas skolotājiem, darbiniekiem un kalpotājiem. Slimnīcās slimniekus ārstēt vairs neuzņēma, jo nebija nokārtoti izstāvošie parādi.

Pateicoties 15. maijam, tagad pilsētas saimniecību ir izdevies tā nostādīt, ka puse no parādiem jau nomaksāta, izremontētas pilsētas ēkas, iztaisītas jaunas ielas un savesta kārtībā Lielupes piestātne un t. t. Maksājumus tagad kārtojam kārtīgi. Pilsētas budžets 1935. g. noslēdzās ar 13.173 ls atlikumu un 1936. gada budžets izpildījies ar uzviju. Šā gada budžets ir reāls — līdzsvārsts uz 141.000 ls.

Turpmāk pilsētas valde paredzējusi pārcelt tirgus laukumu. Tagadējā tirgus laukuma vietā paredzēts uzcelt Brīvības cīņu pieminekli un apkārtni izdaiļot. Tāpat paredzēts paplašināt skolas ēku, jo tagadējās telpas ir palikušas par mazām. Uzbūvēt jaunu ugunsdzēsēju depo ēku un nespējnieku patversmi. Ja dzīve tā turpināsies uz priekšu kā tagad mūsu vienotā, atjaunotā Latvijā, tad turpmākos gados tas pie Slokas pilsētas apstākļiem būs iespējams.

R. KUNDZIŅŠ,
Slokas pilsētas galva.

Stopiņu pagasts

atrodas Rīgas tuvumā, aptverot 80 klm. lielu platību ar iedzīvotāju skaitu ziemas mēnešos 1300 un vasaras ap 2000. Saimniecību skaits 241. Caur pagastu tek Mazās Juglas upe, uz kuŗas atrodas Juglas elektriskā spēkstacija, kas dod elektrību plašai apkārtnī. Zem samērā ne visai biezas zemes virskārtas atrodas plaši ģipsakmens slāņi. Ģipsakmens slāņus izmanto Šmidta akc. s-ba, kuŗa ierīkojusi plašas lauztuves Sauriešu stacijas tuvumā un Pauļa Bēma firma — ierīkojusi ģipsakmens lauztuves, ģipsa un krāsns podu fabriku Salaspils stacijas tuvumā. Plašo kūdras purvu izmantošanai jau vairāk gadus pagastā darbojas valsts Salaspils kūdras fabrika, kas 1936. g. ļoti plašos apmēros eksportēja pakaišu kūdru uz ārzemēm, apmierinot arī vietējo lauksaimnieku pieprasījumus. Bez tam pagastā, Salaspils stacijas tuvumā, vairāk

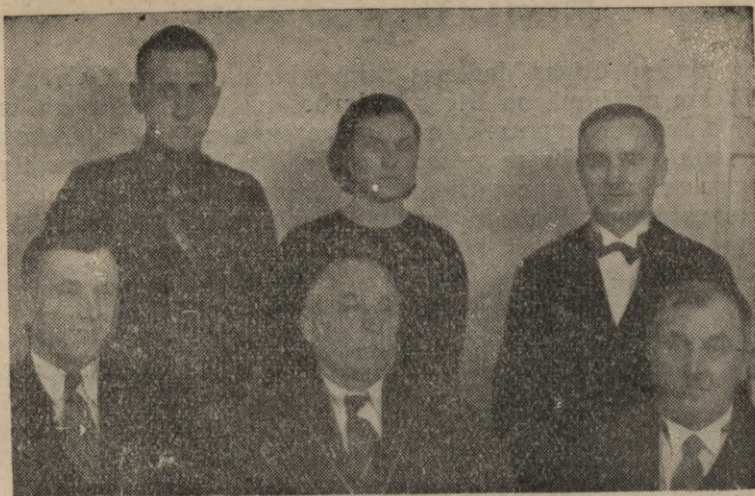
gadu desmitus pastāv Šocha firmas augļu un krāšņumu koku audzētava, aizņemot pāri par 20 ha lielu platību. — Visi šie uzņēmumi nodarbina vairākus simtus strādnieku, galvenā kārtā pa vasaras laiku.

Stopiņu pagasta nosaukums cēlies, pēc nostāstiem, no ārsta Stopiusa, kuŗš dzīvojis ap 1875. gadu Stopiņu muižā, no kuŗa arī muiža dabūjusi nosaukumu.

Ap 1900. gadu Stopiņu pagasts savienots ar Ulbrokas pagastu.

Pagastā pastāv 6-kl. pamatskola, dib. 1875. g., kas mitinājusies līdz 1898. gadam koka ēkā, pēc kam uzcelta tagad pastāvošā mūra ēka.

Fašreizējās skolas telpas skolai nav piemērotas, jo par šaurām, kamdēļ tuvākā laika skolai paredzēts pārbūvēt. Skolā pie 90 skolēniem darbojas 3 skolotāji, 23 skolēni apmeklē kaimiņu pagastu skolas.

Stopiņu pagasta valde un kancelejas darbinieki.

Pagasta budžets tekošam gadam līdzsva-
rots uz 17.690 ls, izmantojot nodokļu uzlik-
šanai likumā paredzētās nodokļu likmes ar
20 proc. paaugstinājumu, lai iekrātu līdzek-
ļus skolas pārbūvei.

Galvenā pagasta iedzīvotāju nodarboša-
nās lopotība — nodod svaigu pienu un
krējumu Rīgā. Sugas lopu audzēšanai un
šķirņu izkopšanai tiek piegriezts samērā
maz vēribas. Diezgan plašos apmēros audzē
arī dārzāju sakņaugus un kāpostus, pārdo-
dot tos Rīgas tirgos. Graudkopību piekopj
tikai neliels skaits lielāko saimniecību. Lie-
lu rosību pagasta dzīvē ienes un dod arī peļ-
ņu vietējiem iedzīvotājiem jau minētās rūp-
niecības iestādes, jo minēto iestāžu strād-
nieki patērē diezgan lielu daudzumu lauk-
saimnieku ražojumus.

Satiksmes ziņā pagasts atrodās ļoti izde-
vīgā stāvoklī, jo pagastu šķērso divas dzelz-
ceļa līnijas: Rīgas-Daugavpils, kur pagasta
robežas atrodas Salaspils stacija un Rīgas-
Ērgļu dzelzceļš ar Acones un Sauriešu sta-
cijām, kā arī ceļu pieturas vietu. Bez
tam pagastu šķērso Rīgas-Ulbrokas-Šelu-
chinas, Rīgas-Dobelnieku un Rīgas-Ērgļu
auto satiksmes līnijas.

Pagasta sabiedriskā dzīvē vadošā loma
aizsargu organizācijai, brīvprātīgo uguns-
dzēsēju biedrībai un Latvijas kulturas veī-
cināšanas biedrības vietējai nodaļai.

A. VĒRZEMNIEKS,
Stopiņu pagasta darbvedis.

Stopiņu pag. nams.

Suntažu pagasts

atrodas gar abām pusēm Rīgas-Madonas lielceļam 44 līdz 57 km attālumā no Rīgas. Pagastā atrodas daļa Lielo Kangaru kalnu ar veco pilskalnu, sauktu «Lielā vīra gulta» un Mazā Juglas upe ar krāšņi apaugušiem krastiem. Visas zemes kopplatība 125 kv.

mā mālaina smiltis. Galvenā iedzīvotāju nodarbošanās lopkopība un graudkopība. Iedzīvotāju skaits 1800. Tekošā gada pagasta budžets 29.100 ls. Pagasta pašvaldībai piederošās nekustamās mantas vērtība 186.000 ls, kapitālu 210.144 ls. 1934. gada aprīlī ti-

Suntažu pagasta valde.

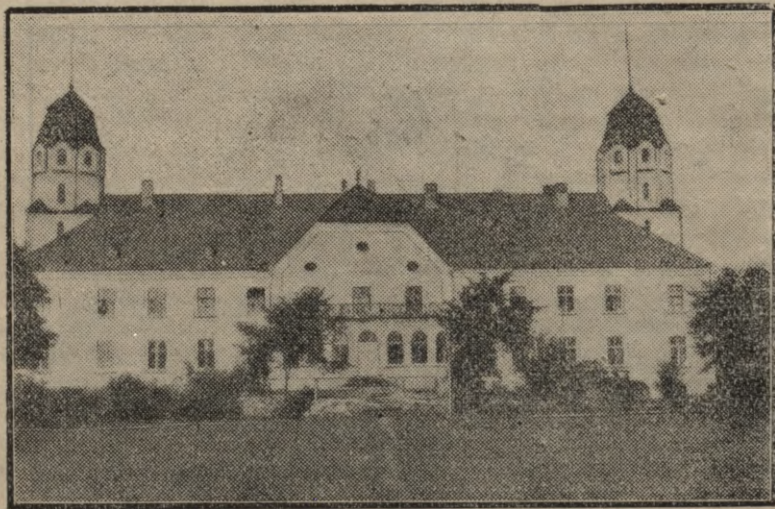
km, lauksaimnieciski izmantotas zemes 75 kv. km. Pagastā tagad 290 saimniecības, bet pirms agrārās reformas izvešanas bija tikai 108 saimniecības. Līdz pasaules karā savā laikā zemniekiem bija pārdotas 41 saimniecība, bet no tām 11 saimniecības apm. 1893. gadā muiža ieguva atpakaļ, tā kā pagastā palika tikai 30 saimnieki — dzimts īpašnieki. Pārējo saimnieku stāvoklis pilnīgi atkarājās no muižas, kas nomas līgumus pa lielākai daļai slēdza tikai uz 1 gadu. Šāds zemnieku atkarības stāvoklis ir atstājis jūtamu iespaidu arī uz pagasta saimniecisko un kultūrálo attīstību.

Pagasta nekustamas mantas vērtība nodokļu aprēķināšanai 873.321 ls. Zeme vairu-

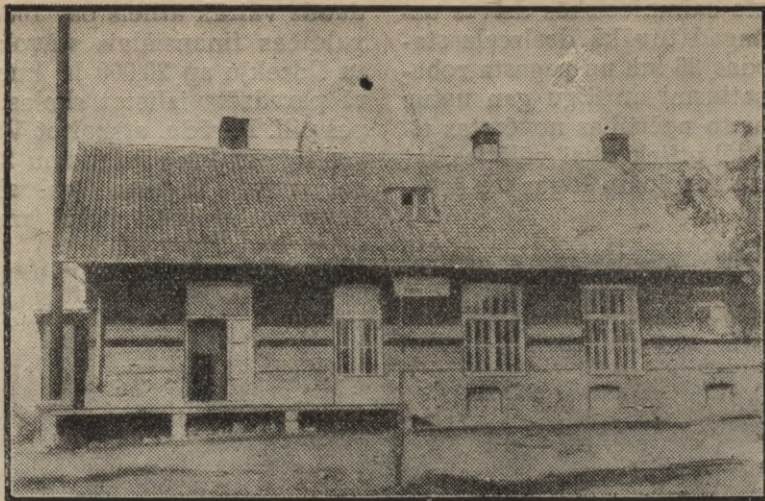
ka noapaļotas pagasta robežas, likvidējot Suntažu pagasta starpgabalu. Ar šo robežu grozīšanu no Suntažu pagasta tika atdalītas 43 saimniecības un pagastam pievienotas 5 saimniecības.

Kaŗa laikā gandrīz visas ēkas pagastā nodedzinātas un sagrautas. Galīgi sagrautas bija arī abas skolu ēkas. Tagad skola ierīkota bijušā muižas pilī, ko pagasts ieguva uz agrārā likuma pamata. Stipri nopostīto pils ēku pagasts pakāpeniski izremontēja un piemēroja skolas vajadzībām. Skolā strādā 6 skolotāji un mājās 192 skolēni.

Pagastā ir ārsta māja un darbojas rajona ārsts, kas apkalpo arī apkārtējo pagastu tuvākos novadus. Nespējnieku patversme ie-

Suntažu 6-kl. pamatskola.

Suntažu kopsienotava.

rīkota vienā no bijušām muižas ēkām, kur pilnā apgādībā pie kopsalda mitinās 17 nespējnieki.

Pagasta pašvaldība vienmēr pieturējies pie ieskata iztikt ar saviem līdzekļiem, vajadzīgām būvēm vispirms uzkrāt līdzekļus un tad tik izvest darbus. Tagad vēl nepieciešams pārbūvēt un paplašināt pagasta namu. 1935. gada novembrī piepildījās suntažnieku senloloģās cerības tikt pie ērtākas satiksmes un sagaidīt Suntažos pirmo dzelzceļa vilcienu. Jaunizbūvētais Rīgas-Madonas dzelzceļš ienes Suntažos daudz lielāku rosību un dod nepieciešamās ērtības.

Kultūrālo dzīvi pagastā veido aizsargu nodaļa ar aizsardzēm un lauksaimniecības biedrība. Pēdējai pieder nams, kurā atrodas izrīkojumu telpas, kas var uzņemt ap 600 apmeklētājus.

No saimnieciskajām organizācijām atzīmējamas patērētāju, krāj-aizdevu, pienesaimnieku un ugunsapdrošināšanas biedrība, kas visas darbojas rosīgi un savā darbā uzrāda labas sekmes.

M. BLEIJA,

Suntažu pagasta darbvedis.

Taurupes pagasts

Galvas pilsētas apriņķa tālākā malā, robežojoties ar Cēsu apriņķi, atrodas Taurupes pagasts.

Platības ziņā Taurupes pagasts ar saviem 85 kv. km skaitāms pie vidēji lieliem.

Iedzīvotāju ap 1100. Šis skaits vasarās palielinās par kādiem 150 ārzemju laukstrādniekiem un tad lauku sētās un druvās skan svešautiešu balsis.

Visu laiku ērtas satiksmes trūkums ar Rī-

Taurupes pagasta valde, padome un revīzijas komisija.

gu kavējis pagasta saimnieciskās dzīves uzplaukumu. Arī tagad tuvākā dzelzceļa stacija Suntaži atrodas 26 km no pagasta robežām. Regulāru satiksmi ar Rīgu gan uztur pasta auto, bet ar to neērtības novērstas tikai daļai. Tādēļ atliek tikai vēlēties, lai visā drīzumā tiktu turpināta Rīgas - Kārsavas dzelzceļa būve.

Taurupes pagastnams.

Līdz šim labs ienākumu avots Taurupes lauksaimniekiem bija lopkopība, bet tagad šī nozare darba roku trūkuma un dārguma dēļ sašaurinājas. Mežu īpašnieki, un tādu Taurupē diezgan daudz, šoruden izdevīgi realizēja zaļo zeltu skanošos latos. Derētu gan drusku vairāk apdomības mežus izcērtot.

Pagastā 223 saimniecības ar zemes vērtību ap 1.000.000 ls. Nodokļus iedzīvotāji maksā apzinīgi un agrāko gadu parādu nav

daudz vairāk atlicis par 100 ls. Pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis labs. Uzkrātu līdzekļu ap 20.000 ls, kuŗus nākošā vasarā paredzēts izlietot skolas izbūvei Taurupes pilī. Parādu, atskaitot Valsts zemes bankas ilgtermiņa aizdevumu 2180 ls, pašvaldībai nav. Pagasta pašvaldībai piešķirti Taurupes un Aderkašu muižu centri ar

ēkām, kuŗas gan pa lielākai daļai nelietojamā stāvoklī. Pagastā darbojas vairākas rosīgas saimnieciskās organizācijas, tāpat Aderkašu pienotava, kuŗa vairākkārt saņēmusi 1. godalgas par labu sviestu.

Kulturālā un sabiedriskā dzīvē atliek vēl daudz ko vēlēties. Trūkst pagastā piemērotu telpu sarīkojumu vajadzībām un tuvāko gadu darbs tādēļ būs atbilstoša nama celšana.

J. UPĪTIS,

Taurupes darbvedis.

Tomes pagasts

Tomes pagasts atrodas Daugavas kreisajā krastā. Pagasts visumā ļoti mazs: 15 km garš un 1,5 km plats caurmērā.

Kaŗa laikā Tomes pagasts atradies uguns līnijā, tāpēc kaŗa laikā gandrīz visas mājas nopostītas. Agrārā reforma devusi apmēram 130 jaunsaimniecības un sīksaimniecības. Pašlaik pagastā 765 iedzīvotāji, bet visumā Tomes pagastā iedzīvotāju skaits stipri nenoteikts, jo tur gan ieceļo, gan arī izceļo dažādi gadījuma darba strādnieki.

Netālu no Tomes pagasta nama atrodas Daugavas krāces Ķegums, ko tagad pazīst visā Latvijā.

Hercoga Jēkaba laikā Tomes pagasts bijis ievērojams ar savu ostu upes grīvā, kur pienākuši no Vācijas kuģi ar koksa oglēm Baldones pagasta dzelzāmuru vajadzībām. Uz Līčupes, pie tagadējām Grantskalnu mājām atradusies pulvera un papes fabrika. Priekš kaŗa Tomes pagastā bija attīstīta

stikla un ķieģeļu rūpniecība, darbojās kokzāģētavas un terpentīna fabrika. Rīgā plaši pazīstamie sarkanie spīķeŗi celti ar Tomes dedzinātajiem ķieģeļiem. Daugavā pie Sapalu mājām ir ļoti sekla vieta, kur agrāk gājis saucamais kaŗa ceļš. Šo ceļu kaŗaspēka pārvadāšanai izlietojuši zviedri, poļi, krievi. Pasaules kaŗa laikā arī vācu jātnieki pārgājuši pār Daugavu. Lai šo kaŗa ceļu varētu nosargāt, tad 1811—1812. g. sakšu kaŗaspēks uzcēlis skansti — nocietinājumu pie Sapalu mājām.

1921. gadā sākās Tomes pagasta apbūvēšanās, kas norisinājās ārkārtīgi intensīvi. Skola ir pirmā sabiedriskā ēka, kas uzcelta 1924. gadā. 1928. gadā uzcelts pagasta nams un baznīca. 1932. gadā uzcelts tautas nams.

Zemes mazo apmēru un neauglības dēļ lauksaimniecība nav pagasta iedzīvotāju galvenā nodarbošanās, meži un Daugava

dod viņiem maizi. Mazo zemju īpašniekiem gandrīz visiem ir zirgs un dažas govīs. Šie darbi ir ne tikai Tomes iedzīvotāju galvenais ienākuma avots, uz Tomes mežiem darbos brauc ļaudis arī no kaimiņu pagastiem. Tomē ir ļoti daudz arī laivinieku. Pēc mežziņa aplēsuma Tome savas mežu bagātības izsmelšot apm. 15 gados. Amatniecība Tomē maz attīstīta. Ķieģelrūpniecība un mežu materiālu apstrādāšana beidzamajos gados atkal attīstījusies.

Lauksaimniecībā galveno lomu ieņem graudkopība. Labības šķirnes pēdējā laikā standartizējas un intensīvi saimniekojot iegūst pēdējā laikā diezgan ievērojamas ražas. Pļavu un ganību ļoti maz, tādēļ lopkopība maz attīstījusies.

Pagasta nekustamas mantas vērtība 359.523 ls, bet ar nodokļiem apliekamā vērtība — 212.357 ls. Pagasta zemes platība 7314 ha, no kuŗiem 5004 ha skaitās valsts mežs. 1936./37. g. budžets sabalansēts uz 8500 ls ar 20% paaugstinājumu virs normālās likmes. Pagastā ir viena 6-kl. pamatskola, bet nav nespējnieku mājas. Ārpus patversmes pabalstu naudā saņem 8 nespējnieki, sākot ar 45 līdz 145 ls gadā. Uz 1936. g. 1. aprīli nesegtu maksājumu nebija.

Kultūrālo dzīvi pagastā vada aizsargu organizācija, kuŗu darbā atbalsta pagasta pašvaldība.

KONSTANTĪNS LĀCIS,
Tomes pagasta darbvedis.

Turaidas pagasts

Gar gleznainiem Gaujas un Braslas krastiem 12 km garumā stiepjas Turaidas pagasts, aptverot 61 kv. km ar 202 saimniecībām un vēsturisko Turaidas ciemu, ko apdzīvo 1131 iedzīvotāji. Zeme viscaur smilts un lauksaimniecībai ne visai izdevīga. Pa-

visām modernām ierīcēm, centrālapkuri, kanalizāciju, elektrību, skolas internātu un skolotāju dzīvokļiem. Ar skolas būvi pagastam radies parāds 48.000 ls un, vispār, pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis grūts, jo mazie budžeta ienākumi neļauj la-

Turaidas pagasta valde.

gasta lauku nekustamas mantas vērtība 560.000 ls ar 15.400 ls tek. gada budžetu. Nodokļi uz 1. janvāri iekasēti 75%. Vispār saimnieciskais stāvoklis labs, jo Rīgas tuvums 60 km, sekmē lauksaimniecības ražojumu izdevīgu realizēšanu, pie kam daudz ienākumu dod plašie mežu izstrādāšanas darbi uz vietas.

Pagastam savs nespējnieku nams, pagasta nams ar izrīkojumu telpām 300 personām un jauna, moderna 6-kl. pamatskola, ceļta 1935./1936. g. un izmaksājusi 63.000 ls. Skolas būve uzsākta pēc 1934. g. 15. maija un pateicoties iedzīvotāju retai vienprātībai un darba mīlestībai nepilnos divos gados uzcēla staltu skolas namu 130 skolniekiem ar

bi un kārtīgi veikt uzliktos pienākumus. Tuvākā nākotnē paredzams grozīt robežas, pievienojot pagastam daļu no kaimiņu pagasta, ar ko uzlabosies arī pašvaldības finansiālais stāvoklis.

1936. g. vasarā vietējā draudzes padome ar savāktiem līdzekļiem uzcēla vietējā kapšētā jaunu kapliču, kas izmaksāja 3000 ls.

Pagastā darbojas labi nostādīta krāj-aizdevu sabiedrība, un ugunsapdrošināšanas b-ba. Kultūrālo darbu veic aizsargu nodaļa un vietējā kultūras biedrība. Saimniecisko dzīvi kārtu Eikažu-Turaidas piensaimnieku s-ba, kas ir viena no vecākām biedrībām. Pagastā darbojas divas pasta nodaļas un telefona centrāles Turaidā un Inciemā.

Turaidas pagastnams.

Rajona ārsts kopējs ar Krimuldas pagasta, atrodas Raganā.

Turaidas ciemā, kas atrodas pašā Vidzemes Šveicē pie Gaujas lejas atrodas vēsturiskā baznīca ar Turaidas Rozes kapu un vēsturiskās Turaidas pilsdrupas ar vēl līdz šim saglabājušos torni, kas pagājušā vasārā pateicoties pieminekļu valdes un Rīgas latviešu skolotāju b-bas gādībai izbūvēts

par skatu torni. Vēsturiskās senvietas — Turaidas pilskalns, Tapeļkalns, Ratakalns, Viešu kalns un Gūtmaņala ar Gaujas leju un stāviem krastiem katru gadu pulcina ļoti daudz tūristu un dabas mīļotāju.

Turaidas ciemā vasaru pavada daudz vasarnieku un peldu viesu.

A. KLANIS,

Turaidas pagasta darbvedis.

Turaidas 6-kl. pamatskola.

Vidrižu pagasts

Vidrižu pagasts atrodas Rīgas apr. ziemeļu stūrī un robežojas ar Valmieras apriņķa Nabes un Stienes pagastiem. Pagastam ap 1894. gadu pievienots Igates pagasts un vēlāk arī daļa no biušā Murkužu pagasta un tā tagadējā kopplatība ir 108,24 kv. km ar 284 saimniecībām un 1770 iedzīvotājiem. Nekustamas mantas vērtība aplikšanai ar nodokļiem — 1.186.377 ls. Zemes sastāvs pa lielākai daļai mālaina

smilts un izskalotas mežu zemes. Pļavas gandrīz bez izņēmuma cieš no slapjuma un to meliorēšana prasa ieguldīt lielus līdzekļus. Slikto pļavu un ganību dēļ lopkopība atrodas uz zemas pakāpes. Galvenos lauksaimnieku ienākumus dod graudkopība. Daudz audzē arī kartupeļus, jo pagastā atrodas spirta dedzinātava. Pagasta pašvaldības saimnieciskais stāvoklis labs. 1936./37. g. budžets 26.000 ls, no normālām

nodokļu likmēm. Pašvaldībai piederošo nekustamu īpašumu vērtība 139.530 ls, parādu nav, uzkrāti kapitāli 6000 ls apmērā. Uz 1937. gada 1. janvāri nodokļi iekasēti 90 proc apmērā. 1934. gada vasarā pašvaldība pabeigusi celt rajona ārsta māju, kuŗa izmaksājusi 30.000 ls, neieskaitot bezmaksas klaušas. Pārējās pagasta pašvaldībai piederošās ēkas, — trīs skolas un pagasta nams, celtas pirmskaŗa laikā un tādēļ neatbilst tagadējām prasībām. Pagasta valde paredzējusi tuvākā laikā celt jaunu 6-klasīgu pamatskolu un jau uzsākusi krāt līdzekļus.

Rosīgākās saimnieciskās un sabiedriskās organizācijas pagastā ir Vidrižu lauksaimniecības biedrība, Vidrižu patērētāju biedrība „Grauds“ un Īgates - Nabes piensaimnieku sabiedrība. Sevišķi rosīgi darbojas Vidrižu lauksaimniecības biedrība, kuŗa ar sabiedrības atbalstu uzcēlusi ērtu biedrības namu.

Enerģiski darbojas arī Vidrižu patērētāju biedrība „Grauds“, kuŗa ar saviem diviem veikaliem apgādā ar precēm lielāko daļu no pagasta iedzīvotājiem. Izcilākais sabiedriskais un kulturas darbinieks, kuŗš cēlies no Vidrižu pagasta, ir izģitības ministrs prof. Augusts **Tentelis**, kuŗš dzimis Vidrižu pagasta Kalnaennēs kā zemkopja dēls, un kuŗa skolas gaitas arī sākušās

Vidrižu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Vidrižu pagastā, tagadējā Vidrižu I pak. pamatskolā. Bez tam pagastā dzimis un uzaudzis tagadējais sūtnis Prāģā Mārtiņš Nukša.

Skopā augsne Vidrižu zemkopjus nav lutinājusi ar labām ražām, bet gan pratusi tos saistīt pie sevis un ieaudzināt viņos darba mīlestību un pienākumu apziņu, kas kā svēts mantojums tiek atstāts no paaudzes paaudzei. Ir sastopamas dzimtas, kas sešas un vairāk paaudzes kopj sentēvu līstās druvas.

JĀNIS ĀADMINIS,
pagasta darbvedis.

Vidrižu raj. ārsta māja.

Vildogas pagasts

atrodas Gaujas kreisā krastā starp Sīguldas un Līgatnes pagastiem. Ar saviem 1045 pastāvīgiem iedzīvotājiem un 52 km² kopplatību, pagasts pieskaitāms pie mazākiem Rīgas apriņķa pagastiem. Pagasta nekustamās mantas vērtība 748.998 ls, ze-

mes sastāvs vidēja labuma, pa lielākai daļai viegls smilts māls. Smagāka māla zeme sastopama tikai nedaudzās saimniecībās gar Gauju. Lauksaimniekiem galvenais ienākumu avots ir lopkopība un graudkopība. Cukurbietes un līnus audzē samērā maz.

Vildogas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Pagasta pašvaldības saimnieciskais stāvoklis visumā labs, kaut gan pašvaldības ierākumi sastādās tikai no pašvaldības un lauku nekustamas mantas nodokļiem. Nodokļu parādi uz 1934. g. 1. aprīli bija 11.786,24 ls, bet uz 1937. g. 1. janvāri vairs tikai 1111,99 ls.

Par straujo nodokļu parādu likvidēšanos jāpateicas 1934. g. 15. maija pārvērtībām, kas pamodinājušas pilsoņos lielāku pienākuma apziņu, kā arī devušas spējīgākas amatpersonas. Tekošā 1936.-37. gadā budžets sabalansēts uz 19.000 ls ar nodokļu likmju paaugstināšanu par 10 proc. Uz

1937. g. 1. janvāri pašvaldībai skaitījās 41.027,70 ls liels parāds Latviešu zemnieku kredīta bankā un 2500 ls lauku pašvaldību fondā. Šie parādi cēlušies ar Vildogas 6-kl. pamatskolas būvi, kuŗu nobeidza 1934. g. rudenī. Bez pamatskolas ēkas pašvaldībai vēl pieder nespējnieku nams, pagasta nams un lauksaimniecība Vērši.

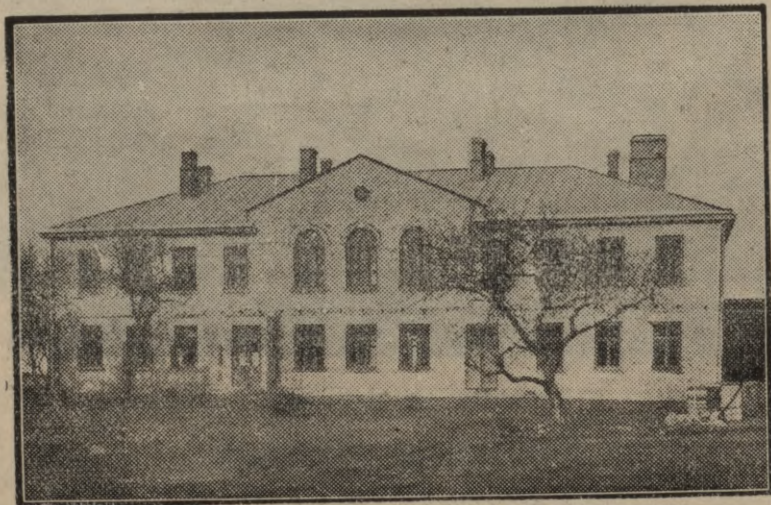
Kulturālo dzīvi pagastā vada aizsargu nodaļa un aktīvā lauksaimniecības b-ba „Lidums“, saskaņā ar pagasta pašvaldību un pārējām sabiedriskām organizācijām un biedrībām, kā: Nurmīžu bibliotēkas b-bu, Nurmīžu savstarpējo ugunsapdrošināšanas b-bu, Nurmīžu krāj-aizdevu s-bu, Nurmīžu I un II lopkopības pārraudzības b-bu, Nurmīžu 126. mazpulku un Vildogas dārzkopības pārraudzības b-bu.

Bez jau minētām biedrībām pagastā vēl atrodas sekojošas sabiedriskas iestādes: valsts Nurmīžu 2-gadīgā lauksaimniecības un mājturības skola, Nurmīžu krejošanas punkts, Nurmīžu pasta palīgnodaļa un telefona centrāle un Paltmales patērēt. b-bas veikals.

Pēc 15. maija pārvērtībām visas šīs b-bas un organizācijas strādā lielā vienprātībā un saskaņotībā.

E. MIKELSONE,

Vildogas pag. darbvede,

Vildogas skolas nams.

Viskaļu pagasts

Ziemeļos no Skrīveriem un Kokneses atrodas Lobes ezers, kuŗa krastiem piekļaujas Viskaļu pagasta saimniecības. Pagasts

ir 58 kv km liels ar 137 apdzīvotām vietām un 706 pastāvīgiem iedzīvotājiem. Neekstāmā īpašuma vērtība 424.650 ls. 1889.

Viskaļi 6-kl. pamatskola un pagasta nams.

gadā pagasts tika pievienots Krapes pagastam, bet 1919. gadā kļuva atkal par patstāvīgu. Pagasta valde spiesta mitināties ar vietējo 6-kl. pamatskolu zem viena jumta, jo pagastam līdz šim trūkst atsevišķa pagasta nama. Taču jau šogad cer šīs neērtības pārvarēt, jo **uzsākta celt pagastnama ēka**, kuŗu paredzēts nākošā budžeta gadā galīgi izbūvēt.

Līdz ar to paplašināsies pamatskolas telpas, kuŗas aktu zāli pag. organizācijas izlieto saviem sarīkojumiem. Skolu apmeklē 63 skolnieki, strādā trīs skolotāji, darbamies līdzī sabiedriskās organizācijās un sabiedriskā dzīvē. Kaut arī iedzīvotāju turība nav liela, taču nodokļi laikus nokārto ti un iedzīvotāju atsaucība uz pagasta valdes aicinājumiem ir apzinīga. 15 kv. km lielais Lobes ezers ir bagāts zivīm, un meldriem apaugušie krasti pilni piļu bariem. Tādēļ arī vasarā netrūkst tur makšķerētāju un mednieku.

Ziemu šis ezers der kā zirgu skriešanās sacīkšu laukums, kādas arī ik ziemu tiek sarīkotas.

Lauksaimnieku galvenā nodarbošanās ir lopkopība un graudkopība. Lauksaimniekiem gan ir labi zirgi, bet mazāka vērība tiek piegriezta govslōpu izkopšanai.

Pasaules kaŗā pagasts stipri cietis, jo 70 proc. lauksaimnieki savās saimniecības atjaunoja uz kaŗa drupām. Pagastā darbojas lauksaimniecības b-ba „Arājs“, lopkopības pārraudzības b-ba, divas meliorācijas sabiedrības, aizsargu organizācija un kultūras b-ba. Vecākā no organizācijām ir kultūras (agrāk dziedāšanas) biedrība, kuŗa dibināta 1885. gadā un savstarpējā ugunsapdrošināšanas b-ba, kuŗa dibināta 1886. gadā. Lauksaimniecības b-ba pāriet uz jaunajiem LLK izstrādātiem normālstatūtiem. (Pie min. b-bas pastāv arī mašīnu koplietošanas punkts.)

Vienprātību un darba mīlestību iedzīvotāji izpauduši, ierīkodami 15. maija birzi.

A. SILIS,

Viskaļi pagasta vecākais.

Zaubes pagasts

ar 2900 iedzīvotājiem un 460 saimniecībām atrodas Rīgas apriņķa attālākā austrumu novadā, tālu no dzelzceļa. Tamdēļ arī pagasta iedzīvotāji ar lielu ilgošanos gaida Rīgas-Ērgļu dzelzceļa līnijas izbūves turpināšanu. Pagasta nekustamas mantas iekšējā vērtība 1.809.346 ls. Tekošā gada bu-

džets ar normālām likmēm sabalansēts uz 38.548 ls. Nodokļi samērā ar iepriekšējiem gadiem ienāk labi.

Zeme pagastā lielāko daļu smilšaina ar sliktām purvu pļavām, kuŗu nosusināšanai pēdējā laikā sāk piegriezt lielāku vērību. Galvenā nodarbošanās un galvenie ienāku-

Zaube pagasta valde, revīzijas komisija un tehniskie darbinieki.

mi ir no lopkopības, kuŗas pacelšanai lauksaimnieki stājušies pie ganāmo puiku izkopšanas.

Pagastā ar ļoti labām sekmēm darbojas spēcīga aizsargu nodaļa, vairākas zaimnieciskas un kultūras organizācijas, ev.-lut. un pareizticīgo draudzes. Pagasta 3 skolās ar 6 skolotājiem mācās ap 170 skolēnu. Pagasta valde veic priekšdarbus jaunas 6-klasīgas pamatskolas būvei, kuŗa izmaksās ap 90.000 ls. Minētai būvei jau uzkrāti

32.000 ls, bet līdz šī budžeta gada beigām paredz šo sumu uzkrāt pāri 40.000 ls. Izņemot skolu, pārējās pašvaldības un visu sabiedrisko organizāciju ēkas labā stāvoklī, kuŗu izdaiļošanai pēdējā laikā tiek piegriezta liela vērība. Pagasta pašvaldībai, kā ar organizācijām, tā ar iedzīvotājiem satiecība ļoti laba.

J. KALNIŅŠ,
Zaube pagasta vecākais.

Zaube pagastnams.

Jaunpils piensaimnieku sabiedrība Zaubē

dibināta 1912. gadā. Kara laikā pienotavas iekārta izpostīta un sabiedrības darbība pārtraukta. Pēc kara sabiedrības darbība atjaunota 1923. gadā. Atjaunojot sabiedrības darbību, pirmos gados piena daudzumi nelieli un darba sākums rit pagrūti. Lielāks darba spraigums un labāki panākumi darbā rodas pēc 1928. g., kad sabiedrībai pievienojas kā krejotava bijušā Klīgenes piensaimnieku sabiedrības tvaika pienotava. Bez centra pienotavas sabiedrībai ir 4 krejotavas un pārstrādātais piena daudzums 1936. g. bija 4.800.000 kg, no kuŗa ražots eksportam 3679 mc sviesta. Kā biakus uzņēmumi sabiedrībai skaitās sierota-

va Klīgenes krejotavā, tehniskā biezpiena ražošanas centra pienotavā un Bērza krejotavā, un kūdras ražošanas Kangarišu purvā. Mākslīgo mēslu un spēkbarības apgāde notiek caur vietējo patērētāju biedrību, ar kuŗu sabiedrībai pastāv visciešākais kontakts. Lopkopības sekmēšanai sabiedrība uztur 1 vaislas buļļa staciju un atbalsta vienmēr ar naudas līdzekļiem vietējās lopkopības pārraudzības biedrības. Sabiedrības finansiālais stāvoklis ir stabils, jo pašas sabiedrības kapitāli sastāda vairāk kā 70 proc. no bilances kopsumas.

J. KANĒPS,
Jaunpils piens. s-bas valdes pr.-js.

Jaunpils savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība

dibināta ap 1870. gadu, bet pēc pasaules kara pārreģistrēta Rīgas apgabaltiesā 1921. g. Biedrība pēc kara, uz nopostīto ēku drupām no mazuma sākuma ir izveidojusies par vienu no lielākām apkārtnē. Biedru skaits 458. Apdrošinātas 2405 ēkas par 2.359.221 ls. 1935. gadā prēmiju ieņemts 5.081,84 ls. Prēmija tiek rēķināta viena desmitdaļa proc. no apdrošinātās vērtības. Biedrībā pret

uguni apdrošinātas ne tikai ēkas, bet arī kustama manta. Visi riski tiek apdrošināti Savstarpējās apdrošināšanas centrālā savienībā no 10—90%. Biedrībai noguldīts vietējā krāj-aizdevu kasē 18.000 ls.

P. KIPERS,

Jaunpils savst. ugunsapdroš. b-bas grāmatvedis.

Jaunpils patērētāju kooperatīvs.

Jaunpils krāj-aizdevu sabiedrība

dibināta 1890. gadā. Sabiedrības darbība kredīta organizēšanā bijusi ļoti rosīga un daudzi latvieši ieguvuši īpašumus uz laukiem un pilsētās ar sab-bas līdzekļiem. Bilance uz 1913. gadu sasniegusi 800.000 zelta rubļu.

Kara laikā sabiedrības darbību pārtrauca vācu okupācija un darbība atjaunota ar palīggrāmatām 1920. gadā. Ievērojot lielu

uzmanību kredītu piešķiršanā, sabiedrība visus gadus ir strādājusi bez zaudējumiem un ieguvusi plašas sabiedrības uzticību. Bilance uz 1. janvāri 1937. gadā 125.000 latu. No savas peļņas s-ba katru gadu ziedo valsts aizsardzības un kultūrāliem mērķiem.

A. GRĪNBERGS,
valdes loceklis.

Nurmuļņas lauksaimniecības
skolas pārzinis
J. Rāmnieks.

Rīgas-Limbržu raj. kul-
turtechniķis
K. Ziemeļis.

Valsts Bulduru dārzkopības skolas galvenā ēka.

C
I
E
I
L
C
P
V
A
D
R
K
1

10.473

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307069131

«Zemkopis»

Latvijas Lauksaimniecības kameras lauksaimniecības žurnāls.

Atbildīgais redaktors agr. A. Frīdbergs.

«Zemkopis» iznāk 2 reizes mēnesī — 10. un 25. dienā.

Abonēšanas maksa ar piesūtišanu gadā Ls 8,—, pusgadā Ls 4,—.

«Mazpulks»

Latvijas Lauksaimniecības kameras mēnešraksts jaunatnei un

mazpulku dalībniekiem, LLK priekšsēdētāja R. Dzēves vadībā.

Redakcijā darbojas rakstniece Ausma Roga un agr. K. Ķirsis.

Abonēšanas maksa ar piesūtišanu Ls 2,— gadā.

MĒNEŠRAKSTS

«Dārzkopības un biškopības žurnāls»

priv. doc. agronoma J. Sudraba redakcijā. Abonēšanas maksa

ar piesūtišanu gadā Ls 6,—, pusgadā Ls 3,—, atsevišķa burt-

nīca Ls 0,75.

Parakstišanos pieņem: LLK Rakstu apgāds, tālr. 22322, Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, visi LLK agronomi, instruktori, virspārraugi un lopkopības pārraugi, piensaimnieku sabiedrības, kooperātīvi, grāmatu veikali un visas valsts pasta iestādes. Tekošs rēķins pastā 4564.

apr

LATVIJAS LAUKSAIMNIEKS

Latvijas Lauksaimniecības kameras
illūstrēts lauksaimniecības žurnāls

Atbildīgais redaktors: agr. K. SALIŅŠ. Redakcijas locekļi: prof. Dr. agr. M. EGLITS, priv.-doc. agr. J. ŠUDRABS, inž. A. ZELTIŅŠ un A. PUNKA.

«LATVIJAS LAUKSAIMNIEKS»

iznāk 2 reizes mēnesī, katra mēneša 1. un 15. dienā.

ABONĒŠANAS MAKSA:

ar piesūtišanu gadā Ls 8,—, pusgadā Ls 4,—.

PARAKSTIŠANOS PIENĒM:

«Latvijas Lauksaimnieka» kantoris Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, visi LLK agronomi, instruktori, virspārraugi un lopkopības pārraugi, piensaimnieku sabiedrības, kooperatīvi, grāmatu veikali un visas pasta iestādes. Tek. rēķins pastā 4564.

Latvijas Lauksaimniecības kamera.

Iznākusi

25 JAN. 1937

Latvijas Lauksaimniecības kameras apgādā, Doc. P. Kreišmaņa redakcijā

Lauksaimnieka gada grāmata 1937. gadam

320 lapas puses bieza ar daudzām illūstrācijām.

Kalendārijs. Tabulārā daļa ar lauksaimniekiem un sabiedriskiem darbiniekiem ikdienas darbā nepieciešamām ziņām, mežu novērtēšana, mežu pārdošanas līgumi etc. Bagātīgs rakstu krājums ar 37 vērtīgiem rakstiem.

Maksā Ls 1,—. Atkalpārdevējiem rabats.

Lauksaimnieka gada grāmata pieprasāma LLK Rakstu apgādā Rīgā, Baznīcas ielā 4, tālr. 22322, pie visiem agronomiskiem darbiniekiem un lielākos grāmatu veikalos.